
SIGILL: COLL: HARVARD: CANTAB: NOV: ANGL: 1650.
CHRISTO
ECCLESIAE

STARI

PISCI HRVATSKI.

NA SVIJET IZDAJE

JUGOSLAVENSKA AKADEMIJA ZNANOSTI I UMJETNOSTI.

KNJIGA XIII.

U ZAGREBU 1883.

U KNJIŽARNICI JUG. AKADEMIJE L. HARTMANA (KUGLI I DEUTSCH).

DJELA

GJONA GJORA PALMOTIĆA.

NA SVIJET IZDALA

JUGOSLAVENSKA AKADEMIJA ZNANOSTI I UMJETNOSTI.

DIO II.

U ZAGREBU 1883.

TISAK DIONIČKE TISKARE.

U ovom drugom dijelu štampane su Palmotićeve drame po ovijem izvorima:

1. *Alčina*, po rukopisima: a) iz biblioteke fraňevaca u Dubrovniku br. 87, koji je ovdje bilježen *a*, b) iz iste biblioteke br. 29, koji je ovdje bilježen *b*.

2. *Lavinija*, po rukopisu iz biblioteke akademijske br. 15.

3. *Captislava*, po rukopisima: a) iz biblioteke fraňevaca u Dubrovniku br. 86, b) iz iste biblioteke br. 29, c) iz iste biblioteke br. 82, d) iz akademijske biblioteke br. 68.

4. *Bisernica*, po rukopisima akademijske biblioteke br. 18 i 644.

5. *Ipsipile*, po rukopisu iz biblioteke fraňevaca u Dubrovniku br. 68.

6. *Armida*, po rukopisu akademijskom br. 657.

7. *Došastje od Enee k Ankizu ňegovu ocu*, po rukopisu iz biblioteke fraňevaca u Dubrovniku br. 86.

8. *Glas*, po rukopisu akademijskom br. 18 i izdaňu M. Bana u almanaku „Dubrovnik", Zagreb 1851. str. 44—57.

9. *Kolombo*, po rukopisu iz biblioteke fraňevaca u Dubrovniku br. 68.

U Zagrebu 1. lipňa 1883.

Armin Pavić.

SADRŽAJ.

POGRJEŠKE.

ALČINA stih 133. užmnožit] uzmnožit; stih 177. krļevska] kraļevska; stih 337. neki] ńeki; 688. ćas] čas; 1809 u dnu. osfetiti] osfetite. LAVINIJA stih 3. Janone] Junone; 327 u dnu. jurve] jure; 652. djola] djela; 861. Snecentijo] Mecentijo; 940. djela] dila; 1213. zemlja] zemļa; 1240. bic] bio. str. 115. prikazańe drugo] prikazańe treće. 1318. Šegersto] Sergesto; 1460. Ahthoru] Aktoru; 1481. ńe] ne; 1519. hvaljene] hvaļene; 1880. Latininijem] Latoninijem: 2281. Sija] Gija? str. 151. Latin] Lavinija. CAPTISLAVA stih 1004. š ńom] šńom; 1068 u dnu. vremene] vremena; 1291. z] s; str. 208. skazane] skazańe; stih 3087. suda] sudu; 3498. Ļubiea] Ļubica; str. 275 u dnu. stihovih] stihova; 3904. hvalc] hvale. BISERNICA 578 i 579 gdje, omrsi] gdje je, omrsit; 600. ugarska] ugrska; 800. ispuńeńu] ispuńenu; 1426. na na] na; str. 324. Vilozmaj i Bisernica] Vilozmaj i Oritrijes; stih 1760. sesstrice] sestrice; 1815. jcsi] jesi; 1841. kraļevskomn] kraļevskomu; str. 344. u dnu. spovjeda] spovieda; 2224. gospo] gospoje; 2336. djevojčieu] djevojčicu. IPSIPILE stih 1594. tišińom] tišinom. ARMIDA stih 124. drasijem] drusijem; 421. cvijeca] cvijeća; 944. oriteo] orite. DOŠASTJE OD ENEE K ANKIZU ŃEGOVU OCU stih 16. čińeńja] čińenja; 264. srećńa] srećna; 304. potežte] poteš'te. str. 459 prikazańe] skazańe. str. 510. Enijina] Enejina.

ALČINA.

Rukop. dubrov. frańev. ima bilješku: spjevana po Đonu Palmotiću, vlastelinu dubrovačkomu, a prid dvorom prikazana od družine smetenijeh godišta 1647.

Imena, koja ulaze u ovo prikazańe.

Prolog: Neptun i Proteo u konki.
Alčina, vila magionica.
Koraļka, dvorkińica.
Ruđer, zatravļen u ļubavi za Alčinom.
Melisa, vilenica.
Strašimir, vojevoda od plavi.
Astolfo.
Sirene.[1]
Kor djevojčica.
Glasnik.
Kor vitezova priobraženijeh od Alčine.

[1] *Rukop.* 29 *ima postojano e:* Serene.

PROLOG.

NEPTUN I PROTEO U KONKI.

NEPTUN:

Ustavimo, moj Proteo,
ustavimo naš tijek odi,
ovo je more, gdi veseo
mir pribiva i gospodi.
Sva ostala mora, koja
jednu zemlju pašu okoli,
gore u ogńu strašna boja,
svud kraļuje Marte oholi.
Po širokom Oceanu
Erkulova izvan puta
na svaku se vrti stranu
oružana smeća ļuta.
Gdi godi se špańske sretu
i franačke bojne plavi,
u nemiru hudu i kletu
svud zameću rat krvavi.
Sva kolika zemļa ingleska
s neskladnosti bijesne i grube
britke mače, kopja teška
svoje obraća na pogube.
Od istočne strane vedre,
do zapadnijeh svijeh zemaļa,
neizbrojne družbe jedre
oružanijeh korabaļa.
Vas sjeverni kraj ledeni
svud okolo robe i prle
Goti u krvi zadojeni
i njemačke vojske vrle.

13. špańske] *b*: španske. 17. ingleska] *b*: ingleška.

Što ću od bližńijeh mora rijeti,
ki pitome peru kraje,
gdi nemili boj gorjeti
s hudom srećom ne pristaje?
Od kraj čela plodne Asije,
tja do Ibera rijeke ovamo,
pokrajine vidjet nije,
gdi razmirja ne gledamo.
Sva latinska zemļa obilna,
vrijednijeh ļudi majka stara,
oko sebe pazi silna
mnoštva bojnijeh od jedara.
Kraļ išpanski i franački
jedan drugom suprotiva
po sve strane boj junački
treskovitijeh spravja driva.
Grčko more s desna i s lijeva
u krvi se sve crļeni,
koju istočni zmaj proljeva
i zapadni lav hrabreni.
Kod ovega samo mora,
gdi grad ovi gospoduje,
po milosti, danoj s gora,
svak počiva, svak miruje.

PROTEO:

Kraļu morski, uzmnožiti,
razlog prosi, da do vika
ovi narod plemeniti
ima dobra sva kolika.
Gdi pravednos, gdi sloboda,
znańe i krepos gdi pribiva,
ko da svaka dobra zgoda
i slatki se mir ne uživa?
Tko bi bio u nevoļe
utočistje umrlima
sada, gdi se vas sviet koļe,
i s oružjem tuđe otima,

33. plodne] *a*: podne. 64. otima] *a*: usima.

da ovega slavna grada
ne odredi nebo milo,
da, ko vazda, prima i sada
nevoļnike u svoje krilo?
Kod ovezijeh kada mira
s morskijem stadom prođem grede,
pun veseļa, i pun mira,
kliknem pjevat sej besjede:
zdrav slobodni Dubrovniče,
glasoviti, svijetli grade,
odkli žarko sunce ističe,
dokli u morski skut zapade;
zdrav, koji si vazda bio,
od početka prvijeh ljeta,
i nebeskom kraļu mio,
i kraļevim svijem od svijeta!
Neka druzi spravjat budu
bojne vojske oružane,
po viteškom neka trudu
od protiva zlijeh se brane;
dobrota je sama tvoja
i krepčina čiste vire,
suproć svakoj smeći koja
čuva i brani tvoje mire.
Živi, uzmnožni grade, živi,
tvoje slobodno biće ovo
vik ne smeo boj strašivi,
s tobom vazda mir stanovo.

NEPTUN:

Lijepo je blago mir na svijeti,
ljepše od ńega stvari nije,
i mudar se može rijeti,
uživati tko ga umije.
Gdi je mir, svake obilnosti
i bogastva šńim stanuju,
puk se uzmnaža, i u vrijednosti
stari i mladi napreduju.

84. zlijeh] *a*: svijeh. 95. može] *a*: ima. 100. napreduju] *a*: naprjeduju.

Nu kad kad god posred grada
u ispraznos mir se obrati,
mir nikako, nego tada
zločestvo se ima zvati.
Za čeļadi mirne, koja
u pokoju skladnom žive,
ispraznos je gora od boja,
s kom dohode sve protive.
Ali koja čuda sade
ja sam ovdi zamjerio?
Lijepo ti si, srećni grade,
tvoje mire ponovio.
Među tvojijem građanima,
koji tebe rese ovako,
tamna ispraznos mjesta ne ima.
Kaži srce krepko i jako,
ter noveći tvrđe tvoje
ponavļati počni opeta
i ploveće građe tvoje,
ńegda slavne do kraj svijeta.
Kada morska moja voda
čas i scijenu zaboravi,
nu tvojega od naroda
podaše joj lijepe plavi.

PROTEO:

Još će, kraļu, biti slavna
ńih drijevima tva pučina,
ako, koja rijeh odavna,
proročanstva ma su istina.
Vidim, gdje grad ovi raste
i u plemenu i u vrijednosti,
svi narodi gdje ga časte,
ko stan pravi svijeh kreposti;
gdi ga užmnožit svi nastoje
građani ovi glasoviti,
ki ne uzimļu vrijeme svoje
u ispraznosti provoditi.

116. i 117. Od ova dva stiha *rukop. a ima samo riječi:* srce krepko i jako, ter. 121—124. Ovako ti stihovi glase u oba rukopisa.

A prem mlados izabrana,
na vladańe ka se rodi,
prikazaće sega dana,
na što isprazni blud dovodi.
Nu ti kako lijepo hine
na ovoj zemļi od sjevera
otok stari hitre Alčine,
gdi ona stravi jur Ruđera;
nu ti kako bludna vila
crne od strane i pustošne
jur zemļe ove učinila
bješe lijepe i raskošne;
nu t' ribara, ki po svitu
ńe su život razglasili,
i ljepotu vuhovitu,
ka stravļenu mladcu omili;
ko gospođe ove, slavne
po slovinskom svem narodu,
slušati su żeļne i spravne
glasovitu ovu zgodu.

NEPTUN:

Dostojna je svake od scijene
ova mlados plemenita,
čijem ponavļa uspomene,
čas i koris kijem se hita,
neka, koji Ruđerovo
slijedi kratko plahovańe,
bude slijedit i ńegovo
mudro i svijesno pokajańe.
Tim slušajmo i mi odi
u ovem mirnu mjestu od svijeta,
što se u staro doba zgodi
za dohodnijeh nauk ljeta.

139 sega] *rukopisi:* svega. 161. koji] *b* : ko i.

ČIŃENJE PRVO.

SKAZAŃE PRVO.

ALČINA I KORAĻKA.

KORAĻKA:

Kud si tako prije dana
s jasnom zorom podranila,
o kraļice moja izbrana,
o gospođe moja mila?
Jošter dobro nijesi oplela
tvoje zlatne rude kosi,
koje po snijegu vrata bijela
blag, tih vjetric svud raznosi,
a krļevska tvoja dika
ko van sebe na dvor hodi:
koja miso toli prika,
koji te iz dvora trud izvodi?

ALČINA:

Ruđera ištem, dobro moje,
za ńim stupaj moj upirem,
on je duša ma, bez koje
sto krat na dan živa umirem.
Nu kud gredem? Tko će meni
zatravjenoj ukazati,
kud je pošo moj ļubjeni,
na koju se stranu obrati?
Jaoh, što velim? Kud upravi
svoj drum slatka ma razbluda?
Trijebi je, koji biļeg svuda
svoje lijeposti da ostavi.
Ako budem oćutjeti,
gdi po višńoj vedroj strani
tihi vjetric prši i leti
običaji svoje vani;
ako vidim, gdi mirnija
bistra rijeka svoj put čini,

169. prije dana] *a:* svijetla iz stana. 174. zlatne] *a:* zlaćene. 176 blag tih] *a:* blagi.

i gdje trava veselija
capti plodnoj po ravnini;
bez svjedoka bez nijednoga
u sebi ću sama riti:
onuda je srca moga
prošo život moj čestiti.

KORAĻKA:

Prem veliku ļubav prosi
lijepos, ka je privelika;
tim u komu trudu ako si
za tač vrijedna ļubovnika,
ja ne hulim, ma gospoje,
te ļuvene trude tvoje.
Čije srce, još da bilo
tvrdoga bi od kamena,
ures ne bi obļubilo
slavna mladca i hrabrena,
koga ne bi zatravile
dvije crne oči mile?
Nu lijepo blago to
u rukah držeći,
čemu se tač gorko
nahodiš u smeći?
Od mraka prvoga
do zore rumene,
krila se iz tvoga
drag vitez ne krene;
a mlados tva toli
za ńim se skončava,
ištuć ga okoli
ovezijeh dubrava.

ALČINA:

Puna smeće i čemera
ńeka miso meni priti,
da ću moga je Ruđera,
ma Koraļko, izgubiti;

229. čemera] *a:* nemira. 231. Ruđera] *a:* Ruđira.

miso, ka me jadno siječe
kroz glas ovi ne smiļeni:
ostavi te, jaoh, uteče,
o Alčina, tvoj ļubjeni;
ostavi te, i od tega
stravļena se još ne stavļaš,
ter ne držiš molbam ńega,
ter ga silom ne ustavljaš?

KORAĻKA:

Tko ļubeći dni provodi,
sveđ se boji, sveđer preda;
goruŝta se ļubav rodi
s lednijem strahom uporeda.
Na zrak slike tve jedine
gine mladac zamamjeni,
jak visoke vrh planine
ispred sunca mraz ledeni,
i mož' sumńit, da će tebe
tač nevjerno privariti,
i da će se bez potrebe
od lijeposti tve dijeliti?
Nu, što scijenit vik ne mogu,
još da hini, još da laže,
i da samo ļubav mnogu,
ku ti nosi, s dvora kaže;
kad bi uteći oń hotio:
u koje bi strane i kraje
s mjesta ovoga obratio
on bjeguće svoje stupaje?
Otok ovi svud okoli
paše ocean ne poznani,
a Strašimir ban oholi
s tisuću ga plavi brani;
Ipogrifo koń krilati,
s kijem doletje Ruđer odi,
kad bi na ńem htio bježati,
u rukah se tvojim nahodi.

250. privariti] *a*: ostaviti. 265. Ipogrifo] *b*.: Krifo ńegov.

Tijem kijem putom, kijem načinom
da se od tebe bude ukrasti;
s kojom varkom i hitrinom
da pobjegne tvoje od vlasti?

ALČINA:

Ne znam ni ja, za sve da mi
grozno u prsijeh srce lupa,
tešku boles ke spravja mi,
da mi ńeko zlo pristupa;
nu ako moja moć usiona
još nije pala zemļi nica,
i ako silna ja sam ona,
ka bih doslek vilenica,
kroz šaptańe silno i jako
red ću smesti od naravi,
i privratit nebo i pako,
da me Ruđer ne ostavi.

KORAĻKA:

Velika je moć vilińa,
i jaka je djelovati,
priko reda da noć sińa
u bijeli se dan obrati;
slična suncu nu prilika
i ljepote moć vesele
u srcu je ļubovnika
vilenica jača vele.
Tvoja krepos vilovita
najveća je u tvom licu,
ńim nadhodiš ponosita
bijelu zoru i danicu;
jedna riječca, posmijeh jedan,
jedan pogled tvoj veseli
Ruđera je svezat vrijedan,
da se od tebe ne odijeli.
Ali s lijeve strane, s koje
kraj umiva more drago,

276. da] *a*: ter. 282. smesti] *a*: smestit. 295. ponosita] *a*: podnosita.

gre žudjeno dobro tvoje,
tvoja rados, tvoje blago.
Od vaše ću ja mladosti
daleko se odijeliti,
zamjerna je sreća dosti
dvjema drazijem samijem biti.

SKAZAŃE DRUGO.

ALČINA I RUĐER.

RUĐER:

Ki zrak ovo ne izrečeni,
ke svjetlosti drage sila
zablještiva pogled meni,
a srce mi je razvedrila?
Ovo je oči tvojijeh djelo,
o ļuvena ma božice,
ovu rados priveselo
stvara u meni tvoje lice.
Dobro veļah ja u sebi:
ako zrake tač jedine
ne uzroči sunce od nebi,
zraci su ovo lijepe Alčine.

ALČINA:

K tebi gredem, moj Ruđeru,
uzdisani moj pokoju,
ki si čudnu kroz namjeru
posvojio mlados moju.
Ako u tebi žive i stječe
veću krepos moja duša;
bivši od mene ti daleče,
ki jad, koju boles kuša?
Sam u sebi ti procijeni,
ja ti nijesam jaka izrijeti,
neg ako ću, moj ļubjeni,
od goruće żeļe umrijeti.
Ja te želim, ja te ļubim,
što se jače ļubit more;

329. sebi] *a*: tebi.

teške misli nu me more,
da te tužna ne izgubim.
Glas mi u srcu neki pravi,
da se od mene hoć' dijeliti;
ah, i moć ćeš, ma ļubavi,
dragu tvoju ostaviti?
i podnijećeš da pogine,
puna tuge i skončańa,
i da umre s tve krivine
jedna ka se tebi klańa?

RUĐER:

To t' da tebe ja ostavim,
ma razbludo, moj životu?
to t' da moj raj zaboravim?
to t' da izdam tvu ljepotu?
Jakijem vezom, ma gospoje,
svezala si srce moje.
Tako mislim tvrdo u sebi,
od uresu tvom rajskomu,
da vas kolik živ u tebi,
a u tijelu sam mrtav momu;
nu mi lijepos tva gizdava
sto krat na dan život dava:
i da od tebe, ku sveđ želim,
tač nevjerno ja se dijelim?
Prije ogńene sve trjeskove
gnjevno nebo na me obori,
prije poda mnom sve jazove
rasrčena zemļa otvori,
prije me proždri sińe more,
neg da ostavim tvoje dvore.
Dokle bude duh u meni,
biću s tobom sva ma ljeta;
i ako mrtve duše u sjeni
doć pod nebo mogu opeta,
za steć s tobom pokoj pravi,
platu vječne me ļubavi,

45. to t'] *a:* to *tako i u stihovima* 347, 348. 369. steć] *a:* nać.

slijediću te, ma ļubjena,
tvoj ļubovnik, duh i sjena.

ALČINA:

Kako vjetar od sjevera
pune dažda crne oblake
iz nebeske strane tjera
i dovede svijetle zrake,
tač na medne tvoje riječi,
gdi stanuju sve sladosti,
moje se jadno srce izliječi
od žestoke svoje žalosti.
Kad te čujem, kad te vidim,
taku ćutim slas u sebi,
da svu sreću ne zavidim
Jovu, ki je kraļ od nebi.

RUĐER:

Ne s tolikom żeļom leti
u osvanutje dana bijela
zlatna vojska drobnijeh čela
isred cvijetja med izeti,
kako duša moja hlepi,
kako bježi srce moje
na rumeni trator lijepi,
ki tvoje slatke usti goje;
i da gorkom u nemiru
ja te budem ostaviti,
i podanu tebi viru
grubijem bijegom ockvrniti?
Ako iz crna tvoga oka
moj ļuveni plam izhodi,
ko da blizu svoga uzroka
u vijeke se ne nahodi?

ALČINA:

Dosta, draga ma radosti,
dosta, slatko moje ufańe,

388. izeti] *b.*: iżeti.

od velike od radosti
došo je život moj na mańe.
Vidim ļubav tvoju i vjeru,
kako je doslek viku ne bi.
Na isti način, moj Ruđeru,
i ja jesam verna tebi;
pače u srcu tako momu
gorim s rajske tvoje slike,
da mom ogńu ļuvenomu
pod nebesim nije prilike.
Nu za malo ja ću tebe
odi, brače, ostaviti;
na običajne me potrebe
vrijeme mi se odijeliti.
Ti poglede tvoje steri
u dubrave sej zelene,
gdi od tisuću ptica i zvijeri
gledat igre mož' ļuvene,
ali ako ćeš blizu odi
s kraja prežat morska stada,
nać ćeš, da i ńih ļubav vlada,
i da gore sva u vodi.

RUĐER:

Pođi, a ja ću odi ostati,
i čijem žarko sunce isteče,
tvoju sliku na daleče
u ńemu ću razgledati.

SKAZAŃE TREĆE.

RUĐER I SIRENE.

RUĐER:

O sunčani bože Apolo,
ki sve gojiš stvari umrle,
i po svemu nebu okolo
tvoje obraćaš końe hrle,
ti, s nebeske ki visine
zrakom zvijezda od pozora

434. zrakom] *a:* zrako, pozora] *a:* prozora.

sve razgledaš, ke se čine
i sred zemļe i sred mora,
u koliko tvoj svjetlosti
ja se sniżen klańam odi,
čim izgoni zle tamnosti
i veseli dan izvodi,
rec' mi, jesi li od vik vika
od istoka do zapada
upaziti mogo ikada
srećna ovako ljubovnika?
Ali koja čuda nova
moje stravļene oči paze,
koje morskijeh iz valova
lijepe vile ovo izlaze?
Svaka ima zlatne kose,
a u gizdavom licu i čelu
lijer izmiješan s rusom nose,
i s čeminom ružu bijelu.
Morske su ovo tri Sirene,
spravjaju se za pjevati;
poć ću pjesni ńih ļuvene
odi s kraja poslušati.

PRVA SIRENA:

Ne tač hrlo rana rusa
svoj izgubi ures lijepi,
iz rodnoga kad je busa
silno gvozdje iskorijepi,
ko cvijet ļuske od mladosti
časom gubi sve lijeposti.

DRUGA SIRENA:

Ko prid zrakom sunčanime
nejaki se snieg rastopi,
na zaglavu mrazne zime
vrhe od gora kad priklopi,
tač bjeguća od bremena
umrla je lijepos strena.

TREĆA SIRENA:

Docna leti soko sivi,
letušta je strijela lijena,
kasno mine plam strašivi,
ki uzroči muńa ogńena,
pri taštini, s kom prohodi
brijeme, u goju ke se vodi.

SVE TRI U JEDNO:

Ti viteže srećni, koga
prinije blaga sreća odi,
sred raskošna mjesta ovoga
u razbludah dni provodi,
dokle ti je dopušteno
blago uživat tve ļuveno.

PRVA SIRENA:

Vas kolik se svijet veseli,
kad isteče zora bila;
nu drag posmijeh i veseli,
koji kaže lijepa vila,
nosi rados ne izrečenu
ļubovniku zatravļenu.

DRUGA SIRENA:

Glasnica je od vedrine
podnosita svijetla duga,
i dan za ńom miran sine
iza dažda plaha i duga;
nu blag pogled vedrijeh oči
veći u srcu mir uzroči.

TREĆA SIRENA:

Med toliko sladak nije,
ni ono piće puno slave,
koje veliki Jove pije,
od velike kraļ države,
koliku ti slas udili
lijepijeh usta celov mili.

SVE TRI U JEDNO:

O viteže svud poznani,
ne ispusti sreće tvoje,
iskati je pak zamani,
što jedanput pobjeglo je;
duga ljeta, glava bijela,
za ļuvenijeh nije djela.

RUĐER:

Vaš ću nauk pun ļuvezni,
lijepe vile obslužiti,
drage mi će vaše pjesni
na pameti vazda biti;
ku mi dava ļubav sreću,
iz ruka je pustit ne ću.

KOR:

Tko razgleda dobro, ne bi
ni razabro u svoj glavi,
kakvo je ovo bitje u sebi,
u kom Ruđer sad boravi.
Od prve bi prosudio,
u svem ljudskom da narodu
nije se nitko namjerio
na srećniju dosle zgodu;
er videći, gdi uživa
neizmjernoj u radosti
lijepu Alčinu, koja odsiva
suncu od nebi svom lijeposti,
što bi mogo, nego rijeti,
jedan ki je slabe svijesti,
da su ovo na svem svijeti
od svijeh više sreće i česti?
Ali čovjek svijesna suda,
koji pozna pravu diku,
nepriličnijeh ńih razbluda
pohvaliti ne će viku.
Stvari su ovo, ke varaju
oćućenje svojom slasti,

ali gorko udaraju
po životu i po časti.
Svijetli mladac, ki se rodi
od plemena viteškoga,
da stoluje, da gospodi
vrhu puka podložnoga,
višńu slavu iskat ima,
i dobiti smrt prihudu,
ne s razbludam ispraznima,
po viteškom nego trudu.
Po trudu se krepos stječe,
i stječu se dobra prava,
a od dobar je svijeh daleče,
na ispraznost ki se dava.
Tko god trudi, tko se znoji
po čińeńu kreposnomu,
i sam sebi koris svoji
i rođenom gradu svomu.
Ispraznos je nepoštena,
svijetle kuće ka satire,
i ko nemoć nevidjena
tvrdu gradu ori mire.
Bjež', Ruđeru, vrijedni bježi,
ne išti poraz tvomu biću,
jedovita zmija leži,
u kom cijeniš sidjet cviću.
Plam ne vidjen većma hara,
a u tihom se moru krije
stijena, koja plavi vara,
sve što svijetli zlato nije.

ČIŃENJE DRUGO.

SKAZAŃE PRVO.

MELISA sama u karu:

Ustavite već tijek hrli,
ki bi brži strijele ogńene,
moji letušti zmaji vrli,
ki donijeste odi mene.

554. ori] *b*: sluti.

Bradamante glasovita
lijepa ļubi Ruđeŗova,
iz franačkijeh strana od svita
doć mi čini mjesta u ova.
Za ńe ļubav i od ńe strane
vas sam ovi trud uzela,
i kroz pute ne poznane
u Indiju doletjela.
Tvoji uzdasi, tvoje tužbe,
i tva ļubav privarena,
dostojne su ove od službe,
djevojčice prihrabrena.
Vilenica huda i prika
odi u robstvu bludnom drži
tvoga draga vjerenika,
koji srce tvoje prži.
Livade ove narešene
razlikoga kitjem cvijetja,
vrhu kojijeh sva čas zene
raskošnoga primaļetja;
ovijeh voda romon mili,
ki pod sjenom u poludne
razbludjene nuka i sili
na san tihi oči trudne;
ovo dubje, gdje vjetrici
blazi pršat ne pristaju,
i medeni svud slavici
pod ńim pjesni sve skladaju,
nijesu djela od naravi:
sve vilińa čini siła,
kojom sveza i zatravi
vrijedna mladca prika vila.
Ali ako sam slavna svudi
Melisa ona ja hrabrena,
i na pomoć vrijednijeh ļudi
od nebesa odredjena,
prije neg zlatno sunce skriti
bude u more svoje lice,

580. bludnom] *a*: svomu. 582. prži] *b*: sprži. 585. sva] *a*: svak. 598. mladca] *b*: mlaca, *tako svaki put.*

Ruđera ću sloboditi
od opake vilenice.
Sve mu ću odkrit himbenosti
i zla djela i neprava,
koja od hitre ńe lijeposti
on zaslijepjen ne poznava.
I ako je neobičan
ovi otok doslek bio,
i za ļudi stan nesličan
i strahovit i nemio,
činit mu ću da izgubi
ovu lijepos svu koliku,
da pogrdi, da pogrubi,
da uzme predńu svoju sliku.
Vidjeti će, da po ńemu
klisurite svud su stijene
i planine u divjemu
strašnom dubju odjevene.
Odi u to sakrivena
Ruđera ću dočekati,
te mu ću se priobražena
s tuđijem licom ukazati,
i daću mu lijeke istine
proć otrovim ļuvenima,
ke, kažuć se slatke ustima,
smrtnu ranu duši čine.
S grčilom ću izmiješati,
kad ga uskaram, riječi moje,
da se osvijesti, da se vrati
na običajno zdravļe svoje.

SKAZAŃE DRUGO.

ALČINA I STRAŠIMIR.

ALČINA:

Tužna sada tičem rukom,
da tko ļubi, sveđ tuguje,
da se vazda s ļutom mukom
slatka ļubav sadružuje.

Znam da Ruđer gori s mene
većma nego glavńa ogńena,
sred planine odkrivene
od sjevera ražežena;
ali srce moje svakako
u ledenoj stine smeći,
da će od mene, ne znam kako,
dijeliti se i uteći.
Sred oči mu i sred čela
sasma očite vidim plame,
kojijem ga sam razgorjela,
da ko ljepir gine za me;
nu čemerni strah me mori,
ki nemilo i nedrago
u srcu mi sveđ govori:
izgubićeš tvoje blago.
O radosti od ļubavi,
kratke ti ste vi na sviti,
imat vas je nemir pravi,
a smrt gorka izgubiti.

STRAŠIMIR:

S mora gredem, odkle Alčina
pospješno mi doć naredi;
ne znam koje ńe vedrina
hoće dati zapovijedi.
Potreba je, da žestoka
miso srce ńe satira,
er velika bez uzroka
vik ne zove Strašimira.
Ali ne znam, gdi će biti
ma kraļica svijetla i mila;
ono je vidim, gdi misliti
ńeka joj se stvar zgodila.

ALČINA:

Ako uzdasi moji česti
i plač, ki mi s oči teče,

669. *rukop. a od toga stiha ima samo:* o. 670. joj] *b*: jom.

nije jaki ńega smesti,
da ne pođe, da ne uteče;
ako moja uzdržati .
vilińa ga vlas ne može,
što da budem vjerovati,
što da meni već pomože?
Ja znam, što sam namislila:
da se oružje silno spravi;
najbo[l]je je boj i sila
bijeg Ruđerov da ustavi.

STRAŠIMIR:

Na zapovijed gredem tvoju,
o prisvijetla ma kra[l]ice;
koje djelo, službu koju
hoć' od vjerne me desnice?

ALČINA:

O moj dragi Strašimire,
ako slijediš čas i diku,
sad, ako igda, od tve vire
potrebu imam ja veliku.
Na sve klance, na sve pute,
ki su našoj u državi,
straže uzmnoži, pomńu stavi,
er se vele uzdam u te.
Luge i luke još mi brani,
i sve okolo čuva more,
iz kra[l]estva moga vani
nitko izaći da ne more.
Proć po morskoj ne da vodi
nijednoj plavi, što se prije
snižno tebi ne opovije,
kuda grede, koga vodi.

STRAŠIMIR:

Ne će ptica proletjeti
po nebeskom moć prostoru,

682. Ruđerov] *b*: Ruđera. 700. nijednoj] *b*: nijednom.

a nego li plav po moru
bez moje voļe da odleti;
ali, ako se znat pristoji,
od šta predaš, ma gospoje,
koja nova sumńa i koji
strah smeta ti tvoje pokoje?
Je da je huda Logistila,
ka se tebi vazda opire,
bojne vojske pripravila
na čuvane naše mire?

ALČINA:

I gore sumńe i gorčije
ja se strašim, nego s toga,
nu joštera vrijeme nije
odkrit uzrok straha moga.
Pospješi se ti put luke,
ter izvrši żeļu moju;
spuštavam se tebi u ruke
i u stavnu vjeru tvoju.

STRAŠIMIR:

Pusti tuge, ke te koļu,
jad ostavi tvoj ledeni,
ja ću otiti tvoju voļu
ispuniti, neka je meni.

ALČINA:

Pođi s bogom. Nu čestiti
moj ļubovnik k meni grede;
dražom stvari nasititi
ja ne mogu moje pogłede.

706. odleti] *a*: poleti. 709. sumńa] *b*: sumļa. 721. tebi] *a*: tvoje. 724. ostavi] *a*: ustavi. 729. dražom] *a*: s dražom.

SKAZAŃE TREĆE.

ALČINA, RUĐER, KORAĻKA, I KOR DJEVOJČICA.

RUĐER:

Tako jaki vez na moje
srce slijepa ļubav stavi,
odkad, draga ma gospoje,
ljepota me tva zatravi,
da se ufam prije umriti,
neg se od ńega sloboditi;
nu tač lijepe tve su kosi,
vez od kijeh si ovi splela,
ljepše prame da ne nosi
slavna zora vrhu čela:
vi radosti moje čestite,
lijepe vile, izrecite.

ALČINA:

Gorušti su tako plami,
i toliku zdrže krepos,
kojijem sprži, kojijem smami,
brače, mene tvoja lijepos,
da ću prije ja umrijeti,
neg moj ogań dogorjeti;
nu su tako svijetle oči,
ke me plame razgaraju,
da u kraļestvu od istoči
zraci od sunca mańe sjaju;
vi radosti moje čestite,
lijepe vile, izrecite.

KOR DJEVOJČICA:

Pojmo drazijeh ļubovnika
skladnu ļubav i radosti;
ovakoga od vijek vika
ne bi goja ni lijeposti:
čestit Ruđer, srećna Alčina,
kijeh je ļubav tač jedina.

745. kojijem] *a*: s kijem. 750. me plame] *a*: moj plam. 756. i] *a*: u.

O družbo čestita,
kijeh ļubav sastavi
u ovoj od svita
veseloj državi,
uživaj, uživaj
u dragoj skladnosti
ļuveni slatki raj,
žudjene radosti.
Sasma je blažena,
Alčina, tva srića,
čim toli hrabrena
uživaš mladića.
I ti se, Ruđeru,
da obideš vas saj svit,
na boļu namjeru
viku ne ć' namjerit.

RUĐER:

O božice moja izbrana,
razbludno je tvoje krilo
ko proljetna rusa rana,
ko mirisni čemin bilo,
u ńem hraniš bijele lijere,
tvoj bjeloći nije mjere.
Ńih dragoća i ńih dika
snijeg nadhodi čisti od gore,
bijelu zoru, put od mlika,
koji resi višńe dvore,
gdi neizbrojno u okolo
sitnijeh zvijezda siva kolo.

ALČINA:

Što je ponosni trator lijepi,
što je raskošna rusa mila,
ku jutrńa rosa krijepi
iz zornoga vedra krila,
što je Adonov cvijet gizdavi,
slava majke od ļubavi,

762. sastavi] *b*: zatravi. 789. ponosni] *b*: podnosni. 794. *b*: slave majke tve ļubavi.

što je koraļ prirumeni,
ki toliko vas sviet cijeni,
prid koraļom, koji goje,
moj ļuveni, usti tvoje?

KOR DJEVOJČICA:

Pojmo drazijeh ļubovnika
skladnu ļubav i radosti i. t. d.

RUĐER:

Čuh, da svoje drage cića,
ka mu srce sveza i stravi,
jur mlađahna od junčića
Jove sliku na se stavi,
i ļubjenijem prid očima
ne stidje se čudnom slasti
među stadim sidonskima
po livadah travu pasti,
pak š ńom pljuć priko voda
ļuven gusar ne poznani
ńe ļubjeno ime poda
glasovitoj svijeta strani.
Tko će sada sumńu moju
smirit, raju moj žudjeni,
da ljepotu dragu tvoju
hitri Jove ne zaplijeni?

ALČINA:

Pusti sumńe; ja sam ona,
o pridrago dobro moje,
ku tre ļubav usiona
cijeć goruśte ļubi tvoje.
Od voda se morskijeh plašim,
treptim od zemļe i nebesa,
od vjetar se istijeh strašim,
da ne ugrabe tvoga uresa;
moje se ledno srce trese,
da te sunce ne odnese.

809. plijuć] *a*: plijući.

KORALJKA:

Tanačac se drag i mio
od dvorkińa i dvorana
na čas vašu pripravio
kraļevskoga posred stana,
a vi lijeni tu stojite,
ter u dvore ne hrlite;
na razbludna, na veseła,
na ļuvena hod'te djela.

ALČINA:

Hod'mo, slatko moje blago.

RUĐER:

Hod'mo, srce moje drago.

KOR:

Nerazborna o mladosti,
ļuto ti te zmija upekne,
kad se ļuven plam usjekne
u nejake tvoje kosti;
jer kad jedno mlado dijete
uzme za svu ļubovnicu
jednu hudu vilenicu,
tijelo i dušu ka mu smete,
koje da drugo dobro čeka,
neg lažive posred slasti
u prikorne štete upasti
i prikoran bit do vijeka?
Vilenice vele mogu,
i ļubavi ńih su bile
vazda otrovne i nemile,
i protivne svijetu i bogu.
Čari ako su ńih vilińe
zrake tminom jake smesti,
dan pocrnjet, i navesti
vrhu sunca mrake sińe;
ko da ludu ļubovniku,
koji u mrežu ńih nasrne,

828. dvorkińa] *a*: dvorkińic. 838. upekne] *b*: pekne. 854. *a*: jake s tminam mjesta smesti.

čas i život ne pocrne
i od pameti svijetlu diku?
Čijem je druzijem po sve vike
u zlu glasu Circe ostala,
neg za što je obraćala
u zvjereńa ļubovnike?
Čijem prihuda i opaka
svud Medea jes spjevana,
neg er krvim izmrļana
bješe jom bila ļubav svaka?
I razbludna za sve Alčina
u svijeh djelijeh kaže sada,
da Ruđera ļubi mlada
izvan mjere i načina;
ne znam dokle može stati
ova ļubav ńe gorušta:
smrtna zmija ijed ispušta,
kad te počne razgrijevati.
Huda žena, kad na sviti
sasma ti se kaže mila,
ili te je privarila,
ili te ima privariti.
Jak dragoga mjesta ovega,
što začusmo malo prije,
od naravi djelo nije,
neg zlosiļa vilińega;
i Alčina mnim ovako
silom draga da se čini,
i da u licu ļubav hini,
a da u srcu misli opako.
Sije po žalu, po moru ore,
po planini vjetar tjera,
tko god scijeni, da se vjera
naći u bludnoj ženi more.
Ti, veliki kraļu od nebi,
vrijedna mladca sad izbavi,
er samirit sej nezdravi,
u samomu stoji tebi.

881. dragoga] *a*: s drugoga. 883. od] *b*: ono.

ČIŃENJE TREĆE.

SKAZAŃE PRVO.

RUĐER I MELISA U PRILICI ATLANTOVOJ.

RUĐER:

Sve moguća o ļubavi,
prava časti vječnijeh dvora,
o uresu od naravi,
o razbludo zemļe i mora,
ti, kroz tvoje ka plamene,
koji srca slatko prle,
učiniti mož' blažene
i bogove i umrle,
ako je tvoja zlatna strila,
kojom rani srce moje,
najzlatnija od svijeh bila
bez bolesti, bez nikoje;
ako slasti ne izrečene
napunila moj duh jesi,
da nije niko drugi od mene
blaženiji pod nebesi:
moje srce ti uzmnoži,
i veću mu moć priloži;
na radosti ove i sreće
ovo je jedno malo od veće.
Ali koja slika ovo
ne poznana s neba hodi,
koje se zgađa čudo novo,
vajmeh, koga vidim odi?

MELISA:

Da li, mladče ne poznani,
zabio si sasma mene,

913. srce] *b*: sunce. *Stihovi* 913—916. *u rukop. a.*:
Moje srce ti uzmnoži,
da radosti sve izreče,
i veću mu moć priloži,
da od ovijeh veće steče.

da od jednoga, ki te odhrani,
ne uzdržiš uspomene?
Da l' ne poznaš lice sijedo
od Atlanta meštra tvoga,
ki je ļubio tebe i gledo,
veće nego sina svoga?
ki se za te jes postaro
vele prije svoga reda,
ki je snagu svu poharo,
a da prođeš ti naprijeda.
Nu zaslijepjen zlijem željama,
i ukopan u bludnosti,
da ne poznaš sebe sama
ni naravne tve kreposti,
ne bolim se, ni me slike
da ne umiješ sad poznati,
i za trude me velike
da mi se ova plata odvrati.
Da li u gori od Harene,
gdi se druga stvar ne vidi
razmi samo zamršene
divijem dubjem strme hridi,
ja sam tebe zadojio
mozgom vrla od zvjereńa,
i mlada te izhitrio
u junačka sva čińeńa;
da li je bila tva zabava,
na oči moje snažnom rukom
put medvjeda i put lava
strahovitijem zgađat lukom;
da li bilo strah te nije,
boj s panteram vrlijem biti,
tigre ohole, strašne zmije
raskidivat i daviti;
da li bojnu čas podpunu
slijedit srca tač vesela,

923. odhrani] *a*: obrani. 934. ukopan] *a*: zakopan. 938. sad] *a*: još. 941. Harene] *b*: Charene, *rukop. a. nema imena nego tačke.* 943. zamršene] *b*: Janerene. 956. raskidivat] *a*: raskidovat.

ko da imaš svijetlu krunu
postaviti vrhu čela:
mješte onezijeh da nauka
u ispraznosti i u nesvijesti
sva kolika tvoja odluka
bude u bludu dni provesti;
u nesličnoj da napravi
ja te nađoh odjevena,
s rudežima svud na glavi,
svega u licu zalaštena;
od viteškijeh tvojijeh ljeta
cvijet najboļi da pogine,
da u ne znanoj strani od svijeta
prikoran si rob Alčine?
Ovo nijesu djela, koja
znane zvijezde meni odkriše,
da će činit krepos twoja
k nebu letjet svak čas više.
Ufah, da ćeš silnom moći
od desnice tve junačke
sve viteze skoro proći
afrikanske i franačke;
ah, moje žeļe privarene,
ah, ufańa moja izdana,
ovo li su dike i cijene
mladca toli svijetla i znańa?
Pođ' se u ļudska uzda djela,
tužni Atlante, pođ' se zovi
od novoga sad Akila
glasoviti Kiron novi.
Viđ, na ke se spravja boje,
pazi oružja, koja nosi
odhrańeńe drago tvoje,
koje toliko ļubio si.
I ako ćeš, o Ruđeru,
na čas tvoju ne gledati,

975. da će] *a*: da će t'. 992. toliko] *a*: tako. 993. i 994. *a*:
Ako hoćeš, o Ruđeru,
na čas tvoju pogledati.

i koju si držan vjeru
kraļu tvomu hoć' izdati;
  sred nečistijeh ako bluda
sramne misliš dni voditi,
i nije te već požuda
na bojni se trud vratiti;
  obrni se da daj hodi
na dohodno tvoje pleme,
koje će slovit slavno svudi
svijetlijem djelim viteškijeme.
  Ti, ki unuka vrijednijeh toli
za jedno sa mnom u radosti
uživaćeš broj oholi
i zamjerne ńih kreposti,
  pripros bojnik u necijeni
ukopan ćeš ovdi stati,
i bludnoj se jednoj ženi
ko i božici tvoj klańati?
  Drugu lijepos i dobrotu
tebi spravļa nebo blago,
s kojom miran u životu
provodićeš vrijeme drago.
  Kakva misliš da je Alčina,
ka se čini slijepu tebi
suncu slična, i jedina
vrh gospođa svijeh pod nebi?
  Sve što je lijepa huda vila,
sve što uresno vidiš odi,
sve vilińa stvori sila,
grdi pako sve porodi.
  I kako je sva ńe dika
nenaravna i hińena,
tač je ļubav ńe velika
šarovita i himbena.
  Kada kaže, da te žudi,
kad za tobom ona umire,
tad ti gradi poraz hudi;
u bludnici nije vire.

1001. hodi] *a. ima tačke.*

Pođ' s prstenom ovijem gleda
ńe ljepotu, tvoju sreću,
i ako uzļubiš ńu naprijeda,
na tebe se srčit ne ću.

SKAZAŃE DRUGO.

RUĐER sam:

Je li gdje god tamna spila,
je li gdje god ponor jazni,
da me skrije posred krila
među srde i prikazni,
da ne vidim bijela dana,
da u zabitju vjekovitu
moja bludnos ukopana
ne uzazna se vik na svitu.
Da s Dunavom sve ostale
sastati se rijeke budu,
moga grijeha ne bi oprale,
ki me u gorku drži trudu;
grijeha, ki će činit meni,
da moj obraz prid svim ļudem
od srama se sveđ crļeni,
da u tle pazit vazda budem.
Ovo li je ponosita,
o Ruđeru, hvala tvoja,
ku vrh vitez svijeh od svita
steć žeļaše posred boja?
Ovako li, mladče hudi,
gospodara braniš svoga,
ki toliko sada trudi
sred kraļestva franačkoga?
On je tebe sveđ ļubio,
ko samoga ļubi sebe,
a ti ga si ostavio
u najveće sad potrebe
Što će Afrika silna reći,
što ispanska strana bojna,

1045. Dunavom] *b*: Dunajom. 1048. gorku] *a*: gorkom. 1053. ponosita] *b* podnosita.

ova djela tva videći
neprilična, nedostojna.
S kolikijem se, jaoh, razlogom
mudri Atlante boli na me,
čim prid ļudim i prid bogom
kriva i huda pokara me.
A ti, raju moj čestiti,
Bradamante ma ļubjena,
koje od srama izustiti
ne bih imo slavna imena,
kad začuješ, ko je od mene
tva dobrota rajska izdana,
moje mladosti zanesene
drag pokoju, dušo izbrana,
ke ćeš ćutjet ti nemire,
koje imat nepokoje,
koje proljevat suza vire
niz snježano lice tvoje!
Lijepe plate i dostojne!
ku ti obrah, moja mila,
za pogube neizbrojne,
koje si za me ti podnila.
Ti, za mene sloboditi
od viliňe tvrđe hude,
ne krati se podložiti
na očite smrtne trude;
ja otole jedva izlazim,
a s neharstvom ne izrečenim
vjeru i ļubav tvu ne pazim,
i čas moju malo scijenim:
oni čas te zaboravļam
. . . .
i svu miso moju stavļam
inostranu na ljepotu.
Oči drage i ļuvene,
sred kojijeh je nebo milo
od lijeposti svoje skrovene
pravu sliku postavilo,

1072. pokara] *b:* prikara. 1092. očite] *a:* očitne.

*

ja za druzijeh uzdisati,
i za on čas ne izdahnuti;
ja moć, vajmeh, vas izdati,
i s moje varke ne puknuti!
  Prosti, draga vjerenice,
prosti, srce me jedino,
mojijeh żeļa česarice,
mojijeh oči sunce istino.
  Moja krivina ako je bila
djelo i porod viloviti;
uzrok gorka plača i cvila
kajańe će moje biti.
  Nu što misliš, što ckniš veće,
o Ruđeru zapańeni?
vrzi, zderi ove odjeće,
razbludjenoj slične ženi.
  Odijeli se, već odijeli,
tvrdo oklopje obuć teci;
ili hrli na smrt, ili
slobodu opet dragu steci.

SKAZAŃE TREĆE.

RUĐER, ASTOLFO U DUBU, KOR VITEZOVA PRIOBRAŽENIJEH OD ALČINE.

ASTOLFO:

Ruđeru, Ruđeru!

RUĐER:

Koji ovo čujem glas?
Na koju namjeru
nastupam ja danas?
  Čujem glas, a nije
nikoga blizu odi,
da mi se odkrije,
što prosi, kud hodi.

ASTOLFO:

  Molim te počekaj,
viteže hrabreni,

1133. molim] *b:* molin.

i blage uši daj
nesrećnu sad meni.

RUĐER:

Nešto će bit novo:
ovo su hitrine,
ka godi je varka ovo
himbene Alčine.
Reci mi, tko si ti,
ki sa mnom govoriš?
Ki li duh skroviti?
Odkle glas taj tvoriš?

ASTOLFO:

Duh ucviļen ljudski u kori
duba ovega dni boravim:
zlim načinom i nepravim
Alčina me u ń pritvori.
Nemilosna vila prika,
nasićena moje ļubavi,
učini me nečovika,
i hip ovi na me stavi.
Vrh nesrećna hreka moga
ti se svezat uslobodi
tvoga końa krilatoga,
ki donese tebe odi.
Astolfo sam, da ti je znati,
drag bratučed tve ļubjene,
određena tugovati
kraļ ingleški rodi mene.
I prije sam ti ja odkrio,
što je vrijedjeno tvoje lice,
himben život i nemio
vragodušne vilenice;
sad, kad vidiš tvojim očima,
ko se opako ona vlada,

1145. ljudski] *b:* ļucki. 1159. određena] *a:* određen, *b:* određenu. 1160. *rukop. a. od toga stiha ima samo:* K. 1161. sam] *b:* san. 1162. *ovoga stiha nema rukop. a.*

što vjerovo mojim riječima
može biti nijesi onada,
teci, hrli na osvetu,
višńi tebi dopuštava,
da pedepšeš vilu kletu
za čińeńa tač neprava.
Vidio sam malo prije,
što mnim ne će bit zamani,
stavnu ženu, s neba gdi je
doletjela k ovoj strani.
Ńu na pomoć tvoju odi
kraļ nebeski šaļe s gara,
da te otme i slobodi
od vilińijeh zlijeh privara.
Dobrom česti ti se odili
na junačko djelovańe,
a i na me se tužna smili,
i na gorko moje skončańe.
Pomozi me povratiti
u čovječko lice opeta,
tako t' višńi provoditi
podo u miru tvoja ljeta.

RUĐER:

Bog zna, koju ćutim smeću,
o kraļevski svijetli rode,
na veliku tvu nesreću,
na velike tvoje nezgode.
Kad bih teške tve potrebe
mogo smirit i umio,
podat život moj za tebe
ja se ne bih uštedio.
Ali ne znam, kako iz kore
dubove te mogu izeti,
gdje ti malu pomoć more
snaga i smjeńe moje donijeti.
Nu ako mi dopustiti
milostivo nebo bude,

1186. čovječko] *b:* čovješko. 1198. izeti] *b:* izvesti. 1200. donijeti] *b:* donesti.

da se iz ruka vile hude
skoro budem sloboditi,
kunem ti se višńijem bogom,
da ću tvrdu pomńu stavit,
svakijem putom i razlogom
iz tezijeh te tuga izbavit.

JEDAN OD KORA:

A ja ću odi sveđ plakati
vječnijem suzam moju zgodu,
u tekuću gdi me vodu
vilenica silna obrati,
da romoneć bez pristańa
moja odkrivam svijem skončańa.

DRUGI:

Tko je na me da se smili,
tko da pomoć koju da mi,
gdi me otrovna vila usili,
vjekoviti da sam kami,
da se okolo mene blazne
ljetna sunca, zime mrazne.

VAS KOR:

Tako nebo blago i milo,
vrijedni mladče i hrabreni,
sve požude tve združilo!
od trudnijeh se nas spomeni.
Dubje, stijeńe, vode i zvijeri,
koje vidiš u ovem gaju,
po nesrećnoj prem namjeri
ļudski u sebi duh imaju.
Ovu platu vil nemila
ļubovnikom svojijem spravi,
kad se bude nasitila
ńih ljepote i ļubavi.

RUĐER:

Smirit vašu tu potrebu,
prijateļi drazi moji,

1227. nesrećnoj *b*: nesrećnom.

i slobodit vas, u nebu,
a ne u ruci mojoj stoji;
viśńemu se tijem molite,
božija milos od svijeh viša,
vazda molbe priklonite
pokajana srca sliša.

VAS KOR:

O bogovi višńi, ako
pravda i milos s vam pribiva,
i primate doba u svako
uzdah srca boļežļiva,
smilujte se, ah, smilujte
vrhu naše gorke smeće,
podniženijeh molbe čujte,
slobodu nam dajte veće;
ili ako vi sudite,
da su taci naši grijesi,
sve vrhu nas istratite
strijele ogńene s gar s nebesi,
er ne mogu bit na sviti
gorčije tuge ni bolesti,
neg li život izgubiti,
a žudjenu smrt ne sresti.

KOR:

Obraz ļudski nemoć sluti
onda, kad se prem zažari,
a veće krat trijes priļuti
isred vedra neba udari.
Tako, družbo ma jedina,
sred ļubavi svej najdraže
trjeska huda vil Alčina
onijem, kijem se mila kaže.
Tko bi reko, da ove hridi,
ovo dubje, ovi viri,
i koje se od nas vidi
ovdi svacijeh mnoštvo zviri,

1246. gorke] *a:* hude. 1256. žudjenu] *a:* živļeńem. 1267. koje] *a:* kojijeh.

otrovnoj su vilenici
za nesreću svoju bili
ńegda izbrani ļubovnici
i ko Ruđer drazi i mili?
Evo stari, evo mladi,
dostojnoga dara i plate,
ka se od bludnijeh vila vadi,
kijem se toli vi klańate.
Evo ki rug od vas čine,
ki, plešući čas i viru,
vjerenice vaše istine
ostavļate u nemiru.
Ove ļubke sve dni svoje
gledaju vas, časte i scijene;
one drugo ne nastoje,
nego da vas deru i plijene.
Do neba vas uzvisiva
ovijeh krjepos i dobrota;
za onijem ka se stvar dobiva,
razmi prikor i sramota?
S ovezijem ste zaļubjeni,
mili ļudem, bogu drazi;
s onijem ļudskoj u nescijeni
i u božjoj jeste omrazi.
Ove život za vas daju,
i čine vam kuće uzmnožne;
a one vas obraćaju
u živine nerazložne.
Ove u vjeri stanovite
ko dušu vas svoju ļube;
a one u svemu vuhovite
dušu, život, svijes vam gube.
Viđte, što bi u kratko vrime
Ruđeru se dogodilo,
da s velikom pomńom ńime
ne brine se nebo milo.
Čujte, ko mu ļubi verna
Bradamante dobra čini,

1285. uzvisiva] *b*: uzvišiva. 1292. božjoj] *b*: božjom. 1305. ko] *a*: što.

koja li je zla čemerna
u himbenoj našo Alčini.
On je mladac mudar dosti
i kreposne prem naravi,
koji pozna sve plahosti,
i vraća se na put pravi.
Stvar upastit teška nije
u ļuvenu nemoć, kada
izgaziti svijesno umije
čovjek, u ńu ki upada.
Kada s mudrijeh pokaraňa
mlad se od grijeha bude odreći,
velika mi dava ufańa,
čas i koris da će steći;
a oni svaku štetu kuša,
i ludo se vazda izgubi,
vjerne svjete tko ne sluša
starijega, ki ga ļubi.

ČIŃENJE ČETVRTO.

SKAZAŃE PRVO.

RUĐER I MELISA.

MELISA:

Veće u svojoj Ruđer svijesti
ćud je pozno prike Alčine,
ter se hrlo spravja izljesti
iz nezdrave sej krajine.
Sasma je smiono djelo ovo,
i trud velik sobom nosi;
prem se srce Ruđerovo
za ń i bojno smjeńe prosi.
Ja ga naglo čekam odi,
poći mu ću dati svjeta;
a prem ga evo, veće izhodi
iz bludnoga stana kleta.
Oklopje je svijetlo odio
junačkoga stasa okoli,

1308. himbenoj] *b:* himbenom. 1325. *a:* veće Ruđer u svoj svijesti.

a na bedru postavio
trjeskoviti mač oholi.
Bojnijem perjem urešena
kaciga mu prame skriva,
svila čudno narešena
vas zlatni mu štit pokriva;
štit, ki taku svjetlos ima,
da komu god pogled rani,
taj oni čas sebe vani
na tle s blieštijem pada očima.
Koliko te boļe resi,
vrijedni mladče, taj naprava,
neg razbludni ženski uresi,
gdje tamńaše tvoja slava.

RUĐER:

Vrhu drazijeh svijeh kamena
čudnoviti drag prstene,
koga krepos ne izrečena
ne ima mjere ni procjene!
sasma, sasma sve istine
u tebi sam pozno veće
druzijeh varke, me krivine,
s kijeh na smrtne hodijah smeće.
Ja bit smamjen, ja činiti,
da se srce moje prikloni,
i ko božanstvo me častiti
stari i grdi obraz oni;
obraz, komu slike nije
pakļenoga sred čemera,
prid kojijem su gizdavije
Tisifone i Megera!

MELISA:

Vrijeme mi se veće odkriti.
Iz franačke kraļevine
grem, Ruđeru, sloboditi
tvoju mlados od zle Alčine.

1348. blieštijem] *b:* bliestijem. 1358. pozno] *a:* spozno.

Nije Atlante ono bio
tvoj naučitelj stari, ki je
s neba s tobom govòrio
u rasrǵbi malo prije;
za probudit tvoju diku
na viteška slavna djela,
ńegovu sam ja priliku
i vas ini hip uzela.
Bradamante lijepa, koja
ko dušu te svoju gleda,
i za tobom bez pokoja
cvili, uzdiše, trepti, preda,
zovući te naglo dosti
po meni ti jes poslala
prsten oni pun kreposti,
koji sam ti ja podala.
Sad, kad poznaš ti po ńemu
tko je Alčina lijepa i mila,
koja mjesti u ovemu
bješe srce tve ranila,
hotjej meni rijet slobodno,
kakav je ures, koje lice
tebi obično i ugodno
tač gizdave ļubovnice?

RUĐER:

O Melisa moja draga,
ļubežļiva oglasnice
moga sunca, moga blaga,
moje izbrane vjerenice,
vas vijek ti ću držan biti
za veliku ļubav tvoju,
s kom doletje za izliječiti
iz daleka nemoć moju.
Sakrivio sam, tajat ne ću,
ma krivina bi prikorna,
ćutjetiću vječnu smeću
s djela toli nerazborna;

1385. zovući] *b*: i zoveć te. 1393. hotjej] *b*: hoćeš.

ali ako se gledat ima,
po kom putu i načinu
stravljen s pjesnim vilińima
uzeh ļubit kletu Alčinu,
vidjeti će i poznati
Bradamante moja mila,
da mi čini plahovati,
ne me hteńe, nego sila.
Tko bi svojijem sudom viku,
ako ne bi smamjen bio,
za pakļenu ovu sliku
rajsku lijepos ńe zabio?
Ah, ma svijesti privarena;
ah, izdane oči moje;
ma desnice, što si lijena?
hrli osvetit ruge tvoje.
Ti moj maču, od svijeh viši,
stri vilińe ove strane,
kraļestvo ovo satariši,
da mu traga ne ostane,
da zna vila vuhovita,
videć strene svoje dvore,
što rasrģba razložita,
što narugan bojnik more.

MELISA:

Vrijedna srca i hrabrena
rasrģba je plod, viteže;
nu je snažna i hvaļena,
kad je razlog svijesni usteže,
tim pomńivo sluša mene:
znaš da opaka zlobna vila
u žestokoj sumńi vene,
da ne utečeš iz ńe krila,
i uzroka cijeća toga
od zlostari tamne i grde
po svijeh klancijeh mjesta ovoga
stavjene su straže tvrde.

1441. uzroka] *b*: s uzroka.

U ruci je s mačem trijebi
kroz zaklope oružane
put otvorit krvav tebi,
za u rodjene poći strane.

Daleko se drži od luke,
ako na zlo ne ć' stupiti,
iz viliṅe ako ruke
hoć' i želiš zdrav iziti.

Ban Strašimir čuva i brani
s mnoštvom plavi ove kraje,
ṅega dalek k desnoj strani
hrle upravi ti stupaje.

I za što su trudni puti
kud tva mlados ima proći,
i planine gole i ļuti,
gdi počivat nije moći,

u dvorovih vile vrle
Rabinko se koṅ nahodi,
ki crnoćom pako, a hrle
vjetre u tijeku svom nadhodi:

on, koliko veće trudi,
toliko je snagom jači,
ni mu viku dug put udi,
ni ga velik tijek potlači:

na onega ćeš koṅa vrana
ti pospješno uzjahati,
i šṅim priko poļa i strana
u vas kolik tijek bježati.

Ne mo u putu da te ustavi
silna prijetṅa, prika sila,
posmijeh smrtne prem ļubavi,
sladak pogled, riječca mila.

Gdi potreba taka bude,
štit gorući tvoj otvori,
a kroz druge boje i trude
zaman snagu ti ne mori.

Kad na morske dođeš žale,
brodara ćeš vješta sresti,

1445. mačem] *b*: mačom. 1448. rodjene] *b*: rodne. 1462. Rabinko] *b*: Rubinko. 1475. prem] *b*: pun. 1482. i 1484. sresti, odvesti] *b*: srestit, odvestit.

ki sred plavi brze i male
na kraj će te drugi odvesti.
Znam na końa perjatoga,
brže od muńe koji leti,
priko poļa nebeskoga
mogo bi u čas proletjeti;
nu, ko ti znaš dobro dosti,
ne da se uzdi on vladati,
ńegovoj ću ja plahosti
ne do dugo red podati,
i još ni čas ne će proći,
ko ga budem ukrotiti,
činit mu ću na kraj doći,
put kojega gredeš i ti.

RUĐER :

Gredem, gdi hoć', i veselo
obslužiću svjete tvoje;
ali čini jedno djelo,
da je žalosno srce moje.
Odi Astolfo, svud hvaļeni,
tvrda duba nosi lice,
drag bratučed i ļubjeni
moje lijepe vjerenice.
Ah, da bi mi moglo biti
povratit mu predńu sliku,
ne bih za stvar ovoliku
ustručo se krv proliti.

MELISA :

I Astolfo vitez znani,
i sto druzijeh, ki na po se
u nemiloj ovoj strani
nepriličnu sliku nose,
u naravne bit odjeće
povraćeni brzo imaju;
približa se svrha veće
ńih čemernom jadu i vaju;

1493. *b*: i ni časa ne će proći. 1495. na kraj] *b*: na kraj isti.

tim se s tega ti ne stara,
nego odovle veće hodi:
ako me oko me ne vara,
blizu Alčinu vidim odi.

SKAZAŇE DRUGO.

ALČINA I KORAĻKA.

ALČINA:

Jur svijetleći sred poludne
sunce stvara maňe sjeni,
nukajući ļudi trudne
naglo iskat hlad žudjeni;
od vrućine nu velike
cvijeće, ke bi zračna lica,
gubeć predňe svoje dike,
prigiba se zemļi nica.
Sred dubrave lijepe one
od zelenijeh lovorika,
hladne vode gdi romone,
kijeh blag vjetric tiho šika,
u ovo doba moj izbrani
nać se sa mnom obećo je,
ali moj put bi zamani;
gdi je slatko dobro moje?
Što ću, vajmeh, privarena?
Nitko mi se ne oziva.
Ah, ma česti ne smiļena,
ah, radosti ma laživa.
U dan ovi žeļno iskaše
bit sa mnome mladac mili,
pače i vrijeme pritjecaše,
koje bismo uročili;
a sad mi se tužnoj krije,
i, što ufaňe moje krati,
ni Koraļke jošte nije,
koja ga je pošla iskati.
Ne znam, koja ňu namjera
drži, da još ne vraća se,

1534. nać] *b*: naj.

da mi moga od Ruđera
ne donese ke god glase.
Ah, ka miso puna truda
smeta trudno srce moje;
ah, nesrećo moja huda,
dijelio se, pobjego je
Dijelio se, ah, dijelio,
ucviļena duša ćuti
gorku žalos, jad nemio,
zlo veliko ke joj sluti.

KORAĻKA:

U dubravi od lovora
po sve strane doli i gori,
pokraj rijeke, pokraj mora,
i po poļu, i po gori,
sto krati sam tvoga iskala,
o kraļice, ja Ruđera,
stokrat u vas glas zazvala,
i još mi se ne namjera;
pače radi djela toga
sve sam pomno strane obašla
svijetla dvora kraļevskoga,
i nijesam ga ni tu našla.

ALČINA:

Jaoh, što čujem? što će biti?
kud je pošo moj ļubjeni?

KORAĻKA:

Jedan biļeg čini meni
u pameti mom sumńiti.

ALČINA:

Reci što je?

KORAĻKA:

Znaš, gospoje,
kad ļubovnik tvoj gizdavi
u državu ovu dođe,
gdje ga lijepos tva zatravi,

da na molbe tve velike
bojni ostavi mač i kopje,
i s kijem steče vječne dike,
glasovito svoje oklopje,
polak odra koje tvoga
u lijep način napravjeno
vidijaše se do dni ovoga
vrhu mira navješeno;
od oružja svijetla ovega,
s česa u srcu sumńim momu,
sad ne vidim ni biļega
u tvom stanu kraļevskomu.

ALČINA:

Ah, što začuh? jaoh, što reče?
o Koraļko, sasma veće
očite su me nesreće,
besjeda me tva posiječe.
Da daj kaž' mi tužnoj meni,
uzmnoži mi boles ļutu,
na ku stranu, po kom putu,
pobjego je moj žudjeni?

KORAĻKA:

Na tužbe si brza od veće;
od ńegova jošte bijega
glasa ne imaš, a ciječ tega
žestoke si puna smeće.
Nu ako vitez plemeniti
za napravu oružo se,
i s vitezim tvojijem biti
bojnu igru spravio se?

ALČINA:

Razgovore davaš lake,
o Koraļko ma ļubjena,
na bolesti teške i jake,
kojijem sam ja smetena.

KORAĻKA:

Neprava su taj skončańa,
koja uzmnože strah nepravi.

ALČINA:

U djelijeh je od ļubavi
veće straha, neg ufańa.

KORAĻKA:

Od srca je plemenita
u nevoļah jaki biti,
i u zgodah zlijeh od svita
umjet boles svu pokriti.

ALČINA:

Ljubav, ka je sva razbludna,
ne će djela od jakosti,
i muka je ļuta i trudna
tajat smrtne zle gorkosti.

KORAĻKA:

Spomeni se, o gospoje,
u kraļevskoj da si vlasti,
slomi bolno srce tvoje,
ļutijem mukam ne da oblasti.
Slijepa ļubav malo krati
i kraļevska veličina
može skladna i jedina
u jednomu srcu stati;
tim ja videć mu nesreću,
i da moj drag bježi od mene,
puna tuge ne izrečene
cvilit, pače umrijeti ću.

SKAZAŃE DRUGO.

GLASNIK I ISTI.

KORAĻKA:

Vajmeh, jedan od ovuda
k nam od stražan dvornijeh grede,

1614. uzmnože] *a:* uznose.

znojom krvav, slike blijede,
dihajući jedva od truda.

GLASNIK:

Povidjet bih uzo tebi,
o kraļice, boļe glase;
nu bi voļa ovo od nebi,
za to na me ne jada se.

ALČINA:

Reci u kratko; ah jaoh, prije
neg mi budeš to zlo rijeti,
ja te mogu razumjeti,
potajno mi ništa nije.
Ne stoj, probij srce moje,
me dovrši nepokoje,
nemilos je smrt ucknjeti
jednoj, koja želi umrijeti.

GLASNIK:

Sad, nije vele još vremena,
o kraļice, Ruđer hudi
tvoga iz dvora zlo smetena
izljestit se smion usudi.
Na jednomu końu crnu
pod oklopjem bojar vrli
na čuvani prag nasrnu,
da u daleke zemļe odhrli.
Tu smrt gorku nam zaprijeti,
ńu noseći sred pogleda,
ako mu se ukloniti
ne budemo s vrata ureda;
nu gledajuć i videći,
da mu puta ne činimo,
i da te izdat i uteći
junački mu svi branimo,

1641. uzo] *b*: uzeo. 1643. voļa ovo] *b*: ovo voļa. 1648. potajno] *b*: otajno. 1649. probij] *rukopisi*: probi. 1651. ucknjeti] *b*: usknjeti. 1656. *b*: izlećet se smiono usudi. 1658. oklopjem] *b*: oklopjen.

podrije s bedre mač priteški,
tište ostrogom końa vrana,
ter se izmiješa u viteški
skup izbranijeh tvijeh dvorana.
Mi se ńemu opiremo
bez obzira i bez straha,
i činimo što moremo
suproć sili mladca plaha.
Kunem ti se ovom krvi,
koju vidiš, o gospoje,
da mi teče, da mi vrvi
niz rańeno lice moje!
među vjernijeh sto bojnika,
ki brańahmo dvorne zgrade,
od poraza tolí prika
da se jedan ne pripade;
ali koja vik mogaše
odoljeti vlas i sila
maču onemu, gdje stojaše
očit poraz, smrt nemila?
Sve se u krvi tle crļeni,
i, da strepti tva dobrota,
u čas jedan hara i plijeni
jedno gvozdje sto života.
Ne s tolikom nemilosti
grad s nebesa ljetni pada,
ter potuče u plahosti
mlado klasje, drobna stada;
ne toliko silna srti
poplavica s strme gore,
za izdrijeti i satrti
ńive, poļa, dubje i dvore:
koliko se s plahom silom
on među nas hro zateče,
i desnicom svom nemilom
pogubi nas i posiječe.
Kako vidje vitez kleti,
da je straža sva pobijena,

1670. tište] *b*: stište. 1696. drobna] *b*: krotka.

zbode końa, ter poleti
brže nego muńa ogńena.
Samomu se zgodi meni
s ļutom ranom živu uteći,
da glas ovi ne scijeńeni
tvojoj vlasti budem reći.

ALČINA:

Pođi od mene tja daleko,
ne uzmnažaj mojijeh zala,
vele, vajmeh, ti si reko,
ja se vele naslušala.

SKAZAŃE ČETVRTO.

ALČINA I KORAĻKA.

ALČINA:

Sad žalosno srce uzdiši,
sad, me oči ucviļene,
plač tvorite od svijeh viši,
što nije boles, bježi od mene.
Ako muka ma velika
ne ima od sebe muke veće,
ne ima ni ma tužba prika
slične sebi tužbe i smeće.
Moje su sumńe prave bile,
prave, vajmeh, misli, koje
skrovno mi su sveđ slutile
ove smrtne nepokoje.
Sad, pokli je odkrivena
svemu svijetu moja šteta,
s koje plačna i smetena
provodiću sva ma ljeta,
tko je da smiri me zlo prijeko
i zlu boles, ka me strla?
ako je Ruđer moj uteko,
Alčina je, jaoh, umrla.
Kud ću stupaj moj svrnuti,
da izgubjeno nađem blago,

1712. tvojoj] *b:* tvojom.

kud se život moj uputi,
kud mi otide srce drago?
Tko mi krije, tko mi krati,
tko mi uzdrži me veseļe?
tko da mi ga, jaoh, povrati,
tko da utaži moje žeļe?
Ali ako je namislio
ne vratit se mladac hudi,
neg neharan, neg nemio
pogubit me sasma žudi,
za što i ja tja daleko
ne slijedim ga brza i hrla?
ako je Ruđer moj uteko,
Alčina je, jaoh, umrla.
Ah, nije mi ga odi, nije,
da me tužnu bude čuti,
vjetar nosi, zemļa pije
moje uzdahe, moj plač ļuti.
On se dijeli, on odhodi,
a ja jošter život trajem,
i nesrećan biļeg odi
izdavnika zloga ostajem.
On se od mene plačne odreko,
i ne gleda djela vrla;
ako je Ruđer moj uteko,
Alčina je, jaoh, umrla.
Česa umrla? Zvijezde prike,
vi mi htjeste život dati,
ki ću živjet ja u vike,
za u vijeke bolovati!
Ah, nemile moje česti,
ah, zakona huda i kriva,
neumrloj u bolesti
bit na pola mrtva i živa.
Učiń'te me, zvijezde, umrlu,
er ako imam ja živjeti,
u ovem jadu tešku i vrlu
vele mi je boļe umrijeti.

1760. *rukop. a. od ovoga stiha ima samo*: iz. 1762. *b:* i ne gledam mlaca rla 1766. htjeste] *b:* tjeste.

KORAĻKA:

Utaži se, o kraļice,
nije dostojno da tva dika
plačnijem suzam grdi lice
s toli tamna nevjernika,
er će tebi blaga sreća
kako i dosle namjerati
izabranijeh množ mladića,
s kijem ćeš mirne dni trajati.

ALČINA:

O Ruđeru, moj Ruđeru,
moj, er ne mož' neg moj biti,
za sve ovaku htje nevjeru
tvojoj vjernoj učiniti,
ustavi se, ah, ustavi!
U čem sam te uvrijedila,
ke zlo, ki sam grijeh nepravi
suproć tebi sakrivila?
Ovako li privari me?
ovako li ti pogubi,
kako hoćeš nazovi me,
il' tvu slugu, il' tvu ļubi?
Pođ' Alčina, vjeru tvoju
u himbene kletve stavļa,
i u smrtnom nepokoju
ļubovnike vjerne ostavļa;
pođ' kraļestvo tvoje i sreću
i tvoj odar združi sade
s ńekijem, koji za tvu smeću
ne znam od kud odi upade.
Gdje su plami vaši ogńeni,
o bogovi višńi sveti,
kijeh se imenom sto krat meni
krivo zakle mladac kleti?
Ako vi me ne osvetite
od ovega prika izdańa,

1783. množ] *a*: sto. 1790 sam] *b*: san. 1800. vjerne] *b*: s are. 1809. osvetite] *b*: osfetiti.

zaman crkve ponosite
nesvijesni vam svijet poklańa.
Vaša pravda privelika
sve trjeskove s neba upravi
vrh nevjerna neharnika,
koji ovako mene ostavi.
Ako docna svoj grijeh plati,
daj pedepsa teža budi,
da tuguje, da sveđ pati;
umri, umri, Ruđer hudi.

KORALJKA:

Iz misli ga veće istjera,
do brzo će grijeh platiti:
mučno varka i nevjera
bez pedepse može biti.

ALČINA:

Gdje god svrne sve stupaje,
bijesni krvnik i himbeni,
svuda upado smrtne u vaje,
svuda kušo jad pakljeni.
Ne imo zrake dio sunčane,
neslatka mu voda bila,
ne dala mu zemlja hrane
iz pitoma svoga krila,
ali ako bi brodit htio
slične sebi morske vale,
plahi sjever mrtva iznio
na puste ga skoro žale,
bez nijedne mu ter milosti
putnik, koji prođe tudi,
ne ukopane pleso kosti;
umri, umri, Ruđer hudi.
Nu što u vjetar tužbe tratim,
plačna i zaman odi stoje,
ter na osvetu ne obratim
uvrijedjeno srce moje?

1812. nesvijesni] *b*: nesfijesni. 1818. daj] *b*: taj, teža] *b*: teška. 1822. do brzo će] *b*: brzo ti će. 1829. zrake] *a*: zdrake. 1842. stoje] *b*: svoje.

Na oružje, narugani
moji puci svi kolici,
na oružje izabrani
moji vitezi, moji bojnici.
Jedni s četam junačkime
morske kraje sve čuvajte,
jedni s plavim letuštime
po moru ga svud tjerajte,
da po moru i po vodi,
gdje god stupaj svoj ustrudi,
od mene se ne oslobodi;
umri, umri, Ruđer hudi.

KORALJKA:

Smiri gorke sej bolesti,
o kraljice, lijepa moja,
neka bježi sa zlom česti,
doć će i ńemu plata svoja:
još će vitez vuhoviti,
što je izdo lijepos tvoju,
nemilosno izgubiti
po izdajstvu glavu svoju.

ALČINA:

Što bjestujem, jaoh, na koga
me se ogńeno srce gńivi;
ne umri život srca moga,
živi, moj drag Ruđer, živi;
živi, dušo moja mila,
moj se lijepi k meni vrati,
ka se ne bih oblijenila
sto života za te dati.
Pođ'te mi ga uzdržite,
moji vjerni, moji ljubjeni,
molite se i plačite
da se vratit bude k meni.
Nijedan od vas ne mo biti
tač slobodan, smion toli,

1854. ustrudi] *a:* utrudi. 1868. *b:* živi Ruđer moj drag živi. 1872. za te dati] *a:* za ń podati

da na ń napre luk srditi,
da podere mač oholi.
A ti, dobro moje, prosti,
ni se jadaj, ni se priječi
na ove, koje u plahosti
na te izrekoh gńevne riječi.
Tuga, boles ļuta i muka
usili me rijet proć tebi,
što ma żeļa i odluka,
šta ma miso viku ne bi.
Ustavi se, o jedina
ma požudo, sama ustavi!
ovu platu prosi Alčina
ne izrečenoj svoj ļubavi.
Samo da se, moj Ruđeru,
k meni budeš povratiti;
sve ću ostale na mu vjeru
tve krivine ja zabiti.

KORAĻKA:

Hod'mo čekat, o gospoje,
hoće li ga tko dovesti,
je da brzo gorke tvoje
budu pristat sej bolesti.

KOR:

Razumni su, koji vele,
da u ļudska sva čińeńa
pod nebesim mogu vele
riječi, trave i kameńa.
Moć se od riječi i od trava
u Alčini mnoga uzdrži,
čijem razumjet svijetu dava,
da što je crno, bijelo drži;
nu mogući dragi kami
od prstena nam poznana
i ńe riječim i travami
vrha dođe segaj dana.

1884. izrekoh] *a*: izrigah. 1890. sama] *a*: sasma. 1894. povratiti] *b*: ti vratiti.

Po ńemu smo mi odkrili,
i po znańu Melisinu,
sve što u bludnoj leži vili,
svu ńe narav i hitrinu.
Cijeńaše se nam do sada,
da pakļena ova srda
gizdava je, lijepa i mlada;
a ona tamo stara i grda,
sva zbabjena, sva zgrčena,
množ toliku kaže ljeta,
da bi reko, da je rodjena
u početak jošte od svijeta.
Sva nagiba i od pepela
žuta ńe je slika i blijeda,
izgorjena vrhu čela
odi ondi se sijed pram gleda.
Upadene oči sijere,
kijeh je obrva oštra i gusta,
nos do grla sjenu stere,
pali zubi svi su iz usta.
U pogledu smrt pribiva,
omraza joj sjedi u glasu,
grbava je, hroma i kriva,
nije pet pedi ńoj u stasu.
Svud joj modre vidiš guke
ustarana oko vrata,
crne kļaste ima ruke,
po licu je sva kosmata.
Sušega je vele tijela
neg dub, za sveđ koji usahne,
sva je nedraga, sva nemila,
sva kolika grobom dahne.
Ńe gruboća tolika je,
takoga je hoda i čina,
da bi pozno, prava da je
vukodlačka upirina.
I na ovemu stasu i licu,
o Ruđeru zapańeni,

1948. vukodlačka] *a*: vukodlaka.

lijepu i slavnu djevojčicu,
Bradamantu tvu, promijeni?
Nijesu, nijesu čuda mnoga,
svijetli mladče i gizdavi,
radi obraza nesličnoga
da tvu dragu ļubi ostavi,
er vilińom moći prikom
tako Alčina čara i rabi,
i tač bijednijem ļubovnikom
oči obsjeni, svijes oslabi,
da grdobe ńe pakļene,
da uvehnuta ńe telesa,
zapańeni drže i cijene
ko božanstvo od nebesa;
tijem tko godi ne će da se
na otrovno zlo namjeri,
časnijem bijegom uklańa se
od ovezijeh kužnijeh zvijeri;
gdi znaš, da je smrt gotova,
dalek od ńe prsi odvrati,
er prstena Ruđerova
ni svakomu moć imati.

ČIŃENJE PETO.

SKAZAŃE PRVO.

MELISA sama:

Sad jedino i veselo
svak me nastoj proslaviti,
sad krunite moje čelo,
o lovori ponositi,
veće bo sam ja dobila!
Gdje je sada, o Alčina,
vilovita tvoja sila,
tvoja oholas, tvoja hitrina?
Sad se rugaj ļubovnikom,
i ńih slike promjenjiva,
kako i s ćudim i s prilikom
i ti jesi promjenļiva.

Od silnijeh se tvojijeh ruka
vrijedni Ruđer oslobodi
s moga znańa i nauka,
tve hitrine ki nadhodi.
S mogućega on prstena,
tko si, što si, veće uzazna,
grdobštino ne vidjena,
starešino bezobrazna.
Prikore sam tvoje ne znane,
svoj čeļadi ukazala,
ka dohodi s bližńe strane
kraj ovezijeh ribat žala,
da oni budu spovijedati
po svoj zemļi tvoju zloću,
ne pristajuć pripijevati
do vik vika tvu grdoću.
Ne scijeńena, narugana,
među smrtim i životom,
sred ovezijeh pustijeh strana
ostaj s vječnom tvom sramotom.
Ti, koja si uživala
svijeh mučiti druzijeh, primi
platu, ku si dostojala
tvojijem djelim prikornimi.
Ako sud me moj ne vara,
jur se na kraj drugi stani,
s družbom verna od brodara
s dobrom česti Ruđer znani.
Jur poštena Logistila,
koja ļubi sve kreposti,
na stan ga je svoj primila
u veseļu i u radosti.
A sad da se vitezovi
u naravni hip obrate,
kijeh vil huda medno ulovi,
pak im poda gorke plate.
Zapise, uzle i prilike,
i sve čari s ńih ću smesti,

1991. grdobštino] *a*: grdobština, *b*: grdovštino. 1992. starešino] *a*: starešina. 2011. verna] *a*: vrijedna.

da oni prime predńe slike,
a ńu gore stru bolesti.
Lud je i smamjen po načinu,
tko god misli zlo činiti,
i mni tešku svu krivinu
od nebeskijeh oči skriti.
Pravda i sŕgba božanstvena,
ka pedepše djela opaka,
sve što veće prodiļena,
toliko je vrlija paka.

SKAZAŃE DRUGO.

KORAĻKA, ALČINA I STRAŠIMIR.

KORAĻKA:

Koliko veće ja
mislim, ma gospoje,
da hudi Ruđer tja
od tebe pošo je,
toliko već mogu
luda ga zazvati,
i da se razlogu
ne pušta vladati.
Bud' da će uteći
po suhu lasno moć,
oružjem čineći
put, po kojem ima proć;
ko da se usudi
po moru da uteče,
koje valim od svudi
naš otok obtječe?
Koja plav po prikoj
pučini proleti,
ku ne će verni tvoj
Strašimir vidjeti?
Tim gorke uzdahe
ustavi, kraļice,

2024. stru] *a:* tru. 2048. obtječe] *b:* optječe *to je prvi put što se u rukopi-*
a namjerih, da je b od prijedloga ob asimilovan suglasu što je za ńim.

i suze, ke plahe
teku ti niz lice.
Ufam se, da prije
neg sunce ogńeno
u more sakrije
sve lice zlaćeno,
tve će se smućene
rasvedrit lijeposti,
i niknut žudjene
iz plača radosti.

ALČINA:

Ufańe samo toj
sred gorka čemera
uzdrži život moj,
da diham joštera,
za sve mrem sto krati,
čekajuć na svak čas
ki godi imati
od ove zgode glas.
Nu vidim brzu plav
brzinom velikom
gdi grede nas uprav
s jednijem bojnikom!
Čini mi se iz daleka,
da je od plavi vojevoda . . .
on je, ah, ma česti prijeka,
koja će ovo biti zgoda?
Svu me strah popada,
sva sam mraz ledeni,
tresem se od jada,
nije duha u meni.
Strašimire moj, za što si
došo? ka te vodi sila?
ki se od tebe poklon nosi?
život, ali smrt nemila?

STRAŠIMIR:

O kraljice, sila od nebi
suprotiva nam boj bije,
moć umrla, slaba u sebi,
bogu odoljet jaka nije.

ALČINA:

Je li uteko Ruđer, reci,
ali uzdrži vlas ga tvoja?
il' me oživi, il' posijeci,
tu se uzdrži sva ćes moja.

STRAŠIMIR:

Po naredbi, ku visoka
vlas mi tvoja podala je,
od ovoga ja otoka
s bojnijem plavim čuvah kraje.
Priko po dne, kada samo
kod visoke one gore,
put zapada koja onamo
prostire se sińe u more,
korablja se kratka i mala
vidje od mene, gdje u slobodi
s kraja se je odvezala,
na onu stranu da prihodi.
Bježaše ona hrlo toli,
da se oku mom čińaše,
da ńe brzi tijek oholi
strijel letuštu jednačaše.
U toliko bivši meni
jedan tvojijeh sluga reko,
da zli Ruđer u nescijeni
ljepote se tve odreko;
pun rasrǵbe i bolesti
sa svijem plavim u isto vrime,
za ńu uhitit i dovesti
zatekoh se hro za ńime.

2090. boj bije] *b*: bila je. 2104. sińe] *a*: u ono. 2112. jednačaše] *b*: jedińaše. 2116. *b*: od ljepote tve se odreko.

Neizbrojnijem se pod veslima
užeženo more pjeni,
ter s obijesnijem valovima
srne udarat kraj kameni,
jak da morski kraļ pun gńeva
budi u sebi sumńe nove,
videć silu našijeh drijeva
po kraļestvu gdi mu plove.
Jur zategnut po sve strane
od nas bješe Ruđer hudi,
ne mogaše cijeć sahrane
svoj obrnut tijek nikudi;
kad vuhveni i brzeći
brodar, ki ga tja vodijaše,
vrhu krme ter sjedeći
pobjeguću plav vladaše,
videć, da ga ma plav stiže,
i malo mań veće hita,
tanke od svile pokrov diže
svrh jednoga čudna štita;
štita, iz koga van iskoči
jedna svjetlos toli jaka,
da zaslijepi taj čas oči
svemu mnoštvu tvijeh junaka.
Vidit bi nas zapańene
ko prid glavom Medusinom,
ka jur ļudi tvrde u stijene
obraćaše zlijem načinom.
Tako slijepi s bližńe luke
nam protivne Logistile
silnijeh trubaļ čusmo buke
strahovite i nemile,
i da nas je po sve strane
u okolo obujmila
bujne vojske oružane
ne nadana prika sila.
Mi žestoko pristrašeni,
(a što bismo mogli veće,

2133 vuhneni] *b*: vukovni. 2142. svjetlos] *b*: sfjetlos. 2145. vidit] *a*: vidil.

zaslijepjeni i uvedeni
u pogubne smrtne smeće?)
  jedva vesla uzdržeći,
raspršani, razmetnuti,
obratismo na zad pleći,
za smrt silnu pobjegnuti.
  Gremo, ne znam, kud ni kamo,
i na poraz smrtni očiti
u nesvijesti nastupamo,
cijeneći se sahraniti.
  Velik dio, čim ne vidi,
kud ńihove srnu plavi,
o morske se razbi hridi,
i tu život svoj ostavi.
  Neprijateļski mnozijeh mači
nemilosno pogubiše,
mnozijeh ogńen plam potlači,
mnozijeh vali potopiše;
  ja sam s malo družbe ine
u velikom našem boju
živ na ove pokrajine
srećom iznijeh glavu moju.

ALČINA:

  I još, vajmeh, mogu biti
bez Ruđera u životu,
i od bolesti ne umriti
zlobnijeh zvijezda na sramotu?
  Ovako se, tužna Alčina,
zgađa, ovaku platu srete,
tko se uzda u tuđina
i u nevjerno plaho dijete.
  Tko bi vijeku, jaoh, cijenio,
da oni mladac, gizdav toli,
u srcu je lav nemio,
vrla tigre, zmaj oholi;
  da ona rajska lijepos skriva
pod sobome svijes pakļenu,

2167. nesvijesti] *b:* nesfijesti. 2168. cijeneći] *b:* cijenući. 2183. od] *a:* u. 192. vrla] *b:* huda. 2194. svijes] *b:* sfijes.

i ćud, koja pridobiva
tvrdo gvozdje, mraznu stijenu?
Što ću, vajmeh, gdi ću sade
narugana, privarena,
u čemerne ove jade,
kad ne čekah, uvedena?
Ako zemla ne ima i ne će
podobne mi dat pomoći,
ako nebo hudo od veće
spravja mi se vrha doći;
daj se prigni, da daj gani
na moje riječi silni pako
i paklenih zlijeh nemani,
strahovito množtvo jako!
O bogovi ogńeniti
nemiloga crna stana,
ki jednaci može biti
bogovom ste višńijeh strana,
ako ikada ja posvetih
u po tijeka noćnijih sjena
vrh otara vašijeh svetih
svetilišta vam lubjena:
tec'te iz pakla, svi tecite
na vapjeńa ma moguća,
tec'te, da mi ustavite
lubovnika pobjeguća;
ili ako me jaka nije
pomoć krepos vaša silna,
ter smiriti ne umije
bolovańa moja obilna:
iz mrzeća segaj tila
ovu dušu istiskate,
ter je s vami u nemila
crna mjesta posmucate.
Što krzmate, što stojite,
strašna družbo i moguća?

2209. ogńeniti] *b*: ogńeviti. 2211. i 2212. *b*:
kim jednaka može biti
moć s višńijem da je dana.
2218. vapjeńa] *b*: vapeńa.

tec'te, da mi ustavite
ļubovnika pobjeguća!

SKAZAŇE TREĆE.

MELISA, ALČINA I KOR VITEZOVA.

MELISA:

O pakļena srda Alčina,
klete ustavi riječi tvoje,
smrad od tvojijeh zlijeh krivina
jur do neba uzišo je.
Tvojijeh od zala, tvoga od cvila
rug nebeska tvori strana,
a pakļena strašna sila
kroz uzrok je tvoj svezana
Pripravja ti bog pravedan
štetu i poraz vjekoviti,
jedan sam čas i hip jedan
sve će varke tvoje odkriti.
O vitezi vrijedni gdi ste,
ki, ļubeći vilu priku,
mješte plate izgubiste
običajnu ļudsku sliku?
vaša uzmite lica istina
i naravni hip poznani,
a ova divja pustošina
kako i prije grda ostani.
Viloviti zapis nijedan
ne nađi se odi sade,
tako jaki, tako vrijedan,
da na riječi me ne pade.

ALČINA:

Na koju sam došla smeću,
koja me ovo goni sila?
Dobila ste, tajat ne ću,
o nebesa, već dobila.
Bježi, Alčina tužna, bježi,
da ne sreteš poraz teži.

2237. zala] a: jada.

KOR VITEZOVA:

Koje ti ćemo hvale i dike,
o nebeska diko, dati,
koji da ti se na velike
tve milosti har odvrati?
Malo je naše dostojańe
darovima proć tvojimi,
nu je srce jošter mańe,
neg da ovaku rados primi.
Ti se nami mož' s razlogom
ne rodjena majka riti,
koju ćemo mi za bogom
prvu gledat i cijeniti.
Rodjeni smo dvaš po tebi,
i ako naša čes je bila
huđa i gora vele u sebi
nego ista smrt nemila,
ovi život drugi, koji
nami poda tva dobrota,
draži se od nas vele broji
od prvoga od života.

MELISA:

Stvar je ļudska sagriješiti;
nu vrh ine sve čeļadi
pametan se može riti,
tko iz grijeha koris vadi.
Čestita je tuga i muka,
iza kratke ka bolesti
čovjeku je od nauka,
da u naprijeda žive u svijesti.
Tim pokli ste sad poznali,
vrijedni mladci i hrabreni,
u kakove se štete uvali,
tko robuje bludnoj ženi:
vazda se od ńe uklańate,
kako od gńivna plaha mora,

2264 diko] *b*: vilo. 2266. har] *b*: dar.

ako želu ne imate
steć sramote i prikore;
nu prije neg se u krajine
vaše rodne uputite,
na sramotu hude Alčine
veselo se oglasite.
Ti Astolfo sa mnom hodi:
prije neg bude dan svršiti,
s tvijem Ruđerom u slobodi
na drugom ćeš kraju biti.

SKAZAŃE ČETVRTO.

KOR VITEZOVA IZVODI TANAC I PJEVA:

O ženska lijeposti,
himbena, laživa,
malo ti vrijednosti
u tebi pribiva.
Tvoj posmijeh, tvoj pogled,
tva riječca slikuje
pokriven medom ijed,
iz nenad ki truje.
Drugo se bludna vil
zazvati ne more,
neg smrtna ļuta stril,
nesvijesno neg more.
Tko se š ńom sastane,
ter se pak slobodi,
bijeli mu dan svane,
drugi se put rodi.

PRVI OD KORA:

Kad čekani
zrak sunčani
vrhe od gora jutrom zlati,
vjetric mili
s mirnijem krili
uzme iz tiha kad pršati,

2. *b*: veseļe odi učinite. 2304. svršiti] *b*: sfršiti.

na pridragi
trepet blagi
sve dubrave vesele se,
i ļuvena
i rumena
rusa odkriva svoje urese,
more kaže
lice draže
prid pršańem veselijeme,
i u razbludi
po ńem svudi
tance izvode ribe nijeme.
Sasma tužan,
sasma ružan,
tko vjeruje toj tišini,
ter izdavnoj
i nestavnoj
u ruke se da pučini,
za što prije,
neg se skrije
u zapadne dan dvorove,
ogńenito
i srdito
more uzavri na valove,
tim stresena
i smetena
plav, koja se u ń uzdala,
u istoj vodi
smrt nahodi,
gdje se jutros jes igrala.
Istu vjeru
i nevjeru,
istu od mora narav drži,
nepoštena
huda žena,
kad stravļeno srce sprži.

KOR:

O ženska lijeposti
himbena, laživa,

malo ti vrijednosti,
u tebi pribiva.
Tvoj posmijeh, tvoj pogled,
tva riječca slikuje
pokriven medom ijed,
iznenad ki truje.
Drugo se bludna vil
zazvati ne more,
neg smrtna ļuta stril,
nesvijesno neg more.
Tko se šńom sastane,
ter se pak slobodi,
bijeli mu dan svane,
drugi se put rodi.

DRUGI OD KORA:

Smamjen oni,
ki nasloni
u vil bludnu svoje ufańe:
šńome dugu
nađe tugu,
a prem kratko uživańe.
Lijepos ona
sva priklona
pogubi te najposlije,
ni blagosti,
ni milosti
u nesramnoj ženi nije.
Ńe su prami,
kim te smami,
i dušu ti gospoduje,
ne vidjeni
vez pakļeni,
štetu i boles kijem ti snuje.
Ńe su oči,
ke s istoči
svijetlo ti se sunce čine,
strahovita
noć očita,
blago i pamet gdi ti gine.

Ńe celovi,
kim te lovi,
i ńe riječca ļubežļiva,
čemeri su,
otrovi su,
gdi nemila smrt pribiva.
Ńe su čini
i načini,
ke ti licem s dvora kaže,
sve vuhvenstva,
sve himbenstva,
mame, tlape, varke i laže.
Ńe je blagos
sve nedragos
nemile su ńe milosti,
smrtne i hude
sve razblude,
smrad i prikor sve lijeposti.

KOR:

O ženska lijeposti
himbena, laživa,
malo ti vrijednosti
u tebi pribiva.
Tvoj posmijeh, tvoj pogled,
tva riječca slikuje
pokriven medom ijed,
iznenad ki truje.
Drugo se bludna vil
zazvati ne more,
neg smrtna ļuta stril,
nesvijesno neg more.
Tko se š ńom sastane,
ter se pak slobodi,
bijeli mu dan svane,
drugi se put rodi.

TREĆI OD KORA:

Strijeļate me,
rańate me,
oči vedre, usti medne,

uzdanomu
srcu momu
već ne imaste moći nijedne.
Razgledo sam,
razabro sam
u sramotah klete Alčine,
ko su grde
i zlosrde,
sve ke ovaki život čine.
Ńe grdoća
i ńe zloća,
izgled budi svoj mladosti,
da s nemilom
bludnom vilom
otrovne su sve radosti.
Prava rados,
prava slados,
na nebesijeh nahodi se,
kreposnima
tuj djelima
naša duša uspeńi se.

KOR:

Kako u kratko otok ovi
od lijepa se grub učini,
kako lice sve ponovi,
u svem slično zloj Alčini!
Ko sramotna osta svijeme
vilenica grda i stara;
ko ne može dugo vrijeme
pokrivena bit privara!
Lažive su segaj svita
veličine sve izvańe,
vele tjera, malo hita,
tko u ńih stavļa svoje ufańe.

2459 nahodi se] *a:* nahode se. 2462. uspeńi se] *a:* uspeńe se.

LAVINIJA.

Podpuni naslov glasi: Lavinija, tragedija gos. Đona Palmotića, vlastelina dubrovačkoga. prikazana prid dvorom godišta gospodinovijeh 1648, Frevara.

Imena od svijeh, koji ulaze u tragediju.

Juturna, sestra Turnova. } Prolog.
Junone. } Prolog.
Enea, ban trojanski.
Askanijo, ńegov sin.
Ahate, ńegov svjetnik.
Latin, kraļ od Latina.
Amata, Latinova žena i kraļica.
Lavinija, ńihova kći.
Baba Lavinina.
Dranče[1], viječnik
Turno.
Redovnik.
Kamerte, jedan od vojevoda latinskijeh.
Idmon, navijesnik glasnik.

[1] *Rukop.*: Druna.

PROLOG.

JUTURNA I JUNONE.

JUTURNA:

Tužne ti si i usione
glase meni sad donila,
o božice ma Janone,
o kraļice moja mila.
Jaoh, da tako udes ļuti
hoće da ima posred boja
Turno moj brat poginuti
i dospjeti ljeta svoja!
Da to li će ńemu oteta
vjerenica lijepa biti,
od latinskijeh strana svijeta
vedra kraļa rod čestiti;
vjerenica od kraļice
ńemu Amate narečena,
ka je lijepe djevojčice
draga majka i ļubjena?
Da to li će klete Troje
ovdi narod gospoditi,
i Latine vjerne tvoje
pod vlas svoju podložiti,
ter kroz oblas silnu tvoju,
ti ļubovca kraļa od nebi,
ne možeš nam pomoć koju
pri ovakoj dat potrebi?

JUNONE:

O Juturna ma ļubjena,
dvorkińice moja izbrana,

2. donila] *rukop.*: donijela. 8. ljeta] *rukop.*: ļeta.

većma neg ti ja smetena
nahodim se tegaj dana,
videć naše tuge i boli,
a čestite sreće i zgode
mrzećega meni toli
trojanskoga vojevode.
Ja u svakom djelu i stvoru
suprotivna i nemila
i na suhu i na moru,
ko znaš, svej sam ńemu bila,
tjerajući sedam ljeta
hudi narod vuhoviti
il' progoneć priko svijeta,
da ove kraje ne uhiti.
Osuda me gorko trudi
puna zlobe i nescijene,
kom Veneru bludnu odsudi
tamni Parid ljepšu od mene.
Ali što je odredjeno
među višńijem bogovima,
sila je, da je ispuńeno,
i da svrhu svoju ima

JUTURNA:

Vajmeh, sva sam protrnula,
svu me obhita strah ledeni;
molim ti se, što si čula
sve po tanko reci meni.

JUNONE:

Jutros pođoh hitro iskati,
ko je običaj moja svakdańa,
i uhodit i prežati
moga Jova celovańa;
Jova, ki je take ćudi,
da koju god vilu vidi,
hudi hotim svaku žudi,
svaku hoće, svaku slidi:

37. ljeta] *rukop.*: ļeta. 44. ljepšu] *rukop.*: ļepšu. 54. moja] *rukop.*: moi.

sad prihvaća tuđe lade,
sad božice višńe tjera,
za vilami sad se krade
od planina i jezera.
To u ńegova proseć djela,
stvar sam našla, kćerce moja,
koja me je ļuto smela,
s ke sam puna nepokoja,
a to da je on zgradio
vam udese teške i prike,
ke je kletvom potvrdio
Flegetonta strašne rike:
da će od boja latinskoga
sjutra veće svrha biti,
da će Turna brata tvoga
brzo život dovršiti;
da tu tako pri toj zgodi
Lavinija lijepa i znana
Eneji će vojevodi
trojanskomu bit podana.

JUTURNA:

Ah, nesreće naše hude,
ah, može li taj stvar stati,
tomu Eneji da se bude
Lavinija dobra dati.,
koga porod Askanijo
kroz tve djelo, ma božice,
košuticu jes ubio,
bes kraļevske djevojčice;
košuticu, ka je bila
sva zabava ńe pameti
i razbluda draga i mila
i najdraža stvar na svijeti.
Ona cvijeli ńe smrt priku,
a ne haje i ne mari

63. za] *rukop.*: sad. 65. djela] *rukop.*: gdjela *a to će biti* =: đela? *Stih je ako nerazumļiv u rukop.* 72. rike] *rukop.*: rijeke. 88. bes] *rukop.*: Bes, *inače je na početku stiha, ako se ńime ne počińe strofa, u rukop. malo slovo.*

ni o svomu vjereniku,
ni o drugoj na svijet stvari.
A majka ju bratu momu
dava, i tom se vjerom diči,
a od Eneji himbenomu
ne da zavrć cijele riči.

JUNONE:

Sve je, kćerce, to za ludu,
ako silni Jove odredi,
da ńe odluke tašte budu,
i da vjera taj ne slijedi.
Suproć vašoj kući je od veće
on rasrčen i nemio,
naredbe je tej mrzeće
zloj Veneri naredio,
da Kupida pošļe sina,
da mlađahnu i nezdrelu
kćercu kraļa od Latina
kroz najljepšu rani strijelu,
da pustošna djela s toga
zatravjena svijes izgubi,
i da Eneu nevjernoga
na sramotu moju ļubi.

JUTURNA:

Sve sam čula, vajmeh meni,
o gospođe ma, ne veće.
Ah, drag brače i ļubļeni,
sasma ti si teške sreće.
S pogiblijom da li tvojom
i s tvom smrti među ńima,
ah, i s mojijem nepokojom
ova ženba slijedit ima?
Tužni ćaćko i žalosni,
plači skubi tve sjedine,
tvoj drag sinak i kriposni
u najdražu mlados gine,

112. najljepšu] *rukop.*: najļepšu.

mre branitel naš hrabreni,
slatko ufańe rodna grada,
vito kopje, štit pereni
sve latinske zemle pada.

JUNONE:

Nije od suza ovo brime,
nego nastoj, kćerce moja,
da s vojevodom trojanskime
tvoj ne čini bratac boja.
Ako li se s česti hude
pozvat budu na rat kleti,
sve ńihove tej požude
ti s načinom hitrijem smeti.
Ženu krala latinskoga,
našu Amatu nadgovori,
Trojanina prokletoga
na privaru da umori.
Smrt neka mu podat čini,
kad najmańe on se uznada;
sad je vas sviet u hitrini,
svak se sade s varkom vlada
Od velika čini joj ijeda,
da sva gori ko i smamjena,
da ne pazi, da ne gleda,
što je kralevska čas i scijena;
da svjet poda mladoj kćeri,
da oca snađe smionom riječi,
za Turna ju neka vjeri,
i da mu se staru oprijeći.
Smiono se ovdi srce prosi,
ne ima hvale tko se boji;
tužnu čelad smjenstvo iznosi,
sve žalosnijem dobro stoji.
Ja ću opet s moje strane
sve načine postaviti,
je da huda čes pristane,
koja tužnom Turnu priti·

133. brime] *rukop.*: brijeme.

Na požude moje ako
višńe boge vidim tvrde,
nemili ću ganut pako
i pakļene strašne srde.
Tako lasno, kao mliš, ne će
lijepa se udat Lavinija;
rijeke od krvi, bune i smeće,
bitće štetna ńe prćija.
S Askanijom ali sinom
Enea hudi grede ovamo
i mrzećom svom družinom:
bjež'mo, da ih ne gledamo.

ČIŃENJE PRVO.

PRIKAZAŃE PRVO.

ENEA, AKATE, SVJETNIK, ASKANIJO I DRUŽINA.

ENEA:

O moji drazi, moji hrabreni,
koji u svakom trudu i tuzi
vazda jeste bili meni
ļubežļivi, vjerni druzi,
eto, ko smo nebeskoga
kraļa snižno mi molili,
kraļestva smo latinskoga
kraj žudjeni uhitili.
Ali naša teška sreća
i odi nas ne ostavļa,
neg nam smeće iza smeća
iza truda trude spravļa.
Počinuti mi scijenismo
sred obilne strane ove,
ali se u ńoj namjerismo
na ogńene boje nove.
Nije pokoja temeļita
ni veseļa vik pod nebi,

169. Kao] *rukopisi drugih drama najradije imaju* ko; *ja sam po rukop. ove drame ostavio* kao, *jer je tako u štampanom izdańu kristijade najobičnije.*

u nijednom dobru od svita
čovjek miran nije u sebi.
Ali za sve čes neprava
progonit nas napreduje;
veliku nam pomoć dava,
što pravednos s nam vojuje
Jošte ovijeh od zemalja
mi ne dobro na kraj stasmo,
a u Latina vedra krała
poklisara što poslasmo.
On velike ne bez scijene,
kao je svaki vas vidio,
krepkom vjerom utvrdjene
s nam je uvjete učinio.
Vrh uvjeta, za čes moju,
i da je vaša rados veća,
jedinu mi kćercu svoju
vjerenicu dat obeća.
Sve to male kroz uzroke
s łude česti bi smeteno,
i oni čas u žestoke
łute boje obratjeno,
a to er nevješ Askanijo,
običajne slijedeć łove,
košuticu jes ubio
mlade kćeri Latinove.
Kolika se s toga dila,
o hrabreni moji bojnici,
s obje strane krv prolila,
vidjeli ste svi kolici.
Ufam se, ufam, da se ne će
dugo vrijeme radovati,
tko je uzrok ove od smeće,
tko je zavrgo ove rati.
Vi, hrabrene dike moje,
za malo se potrpite,
i žudjene na pokoje
hranite se i držite.
Ne stiče se čas viteška
od onega tko počiva;

na svijetu se sreća teška
s ustrpjeńem pridobiva.
Sudjeno je, ko vidimo,
u nebeskom višńem dvoru,
teške trude da trpimo
i na suhu i na moru.

DRUŽINA:

O vojevoda naš izbrani,
sinu Ankiza razumnoga,
svud scijenjeni, svud pjevani
cić razuma stavna tvoga,
sve koliko ovo nami
s hotjenjem se božijem zgađa,
podnesenijem za tugami
neka je paka rados slađa.

AKATE:

Spomen'mo se, što Apolo
nam u Delfijeh prorokova;
što Arpija kletijeh kolo;
što li mudros Elenova;
što tvoj ćaćko mudri Ankize
često nami spomeniva,
ki se iz truda ovijeh ize,
sad nebeska poļa uživa;
što Kumea nam Sibila
sred kamene spjeva spile,
koja nam je navijestila
strašne boje i nemile:
tiberinska brza rijeka
sva da će se zakrvavit,
da Junone huda i prijeka
ne će se od nas nigdje ustavit;
da zle Grke i drugoga
ovdje ćemo naći Akila,
koga, kako i prvoga,
božica je porodila;
najposlije mudra i stavna
zareče se proročnica,

iza truda druzijeh spravna
da ti je ovdje vjerenica.

ENEA:

Moj svjetniče, vrijedni Akate,
i vi ostala družbo mila,
ki čas vječnu dobivate
kroz viteška vaša dila,
ufam, ko su ispuńena
proročanstva tijeh proroka,
da će ovdi podnesena
od nas biti zla žestoka;
tako da se zgodit ima,
kao rekoše isti oni,
da za trudim krvavima,
kijem nas huda čes progoni,
jošter ćemo puni slave
suprotive sve dobiti,
i sred lijepe tej države
u miru se pokojiti.
Svaki od vas u toliko,
kako i dosle, družbo moja,
smiono srce i veliko
nastoj kazat posred boja.
Smionu č ļad sreća utješi,
tko je smion, slavu stječe,
a od strašiva srca bježi
čas i hvala tja daleče.
Nu ti, dragi moj porode,
ne moj s naglom tač pametim
sretat bune, trude i zgode,
nepriličue tvojijem ljetim.
Desnica će za sad moja
i mač ovi trjeskoviti,
dokle uzrasteš, posred boja
tebe čuvat i braniti;
a ti slatko moje ufańe,
kad se upazit budeš jači,

6. dila] *rukop.*: djela.

kroz junačko djelovańe
neprijateļe naše tlači.

ASKANIJO:

Pače, ćaćko, ja ću prvi
za te u svakom trudit boju,
ni ću štedit moje krvi,
za uzmnožit slavu tvoju.
U kriposti tve viteške
lijepo mi se izgledati;
pravo je, da ima trude teške,
tko je rodjen za vladati.

ENEA:

Po čińenju, sinko, momu
uči krepos i trud pravi,
a je da višńi u drugomu
boļu sreću tebi objavi
Ćaćko Enea, dundo Ektore
čin' da ti su svud izgledi,
kao se slava steći more,
čas neumrla kao se slijedi.
Nu mi, mili druzi moji,
hod'mo dospjet ukopati
vitezove jur koji
poginuše posred rati.
Dostojno je, poštovani
da su od nas i sa više
oni, ki nas u ovoj strani
svojom krvim utvrdiše.
Palantovo tijelo paka,
smrtnu spravu kad spravite,
dio najboļijeh od junaka
bolnu ćaćku ponesite.
Ah, zli Turno i nepravi,
koji u madca hrabrenoga
tvu desnicu okrvavi
i ote dio srca moga,

327. *Tako je u rukop., može biti da mjesto* jur *treba da bude*: jurve.

tvom ćeš krvim platit meni
smrt, kom ga si porazio,
i oružje, u nescijeni
koje mu si ugrabio.
A evo iz grada Laurenskoga
kraļ s kraļicom na dvor hodi;
mir, za dana ki je svoga
među nami, ńih izvodi.
Koliko bih s moje strane
veseo bio nada svima,
da mir ovi vječni ostane,
ki za danas podah ńima!

PRIKAZAŃE DRUGO.

KRAĻ LATIN, KRAĻICA AMATA.

KRAĻ LATIN:

Pusti misli pune smeće.
i razvedri tvoje lice,
ni se srči na me veće,
moja ļubi i kraļice.
Ja bih żeļi srca tvoga
jošter davno pogodio,
i za Turna hrabrenoga
našu kćercu zaručio;
nu bogovi višńi brane,
da ju ńemu dat budemo,
hoteć zete inostrane
da u kuću dovedemo.
Sto proroka, sto zlamena,
sto prikazni nami priti,
da ona s nikijem sadružena
neg s tuđinom ne ima biti.
One pčele, ke su od skora
sjedińene i vesele
u grad ovi priko mora
iz daleka doletjele,
ter na lovor uzvišeni,
ki nam resi dvore bile,

uspele se, i medeni
stan oni čas tuj zgradile;
  oni plamen, ki na glavi
Lavinije lijepe i mlade
bez nijedne se štete objavi,
što nas ļuto svijeh pripade:
  ko znaš dobro, hoće rijeti,
da se od nas ovdi čeka
zet plemenit, koga iznijeti
sreća će nam iz daleka;
  da će naša kći na sviti
ime steći puno uresa,
i da će nas uzvisiti
ńe plemenom do nebesa.
  Svijeh proroka mjesta ovoga
ovo mudri zbor govori,
Faunu su ovo ćaćka moga
srećni za nas odgovori.

KRAĻICA:

  Kraļu, izmi si iz pameti,
da ću podat ja nikomu
dragu kćercu mu na svijeti,
razmi Turnu hrabrenomu.
  Sred čestite Italije
ni svjetļega, ni ljepšega,
ni boļega mladca nije
u svijeh djelijeh, izvan ńega.
  Ili život moj skratiti
desnica će sama ova,
ili ona ne ima biti
ničija ļubi, van ńegova.
  Za to se ne trudi,
er me ne ć' prignut vik,
da bude ńoj hudi
Enea vjerenik,
  i da ja dat budem
moj porod, moju diku,

393. si] *rukop.*: se.

i bogu i ļudem
mrzeću krvniku,
ki suproć zakonu
najprve sve ļubi
Kreusu, Didonu
himbeno pogubi.
S kijem svjetom ma kuća
da primi za zeta
udovca bjegućа,
nevjerna, prokleta?

KRAĻ LATIN:

Čemu zla jezika,
kraļice? ustavi,
i ne psuj bojnika,
koga vas svijet slavi.
Ne ču li besjede,
jučera ke meni
poruči Diomede
zatočnik hrabreni?
da nije od ńega
posred sve gospode
viteza jačega,
boļega vojevode:
kao s mačem, kao s kopjem,
naučen iz mlada,
pod teškijem oklopjem
lijepo se on vlada,
kao jednak Ektoru
kripostim bi svojom
junačkom u zboru
visokom pod Trojom;
nu blagom da ćudi
Ektora nadhodi,
čijem stječe čas svudi,
čijem srca gospodi.
Ovaka jošte dva
da je Troja rodila,
Grčka bi zemļa sva,
ne ona, cvijelila.

Tijem zlobnijem jezikom
viteza ne pali,
koga isti s tom dikom
neprijateļ pohvali;
koji sve djeluje
po božjem hotjeńu,
i śńim se svjetuje
u svakom čińeńu.
Višńijeh su bogova,
kao vidiš, osude,
ma kćerca ńegova
svakako da bude.

AMATA:

Što imaju s mom kćerom
bogovi činiti,
što li se ńe vjerom
i stanom misliti?
Ja sam ju rodila,
ja sam ju slobodno
opeta vjerila
kao mi jes ugodno.

LATIN:

Od veće i sasma
bogove prisvete
ne scijeniš, ļubi ma,
i stavne ńih svjete.
I mene kroz tvoj grih
usili, da tako
pogrdit budem ńih,
i činit opako,
da riječi ne scijenim
kraļevske ja moje,
da vjeru promijenim
i kletvu u boje;
kletvu i viru stavnu, koju,
svjedočeći božje ime,

456. čińeńu] *rukop.*: čińjeńu.

sklopih s banom trojanskime
i obećah mu kćercu moju.
Nigda tako huda i prijeka,
kako sada, nijesi bila,
pakļena je srda ńeka
tvoju pamet obsjenila.
Zlu svrhu sam sebi
i teško zlo mijeni,
tko višńijeh od nebi
ne sluša ni scijeni.
Čovještva nu moga
pustit mi činit ne ć',
er svjeta ženskoga
primati ne ću već.
Zlo stoji muž oni,
i svi ga ne scijene,
koji se nasloni
na lude svjet žene:
ženska svijes mnokrati
požude neprave
gradove privrati,
pogubi države.
Tim dvornici moji pođite
mudroga ti Dranča zvati,
i viječnike plemenite,
s kojim se obćim svjetovati.
Šńim danaska ja ću zborit,
kao činio jesam dosle,
i mudro se razgovorit
u ovako teške posle.

DVORANIN:

Lijepo je čuti svjete zńane,
mudra je svjeta kripos jača,
nego vojske oružane,
neg tisuću bojnijeh mača.

493. čovještva] *rukop.*: coviestva.

PRIKAZAŃE TREĆE.

KRAĻICA AMATA:

Pođ' ti kupi vijeća tvoja,
i gdi hoćeš svjete pita;
meni je vijeće voļa moja
mudra, stavna, razložita.
Ne ću Eneji da nikako
da se moja kćerca mila;
dosta je da sam ja ovako
u moj glavi namislila.
Hoću da me svak se boji,
da kraļ isti trepti od mene;
sve kraļicam dobro stoji,
muž priproste vlada žene.
Prije će vas svijet bez uresa
vječnom noćim omrknuti,
prije će zemļa i nebesa
u ništa se obrnuti,
neg će mlada Lavinija,
meni u staros pokoj spravni,
vjerenica bit ičija,
razmi tvoja, Turno slavni.
Hoću da ona roditeļu
smiono danas rijet se usudi,
da od Enee ne ima żeļu,
da samoga tebe žudi.
Poslušati mene će ona,
ka sveđ mislim o ńe vjeri:
po naravi kći priklona
mańe je ocu, neg materi.
Prid svijem moja veličina
u neizmjernoj slove scijeni,
a neg moja kći jedina
da pogodit ne ima meni!
Ali evo s ļubjenome
od onuda babom grede,
dvorkińice sve su šńome,
ke ju vazda slijedom slijede.

Nu što bolna djevojčica
uzdisati ne pristaje?
Kao je plačna vidjet lica,
kao se u sebi sva skončaje!
Košuticu svoju cvili,
ku joj ubi, i ńu smete,
zloga Enee sin nemili
Askanijo plaho dijete.
I pođ da ńoj ban oholi
zlijeh Trojana bude mio,
koga porod ļuto toli
ńe je srce uvrijedio!
Ludi kraļu i strašivi,
ne će ništa bit na tvoju,
ni svijeh tezijeh, ki laživi
proročanstva luda poju.
Slušaj što ti veli žena,
ne ludjaci što govore;
poć ću odavle sakrivena
ńih slušati razgovore.

PRIKAZAŃE ČETVRTO.

BABA, LAVINIJA, AMATA I DVORKIŃICA.

BABA:

O gospođe moja ļubļena,
diko i časti moja mila,
ka si od mene odhrańena
s osobitom pomńom bila,
jad ustavi tvoj nemili,
smiri uzdahe tvoje ogńene,
od male je dike i scijene,
da kraļevski porod cvili.

LAVINIJA:

Ah, ma lijepa košutice,
odhrańeńe drago moje,
ah, ma mila razbludice,
u sve trude i pokoje,

592. odhrańeńe] *rukop.*: odhranjeńe. 594. u] *rukop.*: i.

ja sam tebi vijence vila,
ja, da je veća tvoja hvala,
pitala te i pojila,
ja razbludno milovala.
Ah, prokleta strijela, kojom
plaho dijete tebe ustrijeli,
ah, ļuto ti smrti tvojom
me srdašce tužno uvrijeli.

BABA:

Košuticu pusti veće,
gorke ustavi tvoje boli,
razlog nije da te smeće
ćutiš za stvar malu toli.
Da te vidi tko cviliti,
ku bi pred ńim stekla dika?
Misli, tim ćeš mirna biti,
veće o dragom vjereniku.
Kao znaš, Turnu hrabrenomu
majka tebe obećava,
a ćaćko te mudri dava
slavnom banu trojanskomu.
Jedan će od ńih tva požuda
i zabava biti mila,
tvoje blago, tva razbluda;
što mi si se zasramila?

LAVINIJA:

Ja sam dijete još nezdrelo,
nije o temu mislit meni,
gdi najliše sve se smelo
kroz boj ovi ne smiļeni.
Košutica moja ubijena,
ti si bila moja dika,
ti družica ma ļubjena,
ti ma misao sva kolika.

BABA:

Pristan' veće zlom pečali
košuticu tvu žaliti;

reci, ali ćeš ćaćku, ali
dragoj majci pogoditi?

AMATA:

Prem se ovo ktijaše meni:
sad ću poznat i vidjeti,
kao su obični i primjeni
mojoj kćeri moji svjeti.

LAVINIJA:

Razložno je, ćajku prije
svaka kćerca da pogodi,
kad najliše on se ugodi
s onijem, što bog zapovije.

AMATA:

Oca slušat, a ne mene,
koja sam ju porodila;
sad bih ove rad nescijene
mom ju rukom zadavila!

LAVINIJA:

Hod'mo u crkvu Venerinu
molit višńe sve bogove,
da oni budu po načinu
svrhu objavit vjere ove.

AMATA:

Koju crkvu Venerinu?
Na zlo ti smo došli, kade
djevojčice misle mlade
o Veneri i ńe sinu!

LAVINIJA:

Tko početi dobro umije,
na po djela on se upazi;
nu početak dobar nije,
koji od neba ne izlazi.

50. o] *rukop.*: u.

AMATA:

Prem zlo poče, ludo dijete,
a gore ćeš dovršiti,
ako misli tej proklete
ne uzbudeš promijeniti.

LAVINIJA:

Pak na mire grada ovoga
iz svete crkve otidimo,
je da Eneu hrabrenoga
i Trojane s ńih vidimo.

AMATA:

Ah, nesrećo huda moja,
ah, zla kćerce, i tebi li,
kako Eleni, kleta Troja
i ńe narod bludni omili?
Ti ćeš, ti ćeš probirati
vjerenike na tvu voļu?
Ne ću danas mirna ostati,
ako ja te ne zakoļu.
Ne mogu podniti
ove ńe nesvijesti;
grem joj se odkriti,
i u dvor ju povesti.
Tu ako joj vrći ne činim
ovu misao iz pameti,
život joj ću hud uzeti;
sad je trijeba da šńom hinim.
Što ste istekle izvan mira?
Ne znate li, da se odi
blizu gusa zla nahodi,
naše zemļe ka satira?
Ne moj, da te zli Trojani,
moja kćerce, zaklat budu,
kao zaklaše ne spoznani
košuticu, tvu razbludu.

660. iz svete] *rukop.*: svete. 662. s ńih] *rukop.*: ńih.

Za to u dvore hod' sa mnome,
a vi, koje ńu družite,
za malo nas ostavite;
brzo ćete biti šńome.

JEDNA OD DVORKIŃICA:

Pođ'te gdi vam jes ugodno,
a mi mirna tegaj dana
ļubežļivo i slobodno
vesel'mo se, družbo izbrana.
Poznati je, dobro svako
blagi Enea da nam želi,
ki za danas jes ovako
s nam sklopio mir veseli.
Je da višńi s neba zgori
brzo bude dopustiti,
da budemo šńim do skori
mir vjekovit učiniti.
Tim slatkoga mira hvale
naučene ponovimo;
jedna pjeva, a mi ostale
mili tanac izvedimo.

PRIKAZAŃE PETO.

JEDNA OD DVORKIŃICA PJEVA, A OSTALE IZVODE TANAC.

Lijepa ti je,
svijetla ti je,
slatki miru, tvoja hvala,
ki nadsivaš,
ki dobivaš,
sva od svita dobra ostala.
Ti si obćeni,
ti hvaļeni
ćajko svake obilnosti,
s tobom dike
sve kolike,
s tobom rastu sve kriposti.
Tobom slađa
zemļa rađa
umrlima plod žudjeni,

ti veselo
svako djelo,
ti sve činiš da je u scijeni.
Ti si drago
naše blago,
ti jedina slika jesi
od pravoga,
od vječnoga
dobra, ke je na nebesi.
Ti živjeńe,
ti pošteńe
braniš vrijednijeh od diklica,
čim nemilu
bludnu silu
treš i oriš zemļi nica.
Gdi ti stojiš,
puke gojiš,
i rastjeti činiš ńima,
ti države
braniš zdrave,
i napuńaš svijem dobrima.
Tko miruje,
gospoduje,
i svakoja dobra uživa,
svak s ļubavi
ńega slavi,
svak do neba uzvišiva.
Proklet budi
od svijeh ļudi
i od boga, ki svijet vlada,
tko zameće
boje i smeće,
tko je uzrok zlijeh zavada.
Kraļu od nebi,
pri potrebi
vas komu se svijet utječe,
ti ukloni
boj sioni
naše od zemļe tja daleče.

747. ńega] *rukop.*: ńoj ga.

KOR:

Ah, umrli slijepi ļudi,
kako isprazne i za ludu
vaše misli, vaši sudi
ugledat se često budu.
Tu najliše ki sjedite
u gospostvu i vladańu,
kao se mnokrat privarite
u vašemu djelovańu,
kad na oružje tegaj svijeta
vaše ufańe naslańate,
ter nebeske voļe i svjeta,
kako je pravo, ne slušate
Za ludu je trudit puke,
i velike kupit moći,
za na svrhu svoje odluke
s oružanom rukom doći,
ako hoće da je inako
sve mogući kraļu od nebi,
učińenje koga svako
umrlijem je slušat trijebi.
Ili čovjek vojevati,
ili u miru živjet sudi,
s bogom se ima svjetovati,
božju voļu slijedit svudi.
Tvrdu pomńu osobitu
bog vrh ļuckijeh ima stvari,
red držeći svemu svitu,
svijem ljepotam ki nadari.
On je ćaćko naš obćeni,
on vladalac sve naravi,
čovjeku su pribrojeni
vlasi od ńega svi na glavi.
Ako bistri vir romoni,
ako putnik putom grede,
ako sada daž usioni,
sad vremena vedra slijede,

67. kao] *rukop.*: kad. 780. je] *rukop.*: se. 786. ļuckijeh] *rukop.*: ļudckijeh.

ako ptica stere krila,
lis na dubu ako prši:
božje ruke sve su dila,
sve se božjom voļom vrši.
Tim što lijepe sin Venere
po širokoj morskoj vodi
razlike je kroz namjere
došao Enea slavni ovdi.
što trojanske on krajine
hotje za nas ostaviti,
i visoke Kartagine
vlas iz ruka ispustiti,
što bi ńemu obećana
Lavinija plemenita
koju mnogo kraļa i bana,
ku hrabreni Turno pita:
zgodilo se ništa nije
bez višńega zapovijedi,
ki sred lijepe Italije
slavnom banu doć naredi.
Zaman Turno i kraļica
prid Latinom kraļem trude,
da mu lijepa vjerenica
ugrabjena silom bude;
zaman oni sve na ńega
Latine su podignuli,
iz kraļestva srećna ovega
je da bi ga potisnuli:
temeļitijeh red udesa
jaki nije nitko smesti,
i ono što kraļ od nebesa
osnovo je u svoj svijesti.

ČIŃENJE DRUGO.

SKAZAŃE PRVO.

KRAĻ LATIN, DRANČE VIJEĆNIK, I TURNO.

KRAĻ:

O pridrazi moji svjetnici,
u velikoj koji scijeni
od mene ste svi kolici
i gledani i ļubļeni,
korisna je stvar svakomu
u razumnijeh svjet prositi,
a najliše kraļu, komu
trijeba je vele i misliti.
Združene su s brigom časti,
nahodi se misli svuda;
sve što je čovjek veći u vlasti,
toliko ima veće truda.
Za to ištući da pristanu
ove naše smeće i štete,
ja vas skupih na uzdanu,
da me mudro svjetujete.
Znate ko je obećana
s tvrdom kletvom, punom cijene,
slavnom banu od Trojana
Lavinija kćerca od mene,
kako usiļen ja sam bio
od me riječi doć na mańe,
i ovu vjeru obratio
u nevjerno vojevańe.
Svi vidite dobro, koja
od tole nas zla nahode,
ke sred ļuta tegaj boja
podnosimo štete i zgode.
Dvaš razbijeni u dni ove
s mnogom našom krvi bismo,
i najboļe vitezove
u tijeh ratijeh izgubismo.
Snecentijo bojar vrli,
ki bi naše sve ufańe,

svrši život naš umrli
kroz junačko natjecańe:
bojna kripos Enejina,
s kom vojuje višńi zgori,
u dan jedan ńega i sina
hrabrenoga Lausa umori.
Kamila je prihrabrena,
ka bi naša dika i hvala,
iz nenadi ustriljena
od priproste ruke pala.
Vrijedni Numan, Teron bojni
za nas svoju krv proliše,
i vitezi neizbrojni,
ki plemenom svijetli biše.
Tiberinska plaha rika
u krvi se sva crljeni,
kostim mrtvijeh od bojnika
svi su luzi pokriveni,
i tako smo hude sreće,
da u ovu našu tugu
ne imamo nigdje veće
isprositi pomoć drugu.
Latinska se bojna strana
sva žestoko ustrašila,
bivši vrijednijeh cvijet mještana
u ovem boju izgubila.
Diomede vitez, koji
svoje istjeran od čeljadi,
kod Adrije mora stoji,
gdi glasovit grad sagradi,
poručuje, da pitanu
ne može nam pomoć dati,
er trojansku moć poznanu
ne će kroz nov boj kušati;
pače jošter vrhu toga
korisna nam dava svjeta,
u vojevode trojanskoga
da prosimo mir opeta.

877. rika] *rukop.*: rijeka.

Tim bi drago bilo meni,
ńemu s mnogo svijetlijeh dara
u dostojnoj poslat ścijeni
sto razumnijeh poklisara,
da oni śńime mir učine,
ki vjekovit ima ostati,
i po naše kraļevine
da mu na dar budu dati.
Odluke su ovo moje,
a vi rec'te, što ćutite,
ter u ove nepokoje
rodnu zemļu pomozite.
Svaki od vas nastoj rijeti
sve što misli u slobodi,
er korisni nijesu svjeti,
kad se śńima strah nahodi.
O kriposni Dranče znani,
reci, što bi ti hotio?
Tvoj razumni svjet zamani
nigda meni nije bio.

DRANČE:

Stvar očitu, kraļu, svima
od dobrote tve čujemo,
ka potrebu od nas ne ima,
da ju veće svjetujemo.
Svi kolici ovdi znaju
u kakoj smo do sad vodi;
nu se od svjeta ustručaju,
za ne uvrijedit koga godi.
Ja što ćutim za čas tvoju
slobodno ću sad izriti,
da znam da ću glavu moju
ovdi taj čas izgubiti.
Nitko drugi kriv nàm nije,
da smo ovako potisnuti,
razmi plahi Turno, ki je
uveo nas u boj ļuti.

906. ki] *rukop.*: ka.

Za sve da znam, da mi prijeti
od ńega se smrt nemila,
ne mogu se neg boļeti
na ńegova bisna djela.
U koliko bez razbora
on s oružjem vjetar straši,
i trojanskijeh sred tabora
bojnu čeļad bijegom plaši,
trpi tužna zemļa ova
jade i tuge ne izrečene,
i ļubjenijeh bez sinova
plaču majke neizbrojne.
Tim si, kraļu, svijesno i dobro
uz kraļevske svijetle dare
slavnu Eneji poslat obro
plemenite poklisare.
Još priloži jedno k tomu,
i ne haj se od nikoga:
daj svakako kćercu ńemu,
za zeta ga primi tvoga.
Sva latinska zemļa neka
svrši gorke svoje trude,
i od ļutoga boja prijeka
odahnuti vas puk bude.
Ako li se ko god boji,
ter ga obhita strah ledeni,
molimo se Turnu, koji
dat nam može mir žudjeni,
da za ļubav mjesta rodna
tebi razlog svoj daruje,
da sred mira svijem ugodna
i on pored s nam miruje.
Što ćeš od nas tužnijeh veće,
o uzroče našijeh zala?
Koliko je truda i smeće
ova zemļa za te imala?
Dobra u boju nije nami,
teška u boju zla trpimo,

973. boju] *u rukop. nije prvo slovo čitļivo.*

s poniženijem tijem molbami,
Turne, u tebe mir prosimo.
Molim ti se ja najprvi,
vrh našijeh se tuga smili,
dosta znoja, dosta krvi,
za tebe smo mi prolili.
Tve neslično vrzi smjeńe,
ter se pored s nami tresi:
dva krat kušo smrtno bijeńe,
dva krat razbijeń ružno jesi.
Ako li si vitez pravi,
i od slave te jes požuda,
na ke god se djelo stavi,
u kom nije nami truda.
Samijem smjenstvom tve desnice,
čijem ćeš biti puku draži,
od kraļevske djevojčice
dostojni se drug ukaži!
Nije razlog, da mi za te
naše krvi proljevamo
kroz boj, u kom druge plate
van sramote ne čekamo.
Pođi Eneji sam protiva,
i djevojku šńime dijeli,
on te na boj sveđ poziva,
on tvu kripos kušat želi.

TURNO:

Vazda ti se, Dranče, u tebi
množ probudi taštijeh riči,
kad su bojna djela trijebi,
vrijedno srce čijem se diči!
Lasno je vele govoriti
nabunļive tko je ćudi;
nu kriposno moć činiti,
to su muke, to su trudi.
Od isprazníjeh nu besjeda
ovo nije slično brime;

1010. brime] *rukop.:* brijeme.

gdi neprijatej gre naprijeda
djelo je kazat trijeba sńime.
  Hodi ńemu suprotiva
sa mnom, ako častan jesi;
svijeh nas na boj on poziva,
ne straši se i ne tresi.
  Što ckniš? Ali u jeziku
ti si junak od svijeh veći,
i najveću držiš diku,
neprijateĺu svrnut pleći.
  Kad viteška tva desnica
bude prolit krvi rike,
kad obori zemĺi nica
ne izbrojene protivnike,
  tad, tamńače potišteni
od nijedne vjere i ruke,
pobjegućа meni cijeni,
tad ne hvali moje odluke.
  Ja sam bjegući! i nahodi
zao se čovjek bez pameti,
u nesličnom ki slobodi
smije i može toj mi rijeti!
  Ja sam bjegući, ki pun dike
udrih, što svi oni znadu,
na Trojane sve kolike
sam zatvoren u ńih gradu!
  ki Pandaru bratom bojnijem,
koji bjehu kako gora,
i vitezom neizbrojnijem
život uzeh bez umora!
  Ne će mene zvat bjegućа
vik trojanske majke i ĺubi,
ni Evandrova strena kuća,
ki Palanta sina izgubi.
  Dobra u boju nije nami!
Poj, zlobniče nečitavi,
toj trojanskijem vojevodami
i nesrećnoj tvojoj glavi,

1022. rike] *rukop.*: rijeka.

i ne davaj razumjeti,
er toj ne će biti viku,
da znaš, tebi Turno prijeti
sličnu tvomu zlu jeziku;
u krv tako potištenu
ne mrļa se ruka moja,
ona ište čas i scijenu
junačkoga posred boja.
Sad ću, kraļu, obratiti
me besjede na te istoga,
koga obćim ja ļubiti
kako starca ćaćka moga.
Kad smo tako izgubjeni,
kako veli tva vedrina,
i u ratu dvaš razbijeni
od nevjerna Trojanina,
ne ću tvoje rad ļubavi,
u ovemu da se boju
nitko drugi već krvavi
za steć meni kćercu tvoju;
sam ću mojijem ja prsima,
a za obćenu svíjeh nabunu,
štit Latinom biti svima,
i braniti tvoju krunu.
Ili je trijeba da moguća
ova sabļa krv prolije
nevjernika pobjegućа
razbludjene tašte Asije;
ili ja ću na tle pasti
kroz ńegovu zlu desnicu,
i podat mu s mnogom časti
plemenitu vjerenicu.
Neka budu svi Latini
strane kripos mu paziti,
ja ću, drugi svak počini,
za me i za ńih sam truditi.
Za to, mudri kraļu, ostale
nekorisne vrzi svjete,

i s Trojanim rad me hvale
ove samo sklopi uvjete.

LATIN:

Kraļeviću plemeniti,
koliko su tve kriposti,
boļe trudit i boj biti
s običajnom hrabrenosti,
toliko je meni opeta
od potrebe vele veće,
tebi mudra podat svjeta,
i razbirat naše smeće.
Lavinija kćerca moja
odavna bi s moje strane
vjerenica bila tvoja,
da nebesa toj ne brane.
Ńoj božanstva sva kolika,
naši gradi ka poštuju,
inostranca vjerenika
ne znaš jer ga prorokuju?
Ne pomjenu voļu od nebi
ja hoteći poslušati,
ne mogoh ju, sinko, tebi,
neg trojanskom banu dati;
nu sam tvoje rad ļubavi
toj malo mań śńim razvrgo,
i kroz opak boj krvavi
svijeh Latina snagu istrgo.
Po plemenu, i po krvi,
i po stasu junačkomu,
gospodičić ti si prvi
u svem kraju latinskomu.
Sto kraļevskijeh djevojčica
zemļa je ova porodila,
svaka bi od ńih vjerenica
s drage voļe tvoja bila:
daj mi višńijem pogoditi,
ńih naredbi ne razmeći,

1088. sklopi] *rukop.*: sklopit. 1096. razbirat] *ako nije*: rastirat?

oba ćemo ńima biti
s neposluha mi mrzeći.
Trojanskoga vojevode
na boj neprav ne poziva;
ne mož' imat dobre zgode
božjoj volji suprotiva.
Razlika je sreća u boju,
ona često razlog slijedi,
ah, ustegni plahos tvoju,
na te nebo ńom ne jedi.
Ako tešku našu smeću
imam smirit smrti tvojom,
ah, za što ju smirit ne ću
s tvojijem zdravljem i pokojom?
Ku ću hvalu steć prid ljudem,
kad ja, što bog ne dao viku,
za mu kćercu tebe budem,
sinko, poslat na smrt priku?
Ne poteži bez razloga
na tvu glavu hude česti;
vrh ćaćka se smiluj tvoga,
pod staros ga ne moj smesti.

TURNO:

Dragi ćaćko, misao, koja
cića mene tebe trudi,
dobrota ju pusti tvoja,
i sasma ju već zabudi.
Lijepo je meni za ljubljenu
tvoju kćercu poć truditi,
i neumrlu čas i scijenu
mojim životom zamijeniti.
I desnica bojna moja
junački se bije i siječe,
i veće krat posred boja
od ńe rane krv istječe.
Božica ga mati oblakom
ne će meni sada oteti;

1132. jedi] *rukop.*: iedi, *od kojega je kašnje prvo slovo ispravljeno, ali nije lako razabrati u što.* 1157. *rukop.*: boži ga mori oblakom.

prid kriposti mojom jakom
zli nevjernik ima umrijeti.
Navijesniče moj, Idmone,
u trojanski tabor teci,
ter oblasti pun smione
Eneji riječi ove reci:
vojsku tvojijeh od Trojana
ne moj vodit na Latine,
i jedna i druga neka strana
veće odahne i počine;
sam oružan pod oklopjem
Dauna kraļa sin veliki
sjutra s zorom s mačem s kopjem
poziva te na boj priki,
sred bojnoga poļa ravna
sam ćeš ti šńim gledat, čija
ima biti lijepa i slavna
vjerenica Lavinija.

LATIN:

Čin' što hoćeš, kraļeviću,
nu mi u mislijeh činiš stati,
je da bog ti boļu sriću,
neg se nadam, bude dati.

VIJEĆNIK:

Vedri kraļu, plemeniti,
neka on tjera svoje odluke:
ti se u božje spusti ruke,
što bog hoće, toj će biti.

PRIKAZAŃE DRUGO.

KRAĻICA AMATA, LAVINIJA, BABA, DVORKIŃICE.

KRAĻICA:

Hoću, hoću ja svakako,
da pogodiš srcu momu,
i da rečeš smiona ovako
nečitanom ocu tvomu:

O zlostari luda, pače
nesvijesniče nijedne od scijene,
ki te hudi grijeh potače
za gusara vjerat mene?
Da se crnoj zemļi nica
sada mrtav hoć' prostriti,
ja ničija vjerenica
van Turnova ne ću biti.

LAVINIJA:

Nije prilike ni razloga,
da se mlados moja prijeći
na ļubļena ćaćka moga,
draga majko, s takom riječi.
Voļela bih prije reda
danke moje dovršiti,
nego ńega stara i sijeda
zlom besjedom uvrijediti.

KRAĻICA:

Da tako je, ludo dijete,
tvoja majka tebi mila,
da tako si moje svjete
pogrditi namislila?

LAVINIJA:

Kraļ mi je svjedok od nebesa,
ki zna dobro moje žeļe,
da ne mislim ja ničesa
izvan častit roditeļe.
Gdi je sva zemlja krvim crna,
gdi se vas puk koļe i bije,
ni za druzijeh, ni za Turna
vjerit mi se misao nije.

AMATA:

Priproste si prem pameti
i sa više slaba i luda,
ako Turno sva na svijeti
nije tva misao ni požuda.

Turno nije mladac prvi
posred ove sve države
i po licu i po krvi
i po djelijeh punijeh slave,
koga ja, tva majka znana,
kao zna zemļa sva kolika,
iz mlađahnijeh tebi dana
narekla sam vjerenika,
u kraļestvu latinskomu
ki je među nam rođen bio,
i u čińeńu svemu svomu
sveđ nas gledao, sveđ dvorio?
Po komu si sudu i svjetu
viku mogla promisliti,
na udovcu tamnu i kletu
svijetla mladca promijeniti?
Na udovcu himbenomu,
ki ne ima sunca dio,
koji je gradu trojanskomu
od sve štete uzrok bie;
ki progońen od bogova
i po suhu i po vodi
u čestita mjesta ova
sobom hudu sreću vodi;
ki za drugo rođen nije,
nego ženske cijeć pogube;
ki s neharstvom svijem bije
one, koji ga vjerno ļube.
Laomedonta vuhvenoga
od lažive on je krvi,
a Parida nevjernoga
bratučed se broji prvi.
Kletva, vjera i zakoni
prid ńima su male od scijene,
naučeni su grabit oni
i varati tuđe žene.
Zli sin ńegov Askanijo
od tvojijeh je prem godišta,
tvu košutu ki je ubio,
prid kojijem ćeš biti od ništa.

Huda, uboga, grda, stara
odreci se vjerenika,
s kijem izdajstvo, s kijem privara,
s kijem zla stoje sva kolika.
S prvijem bi te on sjeverom
mladu odveo tja daleće,
s običajnom da nevjerom
pogubi te i posiječe.
Od ńega te mini żeļa,
ostavi ga sa zlom česti,
i ne slušaj roditeļa,
ki tvoj život hoće smesti.

LAVINIJA:

Po kom putu i načinu
hoćeš, moja majko mila,
da pristupim voļu očinu,
da ńegova hulim dila?
Još da mislim u pameti
na htjeńe mu ne pristati;
s kijem ću obrazom ńemu rijeti,
da ga ne ću poslušati?
Ćaćka onako vrijedna i znana,
ki me ļubi kao sam sebe,
poštovat sam ja držana
kao poštujem, majko, tebe.

PRIKAZAŃE DRUGO.

ENEA, ASKANIJO S TROJANI.

ENEA:

Eto, družbo moja vjerna,
za uzvišeńe naše sreće
ļuta od boja i čemerna
blizu nam je svrha veće.
Eto, kao bi moja żeļa,
dopusti mi bog veliki,
da od moga neprijateļa
sam sam pozvan na boj priki;

da imamo Turno i ja
bojnijem trudom razabrati,
komu lijepa Lavinija
vjerenica ima ostati;
da će mladac ne smiļeni
glavom platit grijehe svoje,
što latinsku suproć meni
svu državu podigo je;
da Palantov ubojica
od osvetne moje ruke
ubijen pade zemļi nica,
i ne smeta mirne puke.
Tim hrabreni moji bojnici
svaki od vas već počiva;
u viteškoj moj desnici
moja i vaša čes pribiva.
Ufam, sjutra prije noći
mirni ćete sasma biti,
ja ću s božjom zgar pomoći
vas podpuno samiriti.

TROJANI:

Ah, vojevodo naš ļubļeni,
ti počiva, neka za te
vitezovi tvoji hrabreni
s oholijem se Turnom rate.
Vrijedni Kloant, Mnesteo slavni,
Ilione i ja Segersto,
svi smo za te skočit spravni,
i na tvoje trudit mjesto.
Ne moj tvoga ti života
na pogibi stavjat take,
uzdaj se, uzdaj, tva dobrota
u hrabrene tve junake.
Da ti padeš (uklonio
bog tvu glavu kobi od prike),
tko bi vlado, i branio
ucviļene tve bojnike?
Za te ako se mi bojimo,
ne moj družbi tvoj zazreti:

tvoje zdravje svi jubimo,
ti si naša čas na svijeti.
Jedan koji vlada pukom
i vojskami podložnima,
većma svijesti nego rukom
svoju kripos kazat ima.

ENEA:

Ne budite, družbo mila,
cića mene tač smeteni;
razlog druži naša dila,
ki će dobit podat meni.
Drugi je vitez vrli Akile
i Diomede bojni bio,
nu se nijesam vik strašio
od ńihove snage i sile.
Stoji u strahu, bez razloga
i bez puta tko djeluje;
ne bojim se ja nikoga:
bog i sreća s nam vojuje.

ASKANIJO:

Pusti mene, ćaćko mili,
u trudnomu teškom boju
proć Turnovoj plahoj sili
zdravje branit i čas tvoju.
Moga draga Euriala
tijem ću djelom osvetiti,
i imenom punijem hvala
do nebesa uzvisiti.
Ne znaš ko sam predńijeh dana
naše mire ja branio,
i ohologa zla Numana
za zao jezik ustrijelio?

ENEA:

Bitće brijeme, kad ćeš moći,
sinko, kripos tvu kazati,

1337. budite] *rukop.*: buditi. 1357. koj] *rukop.*: koi.

i viteškom tvojom moći
čas neumrlu dobivati;
sad od moje hrabrenosti
nastoj primat lijepe izglede,
ko se putom od kriposti
na neumrlu slavu grede.
Nu pokli sam oholomu
plahom Turnu poslao riti,
da na poļu junačkomu
s drage voļe śńim ću biti,
hod'mo, izbrana moja diko,
i vi draga družbo moja,
s pomńom spravit sve koliko
što je potrebno nam za boja.

TROJANI:

Hod'mo, je da višńi bude
na sramotu zla bojnika
ispuniti tve požude,
i učini te dobitnika.

PRIKAZAŃE ČETVRTO.

TURNO, AMATA, IDMON NAVIJESNIK.

AMATA:

Za ove suze, za ovu scijenu,
ku si od mene sveđ činio,
i za ļubav ne izrečenu,
koju mi si ti nosio,
ustavi se mlados tvoja,
Turno dragi sinko, ustavi
od pogubna toga boja,
ki me u tešku misao stavi.
Ti si pokoj, ti žudjena
moje starosti čas i dika,
na tebi je naslońena
naša kuća sva kolika.
Latinovo sve vladańe
spušteno je tebi u ruke,

1380. učini te] *rukop.:* učinite, *koje bi moglo biti i:* učinit te.

kroz plaho nam zatjecańe
ne zadava smrtne muke.
Što mu drago tvoj mladosti
dogodi se bijeńim tima,
i nesrećnoj moj starosti
sve se, sinko, zgodit ima:
ako budeš ti umriti,
ni ja veće živjet ne ću,
ni robińa sužna biti
silnom zetu i mrzeću.

TURNO:

Suze ustavi, majko mila,
ne sluti mi jad nemio,
gdi na bojna trudna dila
sam sam poć se pripravio.
Čas je i mnoga slava meni
zagrliti smrtne trude,
a da porod tvoj ļubļeni
Lavinija moja bude.
Ńe dobrota ne izrečena
i zamjerna svijem ljepota
dostojna je bit kupjena
s pogibijom sto života.
O ńoj misleć posred boja
uzrastjeće moje moći;
da sva na me dođe Troja,
jaki sam joj vrha doći.
Hrabrena je ruka ova
i poznana moja sila
množ zatočnijeh vitezova
k crnoj zemļi oborila,
a nego li sjutra dobit
nečasnika zloga ne ima,
i srce mu hudo probit
i vrć tijelo vranovima!

IDMON:

Oruža se, gospodine!
Što ckniš? Brijeme već ne gubi,

1397. tvoj] *rukop.*: tve. 1403. sužna] *rukop.*: šuzna. 1413. ńe] *rukop.*: ńoj.

da slobodiš sve Latine,
da žudjenu stečeš ļubi.
Enea ti poručiva,
da će doći s drage voļe
sam on tebi suprotiva
na junačko sjutra poļe.
Netom posvan tvoje od strane
bi na priki boj od mene,
na riječ moju sve Trojane
vidjeh skočit užežene.
Svaki na mač ruku stavi,
srčano se svaki obeća,
s tobom na boj doć krvavi
gospodara svoga cijeća.
On zahvali veseo ńimi
na viteško obećańe,
i sam na svu glavu primi
tve hrabreno zatjecańe.
Moji vitezi plemeniti,
vaše ostav'te vi desnice,
reče, ja ću sam truditi
cića moje vjerenice.

TURNO:

I mogo je i smio rijeti,
da kraļevska djevojčica,
bivši Turno živ na svijeti,
ńegova je vjerenica!
O me kopje prihrabreno,
o junačka diko moja,
jur od mene ugrabjeno
silnu Ahthoru posred boja,
sad me učini uzvišena,
sad mi podaj, ako ikade,
da trojanski poružena
pod desnicom mojom pade

1444. cijeća] *rukop.*: cvijeća. 1462. mi] *rukop.*: bi. 1463. trojanski poružena] *rukop.*: trojanski poruscena, *koje bi se moglo čitati i*: trojanski porušena. *Smisla ne dobivamo nijednim čitańem; može biti je pokvareno od*: trojanska polužena?

Daj mi život ńemu oteti,
daj mi smirit žeļe moje,
daj mi oklopje s ńega sdrijeti,
ke mu Vulkan sazido je;
daj da mrtvu ńemu od mene
budu prahom izmrļane
kose gvozdjem zarudjene
i mirisim izmazane.
Ah, zli Enea, ah, prokleti
nevjerniče u sva dila,
ne ćeš, ne ćeš već živjeti,
doklaće te moja sila.
Hod'mo, gredem dobre voļe,
hod'mo, ckniti vrijeme nije,
da se rve, da se koļe,
da se siječe, da se bije.

PRIKAZAŃE PETO.

AMATA sama:

Kad me ńe ktje poslušati,
i ktje na boj smrtni poći,
ja ću s varkom nastojati,
na vrh misli mojijeh doći.
Kamerta ću, svojtu moga,
podbuniti, neka smete
namišļene bez razloga
sve kolike ove uvjete.
On, kojega nad sve ostale
tač Latini ļube i scijene·
cić viteštva puna hvale
i cić krvi uzvišene,
lasno će ih nabuniti
svojom snagom da se stave
Turnov život obraniti,
da se i oni za ń krvave
I kad s trudnim Trojanima
kraļ se svrši pogađati,

476. te] *rukop.*: ti. 1483. s varkom] *rukop.*: svarhom. 1497. s trudnim] *ru-*
p.: strudim.

najboljijem ću strijelaocima
ja naredbe ove dati:
da potežu i strijeļaju
put Enee zloga s mira,
i da ništa ne gledaju
što je kletva, što li vira,
je da od ńih koji godi
smiri gorke moje jade,
i u zlobne ga prsi zgodi,
neka mrtav na tle pade.
Brani tvu čas svakijem djelom:
korisna je stvar na sviti,
ili s varkom ili silom
neprijatelja pogubiti.
Nijesam žena ja državna
na junačko dugovańe,
i na stara i ne znana
kraļa ludo djelovańe.
Ne s kriposti, neg s hitrine
ļudi naprijed sad stupaju,
hvaljene su sve krivine,
dobro i koris ke rađaju.
Nu što isprazna ovdi stojim,
ter ne vršim moju żeļu,
i najbrže ne nastojim
vrha doći neprijateļu?

PRIKAZAŃE ŠESTO.

LAVINIJA, BABA, DVORKIŃICE.

LAVINIJA:

Toliko mi, babe mila,
moja majka tegaj dana
sliku i djela pohulila
trojanskoga bješe bana,
da mļah mojoj u pameti,
ńe riječima pridobita,
u ńem srdu zlu vidjeti,
ne viteza plemenita;

1511. s varkom] *rukop.*: svrhom. 1527. pohulila] *rukop.*: pohvalila.

ali sada sve inako
pogledu se momu zgodi,
koji u ńemu dobro svako
i ljepotu sve nahodi.
Stas junački, hod, prilika,
ńegov pogled blag i mio,
umrloga od čovjeka
nije se meni učinio.
Jes vidjela tvojijem očima,
ko se vitez izabrani,
viši nad svijem Trojanima,
pod oklopjem bojnijem bani?
koja vedre sred prilike
ljepota mu stavna siva,
kao ńom mladce sve kolike
i kraļeve sve dobiva?
kako u sva djela svoja
on je svijetla pun uresa,
kao da je slavni bog od boja
Marte sišao zgar s nebesa?
S onijem činom prida mnome
vrijedni vitez ponositi
među višńijem bogovome
dostojan je brojen biti.
Ne ću tebi tim tajati,
od vojevode tač hrabrena,
tom ga počeh razgledati,
ostala sam zatravļena.

BABA:

Kamo tvoja košutica,
ka, veļaše, da je sama
tvoja draga razbludica
nad svijem inijem zabavama?
Kamo riječi, ke davaše,
još nezdrelo da si dijete,
i primiti ne hotijaše
ļubežļive moje svjete?

1549. djela] *rukop.*: gdjela.

Ali koga zatravio
ne bi, draga ma kraļice,
vitez toli lijep i mio,
i ńegovo svijetlo lice?
Za tvoj razlog rijet je dosti,
da je ńegova porodica
od ļubavi i lijeposti
slavna majka i kraļica.
Ona je, ona tvu požudu
na svoj porod obratila;
poznati je, da za ludu
u ńe crkvi nijesi bila.

LAVINIJA:

Tuj se, tuj se čudno djelo,
scijenim voļom od bogova,
sada meni dogodilo,
po komu sam sva ńegova.
Prid otarom er klečeći,
i s vrućijema molitvami
višńe boge sve moleći,
da podadu pokoj nami,
vidjeh lijepe stup Venere
gdi Kupidu sinu veli,
na me ruku da prostere,
i da srce moje ustrijeli;
gdi doletje zlatna strijela
iz ńegova luka tada,
koja me je usilila,
da za Eneom gorim mlada.
Cić zamjerna tegaj čuda
slavni vitez, nebu mio,
svijes je moju zatravio
i moja je sva požuda.
Išti druge vjerenice,
plahi Turno, dni ne gubi,
ni bogovi ni božice
ne će da sam tvoja ļubi.

Slavnu Eneji pusti mene,
ni se za me bij ni koli;
ne mož' svrhe steć žudjene
suprotiva božjoj voli.
I ti majko prosti moja,
er je vele prije trijebi,
da pogodi kćerca tvoja
nebu i ćajku, nego tebi.

DVORKIŃICE:

Trijeba je da se majka smiri,
ili hoće, ili neće,
kad bog misli o tvoj viri,
ki sve umrlijem dijeli sreće,

BABA:

Čuda, ka se dogodila
sad i prije jesu tebi,
kažu, da si draga i mila
bogovima svijem od nebi;
da će od tvoga doć koljena,
kako često čuh pjevati,
slavna čeład i hrabrena,
ka će svijetom svijem vladati.

LAVINIJA:

Gorim, gorim, draga moja;
trijeba je slijedit božje sude,
ne imam mira ni pokoja,
dokli Enea moj ne bude.
O Trojane dobrostivi,
lijepe majke lijepi sinu,
ne smeta se, miran živi,
bitćeš kraļu zet Latinu:
ja sam tvoja, moj pokoju,
nad sve ine ti mi omili;
košuticu tvoj sin moju,
a ti moje srce ustrili.

1606. bij] *rukop.*: bi.

Hod'mo, babe moja, strane,
još ću s tobom govoriti;
pustite nas, druge izbrane,
brzo ćete s nami biti.

PRIKAZAŃE SEDMO.

DVORKIŃICE TANAC IZVODE; JEDNA DVORKIŃICA:

Pokli one ktješe otiti,
mi, ļubļena družbo moja,
današńega sred pokoja
slijedimo se veseliti.
Dvije tanac izvedite;
pjevatćemo mi ostale
slatke pjesni i čestite,
skladne ženbe kim se hvale.

DVORKIŃICA 1.:

Čestitije družbe nije,
nego kada muž i žena
u radosti, u skladnosti
vode ljeta sva ļuvena.
Kad mir śńima mjesto ima,
i kad živu skladno u jedno,
po razlogu rijet se mogu
u dva tijela srce jedno.
Sve najveće na svijet sreće
svijem skladom dobivaju,
i jedini raj istini
vrhu zemļe uživaju.
Zaļubļene, sjedińene
posteļa ih kratka prima;
zavadjenijem i smetenijem
vas saj svijet je tijesan ńima.

DVORKIŃICA 2.:

Sveđ ļubiti, sveđ cijeniti
muž je državan svoju drugu,

1651. ljeta] *rukop.*: ļeta.

ako ne će šńome smece,
i ne gledat nijednu drugu.
A da žena jes hvaļena,
i da vojna vik ne smete,
blage ćudi šńime budi,
i ńegove slušaj svjete.
Spomenuti sve što ćuti
po tiho mu kad god može,
ali u svemu trijeba je ńemu
da se misli ńe podlože.
Nu učini Amatini,
koja s kraļem tvrdo glavi
cijeća vjere svoje kćere,
nijesu bile od ļubavi.
Razumnoga vojna svoga
i nebesa ne slušati,
neg sve lude tjerat sude,
ne može se mudra zvati.

DVORKIŃICA 3.:

Spametnija
Lavinija
od majke se može rijeti,
ka mudromu
čajku svomu
ište i nebu pogoditi.
Svijesno sada
dikla mlada
i s razlogom svakijem sudi
ļubovnika
vjerenika
Eneu, ki je boļe ćudi

DVORKIŃICA 4.:

Hvalimo ju,
častimo ju,
što plahoga Turna ne će,

1677. tvrdo glavi] *nije li:* tvrdoglavi? 1682. tjerat] *rukop.:* ktjerat.

komu kleti
na pameti
nemiri su, bijeńa i smeće.
  Djevojčica
i diklica
izgledaj se u ńu svaka;
što će imańe,
gdi je neznańe
i nemila ćud opaka?

KOR:

Hvaļeni su i scijeńeni
svi kolici, koji u boju
rade za svoj grad rodjeni
i za vjeru trudit svoju.
  Vijeku čovjek ne umire,
pače žive sveđ na svijeti,
na čas rodna mjesta i vire
koji život svoj posveti.
  Junačko je dugovańe
za ńih svoju krv proliti,
i na svako djelovańe
viteško se postaviti.
  Nu cijeć ženske jedne glave
ke ļepotu vrime krati,
silne boje i krvave
nije spametno zametati;
  navlastito tko se spravļa
otimati tuđe ļubi,
na veliko zlo se stavļa,
nepravda ga sva pogubi.
  Tim što ište i nastoji
Turno, uzrok našijeh smeća,
Laviniju da osvoji,
koju Eneji kraļ obeća;
  proć razloga što se opira
on višńega zapovijedi,
koji ne će da ova vira
s lijepom diklom i šńim slijedi;

1710. rade] *rukop.*: kade. 1713. svijeti] *rukop.*: sviti.

što je kraļa trojanskoga
za ńu pozvao na boj ļuti;
sve djeluje bez rozloga,
i putom se zlijem uputi.
Tko bez pravde mač izvadi,
ta od mača često pade;
i sam sebi smeću gradi,
tko ište smeće i zavade.

ČIŃENJE TREĆE.

PRIKAZAŃE PRVO.

ENEA S VOJSKOM, KRAĻ LATIN S VOJSKOM, REDOVNIK, KAMERTE, I OSTALI.

LATIN:

Moji sinci ļubļeni
i od mene gledani,
Enea hrabreni
Turno svud poznani!
teška je ma boles,
što draga kći moja
vas kolik uzrok jes
od ļuta nam boja,
i da se ńe vira
ne može na sviti
bez huda nemira,
bez krvi svršiti.
Koje sam na svak čas
ja molbe tratio,
kijem godi da bih vas
načinom smirio;
nu molbe i moj svjet
bile su za ludu:
sila je doživjet
da budem u trudu.
Tim kad se vi na boj
pozvaste hud i prik,

1737. pozvao] *rukop.*: pozvat. 1741. ta] *rukop.*: da.

za vidjet tko će ńoj
ostati vjerenik ;
i meni je staru trijebi
slijedit mladijeh vas požude,
i bogova višńijeh s nebi
zagrliti skrovne sude.
Tim oružja obirajte,
kijem na vašu oba voļu
činit ovi boj imate
na junačkom danas poļu.

TURNO:

Neka dođe suproć meni
s kijem oružjem hoće i žudi
moj neprijateļ odlučeni,
vrha mu ću doći svudi.
Ili bojnijeh vrhu kola,
ili hoće on se rvati
vrhu vrana końa ohola,
ili pješke natjecati:
s mačem, s kopļem, samom rukom
ukazat mu spravan stoju,
da veoma zlom odlukom
vjerenicu ište moju.

ENEA:

Ja se s riječim rvat ne ću;
bojnijem djelim junačkima,
tko će imat boļu sreću
danaska se vidjet ima;
a od oružja izabrańe,
vedri kraļu i čestiti,
sve puštavam kao suditi
bude bistro tvoje znańe.

LATIN:

U kolijeh se zatjecati
i na końu junačkomu,
ne može se sva podati
čas vitezu zatočnomu,

er se mnokrat tako zgodi
s česti dobre ali hude,
da oni, koji kola vodi,
i koń vele pomoć bude;
samijem mačim tim pješice
i štitima vi se rvite,
ter žudjene vjerenice
dostojni se ukažite.
Tko dobitnik bude ostati,
taj čas skńenja bez nijednoga
kćercu ću mu moju dati,
za zeta ga primit moga.
A sad tvrdijem zakletvami
s obje strane potvrdimo
ove koje među nami
ugovore mi činimo.
Enea hrabreni,
najprvi počni ti,
neka je moć meni
za Turna slijediti,
a i ti ćeš svoje u vrime,
redovniče plemeniti,
svetilištim obćenime
naše kletve potvrditi.

ENEA:

O istočno sunce milo,
lijepi uresu od nebesi,
ke na svako naše dilo
svakdańi nam svjedok jesi;
i ti zemļo ova izbrana,
za koju smo s višńe osude
i ja i družba svijeh Trojana
mogli podnijet mnoge trude;
o veliki slavni Jove,
o Junone ponosita,
ki vladate sve bogove
i sve umrle ļudi od svita;

1803. koń] *u rukop. nije čitļivo.*

o naš Marte bože bojni,
vojevodo svijeh vojevoda,
o bogovi neizbrojni
od nebesa, zemļe, i voda:
svjedoci mi svi budite
momu ovomu sad govoru,
i me kletve potvrdite
u vašemu svetom zboru.
Ako Turno pridobije
mene u boju tegaj dana,
vjera od lijepe Lavinije
on čas mu će bit podana.
Moj sin sa svijem Trojanima
iz latinske kraļevine
tu tako se dijelit ima
u Evandrove pokrajine,
i naprijeda nigda ne će
ni on, ni sva družba moja
s latinskijeme kraļem veće
ļute imati smeće i boja.
To li budem ja dobiti,
što ne mogu nego u sebi
krepko se ufat i scijeniti,
po milosti božjoj s nebi:
s toga ne ištem u ovoj strani
ni kraļevskijeh veličina,
ni ću sa mnom da Trojani
gospoduju vrh Latina.
Neka jednijem zakonima
oba u nam ļubežļivu
dva naroda među ńima
s pogađajim vičnom živu.
Kraļ će svekar moj vladati
kako i dosle zemļe ove,
kijem ću naša ja podati
svetilišta i bogove,
pak ću s družbom mom ļubļenom
nami osobit grad zgraditi,

1859. po] *rukop.*: to. 1865. u nam] *tako rukopis.*

ki će slavnijem svijem imenom
Laviniju počastiti.

LATIN:

Tako Enea ja se tebi
sred ovega kunem zbora
bogovima svijem od nebi
i od zemļe i od mora:
Latininijem sinovima,
svijetlijem Febom i Dijanom,
i, ki obraza dvoja ima,
braniteļom našijem Janom,
neka silni pakao čuje,
neka čuje višńi Jove,
ki sve uvjete potvrđuje
kroz ogńene sve trjeskove!
Vrh ovega sveta plama
stavļam ruku: nijedne smeće
mir današńi među nama,
nijedna sila razbit ne će,
ni ću vijeku promijeniti
ovu odluku stavnu moju,
što godi se dogoditi
u ovomu bude boju,
ne da padnu zgar nebesa,
ne da usahne sińe more,
ne da zemļa sva se istresa,
i propade u ponore.
Prije će svijetla šibika ova,
za kraļevat sagradjena,
predńe uzeti listje iz nova
i opeta bit zelena,
neg će ma kći Lavinija,
kako rekoh malo prije,
vjerenica bit ičija,
razmi onega, tko dobije.
Tim svi ostali s mirom stojte,
ni mislite veće o boju,

1896. *rukop.*: ne da pada zgar s nebesa.

a vi trublje sve zapojte
svemu mnoštvu volju moju.

(Ovdi trublje pjevaju, pak kralj govori).

Redovniče, već činiti
svetilišta počni tvoja,
za ovega ki se boja
ištu i prose; ne mo ckniti.

REDOVNIK:

Dajte vino, dajte po se
kobnu vodu, moji mili,
od jutrńe ku ste rose
vi jutroska nakupili.
Velikoga junca iz grada
dovestit mi vi pođite,
a vi ovdi s pomńom sada
veći ogań raždežiti.
Dajte čaše vi zlaćene,
dajte crne vi ovčice,
koje imaju bit ubijene
ovdi od moje sad desnice.
Jak rujnoga vina ovega
proljeva se čaša od mene
na očiju puka svega
na ove plame posvećene,
tako dajte svi bogovi,
da oni svoju krv prolije,
učińene u dan ovi
naše uvjete tko razbije.
Kako crna ova ovčica
od mojega sad hanđara
pada ubijena zemlji nica
kod ovega sveta otara,
na isti način, ne inako,
bez milosti ubijen bio,
kroz čińeńe ko bi opako
mir današńi smesti smio.

U toliko redovnik slijedi svetilište, izlazi Kamerte nabuńen iz grada, i govori strane Latinim:

Koje se djelo nedostojno
suproć našoj časti čini;
gdi je srce vaše bojno,
o Rutuli, o Latini?
Ki je razlog, pravda koja,
da za vas svijeh ovdi sade
naš kraļević posred boja
plemeniti Turno pade?
Je da brojom mi jednaci
nijesmo bludnijem Trojanima,
ali snagom, ter se jaci
ne ćujemo rvat šńima?
Što svi na ńih sad ne gremo?
Naša je vojska toli mnoga,
da slobodno mi možemo
dva udriti na jednoga.
Kada Turno bude pasti
zavjet višńijem bogovima,
ńegovo će s mnogom časti
po svem svitu živjet ime,
a mi ćemo potišteni
s našom štetom prem velikom
bit robovat usiļeni
oholijem zlijem silnikom.
Ne mojmo se pustit ovdi,
gori od nas da nas tlače;
svak poderi britke mače,
i ko je vitez za mnom hodi.
Strah ne imajte od nikoga,
ni se bojte, ni treptite,
er Kamerta velikoga
za vojevodu vi slijedite.

JEDAN OD BOJNIKA:

Što se, kraļu, čini ovo
u nevjeru tvoje krune?
Koje se zgađa djelo ovo?
Koje su ovo smeće i bune?
Tko se sudi na me oči
vojsku bunit i smetati?

Tko je vjeran meni, skoči
huda krivca pedepsati.

KRAĻ LATIN:

Slijedite me u grad svi kolici
vojevode i bojnici,
i ti Turno vidjet hodi,
odkud ova smeća izhodi.

PRIKAZAŃE DRUGO.

ENEA, AKATE, ASKANIJO, TROJANI, A LATINI ODHODE.

ENEA:

Što činite? Kud srnete?
Koja je ovo smeća odi?
Tko se ovo uslobodi
razbijati naše uvjete?
Ustav'te se, ustavite,
o Trojani, o Latini,
na djelo se ne srčite,
ko se za svijeh koris čini.
Pogođaji sve su veće
među nami dovršene,
nije potreba druge od smeće,
taj trud prosi sama mene.
Potvrdjenje svijeh uvjeta
od moje se čeka ruke;
za sve blago tegaj svijeta
ne promijenih moje odluke.
Kletva i vjera sadružila
samoga je Turna meni . . .
Koja me ovo raňa strila?
Izdani smo, moji ļubļeni.

ASKANIJO:

Vajmeh, ćajko moj primili,
koje su ovo zle namjere?
Je da boga, je da vjere!
tko te rani, tko te ustrili?

U tabore hod'mo spravit
našu vojsku svu koliku
suproć kletom izdajniku,
koji se na ovo smije postavit.

AKATE:

Ovo li se kletva i vjera
i junaštvo može zvati,
pod koprenom
ovako nas izdavati?
U tabor se uklonimo,
o vojevoda plemeniti,
da ti ranu tuj činimo
s pomňom vidjet i liječiti.
Da izgubimo glavu tvoju,
i mi svi smo izgubjeni;
prolio brzo svu krv svoju
tvoj zli krvnik i himbeni!

ENEA:

Zlo sam rańen, ne imam ckniti,
prođi ovamo, vjerni Akate,
s desne strane neka na te
ja se mogu nasloniti.

PRIKAZAŃE TREĆE.

TURNO S VOJSKOM:

Kamo Enea? Kud se odijeli?
Kuda pođe gusar hudi,
da djevojku sa mnom dijeli,
koju s tolikom żeļom žudi?
Sad bi ovdi; sad ga nije;
zna da mu ću vrha doći,
tere bježi, ter se krije
od poznane moje moći.
Gdi si, opaki zli tamnjaće,
ruže grada trojanskoga?

2018. *Dvije riječi koje u rukopisu još slijede ne mogoh pročitati.*

Kud pobjegnu, kud se smače
isprid bojna mača moga?
Evo ti u nas vjerenice,
ne možeš se veće odreći,
kripostimi tve desnice
imaš dobit, ne bježeći.
Ne moj cijenit, da ona vene,
i ļuvene ćuti plame
kroz tve šilom zarudjene
i laštive ženske prame.
Drazi našijem djevojkami
junaci su od svijeh prije;
s razbludnijem djevojkami
vjere i družbe ńima nije.
Ako luda i priprosta
Menelaa jur nađoste,
pod imenom komu od gosta
lijepu Elenu ukradoste;
tezijem putom i načinom
ne ć' među nam žene imati;
bojnijem srcem, ne hitrinom,
trijeba se ovdi pomagati.
Ako te je naučila
jur pod Trojom hitra mati
od Diomeda i od Akila
u oblake sakrivati;
s kojijem sudom, s kom pameti
ovdi te je sad dovela,
da se glase po svem svijeti
potištena tvoja djela?
Da se skriješ tamni u pakao,
Turno će te svud stignuti,
platit mi ćeš grijeh svakako,
ne ć' od mene pobjegnuti.
Hod'mo ga iskat, družbo izbrana;
i ako ńega ne vidimo,
hudu vojsku zlijeh Trojana
svu koliku isijecimo.

2050. šilom] *rukop.*: scillom, *ili može biti:* scikom?

PRIKAZAŃE ČETVRTO.

LAVINIJA, BABA, DVORKIŃICE I GLASNIK.

LAVINIJA:

Što se ovo, vajmeh, zgodi,
moja družbo draga i mila,
da ista majka ka me rodi,
smrtno me je pogubila?
S mira činit ustrijeliti,
moga draga vjerenika,
srce moje bi raniti,
ranom kojoj nije lika.
Ako u ńemu ja sam živa,
a on žive vas u meni,
oba dva smo rad ńe gńiva
jednom ranom porušeni.
Da li, slatki moj pokoju,
moje ufańe sve na svijeti,
ne mogoše kripos tvoju
pridobiti Grci kleti;
da li ti si blag i mio
priko plama ogńenoga
na sramotu ńih iznio
na ramenijeh ćajka tvoga;
da li mnoge teške zgode
od protivne hude česti
priko morske vrle vode
podnesao si s krepkom svijesti;
kroz ovaku da nevjeru
moja majka umori te,
kad čekaše, da u miru
sa mnom dobra ćes združi te?
Gizdav ti se mom pozoru
jučerańi dan objavi,
moj žudjeni razgovoru,
izabrana ma ļubavi;
blijeda ti te tegaj dana
dogodi se vidjet meni,

093. svijeti] *rukop.*: sviti.

kad te ruži ļuta rana,
o životu moj žudjeni.
Ja te živa jošte scijenim,
ali, vajmeh, braće mili,
trnem strahom sva ledenim,
dokle uzaznam živ jesi li.
Ako mi te s hude sreće
bude otela smrt opaka,
nije ni meni živjet veće,
svrha je naša, jaoh, jednaka.

DVORKIŃICA:

Ne izdaj se, ma gospoje,
tvoj čemerni vaj ustavi,
nu ako drago dobro tvoje
od priļute rane ozdravi.
Dokli duh se u čovjeku,
za sve teško bolnu, ćuti,
ufańe je, da smrt prijeku
jošte može pobjegnuti.

BABA:

Božica ga nije zamani
od ļubavi porodila,
nu ako kripos ńe sahrani
od zle rane sinka mila.
A prem evo pun brzine
k nam Latinin jedan grede,
on će znati glase istine,
kako naši posli slijede.

DVORKIŃICA:

Odkud ideš, mladče izbrani,
s brzoćome takom hode?
Kao Latini, kao Trojani
među sobom sad prohode?

GLASNIK:

Trojani se i Latini
rate, biju, koļu i sijeku,

2124. gospoje] *rukop.*: gospođe.

strahoviti boj se čini,
rijeke od krvi svuda teku.
Kako Enea s ļutom ranom
u tabor se tvrdi ukloni,
s našom vojskom oružanom
na ń Kamerte pođe smioni.
I pješnici i końici
na trojanske tu zatvore
naripiše svi kolici,
da ih užegu i obore.

LAVINIJA:

Ako li se nać ne bude
u nijednoj mu pomńi lika,
ter ja imam s česti hude
moga izgubit vjerenika,
nad mrtvijem ću da daj ńime
vlase istrgat, lice izgrdit,
i suzami čemernime
vjeru i ļubav moju potvrdit,
ter cvijeliti pristat ne ću,
dokle i mene vjernu ļubi
za majčinu rados veću
smrt nemila ne pogubi.
Tač kad ne mož' na ovem svitu,
u rajskoj ćeš poznat strani
moju ļubav temeļitu,
vjereniče moj izbrani.
Tko zna, da se prije toga
naše u jedno duše odile:
moja od jada žestokoga,
tvoja od ŕane tej nemile?
S bogom, draga me družice,
s bogom, ćajko moj izdani,
s bogom naša izdajnice
i ti, majko moja, ostani.

BABA:

Ne moj biti tač smetena;
kćerce, smiri jad priļuti,

ne pogini prije bremena,
hodi u dvore počinuti.
Da u trojanski tabor hrli
sad tva mlados, nije prilike,
među pješce i końike,
koji bi te svu satrli.
Bitće brijeme, kad ćeš moći
s bojom srećom neg se nadaš
u dragoga tvoga poći,
ah, za što se tač pripadaš?
Već proroci nijesu istini,
ako danas on pogine;
nu ako višńi boje učini
neg se mlados tvoja brine.

LAVINIJA:

Kud me tužnu, jaoh, vodite?
Nije ga meni već živjeti,
pustite me, ah, pustite,
pustite me, jaoh, umrijeti.

PRIKAZAŃE PETO.

ENEA S DRUŽBOM, AKATE, ASKANIJO, JAPI LIJEČNIK.

JAPI:

O vojevoda plemeniti,
svijeto i rodom i djelima,
veoma danas držan biti
imaš višńijem bogovima.
Oni, ne ja s moje strane,
blazi u naše tej potrebe
od prijute smrtne rane
ozdravili jesu tebe.
Ńih milostim oštra strijela
i s velikom tvojom česti
iz rańena tvoga tijela
izašla je bez bolesti.
Sve što lijeka, sve što trava
nać sam mogo i umio,

za podati tebe zdrava,
ja bjeh s pomńom privratio;
i ne moguć ugledati
ispuńenu mu požudu,
jur te spravjah ukopati,
tijem u gorku stojah trudu;
kad jasenak travu izbranu,
Ida u Kreti koju plodi,
u čestitoj vidjeh vodi,
kojom topļah tvoju ranu.
Ona život vrati tebi,
ńu za drago zdravļe tvoje
koji godi bog od nebi
među lijeke donije moje.
Nitko drugi toj bit ne će,
razmi majka tva, božica,
koja smiri naše smeće,
i bi meni pomoćnica.
Ona je, ona, svoga sina
od zle smrti slobodila,
rajski miri i vedrina
običajna ńu je odkrila.
Tim, sokole naš hrabreni,
spravi na boj tvu desnicu,
i, koju ti bog namijeni,
osvoji lijepu vjerenicu,
neka vas svijet poznat bude,
kao trojanska moć hrabrena
iza smeće prike i hude
većma ostaje prosvijetļena.

ENEA:

Japi, vjerni moj ļekaru,
ja zahvaļam svijem višńima
na ovemu lijepom daru,
i vazda sam držan ńima.
Za istinu je povraćeno
od ńihove meni ruke
drago zdravļe i žudjeno,
i smirene moje muke.

Vrhu tijela sad mojega,
što raňeni svi pak ćute,
ne pozna se ni bijega
od čemerne rane ļute.
Nitko drugi nije za mene
nego majka moja mila
u potrebe naše obćene
bogovim se umolila.

AKATE:

Kad pravednijeh bog udara,
kaže da ih gleda i ļubi;
i ako kad god ňih pokara,
viku ih sasma ne pogubi.

ENEA:

O vitezi moji hrabreni,
ne krzmamo i ne cknimo,
zavezana kletvom meni
svud plahoga Turna ištimo.
Nijedan od vas u ň ticati
ne mo, ja sam sam zadosti
silna mladca pedepsati,
i ňegove strt plahosti.
Namjesniče moj Mnesteo,
mač na bedru pripaši mi;
plemeniti Ilioneo,
ti kacigu priveži mi;
ti Kloante moj ļubļeni,
utvrdi mi bojno oklopje;
ti Sergesto prihrabreni,
junačko mi drži kopje;
ti svjetniče moj Akate,
mudri Kapi, vrijedni Sija,
srčanu mi pomňu imate
vrhu sinka Askanija:
on je izbrana nada moja,
moje ufaňe, moja dika,
on sred mira i sred boja
moja misao sva kolika.

ASKANIJO:

Dragi ćajko i ļubļeni,
znam da ļubiš sinka tvoga;
učin' ki god dio i meni
od trudeńa viteškoga.
Pravda i razlog nijedan ne će,
da ti trudiš, ja počivam;
neka iz mlada i ja veće
s trudom vječnu čas dobivam.

ENEA:

Veselim se, sinko mili,
da su iz rana tebi tako
bojni trudi omilili,
i da kažeš srce jako.
Tako slijedit i u naprijeda
ako žudiš vječnu slavu,
i u stare se tvoje izgleda,
i od ńih uči kripos pravu.

DRUZI:

Bojna od lava lav se rađa,
od sokola sivi soko,
komu je rados od svijeh slađa
zaletjet se na visoko.

ENEA:

Hod'mo, nije cknit, družbo izbrana,
da mi ne bi Turno reko,
da ja jesam tegaj dana
od ńegove sile uteko.
O ma liepa vjerenice,
ka si slatka ma požuda,
o vesela uzročice
od viteškijeh mojijeh truda,
sumńe i misli pusti tvoje
danaska ćeš moja biti,
izabrano dobro moje,
moj drag raju i čestiti.

Ah, zli Turno i nesvijesni,
ki si od smeće uzrok prvi,
neprijatelju moj udesni,
sve ćeš platit tvojom krvi.

PRIKAZAŃE ŠESTO.

TURNO S VOJSKOM S DRUGE STRANE:

Platili su, družbo izbrana,
zli Trojani nam platili,
što su kleta svoga bana
isprid moga mača skrili.
Bludit se ovo nije ńima,
ni košute bit u lovu;
danas mrtvijem telesima
izmjeriše zemlju ovu.
Ku smo čeljad ńim pobili,
ke viteze ne izbrojene!
Još će i glava ńih nemili
pasti od moje ruke bojne.
Gdi si Enea? Sad je brijeme
kazat vrijedna tvoja dila;
gdi te, sramni zli hotime,
razbludnica majka skrila?
Gdi si prokleti, gdi s' vojevodo
svijeh najgorijeh izdajnika,
ki si Grcim Troju prodo,
za prikoran bit do vika?
Gdi si, obijesna ubojico
i krvniče predńijeh sjena,
gdi si ženska strašivico,
po svem svijetu pripovjena?
Gdi si o tamni, gdi si o hudi
nad ostale sve Trojane,
koji si se, tako svudi,
pak doskito u ove strane?
Ako sile me hrabrene
strah je kušat tebe u boju;

2321. prvi] *rukop.*: pravi.

svi Trojani neka izmijene
potištenu glavu tvoju.
Na stotine, na tisuće
neka dođu suproć meni,
od vlasti će me moguće
svi kolici bit satreni.
Ali se i vi, zla čeļadi,
moga od mača pripadate,
od vašega kraļa radi
sad se meni ne ozivate.
Kad ste tako sasma pali,
i kad srca u vas nije,
kad ste bojnu moć poznali
od hrabrene Italije,
dajte oružje vitezime,
a vi rodnijeh posred kraja
pođ'te služit za hotime
i hadume od saraja.
S nam li vi se stanićete,
koji grabšom sveđ živemo,
na snijeg na led svako dijete
prije povoja ki mećemo,
plahe zvijeri od planine
bez pristanka ki tjeramo,
paček iste još sjedine
kacigami pokrivamo?
Ženska je u vas sva naprava,
vi živete sveđ u łasti,
uresi su vašijeh glava
ne kacige, neg pomasti.
O djevojke razbludjene,
kijem se u kose pamet stani,
o strašive posve žene,
vi Trojanke, ne Trojani.

2386. posve žene] *tako sam promijenio rukopisno:* poscescene. 2387. vi?

PRIKAZAŇE SEDMO.

ENEA, TURNO, TROJANI, KRAĻ LATIN, LATINI.

ENEA:

Pusti otrovne riječi, pusti.
Za strašiva koga tvoriš?
Sve toj lažeš posred usti,
na Trojane što govoriš.
A prem evo od ovudi
i kraļ Latin k nami grede,
platit mi ćeš prid ńim, hudi
nesvijesniče, tej besjede.

TURNO:

To ja hoću, to ja želim,
prid svijem svijetom da ti ukažem
junačkijema vrijednijem djelim,
al' ti lažeš, al' ja lažem.

ENEA:

Nesmotrno govoreńe
stav' na stranu ter se spravi,
plemenito na čińeńe,
vrijedan vitez čijem se slavi.
Molim ti se, kraļu, sjedi,
ter potvrdi kletvu tvoju,
pače kćercu ter dovedi,
neka pazi sreću svoju,
da rasladi moje trude
vedrijem zdrakom svoga lica,
i da taj čas ona bude
dobitniku vjerenica.

KRAĻ:

Kad ne ćete, mladci slavni,
da se inako pogodite;
ja ponavļam govor stavni
i moje kletve temeļite.
Sve što je smeće danas bilo,
svijem se nebom kunem prije,

da po znańu mom slijedilo
i po voļi ništa nije.
Kunem se opet, da kći moja
onomu se ima dati,
od ovega koji boja
u dobitju bude ostati.
Hrli jedan vas dvornika
Laviniji rijet, da sada
ova djela sva kolika
dođe pazit s mira grada;
i kad bude boj svršiti
da za veću čas i diku
uputi se ovdi biti,
plata slavnom dobitniku.
Vi vitezi bijeńa ovoga,
kijem vladańe pridano je,
zatočnika svaki svoga
već na mjesto stavi svoje.
Po zakonu ńim bojnomu
sunce i vjetar razdijeli se,
po junaštvu da pravomu,
ne po sreći, boj čini se.

TURNO:

Ja ne marim ništa toga;
bojne trubje zapjevajte,
ter do svrhe od silnoga
boja pjevat ne pristajte.

Ovdi se Enea i Turno biju; Turno rańen pada, i govori

ENEA:

Ovako se zgađa onima,
ki vojuju bez razloga!
Prid Latinom ovdi svima
dobitnika poznaj svoga.

TURNO:

Dobio si, svijetli bane:
evo na smrt rańen padam;

430. uputi] *rukop.*: uputit.

od prijute ove rane
živ se u dugo bit ne nadam
Podpuno je već ostala
Lavinija jubi tvoja;
po pravdi je dostojala
ovu platu plahos moja.
Za život se moj ne molim,
ti od ńega što hoć' čini;
za tužna se ćaćka bolim,
komu ginem rod jedini.
Da daj mrtvo tijelo moje
ucvijenu starcu vrati,
da razgleda jade svoje,
da me može ukopati.
Smili mu se, bolnu, smili,
ne uzmnažaj mu jad nemio,
tvoj Ankiso ćaćko mili
priličan je ńemu bio.

KRAJ LATIN:

Ne udri, bane, s tve blagosti
po svem svijetu pohvajeni,
za moju mu jubav prosti,
malo živa daruj meni.
Ne moj kazat srǵbu ogńenu
vrh snižena i dobita;
vrat' ga ćaćku ražajenu,
ki je od mojijeh starac lita.
Ured jedan od dvornika
pođi kćercu mu dovedi,
da uživa vjerenika,
koga nebo ńoj odredi.

ENEA:

O prisvijetli kraju, koga
sa svijem srcem i pameti
ja kao ćaćka jubim moga
i poštujem na svem svijeti
što na tvoje molbe blage,
što da kratim tvoj dobroti?

Moj bih život s voļe drage,
neg li Turnov darovo ti.
Za ļubav mu praštam tvoju.
O Ŕutuli, ne cvijelite;
uživajte milos moju:
Turna ćaćku povedite.
Plemenita ma desnica
prašta onezijem, ki se mole,
a pošiļe zemļi nica
glave silne i ohole.

KRAĻ:

Sam si sebe pridobio,
moj drag sinko, tezijem dilom,
i do neba uzvisio
ime tvoje ćudim milom.
A prem evo kćerca moja
grede s dragom svom družinom;
uživa ju mlados tvoja,
tvu desnicu združi šńome.

PRIKAZAŃE OSMO.

LAVINIJA, DVORKIŃICE, I OSTALI.

KRAĻ:

Evo tvoga vjerenika,
kćerce; trudne misli ustavi,
evo slavna dobitnika,
evo slatke tve ļubavi.
Daj prida mnom ruku odi
za drag biļeg tvoje vire
milosnomu vojevodi,
koga svud se glas prostire.

LATIN:

Hvala višńijem od nebesi,
ki su danas ispunili,
što ti davno, ćaćko mili,
ńih naredbom počeo jesi.

Tim ja s vrijednijem banom sada
kao desnicu da ne združim,
i ne ļubim ńega mlada
i ne dvorim i ne služim?
Pravedno je, da sve vike
moj gospodar. moj kraļ bude
slavni vitez, ki tolike
podnije i dobi za me trude.

ENEA:

O kraļevska djevojčice,
tolika je tva ljepota,
i, ka rajsko tvoje lice
pridobiva, tva dobrota,
da je dobro stalo meni
sve najveće podnijet trude,
da tvoj ures ne izrečeni
dostojna mi plata bude.
Ah, blaženih sedam ljeta,
koja istratih iduć ovdi,
i sve što se muke zgodi
u ovijeh mi stranam svijeta,
kad ovake stekoh dare,
stotijem dijelom ki nadhode
sve sadańe i sve stare
teške i mudre moje zgode.
Sad je mirno srce moje
što sam Turnu ja prostio:
ne sakrivi vele, što je
taku mi otet milos ktio.
Nije stvar ina neg' dar boži,
zamjerna je tvoja dika,
koja srce moje podloži,
da robujem ńoj do vika.

LAVINIJA:

Ja sam tvoja robińica,
drag pokoju me mladosti,

2525. ljepota] *rukop.:* ļepota.

mala je lijepos moga lica
pri nebeskoj tvoj kriposti.

ENEA:

Veća je moja dika i slava,
što me u takoj scijeni držiš,
nego da sam namijeńeni
kraļ od svijeta svijeh država.
Dvori, sinko moj čestiti,
vjerenicu vrijednu moju,
i sveđ nastoj ńu častiti
kako pravu majku tvoju;
dvori kraļa, koji nosi
sliku Ankisa djeda tvoga,
i u ńega svjete prosi
od živļeńa kraļevskoga.

ASKANIJO:

Pravedno je častit meni,
od dobrote ki su tvoje,
moj drag ćaćko, pečastjeni,
i ki svaku čas dostoje.
U tvoj lijepoj vjerenici
majke moje pazim diku,
a kraļevoj u prilici
ļubļenoga djeda sliku.

KRAĻ:

Rasti, sinko plemeniti,
rasti u naprijed s tom pameti;
dostojna je gospoditi
taka kripos svemu svijeti.
O Latini, o Trojani,
naše dobro ki žudite,
skladnom pjesnim izmiješani
ovu vjeru proslavite;
nu vi tančac dvorkińice
ućinite prije toga

na čas bana trojanskoga
i ńegove vjerenice.

Ovdi dvorkińice tanac izvode i pjevaju.

DVORKIŃICA 1.:

O kraļice,
vjerenice
najsvjetļega na svijet bana,
tvoj ustavi
jad nepravi,
ter se raduj tega dana.
Eto tvoga
pridragoga,
eto žeļe tvoje uza te,
on bojnomu
trudu svomu
prem dostojne ima plate.
Od nemile
smrtne strijele
umro nije tvoj izbrani;
tva ļepota,
tva dobrota
ustrijeli mu srce i rani.
Razgledaj ga,
uživaj ga
mirna, zdrava, i vesela.
ter u krilo
primi milo
dobro, ke si ti žeļela.

DVORKIŃICA 2.:

Pusti veće
boje i smeće,
slavni Enea i hrabreni,
ter s pokojom,
lijepom tvojom
sprav' se na drag boj ļubļeni.

DVORKIŃICA 3.:

I ti tvoje
nepokoje,
o kraljice stara, ustavi,
ter u miru
srećom viru
lijepe kćerce tve proslavi;
igdi okolo
sunce oholo
s dragijem zdracim zemlju grije,
hrabrenomu
i dragomu
tvomu zetu slike nije.

DVORKIŃICA 4.:

O Venere,
s ove vjere,
srećne i slavne svemu sviti,
u tve ruke
drage unuke
pripravi se već primiti.
I ti s blagom
majkom dragom,
s Imeneom združen odi
kriposnoga
braca tvoga,
o Kupido, na pir hodi.
Dosle boje
on tjero je;
sad nastojat neka bude
na vesela
tvoja djela,
na celove, na razblude.
Najdraža se,
najslađa se
dika i rados ima reći,
ku s viteškijem
trudom teškijem
vrijedan čovjek bude steći.

KOR:

Lijepo ti je na svem sviti
pridobit vas teške trude,
kad junačkom za dobiti
draga plata slijedit bude;
nu nad lijepom vjerenicom
ljepše i draže plate nije,
oružanom svojom desnicom
vrijedan vitez koju dobije.
Junaku je żeļnu hvale
lijepa ļubi plemenita
nad urese sve ostale
od uresa vjekovita.
Ona s neba pomoć mila
čovjeku je određena,
da mu bude u sva dila
drag razgovor, druga općena.
Ona je ļudsko slatko ufańe,
ona dragi pokoj žudi,
na viteško djelovańe,
ona bojno srce nudi.
Tim su svijetli i velici,
slavni Enea, tvoji uresi,
koji s mačem u desnici
lijepu ļubi stekao jesi;
lijepu ļubi, koju davno
tebi na dar višńi odredi,
ke će stavit pleme slavno
vas svijet pod sve zapovijedi.
Vidim vaši vrijedni unuci
gdi grad ziđu bojna Rima,
gdi sve zemļe, gdi svi puci
dohode se klańat ńima.
Za ļudsku je koris obro
vas kraļ višńi od vik vika,
svako se ufat ima dobro
s tako vrijednijeh vjerenika.

2657. koju] *rukop.*: kao. 2683. vas] *rukop.*: vaš.

Svak čas s dobra gre na boļe,
koga nebo ļubi zgara,
a bez božje sve što voļe
čini umrli, zlo se vara;
tim steć časti vijeku ne će,
u svu jakos tko uzda se,
a sve uživa dobre sreće,
tko na višńijeh naslańa se.

CAPTISLAVA.

Rukop. dubrov. frańev. br. 29: Captislava spjevana po Đonu Đore Palmotiću, vlastelinu dubrovačkomu, a prid dvorom prikazana od družine smetenijeh godišta 1652. na 15. febrara. *Tako i br.* 86, *samo što mjesto* spjevana *ima* učińena, *a nema dodatka*: na 15. febrara.

Imena, koja ulaze[1] u ovo prikazańe.

Prolog: Slava s družbom[2] od hvala.
Krunoslav, kraļ od Epidavra.
Ļubislava, kraļica od Epidavra.
Bojnislav, sin kraļa srbskoga.[3]
Gradimir, sin kraļa ugrskoga.[4]
Lauš, sin kraļa boemskoga.[5]
Vladimir, sin kraļa od Epidavra.
Captislava, kći kraļa od Epidavra.
Ļubica, kći kraļa od Epidavra.
Teuka,[6] kći kraļa od Epidavra.
Poklisari kraļa srbskoga.
Sjevernica vilenica, kraļica od sjevera.
Glasnik.
Skup bojnika.
Družina Bojnislavova.[7]
Skup mańaka ili[8] pigmea.

[1] *Jedan*: ulazu. [2] *drugi*: s kortim. [3] *drugi*: srpskoga *ili* svarskoga. [4] *jedan*: ungrskoga. [5] *jedan*: čehskoga. [6] *dva*: Teuka, *treći*: Teukla, *četvrti*: Teuikla. [7] *drugi*: družina Bojnislava, *ili* skup družbe Bojnislava. [8] *jedan*: ili ti.

SLAVA S DRUŽBOM OD HVALA.

O ki ne imaš vik sapada
svijetlom suncu tve slobode,
Epidavra lijepa grada
Dubrovniče ljepši rode!
posred tvojijeh evo mira,
gdje daleko svijeh silosti
cvijet nebeski čista vira
raste, i svake śńom kreposti,
majka puka slovinskoga
ja čestita gredem slava,
djelovańa kreposnoga
nerazdiona druga prava,
bivši obišla u okoli
sva kraļevstva i gradove,
gdi pod nebom slavan toli
tvoj slovinski jezik slove;
jezik, ki se s ledna mora
do adrijanskijeh voda stere,
priko poļa, rijeka i gora,
kojijem nije broja ni mjere.
Kraļ ovezijeh jur zemaļa
i naroda dike puna
bi Krunoslav, vrijednijeh kraļa
vjekovita čas i kruna.
On viteške djelom ruke
u junačkom bivši boju
pridobio mnoge puke,
i stavio pod vlas svoju,

8. kreposti] *drugi*: kriposti *ili*: krjeposti. 11. kreposnoga] *drugi*: kriposnoga i : krjeposnoga. 14. kraļevstva] *drugi*: kraļestva. 18. adrijanskijeh] *drugi*: rijatskijeh. 19. rijeka] *jedan*: rika. 20. *jedan*: broja kojijem nije ni mjere.

ne htje od službe navrć ńima
teška jarma, ni carine,
ko s podložnijem narodima
svi sadańi kraļi čine;
nego s vječnom svojom dikom
ļubežļivo svijeh usili,
slovinskijem da jezikom
u naprijed bi govorili;
da za vazda poklone mu
jednom harač ovi ugodni,
a u ostalom da su svemu
i pokojni i slobodni.
Ne može se izrijet, kako
uze hvalit srca harna
pridobito mjesto svako
dobitnika blagodarna.
Moški, Rusi, i Poljaci,
Pomerani, i Vandali,
Česi, Srblji, i Bošńaci,
i slovinski puci ostali,
pogodiše svi hoteći
ovoj blagoj zapovijedi,
slavni jezik zagrleći,
ko hrabreni kraļ naredi,
ńegov život ter uresni
i hrabrenstvo plemenito
u slovinske slatke pjesni
učiniše glasovito.
Ko s neumrlijem ovijem vezom
bojne puke uharači,
kažuć da je nad pjenezom
od ļubavi poklon jači;
u pokoju veselomu
želeć mirne dni trajati,
u Epidavru starom tomu
sa svijem dvorom dođe stati.

36. u naprijed] *drugi*: u naprijeda *ili*: naprida. 43. pridobito] *jedan*: pridobjeno. 47. Česi] *drugi*: Čehi. 59. kažuć] *jedan*: znajuć. 63. starom tomu] *drugi*: starom svomu, *ili*: starom tvomu, *ili*: stanu tvomu.

S drage voļe primiše ga
svijetla grada sva gospoda,
ne tegnuta bivši od ńega
u ničemu ńih sloboda.

I za ukazat veće hari,
u vrijeme u ko šńim općiše
rimski ođoše jezik stari,
a slovinski zagrliše.

Samo za čas rimske krvi
da se pišu, htješe oni,
u latinski jezik prvi
ńih naredbe i zakoni;

ńih zakoni, kijem i sada,
pohvaļenijem po svem sviti,
država se tvoja vlada,
svijetli grade plemeniti.

Još govorom slovinskijeme
za neumrle svoje urese
Epidavro u toj brijeme
stari Captat zvat poče se.

On od bojne Captislave
ovo ime steć dostoja,
ka bi, slavni Krunoslave,
lijepa i draga kćerca tvoja.

Ova dikla zaļubjena
s vrijednijem mladcem Gradimirom,
za sve er druzijem narečena
bi mlađahna taštom virom,

ukazaće danas svijetu,
vjere i ženbe da ne slijede

81—86. *dva rukopisa:*

Još govorom slovinskime,
ki u široko svud prostrije se,
Epidavru novo ime
u toj doba nadjede se;
ime od bojne Captislave,
koje steći on dostoja

li u jednom od ńih su u dnu ti stihovi promijeńeni na onu kako su ovdje tekstu. 90. mladcem] *drugi:* mladcom *ili:* mlacem *ili:* mlacom. 92. taštom] *rugi:* s taštom. 93. ukazaće] *drugi:* ukazatće.

*

po ispraznom ļudskom svjetu,
neg ko višńi zgar odrede.
  Tim vesele svak odluke
gleda i pazi danas ovdi,
za sađańe što nauke
u staro se doba zgodi;
  a mi hvale, druge moje,
hod'mo dvorit segaj dana
suncu slične sej gospoje,
čas slovinskijeh našijeh strana

· ČIŃENJE PRVO.

SKAZAŃE PRVO.

KRAĻICA ĻUBISLAVA, KRAĻ KRUNOSLAV, DVORANI I DVORKIŃICE.

ĻUBISLAVA:

  Kraļu, svijetla moja kruno,
gospodaru moj čestiti,
kijem se mogu ja podpuno
verna ļubi svud dičiti,
  velika je tvoja cijena,
neumrle su tvoje slave,
što su od tebe pridobijena
i kraļestva i države;
  što naseli mnoge u strane
tve junake plemenite,
čineći ih kraļe i bane
i knezove uzmnožite;
  što narodim dobijenijeme
drugi harač ne postavi,
van s jezikom slovinskijeme
samo poklon od ļubavi;
  što tve vladaš podložnike,
ne ko sluge, neg sinove;
što te zemļa harna u vike
ne rođenijem ćaćkom zove.

95. ļudskom] *drugi*: ļuskom. 96. odrede] *jedan*: narede. 98. *dva*: ļubko i pomno slušaj ovdi. 102. hod'mo] *jedan*: homo. dvorkińice] *jedan*: dvorkińe.

Izvrsnos je nu najveća
blagodarne tve desnice,
uzvišeńe, čas, i sreća
mene izbrane tve družice.
Što si u boju ćaćka moga,
kraļa od Bosne pridobio,
to ńegova bi čes mnoga,
tezijem ga si uzvisio;
er ńegovoj kćerci, meni,
ka bih tvoja robińica,
dar darova ne izrečeni,
da ti budem vjerenica.
Spomena se još ne stara
u mom srcu zatravjenu,
kad me onada razgovara
tužnu, plačnu, zarobjenu;
kad učini, da ožive
jedna mrtva svijem dobrima
s tve besjede ļubežive,
s tvojijem djelim visocima.
Dobitnica u izgubjeńu
čestita se ugledati,
a uzvišena u snižeńu
sred nevoļe teške ostati,
čas je i sreća prem velika,
kakve druge nije na svijeti;
toli blaga dobitnika
razložno je sveđ żeļeti.

KRUNOSLAV:

Ma kraļice Lubislava,
po svakomu ja razlogu
vrh kraļevskijeh svijeh glava
zazvati se blažen mogu,
ne kraļestva što sam mnoga
bojnom sabļom pridobio,

134. bih] *jedan:* bjeh. 143. ļubežive] *jedan:* ļubeznive. 144. s tvojijem] *jedan:* tvojijem. 155. *drugi*: vrh svijeh inijeh kraļa i glava *ili:* vrh svijeh inijeh kraļa glava *ili*: vrh svijeh glaskijeh glava. 158. bojnom] *drugi*: s bojnom.

i naroda slovinskoga
slavni jezik uzmnozio;

neg što rajska tvoja dika
i drag ures tvoj jedini
od slavnoga dobitnika
svojijem robom mene učini.

Onda od mene prem pozna se,
veličinu tvu videći,
plemenita srca da se
vik ne gube u nesreći;

da gubeći dobivaju,
i da u većoj tad su scijeni,
od ńih isti da ostaju
dobitnici pridobijeni.

Tim zamjerne me su sreće,
tebe imajuć ļubi moju,
me kraļestvo od svijeh veće,
izabrani moj pokoju.

Jedno, er si ponosita
prem ko srce moje žudi
nad kraļicam svijem od svita,
rodom, licem, riječim, ćudi;

drugo, er mi si porodila,
nam neumrla dika što je,
s trema kćercam sinka mila,
četr slavne krune moje.

Mlad Vladimir, ki se u jedno
s Captislavom lijepom rodi,
kaže, tvoreć mudro i vrijedno
da od plemena moga izhodi

Captislava, i Ļubica,
i Teuka, dikle znane,
uresom su svijetla lica
i dobrotom svud spjevane;

najstarija, Captislava,
ka bi dijete obećana

164. svojijem robom] *drugi:* sužńem drazijem *ili:* svojijem drazijem. 174 imajuć] *jedan:* imati. 177. ponosita] *drugi:* podnosita. 184. četr] *jedan:* četir. 193. najstarija] nu starija.

druga biti Bojnislava,
kraljevića srbskijeh strana,
van lijeposti, kom se slavi,
i dobrote ne izrečene,
kraljevske je prem naravi
i junačke i hrabrene:
svioni ures i zlaćeni
priteško je ńoj oklopje,
igla bojni mač hrabreni,
a kudjelja vito kopje.

ĻUBISLAVA:

Bojna dikla izgleda se
u viteška kripos tvoju,
i u braca, koga glase,
da je ogńeni trijes u boju.

KRUNOSLAV:

Ne štedi se ona u rati,
gdje od krvi teku rike,
za čas bojnu zatjecati
sve najače zatočnike.
Nijesu prošla još tri lita,
ko si od mene čula prije,
kada razbih strahovita
kralja od silne Bulgarije:
gorostašnom zlom Tarašu,
glavi od Skopja tvrda grada,
krunu i slavu braneć našu
glavu odsiječe dikla mlada,
pak na očiju svijeh bojnika
brža od vihra, vrļa od plama,
vojske pješac i końika
shara i razbi ona sama.
Dugo je brojit bojna dila
i kriposti ńe moguće,
kim do neba uzvisila
čas je svijetle naše kuće.

207. braca] *drugi:* bratca. *Jedan rukop. nema stihova* 219—229, *a jedan* *hova* 213—224; *u ovom posljedńem stih* 225 *glasi:* zamirna su bojna dila.

ĻUBISLAVA:

Kraļeviću Bojnislavu
tko da jednak bude u sreći,
vrijednu ovako i gizdavu
ki dostoji drugu steći?
Još da mlađu kćer Ļubicu
kriposnomu Gradimiru
mi podamo vjerenicu,
u komu bih bila miru!
On, sin kraļa ugrskoga,
mnoge zemļe ki gospodi,
scijenim da je cijeća toga
tebe došo dvorit odi.
Ćud ńegova plemenita,
ures, lice, i besjeda,
i hrabrenos glasovita,
ka se svuda pripovijeda,
ugađaju tako meni,
da vidjeti ne mnim prije,
da nam bude zet ļubjeni,
drag nam prijateļ sada gdi je.

KRUNOSLAV:

Samiri se, biće brijeme,
da o temu besjedimo;
s Bojnislavom hrabrenijeme
u to vjeru dovršimo.
S Kazimirom plemenitijem,
od koga se on rodio,
s prijateļstvom stanovitijem
ko brat sam se ja ļubio:
hoću naši da sinovi
zaļube se, i da meni
ńegov dragi porod ovi
kako sin je ne rođeni.

230. tko] *drugi:* ko. 231. vrijednu] *jedan:* lijepu. 246. mnim] *jedan:* mlim. 249. *jedan:* nu samiri se biće brijeme, *druga dva:* nu podobno biće brijeme. 252. dovršimo] *jedan:* da vršimo, *jedan:* utvrdimo.

Znaš Ļubica, naše dijete
ko bi po ńem slobođena
od nakazni grde i klete,
silna zmaja i ogńena?
Jes vidjela, o kraļice,
s kojom slavom on došo je
za rad lijepe vjerenice,
da je u zemļe vodi svoje?
Nu za što je ubah mala
obećana bit ńegova,
i još nije rječ podala,
je li joj ugodna vjera ova;
voļu ćeš joj moju odkriti,
ko kraļevska presi dika,
da se bude pripraviti
primit svoga vjerenika,
a ja ću se poć s gospodom
segaj grada razgovorit,
neka i oni s dobrom zgodom
moga zeta buđu dvorit.

SKAZAŃE DRUGO.

BOJNISLAV I DRUŽIŃA.

Pirovati spravite se,
o viteška družbo moja,
i pripijevat moje urese
sred veseļa i pokoja.
Kćerca kraļa Krunoslava,
glasovita po svem sviti
hrabrena će Captislava
jur podpuno moja biti.
Iz mlađahnijeh jošte dana
u dostojnoj ona scijeni
vjerenica obećana
djetetu je bila meni.
Sad kada smo uzrastjeli,
i za moju čas veliku

3. segaj] *jedan:* svega.

lijepa dikla s bojnijem djeli
bivši stekla vječnu diku.
razlog ište, da utvrdi se
naša davńa vjera veće,
i da slavni pir čini se
za izvršeńe moje sreće.
Brzo će nam doći plavi,
sred kojijeh ću s dobrom česti
u dostojnoj dici i slavi
doma dragu mu povesti.
U ńih čekam poklisare,
po kijeh ćaćko moj čestiti,
običaji ko su stare,
šļe nevjestu svu voditi.
U toliko od vas svaki
moju dragu vjerenicu
nastoj dvorit sve što je jaki
kako izbranu svu kraļicu.

JEDAN OD BOJNIKA:

Kraļeviću Bojnislave,
kruno vrijednijeh svijeh bojnika,
ki si srbske sve države
uzvišeńe vječno i dika,
sa svijem srcem, sa svom snagom
svi veseli nastojimo,
da te s ļubi tvojom dragom
i služimo i dvorimo.
Čista ļubav mogla nije
igdi žarko sunce sviti
ljepše vjere i srećnije
neg je vaša sjediniti.
Jednacijeh ste dana i ljeta,
i bojnici slavni oba,
dva najveća kraļa od svijeta
rodiše vas u isto doba;
ko braća se oni draga
među sobom ļube i scijene,

Jedan rukopis nema stihova 301—312. 304. povesti] *jedan:* odvesti. 329. braća] *jedan:* bratja.

ne štedeći snage i blaga
u potrebe svoje obćene.
  Sad kada se ļubav ova
s vašom vjerom utemeļi,
biće drazijeh rad sinova
vele draži prijateļi.
  Kraļ Krunoslav sa svom kućom
držan ti se još nahodi,
er kripostim tvom mogućom
zla ga teška oslobodi,
  kad Ļubica, tvoje ļubi
draga sestra i ļubjena,
ogńenomu zmaju iz zubi
bi po tebi ugrabjena;
  zmaju onemu, ki pri žalu,
naše oči ko vidješe,
djevojčicu tihu i malu
za proždrijet je popo bješe,
  i plijući šńom sred usti
na tvrd Markan srda plaha,
ti se za ńom plovom pusti
bez krzmańa i bez straha.
  Bojnijem kopjem u desnici
zvijer otrovnu smrtno rani,
i mlađahnoj djevojčici
tezijem djelom život shrani.
  Dno morske se zabi vode
rańen drokun usioni,
a ti smione pun slobode
živu diklu na kraj doni.
  Ke radosti, ka veseļa,
uživańe ke je bilo
ńe ļubjenijeh roditeļa,
kad mi vrati dijete milo.

BOJNISLAV:

  Junačke je od desnice
i kraļevske od pameti

9. kripostim] *drugi:* kriposti.

branit lijepe djevojčice
od protiva svijeh na svijeti.
Koli krat sam ja se udrio
strahovitijem s gigantima,
i ńihovu čas branio,
i sačuvo život ńima!
Dokli budem u životu,
ne ću štedjet moje trude,
štitit rajsku ńih ljepotu
od protive svake hude.
Vrhu brijega nu visoka
jedan od vas hrlo uzidi,
je da jedrit iz istoka
naše bojne plavi vidi.
Ne mnim prije da one dođu,
priko morske neka vode
mu kraļicu i gospođu
u kraļevstvo moje vode.
A kraļevim svijem sam piso,
proz kijeh imam proć države,
ovu moju želju i miso
i kraļevske moje sprave;
jedno, neka djelom time
nijedan ne bi prosumńio,
drugo, ļubko da me prime,
ako bih se gdje svratio.
Mi se ostali, družbo izbrana,
naše u dvore uklonimo,
za pirnoga srećna dana
sve potrebe da spravimo.

BOJNICI:

Lijepo je tva svijes namislila,
o naš mili gospodine;
kriposna se čine dila
vazda od stavne tve visine.

370. *drugi*: strahovitijem gigantima, *ili*: s strahovitijem gigantima. 378 uzidi] *jedan*: izidi. 381. mnim] *drugi*: mlim. 384. kraļevstvo] *drugi*: kraļestvo. *Jedan rukopis nema stihova* 377—404, *drugi stihova* 385—404, *treći stihova* 385—404.

Kad godi se tebi zgodi
s tvojom ļubi odijeliti,
i po suhu i po vodi
mi ćemo te svuđ slijediti.

SKAZAŃE TREĆE.

LAUŠ I GRADIMIR:

Za to, vrijedni Gradimire,
drag rodjače moj ļubjeni,
ne štedi se tve nemire
na uzdanu odkrit meni.
Tebe ugrski kraļ čestiti,
mene od Čeha kraļ porodi,
vitezovi glasoviti
igdi zora bio dan vodi.
Oni braća, a mi prvi
među nam smo bratučedi,
jedne kuće, jedne krvi,
prijateļi i susjedi.
U slobodni grad nas ovi
jedna miso, mnim, donese,
gdje najboļi vitezovi
s Krunoslavom nahođe se,
a to neka uzmnožimo
čas imena śńim našega,
i s načinom naučimo
vladat rodne zemļe od ńega.
Komu možeš odkrit boļe
nego meni tugu tvoju,
ka te mori, ka te koļe
u tač gorku nepokoju.
Mučećemu znaj djetetu
ni sva majka razumije,
plam potajan rađa štetu,
skrovnoj rani lijeka nije.
Ne srami se, ne ckni veće,
plemeniti kraļeviću,

412. vodi] *jedan:* izvodi. 413. braća] *drugi:* bratja. 426. nego] *jedan:* neg li.

za samirit tvoje smeće
posred plama skočiti ću.

GRADIMIR:

Laušu, dragi bratučede,
koga vrijedni svi poštuju,
ļubežļive tve besjede
tako srce me siluju,
da ne mogu gorko i mnogo
nego ti odkrit me skončańe,
od kojega nije mogo
nitko dosle doć na znańe;
nu što mi će toj pomoći,
bivši ma zled toli prika,
da ne ć' umjet, da ne ć' moći
podobna mi naći lika?

LAUŠ:

Izvan smrti lijek je svemu:
zvijezdam znana svijes gospodi;
počni veće, je da i temu
lijek se iznađe koji godi.

GRADIMIR:

Posred dvora ćaćka moga
ja bez nijedne rasteć muke,
i života kraļevskoga
dobre učeći sve nauke,
kripos kraļa Krunoslava
bi mi mladu povijedana
i ńegova dika i slava
po svem svijetu razglašena:
ko s oružjem mlad steko je
lijepu ļubi i kriposnu,
kćercu slavna kraļa Ostoje,
koji obilnu vlada Bosnu,
a to er s mačem sred desnice
s bojnijem djelim junačkima

454. rasteć] *rukop. akad.* 68, *koji gdje god se može navraća na čakavsku* restuć.

grabit lijepe vjerenice
čas je i dika Slovinima;
  ko se svijetli glas prostira
na sve strane i države
od sina mu Vladimira
i od kćerce Captislave;
  ko slijedeći čas istinu
gre po svijetu dikla znana;
ko srbskoga kraļa sinu
bi mlađahna obećana;
  iz očina dvora kako
bješe se i ti jur dijelio,
i djelujuć bojno i jako
vjekoviti glas dobio.
  Za to se i ja nahodeći
od mladosti u prolitju,
i s oružjem želeć steći
ime slično momu bitju,
  za kriposno djelovati,
krv na što me ma zaveza,
od ćaćka se upisati
činih u broj od viteza,
  svega roda ter krijući
rodne ostavih moje dvore,
bez umora probijući
luge i strane, poļa i gore,
  sad s junacim glasovitijem
rvući se i rateći,
sad s zvijerima strahovitijem
sad s gigantim boj čineći.

LAUŠ:

  Tko kriposno ne djeluje,
vijenca od slave ne dobiva;
trudeći se napreduje,
vazda je taman, tko počiva.

GRADÌMIR:

Tako hodeć u noći, u dne,
bojnijeh truda u potjeru,
po zapadu, po poludne,
po istoku, po sjeveru,
zgodi mi se jednom doći,
cijelo ljeto nije od tada,
malo prije tamne noći
Smederova blizu grada.
Po jezicijeh od svijeh ļudi
tu čuh karat djela plaha
zadojena u zloj ćudi
nevjernoga Vučistraha.
On hitroga sin Vukmana
i himbene Kunovice,
smederovskijeh lijepijeh strana
koji bjehu poglavice,
oteo bješe pun nesćijene
suproć pravdi, putu, i redu,
ļubi knezu od Prizrene,
kumu, drugu, i susjedu,
koji, bivši obnemogo
s teške zleđi i žestoke,
i ležeći dana mnogo
u posteļi kroz te uzroke;
zli Vučistrah kunoviti,
kažući se mučan dosta,
dođe ńega pohoditi
ko prijateļa svoga i gosta.
I tako ga pohodeći,
pod prilikom od ļubavi
plahi mladac i grabeći
na izdańe se kleto stavi:
silnom rukom isred dvora
Zorku ļubi ugrabi mu,

501. u noći, u dne] *jedan:* u noći i u dne, *dva:* u noć' i u dne, *četvrti:* u noć u dne. 508. Smederova] *drugi*: Smedereva. 510. karat] *drugi*: korit *ili:* tvorit. 515. smederovskijeh] *drugi*: smederevskijeh. 525. kunoviti] *jedan:* i nečisti.

koja ljepša nego zora,
koja od oči draža bi mu.

LAUŠ:

Bila bi mu čas i slava
da je djevojku ugrabio,
ko je običaj bojnijeh Slava,
od kojijeh se on rodio;
ali udane grabit žene
s tijem načinom sasma ludim,
krivine su ne trpjene
i prid bogom i prid ļudim.

GRADIMIR:

Ko nevjerstvo smota ovo,
s družbom plačne tej gospođe
u nevjerno Smederovo
nepošteni gusar dođe,
ter pisati čini otole
kraļevima svijem od svijeta
ponosite kńige ohole
s vele hvaste, s malo svjeta:
da ńegova Zorka mila,
ka mu srce zanijela je,
od svijeh kraļic, od svijeh vila,
i gospođa najljepša je;
da na poļu posred rati
on je spravan pod oklopjem
ovu istinu uzdržati,
pješ, na końu, s mačem, s kopjem.

LAUŠ:

Luda djela i hvastava,
nepameti mnoge u ńemu,
htjet čińeńa sva neprava
suproć svijetu branit svemu!

GRADIMIR:

Na čuveńe glasa toga,
u isto doba kad proteče,

545. smota] *tri rukopisa:* smotri. 552. hvaste] *jedan:* hvasti.

nahodeć se ja bijeloga
Smederova dan daleče;
za sve da jur noć pokojna
pomiļaše crno čelo,
hrlo uzjahah koňa bojna
za pedepsat hudo djelo.
Svu noć jezdih u pospjehu,
ni malahno ne počine,
i jer prošle još ne bjehu
prid zorome noćne tmine,
sjedoh pod bor pod zeleni,
a dobroga koňa uza se
pustih ravne vrh zeleni
da mekahnu travu pase;
i od pokoja bivši brijeme,
a ja s duga puta trudan,
na istom mjestu pritište me
svijem umornim san uļudan.
Oružana djevojčica
u snu mi se tom prikaza,
zlatna prama, svijetla lica,
sunce noseć sred obraza.
Štit s prilikom ňe sunčanom
u desnici svoj držaše,
ter ponosna s riječim znanom
ovako mi govoraše:
što lotruješ, ter ne tečeš
da osvetiš žensku diku,
da oholu glavu odsiječeš
nevjernomu nečasniku?
Vjerenica ja sam tvoja;
blagodarno nebo milo
nakon vele truda i znoja
za tvoju me odredilo.
Pri velikoj tvoj potrebi
brzo me ćeš upaziti,
ti čas našu, a ja tebi
gredem život sahraniti.
U toliko sliku moju
vrh ovega štita nosi,

i uzmnoži šńim čas, koju
trudeć dosle dobio si.
Štit uza me lijepi stavi,
ko besjede ove izreče,
s tezijem djelom ter me ostavi,
i dijeli se tja daleče.
Ja otvorih on čas tade
oči oda sna slobođene,
i zamjerih iz nenade
štit uresni polak mene.
Kako živom u plamenu
stravļeno mi srce planu,
videć sliku božanstvenu
vrhu ńega udjeļanu!
Okom, pramom, licem, činom,
bješe vidjet ista vila,
toli čudnijem ka načinom
u snu mi se objavila!

LAUŠ:

Sni, ki u zori nas pohode,
istini su veće krati,
i često u ńih svoje zgode
čovjek bude ugledati.

GRADIMIR:

I ja poznah toj očito,
za dohodne sreće moje
toj vidjeńe zlamenito
da mi višńi odkrio je,
ter svanulo bivši veće,
uputih se bez krzmańa
zlobne trage i grabeće
zla pedepsat djelovańa.
Donese me koń do vrata
od bijeloga Smederova,
gdje s slovima svijetla zlata
pisma ohola vidjeh ova:

23. toli] *drugi*: s toli. 629. *jedan*: ja poznadoh tad očito. 635. *drugi*: sprave
ne i grabeće. 637. do] *drugi*: na.

o vitezi, o putnici,
nova čuda ki želite,
Zorki, od lijepijeh svijeh kraljici,
sniženi se poklonite.

Ko se gube sve svjetlosti,
gdi prisvijetlo sunce siva,
tako izvrsnom svom lijeposti
ona lijepe sve dobiva.

Tko drugako rijeti smije,
na junačko polje hodi,
s oružjem se da mu odkrije,
ko se varan zlo nahodi.

Šteći tašte sej besjede,
silna upazih Vučistraha,
gdje put uprav mene grede
vrhu końa crna i plaha.

Vas oklopim gvozdenima
on oružan strašno sjaše,
vučja kapa nad očima
kacigu mu pokrivaše.

Na štitu se gledaše mu
nosit ovcu vuk srditi,
s ovijem pismom, sličnijem ńemu:
tko mi će je ugrabiti?

On, ko izide izvan grada,
i na vratijeh vidje mene,
ove izusti riječi tada
s mnogom hvastom sadružene:

ko god ti si, ki ovdje dođe,
poklon' mi se i zapiši,
da je ures me gospođe
od ljepota svijeh najviši;

i da nitko, neg ja, koji
sunce svijeh sam hrabrenosti,
uživati ne dostoji
suncu slične ńe lijeposti.

643. od lijepijeh] *drugi*: lijepijeh. 652. zlo] *drugi*: on. 658 strašno] *drugi*: tvrdo. 668. hvastom] *drugi*: hvasti.

Ne diči se s te ljepote,
nevjerniče, ja rijeh, tmasti,
ńe su dike tve sramote,
ńe uresi tve nečasti.

Od osvetne me desnice
satarisan sad ćeš znati,
što t' je tuđe vjerenice
na privaru otimati.

S tijem na poļe izidosmo,
on ponosit, ja pun gńiva,
ter se s kopjem zatekosmo
jedan drugom suprotiva.

Ńegovo se kopje slomi
na mom štitu s bijeńa tega;
ja s udarcom teškijem veomi
na tle ravno vrgoh ńega.

Sjahah s końa tijem bojnoga,
ne hteć s srećom pridobiti,
i vrh poļa junačkoga
počesmo se pješke biti.

Sad na mače, sad na ruke
rvasmo se snažno dosta,
dokle s mnogo jada i muke
zli nevjernik mrtav osta.

Ja mu odsjekoh silnu glavu,
i što żeļah bivši steko,
gustu pođoh u dubravu
od Smedera ne daleko.

Zategnulo tuj bivši me
vruće sunce od poludne,
sjahah, tere snom teškime
stignut zažeh oči trudne.

Tvrdo i jako speći toli,
skup zlotvora dođe na me,
i s velikom mojom boli
stisnu iz nenad i sveza me.

Vučistrahov otac hudi,
s svjetom druge vuhovite

683. vjerenice] *drugi*: ļubovnice. 686. ponosit] *drugi*: podnosit 702. żeļah] *drugi*: żudjeh.

poslo bješe ove ļudi,
na privaru da me uhite;
i bivši me našli speći,
bez milosti, bez obzira,
vođahu me za užeći
smederovskijeh blizu mira.
S nevjernicom svojom ļubi
tu himbeni Vukman staše,
i da mlados mu pogubi
nemilosni skup nukaše.
Još doveli bjehu i Zorku,
ugrabjenu ńih naukom,
cijeneć da će boles gorku
rasladiti mojom mukom.
Hotijahu me vrći veće
u plam ogńen ļuti, kleti;
ne bez teške moje smeće
videći se tako umrijeti,
kad se jezdit vidje s prijeka
jedan vitez treskoviti,
ki pazeći djela prijeka,
poče ovako govoriti:
ustav'te se, ustavite,
nemilosni zli krvnici,
ako pasti ne želite
od me ruke svi kolici.
Jedva izusti ove glase,
a od muńe brži ogńene
s sabļom golom umiješa se
među ļudi ne smiļene,
ter kako no trijes s nebesa,
u čas jedan što se steče,
jedne obori, jedne splesa,
jedne istjera, jedne isiječe,

LAUŠ:

Za isto lijepu pomoć ima
u priteške sej potrebe;

721. nevjernicom] *jedan*: kunovicom. 728. rasladiti] *drugi*: rashladiti.

s velicijem sam nu mislima,
dokli čujem, što bi od tebe.

GRADIMIR:

U što vitez taj hrabreni
zle krvnike hara i siječe,
u radosti mnogoj k meni
lijepa Zorka tad doteče.
Blagom riječi dikla znana
muku i boles mu rasladi,
i odriješena i oružana
na hrla me końa usadi.
S britkom sabļom u desnici
strjelovito ja zatekoh,
i nevjernoj kunovici
i ńe vojnu glavu odsjekoh,
ter ih činih mrtvijeh tako
u ogńene vrći plame,
koji od ńih prem opako
pripravļeni bjehu za me.
Slavni bojnik u toliko
dovršio harat bješe
mnoštvo zlića sve koliko,
koji mu se oprijet smješe.
Dođe vas puk nas hvaliti,
videć strene zle gusare,
i htijahu nas učiniti
svega grada gospodare.
Mi im na to zahvalismo,
i ko bješe stvar dostojna,
za vladaoce ńih stavismo
lijepu Zorku i ńe vojna,
a to er nam bi rečeno,
od smederskijeh da knezova
staro izlazi ńih koļeno
i gospodska krv ńihova.
Ja se snižen u toj brime
moļah momu slobodniku,

753. taj hrabreni] *drugi:* prihrabreni. 758. rasladi] *drugi:* rashladi. 775. htijahu] *drugi:* ktijahn. 776 svega grada] *drugi:* Smederova.

da mi odkrije svoje ime,
da mi ukaže svu priliku,
da znam, ko me sahranio
od nemile smrti prike,
neka bih mu držan bio
sva ma ljeta, sve me vike.
On veļaše: pogoditi
tvojijem molbam razložno je,
ime ću ti moje odkriti,
i ti meni odkrij tvoje.
Vrijedna kraļa Krunoslava,
glasovita po svem svijeti,
ja sam kćerca Captislava,
dosta ti je ovo rijeti.
S ovom riječim ponosnome
ļubežļiva i vesela
za jedno s bojnom kacigome
tvrdo oklopje dignu s čela.
Zapańih se, plam ogńeni
učini se moje lice,
videć ures ne izrečeni
plemenite zatočnice.
Taj čas pogled ńe sunčani
srce moje ļuto ustrijeli
i razbludno raspršani
zlatni prami niz vrat bijeli.
Isti ures, ista dika
sjaše u licu ńe čestitu,
kakva bješe rajska slika
udjeļana na mom štitu.
Isti prami i pozori
i lijeposti vedre hvala,
koja predńoj bješe o zori
u snu mi se prikazala.
Tim obećah ńu služiti
sva kolika ljeta moja,
ńe drug, ńe rob vjekoviti
i sred mira, i sred boja.

796. odkrij] *rukopisi:* odkri.

Ali s majkom ona izhodi,
podat im je mjesto trijebi;
sve što mi se naprijed zgodi
ovamo ću kazat tebi.

SKAZAŃE ČETVRTO.

ĻUBISLAVA I CAPTISLAVA.

ĻUBISLAVA:

Moja kćerce Captislava,
diko i časti ma čestita,
ke su miso i zabava
vrijedna djela plemenita,
ti si hodeć po svem svitu
u najdraže cvijet mladosti
stekla slavu vjekovitu
s tve junačke hrabrenosti;
sad se ljepšijem vijencom krunit
od neumrle spravi scijene,
i veselo voļu ispunit
ćaćka i majke tve ļubjene.

CAPTISLAVA:

Zapovijeda, majko draga:
sve kolike me su żeļe,
sve što je jaka moja snaga
služit moje roditeļe.
Ako svi vas kraļi i bani
dvore i svijetla sva gospoda
i vitezi izabrani
slovinskoga od naroda;
ko vas ne ću ja dvoriti,
vaša kćerca draga i mila,
i krv za vas mu proliti,
taj potreba kad bi bila?

ĻUBISLAVA:

To se od vrijedne kćerce prosi:
ko si svijetla slavnijem dili,

834. *drugi:* u najljepši cvijet mladosti.

da poslušna nam tako si,
koji smo te porodili.

CAPTISLAVA:

Ko se dosle, majko moja,
za vas mlados ma ne uzmače
nasrtati bez pokoja
među plame, među mače;
i sada sam spravna tako,
ne štedeći moje trude,
na hrabreno djelo svako,
koje ugodno vami bude.
I na domu i na dvoru
služiću vas sa svom moći,
i po suhu, i po moru,
ljeti, zimi, u dne, u noći.
Na sve svijeta četr strane
poć ću za vas bez bojazni
sretat vojske oružane,
strašne srde, i nakazni.

ĻUBISLAVA:

Za sad sretat vojske cijele
i nakazni nije potrebe;
draža i lašńa stvar je vele,
ku prosimo mi od tebe.
Tvoj ti ćaćko rijet poslo je,
da se mlados tva gizdava
spravi u krilo primit svoje
vjerenika Bojnislava.
Kad si bila porođena,
u najprvom bitju tvomu,
ti si od nas narečena
kraļeviću hrabrenomu;
od ńegovijeh roditeļa
poklisari za to gredu,
s mnogo slave i veseļa
da te u zemļe svoje odvedu. . . .

869. četr] *drugi:* četir. 875. lašńa] *drugi:* ljepša. 880. vjerenika] *drugi:* kraļevića.

Što se smetaš, kćerce moja?
Što si lice promijenila?
Što si puna nepokoja?
Za što si se zasramila?
Sve kolike sumńe odreni,
i je li ti sve ugodno
na uzdano kaži meni,
odkrij majci sve slobodno;
to li sumńiš, da ne bude
tko čut naše razgovore;
ispuniću tve požude:
u kraļevske hod'mo dvore.

SKUP:

Gospodovat puke uzmnožne,
i kraļestva i države
s bojem činit sve podložne,
djelo je vječne dike i slave;
nu s ļubavim tko gospodi,
i građane sve miluje,
vlasti umrle sve nadhodi,
i višńemu prilikuje.
Blag s podložnijem pukom biti,
gospodstvo je vele jače,
neg se u vlasti utvrditi
uzmnožite kroz harače.
Što će tvrde građe, što će
silne vojske oružane,
kad u kraļijeh nije blagoće,
gdi najveće ńih su obrane?
S blagoćom se grad uzmnaža,
i svačije dobro raste,
blagoća je verna straža
i put, kijem te mlađi časte.
S blagoćom je vele veće
steko, nego kroz boj priki,
mačedonske uzrok sreće,
Aleksandro car veliki.

…6. odkrij] *rukopisi*: odkri. 922. steko] *drugi*: svijeto.

  Kraļ istočni, vrijedni Ciro,
ime uzvisi svud ńegovo,
ne što zemļe jes satiro,
nego što je ńih milovo.
  S blagom pravdom, s ćudi milom
zbiše pod sve zapovijedi,
većma nego s bojnom silom,
svijet Rimļani, naši djedi.
  Lijepo je, da te puci tvóji
ne rođenijem ćaćkom poju,
da uzmnožiti svak nastoji
svom koristim koris tvoju.
  Kraļ Krunoslav po sve vike
dostojan je da se slavi,
ki sve vlada podložnike
s blagodarstvom i s ļubavi;
  paček se je nad sve ine
kraļe od Slava uzvisio,
mješte teške čijem carine
naš je jezik uzmnožio:
  gospodara ļubeživa,
prava srca, blage ćudi,
svak poštuje, svak uživa,
svak mu vječno dobro žudi.

ČIŃENJE DRUGO.

SKAZAŃE PRVO.

ĻUBISLAVA I KRUNOSLAV.

ĻUBISLAVA:

  Ja sam s kćercom našom dragom,
svijetli kraļu, do sad bila,
i s besjedom veomi blagom
za jedno šńome govorila,
  veleći joj da se spravi,
ko kraļevska prosi dika,

950. svijetli] *drugi*; sfijetli.

u dostojnoj primit slavi
Bojnislava vjerenika,
i da ćaćka od ńegova
poklisari k nami hode,
priko morskijeh da valova
nevjestu mu na stan vode.
Ona nemir mnogi otvori,
i teško se tad zasrami,
ne hoteći da odgovori
ovijem mojijem besjeđami.
Odgovara na sve meni
s riječim punijem dike i scijene;
samo muči, kad brabreni
vjerenik se ńoj spomene.
Ne znam, što će uzrok biti
od ovega ńe nemira,
i kako će ugoditi
mladoj dikli ova vira.

KRUNOSLAV:

Što se kćerca zasramila
na nenadne riječi tvoje,
moja ļubi draga i mila,
stvar i djelo naravno je.
Mlađahne su djevojčice
po naravi srameżļive,
jedno im kaže slika i lice,
a u srcu im drugo žive.
Stvar ne mogu dražu čuti,
nego mlada vjerenika
kada čuju spomenuti;
to je ńih żeļa sva kolika
I ako se kad zasrame,
ništa im na to ne zabavi;
tijem svjedoče skrovne plame:
sram je biļeg od ļubavi.
Za to za sve Captislava
u licu se svom izgubi,

966. s riječim punijem] *drugi*: s riječmi punom.

vjerenika Bojnislava
u svom srcu scijeni i ļubi.
Jošte što ti ne odgovara,
kad spomenut čuje ńega,
ne mo da te miso hara,
ma kraļice, cijeća tega.
Stid je od tve veličine,
za to ti se ne odkriva,
bivši, ko znaš, nad sve ine
mlada dikla sramežļiva.

ĻUBISLAVA:

Kad je je tako sram, da meni
žeļe i misli svoje otvori,
dobro je sinak moj ļubjeni
da Vladimir š ńom govori.
On šńom rođen u isto brijeme,
jedno srce, jedna duša,
besjedami medenijeme
mladu diklu neka iskuša.
Komu boļe da se odkrije
nego bracu sestra mila,
s kijem govorit sram je nije,
s kijem se u jedno porodila?

KRUNOSLAV:

Razumni su tvoji svjeti;
dragom sinku tim ćeš riti,
što prije može da nastoji
našu žeļu izvršiti.

SKAZAŃE DRUGO.

LAUŠ I GRADIMIR.

GRADIMIR:

Čuo si, moj drag bratučede,
ko bojnica moja mila,
čijem za vječnom slavom grede,
život mi je sahranila.

1012. *drugi:* s kijem se upored odhranila. 1013. svjeti] *drugi:* sfjeti.

Za tijem paka putom hode,
i tijereći po sve kraje
teške rati, trudne zgode,
ke spovijedat diļina je,
ma čestita slobodnica,
stječuć svak čas veće urese,
ne umrla, neg božica
mom pogledu čińaše se.
Ke viteze, ke junake
ona dobi u tem putu,
ke pedepsa ļudi opake,
i poda im smrt priļutu!
Ke posiječe i pohara
od gradova zle silnike,
ku množ kletijeh od gusara,
koje od puta razbojnike!
Ja udionik bjeh joj svuda
u junačkom djelovańu,
er sva bješe ma požuda,
život isti podat za ńu,
moleći ju sve to doba
molbam veoma podnižnime,
da za verna svoga roba
i za slugu svu vodi me.
Nu što veća žeļa moja
bješe joj se podnižiti,
i sred truda i pokoja
bez pristanka ńu dvoriti;
toli veće ona blaga
milova me i uzvisiva,
ko sestrica moja draga
kažuć mi se ļubeživa,
veleći mi: ne ću, brače,
rob i sluga da si meni,
neg prijateļ, neg drug pače,
mili bratac ne rođeni.
S tom blagoćom, s tom ļubavi,
kroz kraļevske te načine,

1052. ļubeživa] *drugi*: ļubežļiva.

srce moje sveza i stravi,
da u živom ogńu gine.
Tijem, za sasma ne umriti,
za jedno šńome dođoh odi
u grad ovi plemeniti,
gdje se ćaćko ńe nahodi;
i ne moguć drugo ufati,
bivši ona obećana,
silovan sam bolovati
do skončanja mojijeh dana.

LAUŠ:

Čudna je za isto ļubav tvoja,
i ljepota ka te stravi,
plemenita tva gospoja,
dostojna je tej ļubavi;
da reci mi, drugdje i ođi
u koliko šńom si bio,
jesi li se ti kad godi,
da šńe goriš, ńoj odkrio?

GRADIMIR:

Tu su muke, tu su trudi,
moj ļubjeni drag rodjače,
ki žestoko svrh svijeh ļudi
moju mlados more i tlače;
er kad bih se ńoj odkrio,
a ona mene ne uslišila,
oni čas bih mrtav bio
s odgovora ńe nemila.

LAUŠ:

Lijepu diklu żeļno ļubit,
a ne odkrit joj svoga plama,
to je umrijet, to je pogubit
svojom rukom sebe sama.
Odkrij joj se, ne izgubi se,
kad te ona ļubi tako;

1068. *drugi:* prije vremene mojijeh dana. 1073. drugdje i odi] *drugi:* druže ovdi. 1079. svrh] *drugi:* vrh. 1089. odkrij] *rukopisi:* odkri.

tve junaštvo svud slavi se:
i šńom kaži srce jako.
Krivo joj si učinio,
i tužit se ima na te,
što joj dosle nijesi odkrio
tvoga plama, ki hara te.
Djevojčica želi svaka,
da je ļubiš, da je dvoriš,
ni se srdi na te paka,
kad joj ļubav tvu otvoriš.
Bježi, a hoće bit slijeđena
od onega, koga smami,
brani, a hoće bit moļena;
i onda ļubi, kad se srami.
Ako čekaš, da se odkriti
ona tebi prvo bude,
na uzdano ću tebi riti:
to su misli sasma lude.
Smjenstvo hoće i sloboda
u djelim se od ļubavi:
smionijeh slijedi dobra zgoda,
tko nije smion, vile ostavi.

GRADIMIR:

Ufańe bi bilo u tomu,
da bojnica lijepa od prije
Bojnislavu hrabrenomu
obećana dijete nije.

LAUŠ:

To je djetinska vjera bila,
na temu se ne ima stati,
bez sve riječi lijepa vila
nije se mogla zavezati;
a ufańe mi mnogo daje,
što noćnoga sred pokoja
prilika ti ńe rekla je,
da će biti ļubi tvoja.

18. to su] *drugi*: te su.

Ona i draga ta prilika,
koja lijepi tvoj štit resi,
bez zlameńa nije velika
i bez voļe od nebesi.
Odkrij joj se tijem veselo,
hodi sa mnom, ne ckni veće;
nu ako smiono ovo djelo
bude od tvoje svrha smeće.

GRADIMIR:

Kad je tako, kraļeviću,
ja ću slijedit svjete tvoje,
slavnoj dikli odkriti ću
iz daleka plame moje;
sad ih tajat, sad kazati
s podobnom ću hitrinome,
da ona bude tijem poznati,
ko ma mlados mre za ńome,

SKAZAŃE TREĆE.

VLADIMIR I CAPTISLAVA.

VLADIMIR:

Što si tako problijedila,
o ļubjena ma sestrice,
što si sliku promijenila
i kraļevsko tvoje lice?
Česte suze i uzdasi
i neobično tve mučańe
kažu, veoma bolna da si,
i da je gorko tve skončańe.
Utaži se, ah utaži,
i od bolesti tve žestoke
tvomu dragom bracu kaži
na uzdano sve uzroke.
Porođeni mi u jedno
od jednijeh smo roditeļa,

1133. kraļeviću] *drugi*: drago otitću. 1134. svjete] *drugi*: sfjete. 1151. dragom] *drugi*: dragu; kaži] *drugi*: skaži.

jedna duša, srce jedno,
jednijeh misli, jednijeh žeļa.
U isto smo se brijeme oba
u istom dvoru odhranili,
i, kako se nam podoba,
svaku krepos naučili.
Jednako smo pak po svitu,
što bi naše dugovańe,
čas dobili vjekovitu
kroz junačko djelovańe.
Ja se od tebe vik ne krijem,
kad bolesti ćutim koje,
slobodno ti neg spovijem
sve kolike trude moje;
cijeća tega i ti odkriti
ne krati se meni sade,
je da uzmogu samiriti
dobrijem svjetom tvoje jade:
u živ ogań skočio bih,
ma sestrice draga, za te,
život isti moj podo bih,
a da tuge tve se skrate.

CAPTISLAVA:

Tuga je moja teška i prijeka,
dragi brače Vladimire;
nije načina, nije lijeka
za smiriti me nemire;
nu ja bivši toli jako
zaļubjena s tvom dobrotom,
da te u doba držim svako
pored s glavom i životom,
odkritiću na uzdano
svu koliku moju smeću,
s ke je srce me skončano,
i ništa ti tajit ne ću.
Ćaćko i majka mene koļe,
i u trudu mi čine stati,
priko moje što me voļe
Bojnislavu hoće dati.

VLADIMIR:

Proć tvoj vo|i i odluci
tebe vjerat nepravo je;
u višńega kra|a ruci
srca i vjere |udske stoje.
Da kaži mi tvoja dika,
koga mlados tva obira
za dragoga vjerenika;
je da slavna Gradimira?

CAPTISLAVA:

Gonetaš ga, brače mili,
osude su prave tvoje,
on je, on je, ki ustrili
zatravjeno srce moje.
Er ko shrańen bi po meni
od poraza zla smrtnoga,
i reče mi, da je |ubjeni
porod kra|a ugrskoga;
čas i diku ja znajući
kra|evića plemenita,
ku je steko protječući
hrabren vitez priko svita,
i videći, da se ugađa
s glasom bojne od desnice
stas, i riječca meda slađa,
hip kra|evski, vedro lice,
i da na svom štitu nosi,
što po čudu bi veliku,
koju i ti vidio si
udje|anu moju sliku,
veleć, da je nebo milo
čina onega djevojčicu
u snu ńemu objavilo
za |ubjenu vjerenicu;
s tom |ubavi, s cijenom takom
častiti ga počeh mlada,
da odredih s mislim jakom,
ne rastat se šńim nikada.

Nu koliko većma šńime
ja se kazah ļubeživa,
toli veće u isto brime
on se meni podniživa,
ļubko i drago veleći mi:
o dostojna svacijeh hvala,
za roba me tvoga primi,
od kad mi si život dala;
odgovarah ja vesela:
ne ću, da si meni sluga,
u bojna te primam djela
za dragoga braca i druga.

VLADIMIR:

Lijepo ste se vi častili
s natjecańem tijeh besjeda,
a još ljepše zaļubili;
slijedi, što bi u naprijeda?

CAPTISLAVA:

Dijelismo se tako u jedno
po slovinskom svem jeziku,
kroz čińeńe trudno i vrijedno
vjekovitu slijedeć diku.
Visla, Dunav, Sava, Drava,
Neper, Nester, Volga, Tana,
Dvina, Drina, Prut, Morava,
i Marica svud spjevana,
vidjele su i pazile
slavna djela neizbrojna
od junačke ruke i sile
kraļevića svijetla i bojna.
U razumne Sjevernice
stanismo se mi joštera,
glasovite vilenice
i kraļice od sjevera.
Ona s mnogo dike i slave
vesela nas primi obraza,

1 1. veće] *drugi*: većma. 1253. vidjele] *drugi*: vidjeli.

i podložne nam države
i u ńih mnoga čuda ukaza:
mora vječnoj u strahoći
mraznijem ledom oružana,
po godišta dan bez noći,
po godišta noć bez dana;
ribe u način silnijeh gora
tu vidjesmo putom grede,
mnoštvo zvijeri strašna stvora,
bijele vuke i medvjede;
s jednijem okom posred glave,
s jednom nogom divje ļudi,
goru ogńenu, kroz ku prave,
da se u pako slazi hudi.
Povede nas u krajine,
gdje Pigmeji, ļudi mali,
nepristavne boje čine
s letuštijem vrlijem ždrali,
koji bivši pridobili,
i u velikoj tad zavadi
u nebesa množ ponili
kratke i drobne tej čeļadi;
na krilata końa mene
hitra usadi Sjevernica,
s kijem Pigmeje ugrabjene
oslobodih od zlijeh ptica.
Ko čudesa ova nami
čini vidjet mudra vila,
z ļubeživijem besjedami
odpravi nas blaga i mila,
veleći nam: doć će brijeme,
o ļubjeni moji opeta,
da na piru vidite me
posred vaše strane od svijeta;
i do sada znańe moje
s nebeskoga prava suda
vas mnokrati branilo je
od poraza smrtna i huda.

1263 nam] *drugi:* ńoj. 1270. putom] *drugi*: putem. 1279. nepristavne] *drugi* nepristojne.

VLADIMIR:

Glas veliki svuda leti,
sunce i mjesec igdje svite,
od razuma i pameti
tej kraļice vilovite.

CAPTISLAVA:

Dugo je brojit bojne zgode
i kriposti druga moga,
koje ukaza putom hode
do slobodna grada ovoga.
Głave ohole on sijekući
i oreći zemļi nica,
a snižene podužićn,
ja mu svudi bjeh družica.
Za svoj život ne hajaše,
ne štedijaše svoje krvi;
samo život moj brańaše,
u pogubi svakoj prvi.
I ako ja sam jednom krati
ńemu život sahranila;
on ga meni sto krat vrati
kroz junačka svoja dila.
Svud u lijepoj bješe odmjeni,
u dne u noći od svijeh draža,
plemeniti mladac meni,
a ja ńemu verna straža.
Tako sa mnom on družeći,
i u trudu i u pokoju
dvoreći me i scijeneći
ko sestricu dragu svoju,
kroz dobrotu rajsku mnogu
hotje mene osvojiti,
nijednijem putom da ne mogu
van ńegova ničija biti.

VLADIMIR:

Lijepa tvoja odluka je
ļubit mlaca plemenita,

1301. veliki] *drugi*: veličak.

ćud ńegova dostojna' je
česarice svega svita ;
da jesi li ti kad godi,
ma sestrice draga i mila,
ili u putu ili odi
tvoje plame ńemu odkrila ?

CAPTISLAVA :

Odkriti mu plama moga,
dragi brače, nijesam htjela
rad pošteńa djevičkoga,
po kom vladam sva ma djela ;
ali brijeme sad došlo je,
da ili se trijeba odkriti,
ili teške trude moje
samom smrtim dovršiti.
Majka i ćaćko moj ļubjeni,
kijeh sam častit ja držana,
mogu život uzet meni,
i umorit me prije dana;
nu da uzmem vjerenika
suprotiva srcu momu,
to bit ne će do vik vika,
ni pomislit mogu o tomu.

VLADIMIR :

Ne muči se i ne smeta
s usionijem tijem mislima ;
brijeme će nam podat svjeta:
tko ima brijeme, život ima.
U to, draga ma sestrice,
s roditeļim našijem hini,
i ko vrijedne sve diklice
čas i posluh ńima čini.
Poslali su za to mene,
da nastojim po sve pute
misli uzaznat tve skrovene
i nemire tvoje ļute.
Nu se za to ne mo harat,
i odreni tvoju smeću,

er za sada odgovarat
ja ničesa ńima ne ću;
ako li me što pitati
od ovega budu dila,
riječu, da se još sastati
nije mi s tobom zgoda bila;
da u naprijeda postaviti
sve ću moje nastojańe,
tve potajne misli odkriti,
i sve ńima dat na znańe.

CAPTISLAVA:

Od teške si, brače, muke
slobodio mene sada;
spuštavam se tvoje u ruke,
ti, ko hoćeš, mnome vlada.
Ja se ne ću odkrivati
za sad momu Gradimiru,
što ne budem krepko znati,
kako ļubi moju viru.

KOR:

Epidavri naši stari,
ki kriposnijem i dobrima
nastojaše vrh svijeh stvari
utvrdit se zakonima,
običaji među ine
zabraniše svijem građanim
i svijem od sve pokrajine,
da ne opće s inostranim,
sumńeć, da se ne rastruje
od mladosti ńih dobrota,
kada upazi, kada čuje
način druzijeh od života.
Bojni Slavi, ńih susjedi,
odsudiše s druge strane,
da tko isprazan doma sjedi,
ne zna stvari vrijedne i znane.

1396. opće] *drugi*: opću. 1402. odsudiše] *drugi*: osudiše.

Cijeća toga svud hoditi
posilahu mlados svoju,
da uči živjet i truditi,
da ne stoji u pokoju;
neka ona, vijući se,
i čas ištuć priko svijeta,
dobrijeh nauk nakupi se,
jak med kupi pčela iz cvijeta.
Ki se od ova dva načina
većma hvaļen ima zvati,
velika je prem tančina
i stvar trudna razaznati.
Za nesvijesna i zloćudna,
ki se izgleda u opako,
nijedna općina nije uļudna,
pogubno je društvo svako;
a od vječne je dike i časti
mladcu, ki je vrijedne ćudi,
da daleče žive od lasti,
da po svijetu grede i trudi;
er tko vele čuje i vidi,
veće nauči, veće umije,
trudeći se kripos slidi,
bez ke izvrsna dobra nije.
Tijem Tezeo, tijem Alčide,
i Ulise vitez znani,
tmaste noći vik ne vide,
i svudijer su pripijevani;
tijem Krunoslav kraļ hrabreni,
izgled časti svijeh na sviti,
u vječnoj će dici i scijeni
po jezicijeh svijeh sloviti;
tijem Gradimir i ńegova
Captislava druga mila
dalek rodnijeh od dvorova
neumrlu je čas dobila:
vječne slave nije steć lasno;
s kripostim se ona stječe;

1419. uļudna] *drugi*: ugodna.

tko ne trudi vrijedno i časno,
svijeh je dobar na daleče.

ČIŃENJE TREĆE.

SKAZAŃE PRVO.

BOJNISLAV, KRAĻ, KRAĻICA, I ĻUBICA.

BOJNISLAV:

Svijetli kraļu i uzmnožiti,
glas koga se svud prostira,
koga želim ja častiti
kako ćaćka Kazimira,
eto, ko smo svi žeļeli,
podpuno će biti moja
u čas dobar i veseli
Captislava kćerca tvoja.
Vrijedni ćaćko moj ļubjeni
u veseļu mnogom odi
ulake je poslo meni
i po suhu i po vodi.
U velikoj on požudi
za jedno s majkom mom kraļicom
me došastje čeka i žudi
s mojom dragom vjerenicom,
da je skupio cijeća toga
sve knezove, kraļe i bane,
od kraļevstva ki srbskoga
gospoduju bližńe strane,
a to neka za jedno šńimi,
ko dostojno i pravo je,
mene i dragu moju primi
u kraļevske dvore svoje;
da posila plemenite
u šes plavi poklisare,
ki za ļubi me čestite
lijepe i slične nose dare.
Ulak, koji grede s mora,
od ovijeh je poslan plavi,

a i straža ih s gore otvora,
kako i nami sad objavi.
Ufam, da će prije vele
od došastja crne noći
mirne, zdrave, i vesele
u žudjenu luku doći;
za to neka stoji spravna
s dobrom družbom blage sreće,
da žudjena dikla slavna
uputi se sa mnom veće.

KRUNOSLAV:

Što prosiš, da bude,
Bojnislave izbrani,
tvoje smo požude
ispunit držani.
Kazimir ćaćko tvoj
razumni, hrabreni,
kako brat dragi moj
ļubi me i scijeni.
Za jedno smo mi mladi
po svijetu hodili,
i bojne čeļadi
bez broja dobili.
Gigante koje on,
ke dobi nakazni,
ponosit i smion
bez nijedne bojazni!
ke mnoštvo pravednijeh
obrani, slobodi
od sila nerednijeh
pri teškoj nezgodi!
Uzroka cijeć tega
nad kraļim svijeta svijem
i ļubim ja ńega,
i drago poštujem;

1469. posila] *drugi:* pošiļa. 1483. i 1484. *drugi:*
gdje žudjena dikla slavna
uputit se ima veće.
1504. nezgodi] *drugi:* nevoļi.

i neka među nam
vječni je ovi sklad,
za sina uzimam
dragoga tebe sad.
Tijem kćerca ma mila,
vrijednijeh kruna i cvijet,
junačka ke dila
pripijeva vas saj svijet,
davno sam ja koju
kraļevskom besjedom
za ļubi za tvoju
obećo ćaćku tvom,
pospješna, spravna je,
ko žudiš i ko hoć',
u rodne tve kraje
združena s tobom doć.
Poklisari i plavi,
da u dobar dođu čas,
s velikom ļubavi
primjeni biće od nas.

BOJNISLAV:

Hvala ti velika,
o kraļu čestiti,
držan ću do vika
dobroti tvoj biti.
Ti i ļubi tvoja mila
od sad ćete biti meni
gospodari u sva dila,
roditeļi ne rođeni,

ĻUBISLAVA:

Kraļeviću pun svjetlosti,
i moj sinko izabrani,
tvojoj slavnoj hrabrenosti
svi smo vele mi držani,
jedno, er dike tvoje bojne,
i dobrota tve naravi

1514. *drugi:* svijem vrijednijem kruna i cvijet.

zamjerne su i dostojne
svake časti i ļubavi,
drugo, er milo naše dijete
Ļubicu si slobodio
od drokuna srde klete,
i ńoj život sahranio.
Zahvali, kćerce, odi,
sve što mož' najboļe
mladcu, ki slobodi
teške te nevoļe.

ĻUBICA:

Ne samo sam ja držana,
kraļeviću plemeniti,
kako hoće majka znana,
tebi harna zahvaliti;
neg joštera spravna stoju,
i to žudim sve me vike,
krv za tebe prolit moju
i na službu tvoje dike.
Što me gledaš zdravu i živu,
uzrok tvoja desnica je,
silnom zmaju i strašivu
ka moj život otela je.
Jošter treptim, jošter predam,
u strahu sam još ledenu,
čini mi se još da gledam
prid očima srdu ogńenu.
Kako braca cijeća toga
u jednoj te držim scijeni,
drag uzroče dobra moga,
slobodniče moj ļubjeni.

BOJNISLAV:

I ja, lijepa djevojčice,
dokli budem živ na sviti,
u mjesto ću me sestrice
tebe ļubit i častiti.
Ah, da jošter tvoja dika,
prem kako su moje žeļe,

steče vrijedna vjerenika,
ke bi bilo me veseļe!

ĻUBICA:

Čestita bih ja se zvala,
da je taka voļa od nebi,
kad bi meni sreća dala
vjerenika slična k tebi.
U to poć ću ja skupiti
djevojčice druge moje,
tance i pjesni za spraviti,
ke se piru tvom dostoje.

KRUNOSLAV:

Nije časa, nije dana,
da o tebi ne govori
s ovom scijenom dikla mlada,
s kojom i sad tebe dvori.

BOJNISLAV:

I ona u srcu sveđ mi je;
i da nijesam ńe sestricu
za mu ļubi steko od prije,
ńu bih pito vjerenicu.
Ali u dugu razgovoru
ne ću veće vas držati;
s družinom ću poć pri moru
bojne plavi me čekati.

KRUNOSLAV:

Pođi, sinko, s dobrom česti,
je da višńi blag i mio
bude żeļe tve provesti,
prem kako si namislio.

1590. o] *drugi*: od.

SKAZANE DRUGO.

KRUNOSLAV I ĻUBISLAVA.

KRUNOSLAV:

A sad, ļubi moja izbrana,
pomńu i miso svu stavimo,
s mnogom častim posred stana
poklisare da primimo.
Dio najboļi svijetla dvora
da se ńima bude dati,
trudni od puta i od mora
u komu će počivati.
Draže i boļe sve što znamo
i s raskošom i s radosti
gostimo ih i čitamo,
ko se prosi tacijem gosti.
Svaka dvorba, svaka dika,
koja im se hoće i žudi,
i od građana i od bojnika
i od nas istijeh ńima budi.
Odgovora nu nam nije
još od sinka Vladimira,
ugodna li, draga li je
Captislavi ova vira.
Ja ne sumńim, da nemirna,
što je vjerena, može biti,
neg da joj se sprava pirna
čini stidit i sramiti.

ĻUBISLAVA:

Svakoja se djevojčica
sramežļiva s prva kaže,
kad je zvana vjerenica;
a stvari joj nije draže.

KRUNOSLAV:

Ufam, da će biti veće
dragom bracu svomu odkrila

1611. trudni] *drugi*: trude 1619. gradana] *drugi*: dvorkińa.

misli otajne i mučeće,
i za što se zasramila.

ĻUBISLAVA:

Nu ako je toj smetena,
što se od nas brzo dili,
od kijeh toli bi ļubjena,
i ki smo je porodili?

KRUNOSLAV:

Utažiti brzo će se,
još da je muka ńe velika,
mlada dikla, kad nađe se
uz dragoga vjerenika.
Tim, pokoju moj jedini,
ne smeta se ńe nemirom;
promisli se i pobrini
samo srećnijem ovijem pirom,
sve pripravi, što se pita
za kraļevske djevojčice
i za vrijedna i čestita
kraļevića vjerenice.

ĻUBISLAVA:

Djelo i misli to su moje,
a ti, kraļu moj čestiti,
nastoj kako dostojno je
poklisare tej primiti.

SKAZAŃE TREĆE.

ISTI I GLASNIK S GORE.

KRUNOSLAV:

Straža bojnik s gore grede
u velikoj slavi ovamo,

Za 1652 dva rukopisa imaju još strofu:
Neka brzo vil hrabrena
ko ńe svekar znat (znan) čini se
gdje čekana i žuđena
s vjerenicom odijeli se.

počekamo, da besjede
mi ńegove poslušamo.

GLASNIK:

Svijetli kralu vrh svijeh krala,
u luku se približaju
šes čestitijeh korabala,
ke se od vlasti tve čekaju.
Jak sivi oro brzijeh krila
strjelovito svaka leti,
pod veslim su mora bila,
ljepota je ńih vidjeti.
Svakoj krma zlatom siva
ponosite u prilike,
mas crlena urešiva
vesla i strane sve kolike.
Svi također pomorci su
u grimizu odjeveni,
iste slike svi stijezi su
među bijelijem izređeni;
stijezi od čiste svile tkani,
kijeh tih vjetric milo svija;
ne može se, kralu znani,
stvar upazit gizdavija.
Sada bubńi, sad svirali,
sad se truble u ńih čuju,
u velikoj ke se hvali
među sobom izmjeńuju.
Pripijevaju i bojnici
i pomorci, ki u ńih stoje,
vaše carstvo svi kolici,
ńih vesele veliko je.
Živi lijepa Captislava,
svi klikuju skladne u glase,
za našega Bojnislava
kralevića ka vjera se.
Na udarańe, i na pjesni,
i vesele ńih govore.

1665. sivi] *drugi*: siv. 1666. strjelovito] *drugi*: strelovito. 1671. urešiva] *drugi*: uresiva. 1678. kijeh] *drugi*: kijem.

u glas skladan i uresni
odpijevaju bližńe gore.
Također se iz zapada
plav uresna jedrit vidi,
put ovega lijepa grada
ka pospiešno svoj put slidi.
Pod Brgatom i Lavima
korabļa je ova veće,
lijep u krmu vjetar ima,
dugo u putu stati ne će.

KRUNOSLAV:

Plav je kraļa ugrskoga,
iz zapada koja hodi,
ku po sina ima svoga,
kako čujem, poslat odi;
tijem, moj verni, pođi gleda,
kada će se približati,
s istom pomńom ter ureda
doteci mi glas podati.

SKAZAŃE ČETVRTO.

CAPTISLAVA I GRADIMIR.

CAPTISLAVA:

Stat u mislijeh ne čini mi,
mili brače Gradimire,
tuj čestitu vil odkrij mi,
za kom mlados tvoja umire.
Kako braca pridragoga
tebe ļubim ja na sviti,
i ako se može od toga
veća ļubav zamisliti;
a ti ne ćeš, moj ļubjeni,
ko da ne znaš želu moju,
na uzdano odkrit meni
toli slavnu tvu gospoju.

1720. zamisliti] *drugi*: namisliti.

GRADIMIR:

Moja lijepa slobodnice,
lijepa kruno svijeh ljepota,
ma gospođe, i kraļice
moga srca i života,
nije potrebe, da ti odkrijem
dragu, ka mi srce otima;
još da ti ju ne povijem,
sama je vidiš tvijem očima.

CAPTISLAVA:

Ja ne vidim drugu vilu,
kraļeviću dragi, uza se,
neg tuj sliku tebi milu,
ka na štitu tvom gleda se.

GRADIMIR:

Kad od tebe ova gleda
prilika se, ma gospoje,
ne išti veće u naprijeda;
ona je drago srce moje;
ona je moja česarica,
ona ļubi moja izbrana,
ona moja vjerenica
s nebesa mi obećana
Ńoj robovat, ńu dvoriti
sva odredih moja ljeta,
i ńe sluga vjekoviti
slijediti ju priko svijeta;
i ako nijednom po razlogu,
slatki raju moj žudjeni,
tebe ostavit ja ne mogu,
koja život vrati meni,
neg te u svako molim doba
sa svijem srcem i pameti,
da za verna slugu i roba
tva me milos hoće uzeti:
ko da vilu, s koje tužim,
nerazdionu s tvom ljepotom,

sveđ ne dvorim, sveđ ne služim
sa svom snagom i životom?

CAPTISLAVA:

Ne ću meni da robuješ,
verni druže mojijeh truda;
da ti drugijem gospoduješ
ma je žeļa i požuda.
Nu pokli je omilila
toli ugodno srcu tvomu
ta, koja se pazi vila
na tvom štitu junačkomu,
i pokli ju za tvu ļubi
blagodaran višńi odredi,
zgode i sreće ne izgubi,
puštavam te, pođ' ju slijedi.

GRADIMIR:

I sada ju slijedom slidim,
i sada je ona uza me,
i sve što je bliže vidim,
toli veće ćutim plame;
mraz ledeni nu me obtječe,
i boļezan tre nemila,
er se s drazijem tja daleče
poć od mene pripravila.
Ako bude toj slijediti,
nije života meni veće;
samom smrti prikratiti
priteške ću me nesreće.

CAPTISLAVA:

Ne moj gubit tvoga ufańa,
odkrij joj se, kad ju ļubiš,
s neprilična da mučańa
i ńu i tebe ne izgubiš.

GRADIMIR:

Odkrit joj se ja ne smijem,
toliko ju žeļno ļubim,

1776. veće] *drugi:* vruće. 1779. drazijem] *drugi:* druzijem.

er se strašim, kad se odkrijem,
da ju sasma ne izgubim.
Nu ko boļe da se otvorim?
Očito se sad odkrivam,
ako i sada šńom govorim,
ako i sada šńom pribivam

CAPTISLAVA:

I ja vidim, da si šńome,
kad je uza te ńe prilika,
i da nije nad tobome
vjernijega ļubovnika.
Tijem kaži mi, brače, sada,
ali ti je taj gospoja,
koja tobom lijepa vlada,
ali draža ļubav moja?

GRADIMIR:

Stvar jedna si ti i ona,
jedni vaši rajski uresi,
ona s tobom nerazdiona,
nerazdiona ti šńom jesi;
i ko nije među vami
razlučeńa nijednoga,
razlučeni tako plami
nijesu ogńena srca moga.

CAPTISLAVA:

Mladcu tako slavna imena
grijeh je od jedne ļubit veće;
slaba je ļubav razdvojena,
dijela i družbe ona ne će.

GRADIMIR:

Ko na nebu sunce jedno,
tako je jedna moja vila,
lijepa i vrijedna koja u jedno
život mi je zatravila.

CAPTISLAVA:

Sada kažeš, sada hiniš,
sad pokrivaš ļubav tvoju,

uzela bih, da mi činiš
živu vidjet tvu gospoju;
ali ako živa nije,
čemu ļubiš mrtvu sliku,
koja toli draga ti je,
da ju ostavit ne mož' viku.

GRADIMIR:

Kako dika tva gizdava
nahodi se u životu,
tako je živa, tako je zdrava
vil, ke dvorim ja ljepotu.

CAPTISLAVA:

U gonetkah ne drži me
i u tančinah, ke nahodiš;
tve mi vile spovjeđ ime,
ako hoćeš da mi ugodiš.

GRADIMIR:

Živu ti ću, ma ļubjena,
me gospođe sliku odkriti;
da mi malo ti bremena,
smirena ćeš brzo biti

CAPTISLAVA:

Pođi, pođi s dobrom česti,
moj drag brače i ļubjeni,
ja tve žeļe ne ću smesti,
nu se brzo vrati k meni.

SKAZAŃE PETO.

CAPTISLAVA:

O moj dragi Gradimire,
Gradimire dušo moja,
da znaš kako za te umire
Captislava verna tvoja,
žalio bi vele veće
muku i boles ńe mučeću,

nego žališ tvoje smeće
i očitu tvu nesreću.
Poznam, poznam ļubav tvoju,
za sve er hinim ja s tobome,
moj čestiti drag pokoju,
ki s' dostojan vladat mnome.
Ah, ma slanom pala česti,
ah, zakona prika i huda,
mene u vjeru htjet uvesti,
od koje me nije požuda!
Dragi ćaćko, majko mila,
(nepravijeh vas zvat ne mogu,
er bih teško sakrivila
suproć ļudim, suproć bogu)
tko vam poda te nauke,
tko vam poda take svjete,
bez me voļe i odluke
mene vjerat malo dijete?
Ja sam vazda uzmnažala
s bojnijem trudom vašu slavu,
i sto krat sam podlagala
za vas na smrt moju glavu;
vi za moju čas i diku
ni za život ne hajaste,
čim neobičnu vjereniku
neskladno me obećaste.
Kad ste mene vi puštali
it po svijetu ko viteza,
od vjere mi nijeste imali,
koga ne ću, stavjat veza.
Sabļom našijem svijem vitezim
djevojku je steći dika;
i ja vitez putom tezim
mogoh steći vjerenika.
Ako vam ću pogoditi,
vrijedna kćerca ko je držana,
sila je mladoj meni umriti
prije bremena mojijeh dana;

1884. mogoh steći] *drugi:* dobila sam.

ako li vam ne pogodim,
ter uslijedim moje żeļe,
proć zakonim svijeta hodim,
vrijeđam drage roditeļe.

Umri, umri tužna, prije
ćaćka i majku neg ražali,
kijeh ne slušat časti nije,
koji su ti život dali.

Ali tvojoj u pogubi
moriš tvoga Gradimira,
ko dušu te koji ļubi,
i za tobom żeļno umira.

Da živjeti trijeba je tebi,
ako hoćeš ńega živa,
sakrivit je druzijem trijebi,
za ne biti ńemu kriva.

Pođ' od mene, Bojnislave,
dala sam se ja drugomu;
za sve er tebi nije zabave,
nijesi ugodan srcu momu;

Gradimir je me mladosti
prava miso, slatka żeļa,
bez ńega mi nije radosti,
bez ńega mi nije veseļa.

Sve mi je puno svijetla uresa,
kad se on nađe blizu mene,
sja mi sunce zgar s nebesa,
livada mi cvijetjem zene.

Kad uza me tebe vidim,
sve mi je žalos, sve mi je tmina,
ginem, gasnem, treptim, blidim,
nije mi mirnoj bit načina.

Joštera ću pridržati
Gradimira u besjedi,
pri ovoj zgodi za kušati,
kako ļubit mene slijedi.

1917 me] *drugi*: se.

SKUP:

Nije na svijeti stvari jače,
ludskijem smećam ka se opire,
i ustavja bojne mače,
neg kralevske ženbe i vire.
Sńim susjedi puci živu
u prijatelstvu i u lubavi,
mjesta nije štetnom gńivu,
mirne danke svak boravi.
Ženbe rastjet pucim čine,
i kralevstva puna uzdrže;
ženbe uzrok su ludske općine
da se društvo ne razvrže.
Da Rimjani bojni i mladi
u najprva svoja lita,
kad Romulo Rim sagradi,
carsku glavu svegaj svita,
ne ugrabiše vjerenica,
pak brańenijeh s mnogom krvi,
ńih bi slava zemli nica
u početak pala prvi.
I za sve se među Slavim,
ko bi običaj Sparte grada,
silnom grabšom i s lubavim
stječe dikla lijepa i mlada,
cijeneć čelad snažna i bojna
i u viteštvu zadojena,
veće časti da je dostojna
lubav silom ugrabjena;
Krunoslava krala vrijedna
nad slovinske krale ostale
mudra pamet i naredna
dostojnija jes od hvale.
Kazimiru kralu dobra
on želeći stavna i duga,
koga u svoju mlados obra
pobratima, kuma, i druga,

1933. ženbe] *drugi:* žembe.

ńega sinu Bojnislavu
pohvaļenijem hotje svjetom
lijepu kćercu Captislavu
nareć mladijem jur djetetom,
da s vjerenijem sinovima
ńih se ļubav utemeļi,
i da živu među ńima
vjekoviti prijateļi.
Srećna vjera i od velike
časti za puk bojnijeh Slava:
mlad Bojnislav i pun dike,
lijepa i mlada Captislava!
Ko god želi, da se vjeri,
rajskom ćudi svijetlu i dičnu
vjerenicu izaberi,
i na bitje sve priličnu.

ČIŃENJE ČETVRTO.

SKAZAŃE PRVO.

KRAĻ, KRAĻICA NA PRISTOĻU, BOJNISLAV, POKLISARI, I ĻUBICA.

KRAĻ:

Poklisari vrijedni i znani,
ki s veseļem velicijeme
žudjeni ste i čekani
naše od kuće dugo brijeme,
i vi vele dobri došli,
i čestite vaše plavi!
Ko ste u putu mirno prošli,
ko veseli, ko ste zdravi?
Moga od draga prijateļa
Kazimira kraļa što je?
Kakva je zdravļa i veseļa,
ko boravi brijeme svoje?

POKLISARI:

Svijetli kraju plemeniti,
koga krepos prihrabrena

974. *drugi*: vrijednijem djelim svijetlu i dičnu. 1981. vele] *drugi*: veće

spjevana je po svem sviti,
i od jezika svijeh hvaļena,
tve vedrine srećom mi smo
veoma lijepo putovali,
svi veseli, svi zdravi smo
i mi, i naši druzi ostali.
Kraļ Kazimir slavni, ki je
tebi ko brat drag i mio,
zdrav je i čestit ko i prije,
za sve da je ostario.
S mnogom żeļom cijeća toga
želi vidjet u svom mjestu
ļubjenoga sinka svoga
i hrabrenu svu.nevjestu,
neka u svoje bude ruke
za čestitost svu podpunu
od ńih primit drage unuke,
kijem će ostavit svoju krunu.
U kraļevsko Drenopoļe,
grad uzmnožni vrh svijeh grada,
u kom drži on pristoļe,
i podložne puke vlada,
svi susjedi, kraļi, i bani,
i knezovi, i vojevode,
na čestiti pir dozvaní
s veličanstvom mnozijem hode.
Tu česara Konstantina
plemeniti sin došo je,
vrhu grčkijeh pokrajina,
koji drži carstvo svoje.
Od Grecije vitezovi
i despoti svi ga slijede,
hitrom svijesti svaki slove,
med iz usta ńima grede.
Sve što je bana i knezova
podunavske kraļevine,
od Dobruče, od Trnova,
Nikopoļa i Plovdine,

2009. uzmnožni] *drugi*: uzmnožit.

i ostala sva gospoda,
u okolo ki stoluju,
i slovinskijeh od naroda
bojne zemļe gospoduju,
gredu rodnijeh iz država,
pirnu gozbu da proslave
tvoga zeta Bojnislava
i tve kćerce Captislave.
Za ukazat im srce harno,
u velikoj svijeh radosti
ļubežļivo, blagodarno
kraļ Kazimir čita i gosti.
Ništa drugo ne hoće se
ovoj pirnoj spravi i dici,
neg, prem od svijeh ki žude se,
plemeniti vjerenici.
Za jedno s kćercom Captislavom
svijeh vas na pir jošte zove,
s običajnijem ter pozdravom
kraļevske vam šļe darove.
Za te i ļubi tve hvaļene,
kraļu, zlatne dvije krune,
sve biserom nakićene,
i kamena drazijeh pune,
neka ńima naresite
vaša čela plemenita,
vrhu kojijeh dostojite
nosit krunu svega svita.
Za vašega sina draga
dvanaes końa poslat čini
od arapske zemļe i traga,
sličnijeh vjetrim u brzini,
er viteza nije boļega
sred slovinske zemļe naše,
s većom dikom koji od ńega
junačkoga końa jaše.
Uzde i sedla za ures bojni
sva su zlatom ńim pobijena;

2030. ki] *drugi*: ka.

slični dari i dostojni
za junaka tač hrabrena.
Ova ruha pribogata,
ogrļaje, uši urese,
kojijeh zglobi suha zlata
i biseri obli rese,
plemenitoj Captislavi
ńe svekrva šļe kraļica,
za ńe ļubav da napravi
mlađahna se djevojčica.
Sestricam se ńe drazima
šļu biserni ovi uresi,
jedna i druga neka ńima
svoj snježani vrat uresi.
Dvorkińe će i dvornici
pozlaćenu čašu imati,
kom će u zdravļe svi kolici
srbske krune napijati.
Ove dare s dobre voļe
veličanstvo vaše primi,
i, što je vele draže i boļe,
dobrovoļno srce šńimi.
Nada sve ino vas molimo,
da nevjestu nami date,
da ju veće s nam vodimo,
i da ništa ne krzmate.

KRAĻ:

Kazimira kraļa scijena,
plemeniti poklisari,
meni je draga i primjena
vele veće nego dari;
s drazijem srcem za to ńemu
i s ļubavi velikome
zahvaļivam ja na svemu
i sve carstvo me sa mnome.
Došli bismo s vam hoteći,
kćerce udadbu da častimo,

2070. uši urese] *drugi:* ušie = rese *ili:* ušie urese. 2071. kojijeh] *drugi:* koje.

er je u svakoj vidjet sreći
i u dobrijeh svijeh želimo;
nu se staros nami opira,
i brani nam što smo spravni;
poslaćemo Vladimira
naše u mjesto na pir slavni.

ĻUBISLAVA:

O Ļubice kćerce, hrani
Captislavi ove urese;
i darovi, ki poslani
prem ńe dici dostoje se,
ti vrhu ńih pomńu ima,
koja u svemu pomna jesi,
u veseļu dokli ńima
sestrica se tva uresi.

ĻUBICA:

Ja ću ispunit tvoje odluke,
samo ću uzet, majko mila,
dar, mlađahne za Teuke
i meni se ki posila.
Kraļevski su ovo dari,
časti su ovo bez procjene,
kijem, čestiti poklisari,
vaši kraļi časte mene.
Ja im drago zahvaļivam
i na ljubav i na scijenu,
i snižno se ńim darivam
za ńih kćercu ne rođenu;
ja ńih sinka vrijedna i znana
za braca sam moga obrala,
bivši on slatka moja obrana,
moj štit, ma čas, moja hvala;
tijem je žeļa moja ogńena
kraļevića plemenita
upaziti uzvišena
vrh kraļeva svijeh od svita.

2112. dici] *drugi*: licu.

BOJNISLAV:

I ja tako tebe želim,
o kraļevska djevojčice,
da nadvisiš srećnijem djelim
vedre od svijeta sve kraļice.

KRAĻ:

Poznam, sinko Bojnislave,
i stvar nova meni nije,
da napredak naše slave
i čas naša draga ti je.
I ja ko mož' ti poznati,
želim svaku tvoju sreću,
nu te ovdi več držati
s poklisarim tvojijem ne ću.
Razgovorit u pokoju
pođite se vaše u stane
o kraļestvu, zdravļu, i goju
vrijedna ćaćka, majke znane;
ja ću činit u toliko
pripraviti bez krzmańa
što je potrebno sve koliko
za srećnoga pirovańa,
neka, ko je miso i żeļa
onijeh ki su rodili te,
ideš na stan pun veseļa
s družbom ļubi tve čestite.
A i ti pođi, o Ļubice,
ovi ospremit dar uresni,
i za pira tve sestrice
spravi lijepe tance i pjesni.

SKAZAŃE DRUGO.

KRAĻ I KRAĻICA.

KRAĻ:

Sad, kraļice lijepa moja,
moja diko, ma gospoje,
vesela sam pun pokoja,
sada srce me mirno je.

Da u čas dobar i čestiti
ova rados nami bude,
ovu vjeru prije svršiti
sve su bile moje požude,
neka i sinka Vladimira
mi možemo vjerit veće,
koga sreća, koga vira
me su žeļe od svijeh veće.
Kraļ Vladislav, s mnogijem mirom
zemļe ugrske ki gospodi,
za hrabrenijem Gradimirom
Bisernicu kćercu rodi.
Sred slovinskijeh svijeh zemaļa
od većega glasa i scijene
nije drugoga cara i kraļa
nad ńe ćaćkom, izvan mene;
i ne bivši gizdavija
od ńe nijedna druga vila,
ńe bi vjera najsrećnija
s Vladimirom našijem bila.

KRAĻICA:

Sve to lijepo i srećno je,
gospodaru moj ļubjeni;
sve što želi srce tvoje,
iste žeļe jesu i meni.
Nu Vladimir zaboravi,
ili odgovor dat nam ne će,
je li reko Captislavi,
da se piru spravi veće.
Žudim znati, je li odkrio,
što ńe srce hoće i želi,
i diklici bojnoj je li
mlad Bojnislav drag i mio.
Ne mogu se neg čuditi
na ńegovo ja krzmańe,
bivši svako naše htjeńe
on pospješan ispuniti.

KRAĻ:

Ne muči se i ne gubi,
ni se brini s tega djela,
izabrana moja ļubi,
pače u svemu bud' vesela.
Da li ugodan Captislavi
mlad Bojnisav ne će biti,
koga scijenom i ļubavi
iṃa se ona svud dičiti!
Ako se je zasramila,
toj veliko čudo nije:
ona je sramna vazda bila,
ńe sram i stid djevički je.
Lijepa dikla i hrabrena,
dobar dio naše slave,
biće s bracem zabavjena
u vesele pirne sprave.

KRAĻICA:

Od kada se, kraļu, od mene
voļa tvoja ńoj navijesti,
i došle su pripravjene
srbske plavi ńu odvesti,
ńešto mi se zasramila
izvan svoje običaji,
raskončala, problijedila,
ko da gorku boles taji.

KRAĻ:

Što je slike zamišļene,
promijenila što je lice,
od ļubavi sasma ogńene
to su djela, ma kraļice.
Nu da mlada djevojčica
misli ostavi, ke ju trude,
jednu od našijeh dvorkińica
pošļi, da ju zvat nam bude,
i neka joj reče ona,
da najbrže k nami grede;

poslušna će i priklona
bit, kad čnje me besjede.

SKAZAŇE TREĆE.

GRADIMIR, CAPTISLAVA I DVORKIŇICA.

GRADIMIR:

Evo, lijepa ma gospoje,
slatka utjeho mojijeh tuga,
voļu ispunit tvu došo je
tvoj rob i tvoj verni sluga.
Ja sam našo dva načina,
za odkrit ļubav mu veliku,
i da vidiš, ma jedina,
drage moje pravu sliku.
Nu bih uzo znat od prije
rad pokoja moga i mira,
je li ugodna, ali nije
s Bojnislavom tebi vira.

CAPTISLAVA:

Biće znati od me vire
tvoju mlados malo utišti,
za to, dragi Gradimire,
tega od mene ti ne išti.

GRADIMIR:

Utišti me vele veće,
neg ti scijeniš, vjera tvoja;
tu stanuju sve me sreće,
tu je život, tu smrt moja.

CAPTISLAVA:

Neka stoji toj na strani,
što tva nije, nego ma sreća;
u toliko, brače izbrani,
ukaži mi, što mi obeća.

GRADIMIR:

Za lice ti božanstveno
rajske ukazat me gospoje,

prvi je način: izrańeno
rastvoriti srce moje.
Nigdje boļe ne ć' vidjeti
neg sred ńega udjeļanu,
koja meni čini mrijeti,
rajske vile sliku izbranu.
Hoć' da prsi moje otvorim
mojijem mačem sad ovdijera,
da znaš kako za ńom gorim,
i kakva je moja vjera?

CAPTISLAVA:

Tvoga od srca rastvorena,
brače, meni nije potrebe,
ja ni mrtva ni rańena,
nego živa hoću tebe;
ko braca te er ļubeći
za tebe bih život dala,
kad bih ļutoj tvojoj smeći
lijek iznaći tezijem znala.

GRADIMIR:

Da kad ne ćeš srca moga
za zrcalo me ļubavi,
sred izgleda pazi ovoga,
ko me sveza i zatravi.
Ne mož' sa mnom sad hiniti
da ne poznaš moje plame,
sad ću poznat i odkriti,
bi li život dala za me.

CAPTISLAVA:

Od veće je plaho i smiono,
kraļeviću, tve żeļeńe,
htjet kušati bezakono
tijem zrcalom moje htjeńe.
Znaš da ja sam narečena
kijem razlogom . . . . Ali grede

2295. htjet] *drugi:* ktjet *ili:* tjet.

dvorkińjca ma ļubjena;
trijeba je prisjeć me besjede.

DVORKIŃICA:

Ma gospođe Captislava,
ćaćko i majka zovu tebe,
pirna ti se čini sprava,
od teške si ńim potrebe.

CAPTISLAVA:

Ka potreba to će biti
ćaćko i majka što me zovu?
Trijeba mi je pogoditi,
ne ću voļu proć ńihovu.

SKAZAŃE ČETVRTO.

GRADIMIR sam:

Ah nesrećo teška moja!
rasrči se, pođe, uteče
k Bojnislavu ma gospoja;
moje ufańe drugi steče.
U ki upadoh jad i tugu!
kako izgubih s huda dila
moju obranu, moju drugu,
ko braca me ka ļubila!
Gdi si, Laušu, druže smioni?
hod' da vidiš moje muke
i moj čemer usioni,
koji trpim s tve nauke!
Pođi, lijepa Captislava,
pođi, drago sunce moje,
s družbom tvoga Bojnislava
na veseļe, na pokoje;
a ja vječnoj u tamnosti,
ma spomeno vjekovita,
bez rajske ću tve lijeposti
tužan živjet moja lita.
Česa živjet, kad zahodi
sunčana mi tva ljepota?

Pri ovakoj teškoj zgodi
nesrećnu mi nije života.
Da ne stoji, da ne krti,
da se ne ckni ovdi veće,
da se svrše sa mom smrti
moje tuge, moje nesreće.
Ah, moj vaju ne izrečeni,
ah, bjeguća ma gospođe,
umrijeh, umrijeh, vajmeh meni,
od bolesti duh mi pođe.

SKAZAŃE PETO.

VLADIMIR, LAUŠ, I DVORKIŃICA.

VLADIMIR:

Kraļeviću plemeniti,
cijeć dobrote mnoge koga
ja ne mogu neg ļubiti
kako draga braca moga,
pokli u mene ti se uzdo si,
čistu ļubav da mi objavi,
mlad Gradimir koju nosi
mojoj sestri Captislavi;
odkritiću i ja tebi,
što još nijesi mogo znati,
pri ovakoj er potrebi
nije brijeme već mučati.
Za vrijednoga Gradimira
istom vjerom i žeļome
ma sestrica lijepa umira,
kako umira on za ńome;
i ako u dugu putovańu
verni druzi i ugodni,
gdje za ń ona, a on za ńu
vele učini, veće podni,
plemenita dikla ńemu
nije odkrila sve żeļeńe:

2340. duh mi] *drugi*: duša. 2352. brijeme] *drugi*: vremena. 2360. veće] *drugi*: mnogo.

velik bi sram uzrok temu
i djevičko ńe pošteńe.

LAUŠ:

Na isti način i ńemu je
sram veličak uzrok bio,
i čas kojom ńu poštuje,
da se nije ńoj odkrio.

VLADIMIR:

S te ļubavi mnoge i scijene,
i s ńegove rajske ćudi,
ona za ńim sahne i vene
u goruštoj tač požudi,
da je pošla ćaćku rijeti,
kako voli umrijet prije,
Bojnislava neg uzeti,
ńoj ugodan koji nije.
Ja je naučih, ako tada
ćaćko i majka ńoj se opriječi,
na bojnomu końu mlada
da pobjegne tja daleče,
za sve bivši već primjeni
od ćaćka mu poklisari,
i ke nami šļe hrabreni
kraļ Kazimir lijepi dari,
i bivši se on spravio,
prije neg sjutra bude proći,
ko mu je ćaćko poručio,
za jedno šńome k dvorim poći.
Veliki su škripi ovdi,
iz kojih nije moć iziti,
ako nebom ki gospodi,
ne bude nas sloboditi.

LAUŠ:

Mudro veliš, Vladimire:
cijeć te zgode ne nadane

2388. k dvorim] *drugi:* na dom.

teške smeće i nemire
ja prividim s obje strane;
nu dotiče božija ruka,
slabi ļudi gdje ne mogu,
umrla je tašta odluka,
koja ugodna nije bogu.

VLADIMIR:

Je da višńi stvar provede
boļe nego mi mislimo;
nu dvorkińa k nami grede,
s tijem besjedam pristanimo.
Što je novo, dvorkińice?
ke su zgode? koji glasi?
što dreselo kažeš lice?
za što tako žalosna si?

DVORKIŃICA:

Kako ne ću bit žalosna,
kraļeviću plemeńiti,
gdje smrt uze nemilosna,
komu slike nije na sviti,
ne nadane gdje se smeće
događaju među nama,
ke razmrsit nitko ne će,
van desnica božja sama!

VLADIMIR:

Ne mo cknjeti, reci što je?
ne drži nas veće u vaju:
ka smrt, ki jad, smeće koje
među nam se događaju?

DVORKIŃICA:

Bivši rekli Captislavi,
ku ja dozvah od ńih strane,
ćaćko i majka, da se spravi
Bojnislavu poć na stane,
tijem kako su ńih požude
i kraļevska prosi dika,

da veselo primit bude
Bojnislava vjerenika;
u slobodi mnogoj ńima
odgovor je ona dala,
da tu miso ni sad ne ima
ni je od prije viku imala,
i da voli prije umrijeti
nemilosnom smrti prikom,
nego zazvat i uzeti
Bojnislava vjerenikom.
Pak potajno dozva mene,
ko se voļi ńih opriječi,
na uzdano ter skrovene
prišapta mi ove riječi:
teci, reci Gradimiru
moje od strane: dušo moja,
Captislava za te umiru,
sam ti moj si, a ja tvoja.
Mnogo hitra ja trčeći
navijestiti ovu sriću,
i čestite glase reći
hrabrenomu kraļeviću,
zamjerih ga s mnogom bolim
(ah nesrećo teška i ļuta!)
u desnici s mačem golim
blijeda, mrtva, protegnuta.
Ja ga zovem, ja ga budim,
toj nenadno pazeć djelo;
ali, vajmeh, zaman trudim,
ali, vajmeh, mrtvo je tijelo.
Grem glas ovi kraļu dati
i nesrećnoj Captislavi.
Ah, kaku ćeš platu imati,
ma gospođe, tvoj ļubavi!

LAUŠ:

Ja sam reko, Vladimire,
da ova zgoda slijedit ima;

2440. prišapta] *drugi:* prišavta. 2445. mnogo hitra] *drugi:* s tom hitrinom.

ah, nesrećni Gradimire
nad svijem inijem nesrećnima.

VLADIMIR:

Ovo je djelo bez izgleda,
zgode su ovo teške i hude;
hod'mo, hod'mo vidjet je da
u životu jošte bude.

SKAZAŃE ŠESTO.

KRAĻ I KRAĻICA.

KRAĻ:

Meni rijeti Captislava,
meni, ćaćku svom dragomu,
da ne će uzet Bojnislava,
i oprijet se htjeńu momu!
Tko bi nado vik se ovemu,
o ļubjena ma kraļice,
od poslušne nami u svemu
i kriposne djevojčice?
Što da sada učinimo?
ki da se od nas način kuša?
koje pute da držimo,
naša kćerca da nas sluša?
Ja do sada s Kazimirom,
ko brata ga sveđ ļubeći,
nerastavnijem živjeh mirom,
ne bih šńime vik u smeći;
ńemu obećah iz djeteta,
na riječi ga dugo hranih,
i sina mu kako zeta
u našemu dvoru odhranih;
primih s plavi poklisare,
nevjestu bi ki poveli,
primih pozdrav, primih dare,
i pripravih pir veseli;
a da sve se sad razvrže,
i narodi svijeh jezika

2486. riječi] *drugi*: riječijeh.

vrijedna od kraļa da me drže
za himbena nevjernika?
Ki prikori biće moji,
po svem svijeti kad se usliči,
da Krunoslav kraļ ne stoji
na kraļevskoj svojoj riči,
da nestavan on se kaže,
da razumjet kraljim dava,
i na vjeru da najdraže
prijateļe svoje izdava!

ĻUBISLAVA:

Ne jada se i ne ijedi,
kralju; pusti smeće hude:
trijeba je naše zapovijedi
da ispunit kćerca bude,
za na svrhu doć od vire,
Kazimiru koju obeća.

SKAZAŃE SEDMO.

LAUŠ:

Ah, nesrećni Gradimire,
teška ti je tva nesreća!

KRAĻ:

Kud greš, Laušu? ke nemilo
Gradimiru zlo se zgodi?

LAUŠ:

Mrtvo mu sam našo tilo,
ne znam po koj teškoj zgodi!
Vrhu zemļe prostrt leži
i bez duha u svom stanu,
riječ mi stine, pram se ježi
na namjeru ne nadanu.

KRAĻ:

Ke ga hudo zlo pogubi,
ka ga umori zla nesreća?

498 i 2500 usliči-riči] *jedan:* reče-riječi. 2520. namjeru] *drugi:* nemiru.

Ovo je, draga moja ļubi,
iza smeće teža smeća.
Ah, žalosni Gradimire,
ah, moj sinko ne rođeni,
ke bolesti, ke nemire
tva smrt gorka rađa meni!
A prem po te korabļa je
od ćaćka ti došla s Rijeke;
u ke upade starac vaje
s tvoje smrti hude i prijeke!
ko će ugrskijeh puk država
bolan biti za jedno šńime,
mješte tebe kada zdrava
tvoje mrtvo tijelo prime.
Ah, viteže glasoviti,
ah, kriposni kraļeviću,
pravo je žalit i cviliti
svemu svijetu tvu nesriću.

ĻUBISLAVA:

Ne moj cvilit, ne muči se,
dragi kraļu, hod'mo prije,
je da još živ nahodi se,
je da jošte umro nije.

SKUP:

Ko god ženskoj glavi odkriva
srca svoga otajnosti,
mala u ńemu svijes pribiva,
i sasma je bez mudrosti,
er ne taji nitko mańe
tuđa otajna i skrovena,
neg korisno na mučańe
nepriklona slaba žena.
Ona je lake prem pameti,
u to vjetru prilikuje,
ne mli prije spovidjeti,
kad što godi skrovno čuje.
S tijem nemukom poginuti
ćaćku Nisu čini Scila,

2555. mli] *drugi:* mili *dva rukop. nemaju stihova* 2535—2616.

i sagradi poraz ļuti
Amfiarau Erifila.
Stvar je duga prem sa više
ludijeh žena broj izreći,
ke sve drage pogubiše,
ńih otajna ne tajeći.
Nu se iznađu veće krati
mudre i stavne dikle, koje
boļe od ļudi potajati
skrovne umiju misli svoje,
a najliše kad ļuveni
mlađahne ih plami more,
trud se hoće ne izrečeni,
da ti ļubav svoju otvore.
Žena je ļubit priklonija
od čovjeka vele veće,
nu je od ńega umetnija
držat żeļe sve mučeće:
ļubav scijenit malo kaže,
i srči se u besjedi,
a stvari joj nije draže,
neg da ko god za ńom blijedi.
Ženska srca razlika su,
razabrat su teške muke,
ka żeļeńa ńihova su,
kakve misli, kakve odluke.
Pod ļubavim kriju omrazu,
pod omrazom ļubav taje,
jedno im vidiš na obrazu,
skrovna miso ńih druga je.
Hoće i ne će drage biti,
kriju i kažu svoje plame,
uzele bi sad se odkriti,
sada hine, sad se srame,
tač da čeļad najsvijesniju
nekrepčinom svom pogube,
čijem poznati ne umiju,
ali mrze, ali ļube.
Cijeća tega čudo nije,
da i hrabrena Captislava,

koja vitcz hvaļena je
i slovinskijeh čas država,
  čim s hitrinom mnogom hini,
i što hoće, i što ne će,
u kraļevskom dvoru čini
i uzroči teške smeće.
  Poklisari srbski ako se
bez nevjeste na stan vrate,
ļuti nemir sobom nose
i ogńene boje i rate.
  Kraļu od neba, u kojega
i mir i boj stoje u ruci,
i sve vojske svijeta svega,
i kraļevske krune i puci!
  tvoja pamet vjekovita
sva kolika ova upravi,
gdi svijes ļudska ne dohita
slaba vida i naravi.

ČIŃENJE PETO.

SKAZAŃE PRVO.

DVORKIŃICA:

  Kud otide Captislava?
sad ovako zorom gdi je?
koja će ovo biti sprava?
vidjeti ju nigdje nije.
  S ozdravjenijem Gradimirom
utekla je, ne znam kudi,
što mi čini stat s nemirom,
što me gorko smeta i trudi.
  Oružje su bojno svoje
oni sobom sve ponili;
samo, meni sumnńa što je,
kńigu su ovu ostavili.
  Što već sumńim? Pobjegli su.
Eno ugrske brze plavi!

2609. neba] *drugi*: nebi. 2610. stoje] *drugi*: stoji. 2622. utekla je] *drugi*: pobjegla je.

sidra izvadi, biljezi su
sve od bijega ovo pravi!
Eno na ńoj Captislave,
eno s Laušom Gradimira;
ah, izdani Bojnislave,
pođe u vjetar tvoja vira!
Captislavu za desnicu
mlad Gradimir eno uhiti,
veseli su oba u licu,
spravłaju se govoriti.
Besjede i govore!
za ovi ću dub stati,
i skrovne žamore
ńihove slušati.

SKAZAŃE DRUGO.

GRADIMIR I CAPTISLAVA NA GALIJI.

GRADIMIR:

Što ovo vide oči moje,
koje su ovo čudne sreće,
da ti lijepa ma gospoje
podpuno si moja veće?
Mrtav, živ li ja sam odi?
Bdim li, ali san vara me,
da se život moj nahodi
i sve dobro moje uza me;
da krałevsku tvu desnicu
držim mojom desnicome,
da te stekoh vjerenicu
prave vjere s prstenome?
Ne vjerujem samom sebi,
o krałice moja izbrana,
o ljepoto davno s nebi
mom životu obećana.

CAPTISLAVA:

Vjeruj, brače moj łubjeni,
vjeruj, dragi łubovniče,

662. dragi] *drugi*: drag moj.

božije od ruke određeni
moj čestiti vjereniče,
evo verne tvoje uza te,
evo, davno ļubit koja
sa svijem srcem obrala te,
podpuno je veće tvoja;
djevičkoga nu pošteńa
dosle ńoj sram branio je,
da ti odkrije sva żeļeńa
i rańeno srce svoje.

GRADIMIR:

Velika ti budi hvala,
drag pokoju moj žuđeni,
moja obrano, ka podala
dva krat život jesi meni:
jednom kad me prid Smederom
od smrti si hude otela;
drugo, što me s ovom vjerom
sad si opet oživjela.
Jur bjeh umro, jur spravili
bjehote me ukopati;
kad me sama na dan bili,
slatka dušo, ti povrati,
od smrtnoga ter poraza
ne ozdravi me ničije znańe,
neg rajskoga tvoga obraza
vilovito pogledańe;
i u čas, kada ne nadah se
nego sasma mrtav biti,
i živ i zdrav ugledah se,
i vjerenik tvoj čestiti.
Za ove dare tač velike
pravo je, da ti sveđ dugujem,
da te dvorim sve me vike,
da ti sve dni me robujem.

CAPTISLAVA:

Ne ti meni, neg držana
ja sam tebi, dragi brače,

što se može draže i jače,
tvom blagoćom zavezana,
er voļaše prije umrijeti
u gorkomu nepokoju,
neg mi očito spovidjeti
vjeru i ļubav čistu tvoju.
Tvojoj smrti, moj životu,
ja bih bila dužna i kriva,
ka ražalih tvu dobrotu,
nerazložno sramežļiva,
er ne mańe ļubeć tebe,
neg sam ļubav tvu vidjela,
hineć s tobom bez potrebe
do smrti te bjeh dovela;
nu da ti se verne ļubi
zatravjeno srce odkrilo,
taj čas pozno po ńemu bi,
da riječ hini , a ne dilo.
Kako želiš ja sam tvoja,
kuda hoćeš ti me vodi,
i do vijeka, dušo moja,
ti mnom kraļuj i gospodi.

GRADIMIR:

Da se veće te neugodne
zaborave sve žalosti,
hod'mo u strane naše rodne,
ma kraļice, ma radosti.
Tuj roditeļ moj hrabreni,
kraļ Vladislav plemeniti,
u mnogoj će tebe scijeni
kako kćercu prigrliti.
Tu će ugrski svijetli bani
do brza te krunit mladu
lijepom krunom, ka se hrani
u stolnomu Biogradu.
Među dobrijem tu ćeš svima
i vesela i čestita
kraļevskoga sred Budima
provoditi tvoja lita.

Podunavske sve gospoje,
kijeh nadsiva sunce lice,
biće verne sluge tvoje
i snižene dvorkińice.
Nu moj raju ne izrečeni,
lijepa, kojoj slike nije,
ja tvoj sluga i drug vječni
služitću te najvjernije.
Sve koliko Podunavje
kroz vesele tance i pjesni
pripijevatće sve Podsavje
tve kriposti glas uresni.
Svud će slovit čas i srića
od junačke od desnice
kraļevića Ugričića
i dunavske zatočnice.
Ali tihi vjetrić blagi
na žudjeni put zove me,
hod'mo, uresu moj pridragi,
kad je ugodno nami brijeme.

CAPTISLAVA:

S bogom, ćaćko moj ļubjeni,
s bogom, mila porodice.
s bogom, brače moj brabreni,
s bogom drage dvije sestrice.
Vjera i ljubav jaka i mnoga
čini mi vas ostaviti,
za ja ne umrijet, i za moga
Gradimira ne umoriti.
Šńim sam davno zaļubjena,
i po voļi vječnoj s nebi
za jedno šńime zavjerena:
siljediti je ńega trijebi.
S bogom i ti Bojnislave!
ako mene sad izgubi,
od ne mańe dike i slave
kraļevsku ćeš naći ļubi.

2738. *drugi:* kijeh odsiva suncu lice.

Galija se sad diže; dvorkińica s kraja:

Dijeliše se, pobjegoše!
ah nesrečni Bojnislave,
ke te tuge sad snađoše
mješte pirne gozbe i sprave . . .
ali od onud s kraļevima
vrijedna mladca vidim ići;
sve što vidjeh i čuh, ńima
potanko ću poć odkriti.

SKAZAŃE TREĆE.

KRAĻ, KRAĻICA, BOJNISLAV, I DVORKIŃICA.

KRAĻ:

Ja ktijah, sinko Bojnislave,
prije večera s mnogom slavom
rodne uputit u države
tebe s tvojom Captislavom,
er bih tvoga roditeļa
ispunio tezijem voļu,
ki te čeka pun veseļa
u kraļevskom Drenopoļu;
nu cijeć tužna Gradimira,
blizu gotov ki je umriti,
trijebi je spravu tvoga pira
za dan ki god prodiljiti.
Zbit ne mogu srca moga,
da viteškijem svijetla dilim
Ugričića kraļevskoga
ne prosuzim, ne procvilim.

KRAĻICA:

S teške smo ti mi nesreće
tebe mlada izgubili,
scijenim da si umro veće,
Gradimire sinko mili!

781. ktijah] *drugi:* htjeh. 2791. trijebi] *drugi:* trijeba. 2794. viteškijem]
d gi: viteška. 2797. *drugi:* s teške ti smo mi nesreće.

DVORKIŃICA:

Česa je umro, živ je, ozdravi
mlad kraļević, i daleče
vrhu brze svoje plavi
s Captislavom sad uteče.

BOJNISLAV:

S Captislavom sad uteče,
i naše se hiti časti;
što se ovo, kraļu, steče
u nevjeru tvoje vlasti?

KRAĻ:

Ko su utekli? s kom hitrinom,
kako djelo toj se zgodi?
Sve nam putom i načinom
sad najbrže spovjeď odi.

DVORKIŃICA:

Ko bjehote vi primili,
svijetli kraļu, puni dike,
glas nesrećni i nemili
od ńegove smrti prike,
poletjeste pomno i hrlo
u tužnoga mladca stane,
za vidjeti djelo vrlo
tej nesreće ne nadane;
i bivši ga još zastali
malo živa, ko svi znate,
i ljekare sve dozvali,
da mu izgubjen duh povrate,
s ničijem znańem, s ničijom moći
ne mogoste nać mu lika,
ni pojavit, ni pomoći
žalosnoga zatočnika;

2802. i] *drugi:* ter. 2808. brze svoje] *drugi:* ugrske brze. 2813. bjehote] *drugi:* bjehoste. 2815. nesrećni] *drugi:* nesrečan. 2827. pojavit] *drugi:* povratit.

tijem dozvaste Captislavu,
veomi gorko ka cviļaše
za veliku ļubav pravu,
vrijednu mladcu ku nosaše,
je da pjesnim vilińima
ona bi ga pojavila,
ko je od vješte lijecim svima
Sjevernice naučila.
Lijepa dikla, ka proliti
i krv svoju bješe spravna,
za na život povratiti
kraļevića mlada i slavna,
čini na dvor poć svakomu,
za žamorit riječi otajne,
u zakonu vilinskomu
ko su stvari običajne;
i bivši se cijeća tega
uklonila i ja strane,
stupi tiho polak ńega,
za početi lijeke znane.
Tuj roneći grozne suze,
oči svoje u ń upriječi,
pak mu ruku stište i uze
besjediti ove riječi:
gdje si, dragi Gradimire,
mojijeh tuga druže vrijedni,
od ļubavi prave i vire
lijepi izglede neizgledni?
Evo uza te tvoje verne,
probudi se, ah probudi,
ke nesreće tač čemerne,
ki te more teški trudi?
Ako ja sam kriva bila
tvojoj smeći, drag pokoju,
er ti nijesam sasma odkrila
vjeru i ļubav čistu moju:
da ne žive, da plati se
mojom smrti moj grijeh ovi;

[illegible]0. veomi gorko] *drugi*: veoma grozno. 2837. dikla] *drugi*: vila. 2846. [illegible] *rukopisi*: s' trane. 2847. polak] *drugi*: blizu.

slatka dušo, razberi se,
osovi se brače, osovi.
Skrovne šapte izricati
za besjedam ovijem sjede,
dokli mu se duh povrati,
dokli otvori sve poglede.
Pojavi se, progovori;
i da oživjet sasma bude,
ļubav mu ona svoju otvori
i goruште sve požude.
Reče: volim da smrt prika
mlađahnu me bude uzeti,
neg drugoga vjerenika
izvan tebe steć na svijeti.
Što da rečem vam naprijeda?
Oba kažuć vedro lice
ļubežļivijeh sred besjeda
sadružiše sve desnice.
On za utvrdit pravu viru,
na ruku joj prsten stavi,
i u slatkom joj poda miru
verni celov od ļubavi.
Ali bivši stavili se,
da ja mogu ńih paziti,
Captislava čini mi se
k Vladimiru odijeliti.
Nakon vele doba toga
hodeć k ńima na uzdanu,
ni jednoga, ni drugoga
ne zamjerih u tom stanu.
Mlad Gradimir bješe odnio
sve oružje svoje bojno,
s česa obujmi vaj nemio
moje srce nepokojno.
Mješte oružja nu ńegova
sred prazna se nađe stana
tebi, kraļu, kńiga ova
i kraļici ka je pisana.
Po svem dvoru grem i hodim
puna smeće i nemira,

ali nigdje ne nahodim
ni ńe, ni šńom Gradimira
Najposlije me ma namjera
na kraj mora donije ovdi,
prem kad zora zvijezde tjera,
a veseli dan izvodi.
Tuj nenadnom vidjeh spravom
gdje u letuštoj svojoj plavi
Gradimir se s Captislavom
i s Laušom na bijeg stavi.
Put ugrske zemļe obilne
oni su se poć spravili;
eno, kraļu, plavi silne,
stoprv su se odijelili!

KRAĻ:

Eno ih, brzi ko strijel bježe!
Tko bi mogo čekat viku,
da nevjerstva ova leže
u hrabrenu tač bojniku!

BOJNISLAV:

Bježe! i trpi, Bojnislave,
tva junačka bojna sila
tej sramote tač neprave,
ova izdavna kleta dila?
Ne, ne, ne, da se izgubi
svijem kraļevstvom život prije,
neg da osvojit tvoju ļubi
silni gusar može i smije!
Kuda bježiš s lijepijem plijenom,
zli silniče? Amo hodi,
da mi glavom nepoštenom
tvu privaru platiš odi.
Na poļu se junačkomu
jedan drugom suprotiva,
ne po bijegu sramotnomu
slava i vječna čas dobiva

2921. Eno] *drugi:* ono.

Nu ni vitez, ni ugrskoga
slavna kraļa ti sin jesi;
od poroda kraļevskoga
ne izhode taki grijesi!
Tuđu ļubi ugrabiti,
i na vjeru goste svoje
tač izdavno privariti,
toj izdavstvo pakļeno je!
Neć' se vratit, neć' se ozvati,
o nečasti svijeh izglede?
Bojnislave, već ne trati
ovdi zaman tve besjede.
S tvojijem plavim zla gusara
stigni, ki s tvom ļubi bježi,
ter ga isijeci, ter pohara,
satariši, sprži i ždeži.
Da pobjegne na kraj svita,
da se skrije u dno pakla,
vlas ga moja trjeskovita
svud posiječe, zbi i zakla!

SKAZAŃE ČETVRTO.

KRAĻ, KRAĻICA, I VLADIMIR.

KRAĻ:

Pravedno se sad rasrči
vrijedni mladac i hrabreni,
na osvetu pravo trči,
pravi je ńegov gńev ogńeni.
On šes ima brzijeh plavi;
ako za ńim u potjeru
s junacim se svojim stavi,
platit mu će svu nevjeru.
Koja će se krv proliti
u nemiru priku i hudu,
s obje strane kad se udriti
rasrčeni oni budu!

KRAĻICA:

Tko bi reko, sprava od pira
ovu svrhu da će imati;

nije pod nebom krepka mira,
nije na svijeti dobra ufati.
Nu Vladimir grede k nami,
i on smeten vas u lice;
pođi s tvojijem družicami
ti za sada, dvorkińice.

KRAĻ:

Što se ovo, Vladimire,
od sestrice tvoje zgodi?
Ka bi svrha od ńe vire,
koji prikor meni rodi!
S Gradimirom pobjegla je,
samo kńigu ovu ostavi;
u kakve me tuge i vaje
s neposluha ńe postavi!

VLADIMIR:

Ja ńe ne znam skrovne voļe,
nu gonetam ke god dilo;
taj će kńiga kazat boļe,
što je ńe srce namislilo.

KRAĻ:

Uzmi sinko, ter ju otvori,
i prošti ju ovdi sada,
da čujemo, što govori
na svu obranu plaha i mlada.

Vladimir šti kńigu. Kńiga s dvora:

Čestitomu vrh svijeh kraļa
i dragomu ćaćku momu,
od slovinskijeh svijeh zemaļa
caru i kraļu velikomu.

Kńiga unutra:

Vrijedni ćaćko, majko znana,
ne moj vaša svijes sumńiti,
da ja, ka sam vas držana
ļubit, dvorit i častiti,

8. ńe postavi] *drugi*: svoga stavi.

utekla sam s Gradimirom,
za prikorno dat vam ime;
s temeļitom, čistom virom
združena sam za jedno šńime.
Ja viteza plemenita
stekoh s mačem u desnici,
voļa je božja stanovita,
da budemo vjerenici.
Ili je trijeba ńega bilo
za dragoga moga uzeti,
ili za jedno šńim nemilo
u nebrijeme meni umrijeti.
S bogom, dragi roditeļi,
nebeski vas kraļ smirio,
i u svakoj vašoj žeļi
u naprijeda pogodio.

KRAĻ:

Ah, nesrećni Krunoslave,
kad si mogo promisliti,
da od poslušne Captislave
ovako ćeš smeten biti?
Ah, smioni Gradimire,
ah, ma kćerce plaha od veće,
u ke boje i nemire,
u ke upadoh za te smeće!

SKAZAŃE PETO.

ISTI, I SJEVERNICA IZ GORE, I PIGMEJI.

VLADIMIR:

Što ovo oči moje paze,
ke se čudo zgađa nami,
ke nakazni ovo izlaze,
koji su ovo strašni plami?

KRAĻ:

Ne budite tijem smeteni:
vilińe je ke god dilo;

u moju se mlados meni
dosta ovega dogodilo.
Pogledamo, što će biti;
vidjeńe ovo prem neskladno
brzo će se obratiti
u veseļe ke nenadno.

U gori pjevaju:

O umrli, stupat hrli
suproć zvijezdam ne budite.
božje u ruke vaše odluke
i požude sve pustite.
Prigizdava Captislava,
kojoj slična nije uresa,
kraļevića Ugričića
slijedi s voļom od nebesa.
Kad dva draga ļubav blaga
verno bude sjediniti,
nijedna sila, ničija snaga
ne mogu ih rastaviti.

KRAĻICA:

Koje se ovo udarańe
od medenijeh žica čuje,
koje skladno pripijevańe,
moju kćercu ko klikuje?
Koja je ovo čudna vila,
ka iz onega brijega izhodi,
ke je stvari namislila,
koju čeļad sobom vodi?

(Ovdi se rastvara gora, i izhodi Sjevernica iz gore i mańici Pigmeji).

Sumńu ostav'te, kraļi znani,
koja u vašoj svijesti uzrastje,
ne grem ovdi ja zamani,
srećno je vami me došastje.
Ja sam vješta Sjevernica,
ke čas svijetla sja svudijera,
glasovita vilenica
i kraļica od sjevera.

Poda mnom je zemļa nova
žeļeznoga podno kola,
od nebeskijeh gdje dvorova
obraća se građa ohola.
Zlatna baba tu se štuje,
gore u moru tu su od leda,
tuj divjačni puk stanuje
nesmotrnijeh Samojeda.
Od Pigmea ja gospodim
drobne puke sve kolike,
kijeh vam pleme na dar vodim,
da vidite ńih prilike.
Vaša kćerca Captislava,
ku sam vazda ja ļubila,
sred mojijeh je jur država
s Gradimirom vrijednijem bila;
s Gradimirom samijem, komu
vrijedna dikla i himbena
po suda je nebeskomu
vjerenica namijeńena.
Sreću i ures ńe dohodni
po zvijezdah sam ja poznala,
i šńe slikom štit ugodni
mladcu bojnom u snu dala.
I po htjeńu nebeskomu
ja sam ona ista bila,
koja u licu ńe rajskomu
ńemu sam se obećala,
kad himbenijem prid Smederom,
u dubravi gustoj speći,
bivši uhićen zlom nevjerom
i prid očim smrt videći,
od štete ga smrtne i hude
ote bojna djevojčica,
hoteć višńi, da mu bude
draga i mila vjerenica.
Među vašijem Slovenima
s bojnijem mačem sred desnice
čas je vrijednijem vitezima
grabit mlade vjerenice.

I ona, ku ste vi pustilí
it po svijetu ko bojnika,
po zakonoj ovoj sili
dobila je vjerenika.
S istijem steko jes zakonom
mlad Bojnislav vjerenicu,
ku je oteo zmaju sionom,
vašu mlađu kćer Ļubicu.
Za ńega je priličnija
vele veće ova vjera,
neg sestrica ńe starija,
koja slijedi Gradimira.
Ovo je višńe htjeńe stavno,
ke ne može bit smeteno,
ovako je gori davno
na nebesijeh određeno.
Ja, ka ļubim vaše pleme,
svijet slovinski kijem se resi,
vrijednijem rodom i carskijeme
uzvišeno do nebesi,
ne nadane ove sreće
gredem vami navijestiti,
i utažit vaše smeće,
i na piru s vami biti.

KRAĻ:

O kriposna Sjevernice,
ku svi znani časte i poju,
o ponosna razumnice,
ko da ne zna kripos tvoju?
Primamo te svi veselo,
i ne može ljepše i draže
momu carstvu biti djelo,
neg da se ove smeće utaže.
Ali bivši kćerca moja
s Gradimirom dijelila se,
ki načini, pomńa koja
ovi plamen da pogase?

SJEVERNICA:

Kraļevsku mi daj desnicu,
vrijedni kraļu i čestiti,
da bjeguću djevojčicu
veselo ćeš ti primiti,
i ńu i šńom Gradimira
dovesti ću dvore u tvoje,
da se slavi od svijeh vira,
ko kraļevim dostojno je.
Među nam se vjetri vrli
na drag pjenez prodavaju,
koji mene brzi i hrli,
kako hoću, sveđ slušaju.
Na me znańe vilovito
plav ugrska ponosita
doletjeće strjelovito,
još da bude na kraj svita.
U toliko Bojnislava
vi smirite s novom virom,
dokle dođe Captislava
s drazijem svojijem Gradimirom.

KRAĻ:

Ja ti davam moju viru,
ne moj ništa ti krzmati,
pođi , reci Gradimiru,
s mojom kćercom da se vrati.

SJEVERNICA:

Sve će s častim bit velikom,
kraļu, tvoje kuće carske,
i s uzmnožnom vječnom dikom
srbske krune i ugarske,
a i tebi će, Vladimire,
da si mirna srca i lica,
u čestite ove vire
bit kraļevska vjerenica.

VLADIMIR:

Velika ti hvala budi,
o kraļice vrijedna i znana,

tvom će znańu vrh svijeh ļudi
naša kuća bit držana.

SJEVERNICA:

Da se vrijeme već ne gubi
ja ću poći s dobrom česti
s plemenitom svojom ļubi
Gradimira sad dovesti,
a ti pođi, kraļeviću,
Bojnislava gńivna utaži,
i određenu čes i sriću
s blagom riječi ńemu kaži.

KRAĻ:

Dovedi ga, sinko, k meni,
to ti ne će, mnim, kratiti,
ja ću ńegov gńiv ogńeni
u lijep način utažiti.

SJEVERNICA:

Vi Pigmeji ostanite,
ter s veseļem pirnijem odi
Captislavu proslavite,
koja od ždrala vas slobodi.
Pripijevate pjesni one,
ke naučiste jur od mene,
i slovinske Amazone
ponovite dike i scijene

SKAZAŃE ŠESTO.

PIGMEJI IZ SVEGA GLASA POJU:

Proslavimo,
počastimo
u dostojnoj dici i hvali
našu slavu
Captislavu
o Pigmeji ļudi mali.

PRVI:

Ńe desnica
od zlijeh ptica
u sjerernoj mraznoj strani
na perjatom,
na krilatom
końu narod naš obrani.
Bjehu ždrali
nas popali,
i ponijeli tja visoko,
da potlače,
da nas bače
na kameno tle nizoko,
kad bojnica
Slovinčica
na letušta końa uzjaha,
i s visine
u doline
sagna jata vrla i plaha.
Slobođeni
i obrańeni
ugledasmo mi se tada,
protivnice
naše ptice
sve rastjera dikla mlada.

KOR:

Proslavimo,
počastimo
u dostojnoj dici i hvali
našu slavu
Captislavu,
o Pigmeji ļudi mali.

DRUGI:

Ugričiću
kraļeviću,
Gradimire plemeniti,

3209. mraznoj] *drugi:* našoj.

s dikle carske
tve će ugarske
zemle vječnu čas dobiti.
Ti hrabreni
Marte ogńeni
rodjenoga bićeš kraja;
Amazona
slavna ona
bojne Save i Dunaja.

KOR:

Proslavimo,
počastimo
u dostojnoj dici i hvali
našu slavu
Captislavu,
o Pigmeji ļudi mali.

TREĆI:

Pripravite,
o čestite
Budimkińe lijepe vile,
za kraļice
zatočnice
igre, tance, pjesni mile.
Sretite ju,
častite ju,
sipjite joj cvijećem pute,
pristupajte,
celivajte
ńe haļine svijetle skute.

KOR:

Proslavimo,
počastimo
u dostojnj dici i hvali
našu slavu
Captislavu
o Pigmeji ļudi mali.

ČETVRTI:

I vi ostale
pune hvale
Podunavke plemenite,
kroz pjesance
i kroz tance
lijepu diklu proslavite.
Od junaka
vrsta svaka
veselo joj kaži lice,
i u radosti
slavnoj dosti
ńoj napija počasnice.

KOR:

Proslavimo
počastimo i. t. d.

PETI:

I ti pjesni,
grade uresni,
Epidavre, spravi sade,
ter proslavi
u ļubavi
vjerenike lijepe i mlade.
Šńim veliku
spjeva diku
Krunoslava vrijedna kraļa,
gospodara
svijetla i cara
od slovinskijeh svijeh zemaļa.
Tva sloboda,
tva gospoda,
ko sinove kijeh on grli,
s ovom virom,
s ovijem pirom,
ures stječu neumrli.

KOR:

Proslavimo
počastimo i. t d.

ŠESTI:

Još gizdava
Captislava
novo ti će podat ime,
kijem captiti,
kijem slaviti
glasovit ćeš po sve brime.

KOR:

Proslavimo,
počastimo i. t. d.

SEDMI:

Hvale tvoje,
o gospoje,
glas prosipa svud po sviti,
da bojnice
i kraļice
nije ko ti, ni će biti.

KOR:

Proslavimo,
počastimo i. t. d.

OSMI:

Uklon'mo se, družbo, strane,
nenadna je neka sila
bojne vojske oružane
od onuda naripila.

SKAZAŇE SEDMO.

BOJNISLAV S VOJEVODAM OD PLAVI, POKLISARI, VLADIMIR.

JEDAN VOJEVODA:

Kraļeviću plemeniti,
sve će biti sada spravno,
za čas tvoju osvetiti,
za pedepsat djelo izdavno.

22. počastimo *drugi svak puta:* pročastimo.

Pospješno se svi kolici
zarad grabše nedostojne
kupe vosci i bojnici
na korabļe tvoje bojne.
Sada ćemo dostignuti
nevjernoga Gradimira,
i ukazat mu naš gńiv ļuti,
ko se ckvrni tuđa vira.
Sad će kušat gusar hudi
svojom štetom ne izrečenom,
što je hrabrene vrijeđat ļudi
nerazložnijem silnijem plijenom.
Ne štedi se, ne ustruča se
nijedan od nas za te umrijeti,
uvrijeđena samo da se
veličina tvoja osveti.

VOJEVODA 2.:

Što Kazimir kraļ će riti,
kada čuje tuj sramotu?
Nescijena će ova udriti
tužna starca po životu.
Vidim puke sve podložne
uzmnožitoj srbskoj kruni
radi grabše nerazložne
u ogńenoj vrit nabuni.
Vidim, gdi se rijeke od krvi
s obje strane proljevaju,
gdje neizbrojna vojska vrvi
sa svijeh strana po Dunaju,
među kraļim slovinskima,
gdje su rati vjekovite,
gdje se tužnijem gradovima
štete i raspi vječni prite.

VOJEVODA 3.:

Da se naša glava izgubi,
o naš mili gospodine,
a da lijepa tvoja ļubi
u zo način ne pegine,

za bjegućom onom plavi
sam zaplivat ja ću plovom,
hudi silnik da se ustavi
s ļutom štetom sad ńegovom.

BOJNISLAV:

Sad ću, družbo ma hrabrena,
ja vidjeti vašu viru
i viteška srca ogńena
proć izdavnom Gradimiru.
Da nevjeru zlu ńegovu
u zo način pedepšemo,
nedostojnu sramotu ovu
s naše krune da dignemo.
Da se satre i pogubi
silni gusar i nemili,
ki prihvata tuđe ļubi,
ki vjerene dikle sili.
Prije neg s mojom vjerenicom
svoju ispuni żeļu priku
srce izvadit mom desnicom
hudomu ću nevjerniku,
i ńegovu hudu glavu
za izgled zlobnijeh svijeh na svijeti
u rođenu mu državu
na ńe mjesto ćaćku odnijeti.

VLADIMIR:

Kraļeviću Bojnislave,
smiri gńevno tvoje lice,
vrzi smeće tja neprave,
ustav' plahos tve desnice,
na pogubni boj ne leti,
dokle ćaćko moj ļubjeni
dvije riječi ne reče ti,
er te veoma gleda i scijeni.

BOJNISLAV:

Što da čekam, s kojom scijenom,
dokle gusar zli daleče

393 *drugi*: svrzi smeće tja krvave *ili*: svrši smeće sve krvave

priko mora s lijepijem plijenom
odmakne se i uteče?
Dosta vašijeh sred dvorova
do sada sam izdan bio;
je da izdajstva u ńih nova
još mi je ko god pripravio?

VLADIMIR:

Pusti ogńenu tvu odluku,
i htjej malo počekati,
s Captislavom dokle u luku
Gradimir se bojni vrati.
Ja ti davam vjeru moju,
sada će oba ovdi biti,
o nemilom hudom boju
nije potreba već misliti.

BOJNISLAV:

Da se ona ima vratit odi,
ne vjerujem ja to dilo;
pri nenadnoj ovoj zgodi
nu bi mi se toj hotilo,
da pod bojnijem sam oklopjem
ovu osvetim bezakońu
ili s mačem, ili s kopjem,
ili pješke, il' na końu,
neka od bojne me desnice
zaklan pozna u svom vaju
kako tuđe vjerenice
s privarom se otimaju.

VLADIMIR:

Doć će, s tobom ne da u rati
sve junaštvo bojno kaže,
neg za s tobom pirovati,
što je od boja vele draže

BOJNISLAV:

S djevojčicom kraļevskome
da sam ńemu ja na piru,

3414. potreba] *drugi:* potrebo.

i sramotom mom vječnome
da ńegovu slavim viru?

VLADIMIR:

S kraļevskom ćeš djevojčicom
bit na piru ńemu i tebi,
i s gizdavom vjerenicom,
ku ti odredi višńi s nebi.

BOJNISLAV:

Ja pirovat s Captislavom,
i da je moja huda vila,
ka s nevjerom tač nepravom
ńemu se je zavjerila?
kojoj prsten on podo je,
koja sa svim ne poznana
za prikore vječne moje
od ńega je celovana?

VLADIMIR:

Ńegova je Captislava,
er da je tvoja zvijezde ne će;
druga je tebi zgar zabava,
druge ti su spravne sreće.
Ona, ka se sadružila
čudnom zgodom za jedno šńime,
i od smrti ga slobodila
prid Smederom nevjernime,
mnogo doba pak po sviti
šńim putujuć bez pokoja
s tvojom častim sada biti
nije nikako mogla tvoja.
I kako su višńe odluke,
protivit je kijem zamani,
da oslobođen od ńe ruke
vjerenik joj bude izbrani;
tako nebom ki gospodi
tebi odredi vjerenicu,

46. celovana] *drugi:* celivana. 3449. zgar] *drugi:* sad.

silna od zmaja ku slobodi,
mlađu sestru mu Ļubicu.
S temeļitom srećnom virom
po viteškom dugovańu,
Captislava s Gradimirom,
ti se vjerit imaš za ńu.
I ko żeļno gleda i ļubi
Captislava Gradimira,
koga malo ne pogubi
šńom scijeńena tvoja vira;
tako tebe tva Ļubica
scijeni, ļubi, gleda i žudi,
vrijedna i lijepa djevojčica,
medne riječi, rajske ćudi.
Ona s majkom odhrańena
posred dvora kraļevskoga,
druga tebi namijeńena
s dobročinstva vrijedna tvoga,
od bojne je Captislave
vele za te priličnija,
mnoge strane i države
tukući se koja izvija,
ter viteškoj u potjeri
s Gradimirom hrabrenijeme,
na koga ju ćes namjeri,
živje i opći dugo vrijeme.
Da ńih vjera davno slidi,
svjedoǵbu ti kaže očitu
ńe prilika, ka se vidi
na ńegovu bojnom štitu.
Tim, ko ugodno jes višńemu,
od ćaćka će vrijedna i znana
Captislava biti ńemu,
a Ļubiea tebi dana,
ter s podanom srećom s nebi
na čestitom danas piru

3467. s temeļitom] *drugi:* temeļitom 3486. tukući se] *drugi:* tukač vitez. 3490. živje] *drugi:* žive. 3492. svjedoǵbu] *drugi:* svjedožbu *ili:* svjedočbu.

mlad Gradimir biće tebi,
a ti slavnom Gradimiru.
Druge ljepše još razloge
od moga ćeš ćaćka čuti,
kijem će pristat srǵbe mnoge
i nemiri tvoji ļuti.

POKLISARI:

Koju boļu čes i sriću,
koju ljepšu vil na sviti
može, svijetli kraļeviću,
veličina tva želiti?
Kraļ Krunoslav vrijedni i znani
vele dobra nam učini,
u vijeke smo mi držani
ńega svijetloj veličini.
Kad u boju on pridobi
zla silnika Strašimira,
u nepravoj koji zlobi
naše zemļe sve zatira,
bez harača nijednoga
s mnogom scijenom i ļubavi
Kazimira ćaćka tvoga
za našega kraļa stavi.
Slovinski smo jezik tada
mi od ńega naučili,
a države naše vlada,
ko da nam je ćaćko mili.
Kraļ Krunoslav cijeća tega
kako sinka tebe ļubi;
kad te zove, pođi u ńega,
prijateļa ne izgubi.
On, kraļevske ki je riječi,
srca u svem plemenita,
čijem ponosi, čijem se diči
vrh kraļeva svijeh od svita,
što se smete, on kriv nije,
s Captislavom tvoja vira,

3502 slavnom] *drugi*: mladom. 3505. srǵbe] *drugi*: smeće 3514. *drugi*: jur ńegovoj veličini. 3533. čijem] *drugi*: kijem

bivši dikla mlada od prije
obļubila Gradimira.
Tijem kad mlađu kćer ti dava,
ku ti zmaju silnom ote,
ka je kako i Captislava,
rajske slike i dobrote;
velikoga cara i kraļa
ne moj riječi pogrditi,
po kom srbskijeh od zemaļa
kraļević si ti čestiti.
Za čas tvoju i ńegovu
on je lijepo namislio,
čijem ti nađe ļubi novu,
ku ti je višńi odredio.
Hodi mu se samo javi,
u to ispuni ńega voļu,
pak se koļi i krvavi,
kad ne nađeš sreću boļu.

BOJNISLAV:

Kad me tako svjetujete,
poklisari plemeniti,
grem ispunit vaše svjete,
nu još sumńim što će biti.

SKAZAŃE OSMO.

GALIJA SE VRAĆA; IZLAZI GRADIMIR, LAUŠ, CAPTISLAVA, I SJEVERNICA.

SJEVERNICA:

O čestiti vjerenici,
kojijeh nebo blago i milo
u velikoj slavi i dici
davno je združit odredilo,
ja sam kraļa samirila;
teške ostav'te sumńe i smeće,
huda od boja i nemila
uspomena ne bud' veće.
Hrabrenomu Bojnislavu
Ļubica je lijepa i znana

za ļubovcu i zabavu
s mnozijem mirom jur podana
Vašoj vjeri nije se htjelo,
vječne od časti svijetu ka je,
neg' da mirno i veselo
i kraļevski dospjela je.

GRADIMIR:

O razumna Sjevernice,
netom tebe upazismo,
oba naše srce i lice
u veseļu razvedrismo.
Ti, ka ļubiš vrijedna djela
i kraļevsko naše pleme,
nijesi mogla neg' vesela
k nami doći u ovo vrijeme.
U tvom mjestu kad smo bili,
našu vječnu za spomenu
od dobrote tve primili
mi smo ļubav svaku i scijenu;
ali ļubav ova i dika,
ku primamo sada od tebe,
zamjerna je i velika,
i od mnoge nam potrebe.
Cijeća toga od nas oba
kako majka ne rođena
ti ćeš biti svako u doba
i držana i scijeńena.

SJEVERNICA:

Ja sam, vrijedni Gradimire,
bivši ti još u povoju,
ovu slavnu izvan mire
prividjela vjeru tvoju.
Cijeća toga u snu tebi
donijeh sliku tu čestitu,
ku s naredbom višńijeh s nebi
nosiš u tvom bojnom štitu.

570. mnozijem] *drugi*: mojijem. 3576. upazismo] *drugi*: zamjerismo. 3590 i: i bi od mnoge nam potrebe.

Velike mi jošte stvari
od vas zvijezde prorokuju:
vedri kraļi, svijetli cari,
vaše pleme gdi poštuju;
svijet vas kolik gdi vas pjeva,
gdje se od vas porađaju
sto kraļica i kraļeva,
ki poreda s suncem sjaju;
od svakoga klikovani
slavni unuci gdi su vaši
Karli, Lauši i Stjepani,
Vladislavi, Matijaši;
ali nad sve kraļe ine,
ki će se od vas poroditi,
letjeti će u visine
Ferdinandi glasoviti;
vidim, gdje ńih čas i slava
vik zapada ne nahodi;
lav se od bojna rađa lava,
od sokola soko izhodi.

CAPTISLAVA:

Od bistroga tvoga znańa,
o kraļice glasovita,
ne mogu se neg' pjevańa
čut vesela i čestita . . .
ali od onud k nami hode
ćaćko i majka ma kraļica,
i za ruku ki se vode,
mlad Bojnislav i Ļubica.
Eno s bracom Vladimirom
Teuke, drage me sestrice,
svi stupaju s mnozijem mirom,
svi veselo kažu lice.
Hvaļen budi, kraļu od nebi,
koji našom kućom vlada,
kako nijesmo mogli u sebi
promisliti mi nikada.

SJEVERNICA:

Sve je lijepo, sve smireno
prem ko u srcu mi žudimo,
tijem veselo i sniženo
svijetle kraļe susretimo.

SKAZAŃE DEVETO.

ISTI STOJEĆI NA PALKU, KRAĻ, KRAĻICA, BOJNISLAV, ĻUBICA, TEUKA, VLADIMIR, I SVI KOLICI.

SJEVERNICA:

Svijetli kraļu i kraļice,
teške misli tja vrzite,
i kraļevsko vaše lice
u čas dobar razvedrite.
Ko su vaša srca htjela,
evo ja sam s mnogom dikom
Captislavu k vam dovela
s neba danijem vjerenikom.
Scijenim, da ste vi smirili
Bojnislva hrabrenoga,
i višńu mu voļu odkrili,
ku s došastja čuste moga.
Lijepa i vrijedna vil Ļubica,
s kom će on rodit pleme slavno,
određena vjerenica
s nebesa je ńemu davno,
u ńe ruci bivši dari
i kraļevske sve naprave,
ke doniješe poklisari
za hrabrene Captislave,
i bivši ju slobodio
mlad Bojnislav malo dijete
od drokuna, ki nemio
prijetijaše joj smrtne štete.
Biļezi su prem očiti,
ko vidite svi kolici,

'48. evo] *drugi:* ovo. 3666. prijetijaše] *drugi:* prijećaše.

da su imali oni biti
izabrani vjerenici.
Tako ima sto biļega
mlad Gradimir s strane svoje,
Captislavu da za ńega
kraļ nebeski nareko je.
Tim svak ovdi veseli se
pun radosti draga i mira,
i uživa i diči se
rad čestitijeh ovijeh vira.

KRAĻ:

Prvo višńem kraļu od nebi,
razumnice vrijedna i znana,
vrh svijeh ļudi paka tebi
carska je kuća ma držana.
Od teške si misli od veće
ti me danas slobodila,
i nenadne moje smeće
prem ko žuđah samirila.
Lijepa je kripos i ponosna,
kom te višńi zgar nadari;
od razumna i kriposna
kriposne se čine stvari.
O ničemu da se veće
što bi dosle ne besjedi,
svak uživaj svoje sreće,
ke mu višńi blag odredi.

SJEVERNICA:

Vidiš, sinko Bojnislave,
ko si od kraļa čuo sada,
drugo misle ļudske glave,
drugo nebom koji vlada.
Višńi, koji ktje da sliedi
s tvom Ļubicom tvoja vira,
vjerenika isti odredi
Captislavi Gradimira.

BOJNISLAV:

Svijetli kraļu i čestiti,
i kraļice puna uresa,
nije se meni protiviti
suproć voļi od nebesa.
Pokli sklopi, ko sam vidim
bog s Ļubicom moju viru,
Captislavu ne zavidim
ńe dragomu Gradimiru.
Primam vašu čas i scijenu,
i uzimam dana ovega
za sestricu ńu ļubjenu,
za dragoga brata ńega.

GRADIMIR:

I ti nami, kraļeviću,
bićeš bratac, i držimo
za veliku našu sriću,
er te mirna sad vidimo.
I ja i lijepa Captislava,
čijem budemo u životu,
i sva ugrska s nam država
glasiti će tvu dobrotu;
a i ti ćeš, o Ļubice,
ko vjerenik tvoj ļubjeni,
draga i u mjesto me sestrice
sve dni moje biti meni.

CAPTISLAVA:

O sestrice, tvoja zgoda
zamjerna je i velika,
ka za druga tebi poda
tvoga draga slobodnika.
Da sve zemlje svijeta ovega
i sve grade hoć' obaći,
vjerenika vrjednijega
nijesi mogla za te naći.

ĻUBICA:

Hvala i tebi, ma sestrice,
i tvom vrijednom Gradimiru,

ki kažete vedro lice
na čestitu moju viru.
Tako se i ja s vam veselim
sa svijem srcem i pameti,
i svako vam dobro želim,
ke se može steć na svijeti.

GRADIMIR:

U veseļa ova i vire
s tvojom srećom hoću i ti,
o hrabreni Vladimire,
da se budeš veseliti.
Moju sestru Bisernicu,
sličnu licem suncu od nebi,
za ļubjenu vjerenicu
i ļubovcu davam tebi;
jedno, er želim ja ovako,
drugo, er ćaćko moj ļubjeni,
lijepu diklu da svakako
za te vjerim, piše meni.

KRAĻ:

To smo vrijedni Gradimire,
svi želeli davno prije,
Vladimiru od te vire
i nam stvari draže nije;
za to, sve što boļe znamo,
i tvom ćaćku hrabrenomu
sada i tebi zahvaļamo
na čestitu daru tomu.

VLADIMIR:

Sasma si nas već dobio,
kraļeviću plemeniti,
i zamjenom lijepom htio
mu sestricu zamijeniti.
Cijeć junačke ćudi znane
bi drag prijateļ dosle meni;
sad ćeš biti po dvije strane
mili bratac i ļubjeni.

SJEVERNICA:

Da ispunite po načinu,
svijetli kraļu, božju odluku,
boemskoga kraļa sinu
Laušu jošte da Teuku.
Posred zemļe sve kolike
slovinskoga od jezika
ne možete za ńe dike
nać boļega vjerenika.

KRAĻ:

Kad ovako vrijedna i znana
svjetuje me Sjevernica,
o Laušu, tvoja izbrana
Teuka budi vjerenica.
Ćaćka tvoga Branivoja
leti kripos po sve kraje,
hoću vrijedna kćerca moja
da mu draga nevjesta je.
Trećega ćeš mješte sina
ti rod ńegov meni biti,
moja će se veličina
s tvojom vjerom uzvisiti.

LAUŠ:

Velika je tva dobrota
vrhu mene, kraļu znani,
do svrhe smo od života
i ja i ćaćko ńoj držani.
Nije ti dosta, da si mene
u tvom dvoru odhranio,
i kriposti ne izrečene
sve kraļevske naučio;
neg' za sina ļubjenoga
još me hotje prigrliti:
veličanstvu carstva tvoga
ke ću hare ja vratiti?

3802. hare] *drugi:* hvale.

KRAĻICA:

Uzmi tvoga vjerenika
za desnicu, kćerce mila,
sreća je tvoja prem velika,
ka te šńime sadružila.

TEUKA:

Dobro veliš, majko draga,
velika je moja dika,
koja ovako vrijedna i blaga
dala mi je vjerenika.
Za uzvišeńe vaše krune
ja ću molit sveđ višńega,
da vam sreće da podpune,
ke se isprosit mogu od ńega.
Kriposna je druga imati
mladoj dikli vječna scijena,
i tezijem se ima zvati
sveđ čestita, sveđ blažena.

LAUŠ:

Vrijedno je tvoje govoreńe,
vjerenice moja izbrana,
mnogo je meni uzvišeńe
dikla toli lijepa i znana.

TEUKA:

Robińica ja sam tvoja,
kraļeviću plemeniti,
żeļa i miso ti ćeš moja
i uzvišeńe moje biti.
Vesela se većma čujem,
što sam tebe stekla sada,
neg' da vas svijet posjedujem
od istoka do zapada.

POKLISARI:

Na veseļe mi smo jedno,
svijetli kraļu, doć scijenili;
na srećne smo sad se u jedno
četr vjere namjerili.

Sreće su ovo neizgledne,
ke ti nebo zgar dariva;
bog kraļeve blage i vrijedne
brani, tješi, i uzvišiva.

POJU:

Rajska ļubavi,
koja zatravi
sej plemenite
drage čestite,
dođi nam rijeti,
je li na svijeti
vjere srećnije
i družbe vjernije.
Vi vjerenici,
kijeh slavnoj dici
ne će nikada
biti zapada,
srećni rastite,
ter uzmnožite
kraļevsko pleme
porod Slovinime.

SJEVERNICA:

Da ste svijetli i blaženi
i čestiti svi kolici,
o kriposni, o hrabreni,
o gizdavi vjerenici.
Krunoslave, kraļu znani,
i ti u vijeke čestit da si,
ki kraļestvo razprostrani,
u komu se tva čas glasi.
Govoreńe šńim slovinsko
na pet mora prostrije u jedno:
na njemačko, na hvalinsko,
adrijansko, crno i ledno;
s toga ures tve pameti
spjevan skladnijeh od pjesnika

9—2854. *ovih stihovih neki rukopisi nemaju.*

po zemļah će svijeh letjeti
slovinskoga od jezika.
I ti u vijeke čestit budi,
Epidavro rimski grade,
koji si se namjerio
na ove slavne vjere sade.
Vidim gdje se svud pripijeva
po jeziku slovinskomu,
plemenitijeh ko kraļeva
cvijet u skutu capti tvomu;
vidim s mnogom tvojom scijenom
dalmatinske gdje državе
uresnijem te zovu imenom
od hrabrene Captislave;
gdje tvoj narod plemeniti
prinijetiće božja ruka
u Dubrovnik grad čestiti,
stan slobodna vrijedna puka;
grad koji će čas i kruna
svijeh slovinskijeh bit država,
neka u ńemu sveđ podpuna
slavnijeh Slava capti slava.

SKUP:

Što su ovako teške smeće
samirene dana ovoga,
i veseļe sinu veće
iza oblaka strašivoga:
ali učini vješta i hitra
Sjevernica svom pameti,
koja ugasit brža od vitra
ovi bojni plam doleti;
ali mudra kraļa ovo je
Krunoslava čas i dika,
za tri kćerce ki našo je
tri kraļevska vjerenika;
ali svijesnom Gradimiru
dat se od hvalc ima dio,
današńemu bivši miru
i on dobar uzrok bio;

ali zvijezde uzročiše
ove srećne vjere i zgode,
iz kijeh ko god varan piše,
da sve ludske sreće izhode?

DRUGI OD SKUPA:

Ne, ne, ova čuda otvori
svemogućstvo božije svijesti,
ka s nebesim zvijezde stvori,
koja dijeli ludske česti.
Božija ruka, ka se stere
po sve svijeta strane i kraje,
četr srećne ove vjere
sama danas sklopila je.
Mudra i znana Sjevernica,
sve pod koje ruke slijedi,
bi poklisar i glasnica
od nebeske zapovijedi.
Višńi gospod, vječno dobro,
pravi je uzrok svijeh dobara;
ko je inako sudit obro,
u sudu se svomu vara.
Umrli se zaman muči
djelom vršit sve požude,
kad nebeski kral odluči,
da drugako slijedit bude.
Ko god želi, da sve odluke
dobrom svrhom budu iziti,
u božje se spusti ruke,
podpuno će miran biti,

3920. pod] *drugi:* po.

BISERNICA.

iserni‹a, spjevana po Đonu Đore Palmotića, vlastelina dubrovačkoga, pri-
k -a prid dvorom.

Imena onezijeh, koji ulaze u ovo prikazańe.

Dunaj } prolog.
Sava }

Vladislav, kraļ od zemļe ugrske.
Gradimir, ńegov sin.
Bisernica, ńegova kći.
Dunajka, ńe dvorkińica.
Captislava, vjerenica Gradimirova.
Vladimir, ńe brat.
Bojnislav, kraļević srbski.
Oritrijes, tatarhan.
Ļubislav } ńegova bratja.
Strašimir }
Vilozmaj, vilenik, svjetnik Oritrijesov.
Nanin, ńegov sluga.
Glasnik.
Vojevoda od Ugričića.
Sjevernica, kraļica od nove zemļe.
Skup kraļevića i Ugričića.

PROLOG:

DUNAJ I SAVA, RIJEKE.

DUNAJ:

Sava, lijepa ma gospoje,
koja puna mira i sklada
sa mnom družiš vode tvoje
kod bijeloga Biograda,
da se u skladne pjesni slaga
od najbołijeh svijeh pjesnika
družba i łubav naša draga
i zamjerna čas i dika,
ter da rijeka veća od slave
sred slovinskijeh nije kraja
nego bistre rijeke Save,
nego druga ńe Dunaja;
ali ako dosle bismo
mi na glasu i u scijeni,
od kada se sjedinismo
među nami załubjeni:
od sada će naše vode
po sve svijeta četr strane,
igdi umrli łudi hode,
vele veće bit pjevane.
Za to sa mnom ako si se
igda od prije veselila,
sad podpuno veseli se,
łubovnice moja mila.

SAVA:

Vjereniče moj Dunaju,
trijeba da stvar čudna koja
zgodila se u ovem kraju,
kad je taka rados tvoja?

A i ja ćutim ńeko u sebi
uživańe milo i slavno,
i veseļe, kakvo ne bi
u mojemu srcu davno.
Za to, druže moj ļubjeni,
izabrana ma radosti,
prave uzroke odkrij meni
od ovake čestitosti.

DUNAJ:

Uzroci su prem velici,
od kijeh veći bit ne mogu,
da mi drazi ļubovnici
ukažemo rados mnogu.
Ne vidiš li bijele mire
budimskoga bijela grada,
kijeh se uzmnožna čas prostire
od istoka do zapada?
Ne vidiš li s lijeva i s desna
oko ńega zemļe ravne,
i čestita sela uresna,
i visoke zgrade slavne;
sela i grade, gdi gospode
glosoviti silni bani,
i vitezi, i vojevode,
po svem svijetu klikovani;
gdi ljepotom rajskom dične
plemenite stoje vile,
vedrijem okom suncu slične,
blaga srca, riječi mile,
ter kako su zlatne zvizde
ures lijepi od nebesa,
tako su one svake od gizde
i od vječnoga meni uresa,
u slovinskom da jeziku
pokrajine nije, koja
ne pripijeva čas i diku
podunavskijeh od gospoja?

35. odkrij] *rukop.*: odkri. 57. zvizde] *rukop.*: zvijezde.

Vrh ponosne zemļe ove,
ko znaš, drži sve vladańe
kraļ Vladislav, ki svud slove
kroz viteško djelovańe.
Vrh junačke još desnice
veća ńemu čas izvira
s drage kćerce Bisernice,
slavna sinka Gradimira.
Nu će prostrijet na daleko
po svem svijetu svoju slavu,
za nevjestu što je steko
lijepu i bojnu Captislavu.
Ona, ures kuće carske,
određena nam kraļica,
Amazona zemļe ugarske,
podunavska zatočnica,
s Gradimirom vjerenikom
došla je na naš kraj čestiti,
gdi primjena s mnogom dikom
od svekra će svoga biti.
Vladimir je bratac šńome,
vjerenica komu je izbrana
zamjenome kraļevskome
Bisernica obećana;
Bisernica, ka tolikom
ljepotom se mlada resi,
da se gubi prid ńe slikom
isto sunce od nebesi.
Ova dikla glasovita,
igdi siva zrak sunčani
glave i kraļe mnoge od svita
sve lijeposti glasom zani,
da su od ńih sa svom snagom
nastojali ńekolici,
da bi mogli s čestim blagom
bit joj drazi vjerenici.
Od svijeh veće ćuti rane
cijeć rajskoga ńe uresa

5 junačke] *rukop.*: junaške.

srce kraļa kremske strane
tatarhana Oritrijesa,
koga za sve naglo vele
za svojega zeta steći
svi tatarski kraļi žele,
bivši od ńih kraļ najveći;
on oholo pun požude,
ko proć putu i razlogu
silni kraļi mnokrat žude
stvari, koje im bit ne mogu,
na junačku svu desnicu
zakleo se, da na svijeti
ne će drugu vjerenicu
izvan same ńe uzeti.
S Vilozmajem vilenikom
u ove kraje tijem će doći,
nastojeći silom prikom
svoje ispunit żeļe moći.
Nu zlijeh ļudi vrle muke
s ńih će štetom bit za ludu,
er je trijeba višńe odluke
da imat svoju svrhu budu,
i da nitko ne osvoji
lijepu vilu, slavnu dosti,
van Vladimir, ki dostoji
sam zamjerne ńe lijeposti,
er danaska puna slave
ńegova se vrši vira
s pirom lijepe Captislave
i bojnoga Gradimira.

SAVA:

Čas i sreća da velika,
moj gizdavi ļubovniče;
razložno je, da do vika
zemļe ugrske ńim se diče.
Ki kraj, koja strana od svita,
ka država nahodi se,

130. vrši] *rukop.*: virši.

gdi Gradimir i čestita
Captislava ne slavi se?
Tko je, da ne zna i ne časti,
igdi sunčan zrak dopira,
vrijedna djela, bojne vlasti
hrabrenoga Vladimira?
Plemenita Bisernica
većma se ima dičit ńime,
neg' da svijetla jes carica
svijem narodim umrlime

DUNAJ:

Za počastit ove vire,
podnosite nad sve ine,
i da se od ńih glas prostire
po sve svijeta pokrajine,
u budimski grad došli su
od Evrope sva gospoda,
a najliše glave ki su
slovinskijeh od naroda.
Ļubežļivijem porukami
svijeh Vladislav kraļ dozvo je,
s bojnijem djelim i s igrami
da proslave ime svoje.
Nastojaće od ńih svaki,
ljepše i boļe sve što umije,
da se ukaže vitez jaki,
i da vječnu čas dobije.
Ali uz romon glasoviti
bojne trubļe bio dan poju;
hod'mo se i mi veseliti
u ovijeh igrah, moj pokoju.
Nu prije neg' se uputimo'
slavu pazit dana blaga,
za poplivat za jedno uplimo
bistre vode, moja draga.

140. Captislava] *rukop. vrlo često*: Cavtislava. 155. najliše] *rukop.*: nališe.

ČIŃENJE PRVO.

SKAZAŃE PRVO.

KRAĻ VLADISLAV, GRADIMIR, CAPTISLAVA, I BISERNICA.

KRAĻ:

Moj drag sinko Gradimire,
moja diko, moja časti,
po komu se svud prostire
veličina naše vlasti,
ti si došo dobar vele
s dragom družbom u grad ovi,
gdi došastje vaše žele
svi slovinski vitezovi.
Od kad si se odijelio
iz hrabrene Ugarije,
svaki dan sam ja brojio,
da se vratiš k meni prije.
Koliko t' se srce moje
u bolesti ļutoj smete,
kad pogube začuh, koje
ti po putu mlad susrete;
kolike mi muke zada
kleto izdajstvo i nevjera,
ka te snađe polak grada
himbenoga od Smedera!
Nesreća bi one zgode
sama život meni otela,
da mi glase tve slobode
Sjevernica nije donijela.
Ali opeta ke veseļe
ja oćutjeh s druge strane
nad sve srećne roditeļe,
ki rađaju sinke znane,
kada meni doglašena
bi junačka tvoja slava,
i da je druga tva hrabrena
carska ćerca Captislava!
Er da druge nam svjedoke
ti doveo, sinko, nijesi

od kriposti tve visoke,
kom kraļevsko pleme uresi,
vjerenica tač dostojna
sama bi nam svjedok bila
od junaštva tvoga bojna,
od hrabrenijeh tvojijeh dila.
Kroz čestitu viru vašu
veća je moja dika i slava,
neg' što vladam sve što pašu
Visla, Dunaj, Sava, Drava.
Vrhu svega meni vi ste
uzrok vječne slave i mira,
što mi zeta doveli ste
hrabrenoga Vladimira.
Tim vas primam srca draga,
i višńemu davam hvale,
ki me ovega dana blaga
smiri nad sve kraļe ostale.

GRADIMIR:

Kraļu i ćaćko moj ļubjeni,
kijem se dičim vele veće,
neg' podložna da su meni
sva kraļestva ļudske sreće,
i ja i moja vjerenica,
i Vladimir naš zet slavni,
svi vesela srca i lica
došli smo te služit spravni,
ter neizbrojne i podpune
hvale tebi podavamo,
od kraļevske tvoje krune
pokli ovaku čas primamo.
I ja, tvoj snižni rod najliše
držan ti se vas vijek čujem,
da ţe dvorim od svijeh više,
da te služim i poštujem.
Bivši od tebe naučio
sve od časti pute istine,
kojijem sam se objavio
sin dostojan tve vedrine,

plemeniti bojni trudi,
ke ti u mlados tvoju podni,
od viteštva meni svudi
izgledi su bili ugodni.
Cieć kraļevskijeh tvojijeh dila,
i za tebe doć služiti,
Captislava jes hotila
vjerenica moja biti.
Kroz kriposti ona carske,
kijem je uresna i čestita,
pokrajine naše ugarske
čas će biti vjekovita.

KRAĻ:

To ja čekam od ńe dike,
i diklicu tač hrabrenu
primam slave prem velike
za mu ćercu ne rodjenu.
Bivši tebe smrti ļute
prid Smederom slobodila,
biće i nami po sve pute
i našemu puku mila.

CAPTISLAVA:

Vedri kraļu i hrabreni
vrh : inijeh svijeh kraļeva,
koga slave glas pošteni
po svemu se svijetu pjeva,
ja sam tvoja službenica,
na zapovijed tvoju budi
moja snaga, ma desnica,
moja djela, moji trudi.
Pokli od tebe s takom časti
za ćercu sam izabrana,
ko ti ne ću sa svom vlasti
za jedno s bracom bit držana,
koga odkle si ti nareko
za dragoga tvoga zeta,

251. hotila] *rukop.:* hotjela.

tijem se diči, ko da je steko
carstvo i krunu svega svijeta.

KRAĻ:

Tako se i ja dičim ńime,
i neizmjerna ma je hvala,
što ćes blaga u ovo vrime
ńega mi je zeta dala.
Uzmi, uzmi za desnicu,
o kraļevski mladče izbrani,
tvoju dragu vjerenicu,
ku dobrota tvoja zani.
Pokli u dobar čas čestiti
šńom se svrši tvoja vira,
ne mańe ćeš drag mi biti
moga od sina Gradimira.

VLADIMIR:

Svijetli kraļu, sve što mogu
zahvaļam ti ja najdraže
na veliku ļubav mnogu,
ku mi tvoja milos kaže.
S tvojom ćercom, koje dike
gospoduju srce meni,
ja ću biti sve me vike
sin i sluga tvoj sniženi.
Od mene će bit scijeńena
tva kraļevska svijetla slava,
kako scijenim i ļubjena
moga ćaćka Krunoslava.
Bisernice, drag pokoju
i požudo srca moga,
desnicu mi podaj tvoju,
ko je voļa ćaćka tvoga.
Ti si slatko moje dobro,
ti moj ures, ti ma dika,
ti, koju sam slijedit obro,
moja rados sva kolika.

BISERNICA:

Ja sam, slavni kraļeviću,
robińica tva do vika,
i za mnogu držim sriću,
što te stekoh vjerenika.
Ti si moja čas i slava,
ti čestitos ma na sviti,
ti požuda, ti zabava,
ti sva miso me pameti.

KRAĻ:

A sad, moje svijetle dike,
Ugričići drazi moji,
slav'te srećne vjerenike,
ko se uresu ńih pristoji.
Ki su naš pir počastiti
kraļevići došli odi,
i vitezi plemeniti,
kijeh Evropa bojna rodi,
na junačko k ńima poļe
i mi ćemo brzo poći,
za ńihove lašńe i boļe
igre bojne gledat moći.

SKAZAŃE DRUGO.

BISERNICA I DUNAJKA.

DUNAJKA:

Nu jesi li, ma kraļice,
ti podpuno sad vesela,
ponosito čim si lice
tvoga draga jur vidjela,
čim brat mili vjerenicom
došo ti je u ove kraje,
koja s licem i s desnicom
ko nebeska božica je?
Ko Gradimir sama sebe
ńe carskome smiri dikom,
na isti način hotje i tebe
smirit carskijem vjerenikom.

Zamjena se među vami
veoma lijepa učinila,
među svijetlijem ka krunami
davno ljepša nije bila.
Od visoka bit plemena,
rajske ćudi, rajske slike,
čas i sreća ne izrečena
i hvale su tve velike;
nu sad ničija slava druga
tvoga uresa ne pritječe,
čim kreposna toli druga
i nevjestu vrijednu steče.
Kako je slavna Captislava,
slavan bratac ńe tako je,
tim, ako igda, rados prava
sad gospodi srce tvoje.

BISERNICA:

Razlog se je veseliti,
o Dunavka moja draga,
pokli ovako meni biti
hotjela je sreća blaga.
Čestitos je moja mnoga
i veseļe veoma slavno,
vidjet braca ļubjenoga,
ne vidjena ovdi davno;
i toliko veće, koli
kroz čińenja plemenita
ńega slave glas okoli
priko svega leti svita,
i što bojnu vjerenicu
steko je svojom hrabrenosti,
koja nosi sunce u licu,
raj u srcu svijeh kriposti.
Ko je ugodna ona meni
po viteštvu svom slavnomu,
tako i bratac ńe ļubjeni
ugodan je srcu momu.
Nad sve dikle tijem poglavne
čas je i slava ma velika

cić nevjeste carske i slavne,
cić slavnoga vjerenika;
nu san, noćas ki sam snjela,
smeta i trudi moju mlados,
da ne mogu, ku bih htjela,
ne znam kako, ćutjet rados.

DUNAJKA:

Kroz mišļenje neuļudno
blagu danu zla ne sluti,
pače, ako ti nije trudno,
učini mi taj san čuti.

BISERNICA:

Jur prid zorom bješe uteko
crne noći dio veći,
a od misli svijeh daleko
ja san tihi slatko speći,
među cvijetjem snjeh da stoju
sva vesela, sva gizdava,
u našemu perivoju
polak rijeke od Dunava.
Tu razlicijeh jato ptica
žubereći slatke pjesni
bijela i sida golubica
slušat žuber ńih uresni.
Ka snježanijem do čim krilim
po granicam dubja oblijeta,
ke mirisnijem cvijećem milim
u razbludan način cvjeta;
grda ptica s gar visine
zaletje se iz nenade,
ka sve odagna ptice ine,
samo tužnu ńu popade.
I sterući brza pera,
da je bude tja ponijeti,
s lijeve strane od sjevera
jedan oro k ńoj doleti.
On pravednu golubicu
iz nokata zlijeh izbavi,

a grabeću silnu pticu
smrtnijem ranam iskrvavi.
Za tijem . . . Ali dvorkińice
k nami su se uputile,
ter veselo kažu lice,
pripravļaju tance mile.
Da i mi s licem veselijeme
igre lijepe ńih pazimo,
a neslične u ovo vrijeme
sne lažive tja vrzimo!

SKAZAŃE TREĆE.

ISTI I SKUP DVORKIŃICA, KOJE PJEVAJU PAK IZVODE TANAC.

DVORKIŃICA 1.:

O družice
dvorkińice,
s tancim, s pjesnim punijem dike
plemenite
i čestite
pripijevamo vjerenike.
Svaka slavi
u ļubavi
s Captislavom Gradimira,
svaka časti
sa svom vlasti
s Bisernicom Vladimira.

DVORKIŃICA 2.:

Gradimire,
s tvoje vire
lijepa i bojna Captislava
zanesena,
zatravjena
srdašce ti svoje dava.

DVORKIŃICA 3.:

S vidjenoga
lica tvoga,
Vladimire carski sinu,

Bisernici,
vjerenici
tvojoj dragoj sunce sinu.

DVORKIŃICA 4.:

O gizdava
Captislava,
ke se hvale svud prostiru,
tvoja lijepos,
tvoja krepos
dušu otima Gradimiru.

DVORKIŃICA 5.:

Bisernice,
tvoje lice,
i zamjerna tva dobrota,
tvom dragomu,
tvom vernomu,
draža je svoga od života

DVORKIŃICA 6.:

O hvaļeni,
o hrabreni,
zemļe ugrske zatočnici,
Ugričića
kraļevića
proslavite svi kolici.

DVORKIŃICA 1.:

O neizbrojni
Slavi bojni,
tec'te, ništa ne krzmajte,
ter carskoga,
ter vrijednoga
slavna mladca pripijevajte

DVORKIŃICA 2. :

O pjevane
po sve strane
Podunavke plemenite,

Captislavi
vašoj slavi
sniženo se poklonite.

DVORKIŃICA 3.:

O diklice
Slovinčice,
u veseļu sve podpunu
k nam hodite,
da dvorite
Bisernicu vašu krunu.

DVORKIŃICA 4.:

Obje blage,
obje drage,
obje pune svijetla uresa,
obje dične,
obje slične
svijetlom suncu od nebesa

DVORKIŃICA 5.:

Radujte se,
slavite se,
plemeniti kraļevići:
s tač poglavnijeh
vila slavnijeh
nije prilike vašoj srići.

DVORKIŃICA 6.:

Srećna vjera
i namjera
lijepe dikle i kriposne
vrijedne ļudi
čini svudi
glasovite i ponosne.

488. Bisernicu] *rukop.*: Bisernice. 498. s] *rukop.*: i. 500. vašoj] *rukop.*: našoj

DVORKIŃICA 1.:

(ovdi vode tanac.)

O vjerenici,
kijeh rajskoj dici
nije prilike,
da sve kolike
zemļe na sviti
hoćeš obiti,
kijeh se čas pjeva
vrh svijeh kraļeva!

DVORKIŃICA 2.:

Sprav'te se veće
na rajske sreće
i na vesela
hvaļena djela,
da nam vodite
kraļe čestite,
kijeh će bit slava
rodnijeh država.

DVORKIŃICA 3.:

I ti s nebesa
puna uresa
sidi ļubavi,
tere sastavi
u svem kriposne
mladce podnosne,
da svu požudu
ispunit budu.

DVORKIŃICA 4.:

S tobom dovedi
slatko blago,
veseļe drago
neka ih slijedi,
i sve kolike
s punijem dobrima
najdraže dike
neka su śńima.

DVORKIŃICA 5.:

Svud cvijetje zeni,
za čas miliju
neka se viju
vijenci zeleni,
i ponosite
uresne kite,
kijem će puti
biti posuti.

DVORKIŃICA 6.:

Dunaj veseli
Savom združeni,
sprav' se ploditi
koraļ rumeni,
za ńim resiti
gizdava lica
našijeh kraļica.

DVORKIŃICA 7.:

Nu mi družice,
ńih dvorkińice,
draže nad svima
spravimo ńima
vesele tance,
skladne pjesance,
da ih hvalimo
da ih častimo.

DVORKIŃICA 8.:

Ńih neizbrojne
kraļevske dike
i slavne dosti
čudne kriposti
u sve jezike
jesu dostojne
po svemu sviti
spjevane biti.

ČIŃENJE DRUGO.

SKAZAŃE PRVO.

VOJEVODA OD UGRIČIĆA I SKUP VITEZA UGRSKIJEH.

VOJEVODA:

Moja družbo izabrana,
koja si se porodila
sred ugrskijeh lijepijeh strana,
gdi se ļube vrijedna dila;
gdi viteškom u oklopju
hrabreni se slijede boji,
i na maču i na kopju
svak dobiti čas dostoji;
gdje junačko dugovańe
omrsi se bojnom krvi,
i kroz časno djelovańe
u svijeh trudijeh bit najprvi;
jezdit końe plemenite
gdi su mladijem vječne dike,
gore uzlazit kamenite,
priplivati plahe rike;
paček iste vjerenice
na sabļe se stječu i svoje,
i biļežno ranam lice
od gospoja primjeno je:
svi kolici dana ovega
junački se pripravimo,
svijetla kraļa da našega
Vladislava proslavimo;
da se časti srećna vira
s igram bojnijem punijem slave
kraļevića Gradimira,
carske ćerce Captislave;
da se lijepa Bisernica
pjeva u pjesni ńoj dostojne,
slava ugarska i carica
sve slovinske zemļe bojne.
Ńe je sreća ne izrečena
s Vladimira vjerenika,

ki je od boja trijes i vječna
svijeh Slovina čas i dika.
Tim bi razlog, svi kolici
ovdi danas da skupe se
glasoviti zatočnici,
ki slovinsku zemļu rese,
kraļeviće plemenite
neka budu proslaviti.
i ļubovce ńih čestite,
kijem prilike nije na sviti.

UGRIČIĆ 1.:

Ke bojnike, ke sinove
svijetlijeh kraļa, vedrijeh bana,
ke će vidjet vitezove
slavni Budim segaj dana!
Vidjeli ste. ko su spravni
došli rodnijeh iz država
mlad Bojnislav, Lauš slavni,
zeti cara Krunoslava;
koja slijedi ńih družina,
plemenite cvijet čeļadi,
kijem se srbska pokrajina
i bosanski rese gradi.
Ńih bo je żeļa ne izrečena,
proslaviti sve rodjake,
pleme i kripos kijeh zamjerna
dostojna je časti svake.
S kojom družbom vitezova
do neba se diže i bani
od bijeloga Smederova
Lazar despot izabrani.

UGRIČIĆ 2.:

Vidjeli ste bojnu spravu
od Vasiļa bana mlada.
koga ćaćko svu državu
moške i ruške zemļe vlada,

631 neba se] *rukop.*: nebesa.

ali lijepu i junačku
mlados, ku vas svijet poštuje,
Jagelona, ki poļačku
kraļevinu gospoduje.
Ke vojare izabrane
junačkoga stasa i roda
ugrovlaške vodi od strane
i bogdanski vojevoda.
Ke Grecija, zemļa carska,
gospodjene šļe viteze,
koje Rdeļska, ke Bugarska
vojevode, bane i kneze.
Ka zatočne pogledat je
Mačedone dika i lipos,
vječna rados kijem spjevat je
Lesandrovu silnu kripos.
Ka mladosti množ kriposne
s Matijašom banom hodi
iz hrvaske zemļe i Bosne,
on i svekar gdi gospodi.
Ku gospodu plemenitu
grad česarski Beč poslo je,
ki prostire po svem svitu
veličinu slave svoje.
Iz pomorske Dalmacije
ki su došli zatočnici,
kijeh kriposti slike nije
i viteškoj bojnoj dici.

UGRIČIĆ 3.:

Nije grada, nije države
slovinskoga od jezika,
odkle danas željna slave
ovdi ne će bit bojnika.
Po svoj rijeci od Dunaja
neizbrojne se plavi vrte,
a ravnine bližnijeh kraja
šatorim su sve prostrte.

644. ugrovlaške] *rukop.:* ugrovačke.

Junački su svud biļezi
i po suhu i po vodi:
sabļe, kopja, końi, stijezi,
vitezova došlijeh odi.
Za to se i mi među ńima
ukažimo vitezovi,
ter s igrami junačkima
proslavimo svi dan ovi.
Neka vidi u radosti
Captislava lijepa i bojna,
kijeh viteza, ke mladosti
kraļica će bit dostojna,
i da pozna zemļa svaka
s ne izrečenom našom dikom,
da boļega nije junaka
nad Ugrinom zatočnikom.

SKAZAŃE DRUGO.

GLASNIK I ISTI.

GLASNIK:

Što tu cknite, družbo bojna;
tec'te vidjet dana ovega
čuda i djela, ka dostojna
od oči su svijeta svega.
Neznam kako dovedena
kraj Dunaja došla je rike
silna tvrđa i gvozdena,
kojoj izrijet nije prilike.
Ńe se miri svud okolo
ko zrcalo svijetli paze,
i veseli i oholi
česti plami odkle izlaze.
Sad sviroke, trubļe sada
unutra se pjet slušaju,
ke s romonom punijem sklada
među ńim se ugađaju.
Kremskoga su tatarhana
Oritrijesa ovo sprave,

ki tatarskijeh vlada od strana
mnoge grade i države.
Ńegova se djela svudi,
ko svi znate, glase i poju,
vrle i silne da je ćudi,
a ogńeni trijes u boju,
u sjeveru i da svemu
zatočnika tega nije,
ki se oružan oprijet ńemu
na junačkom poļu smije.
Grabislav je strahoviti
i Strašimir bratja šńime,
bojnijem djelim glasoviti,
silni stasim junačkime.
Iz gvozdene oni zgrade
s viteškom se banit dikom
izišli su svi tri sade
s družbom lijepom i velikom.
Stara za jedno šńim nevjera
Vilozmaj se zli nahodi,
ki se u gorah od sjevera
sred Lapona divijeh rodi.
Da pod nebom hoć' obaći
grade i mjesta sva kolika,
ne bi od ńega mogo naći
hitrijega vilenika;
vilenika, ki velika
i zamjerna čuda tvori,
kad pjevanja vilenička
skrovno šapće i govori,
ter žamorom silnijem more
mrtvu tijelu riječ podati,
kamenite krenut gore,
rijeke nazad obraćati.
Svi, koji su šńime, glase,
neka je svijetu stvar očita,
da od ńega zgradila se
ova tvrđa vilovita.

743 neka] *rukop.*: njeka.

Poslan od svijeh vitezova,
s mnogom hitńom ja odkriti
kraļu gredem čuda ova;
pođite ih vi paziti.

VOJEVODA:

S pripravome kad tolikom
glasoviti Tatar vrli
s Vilozmajom vilenikom
u naš ovi kraj dohrli,
ufam danas ja velika
vidjet čuda koja godi
na čas srećnijeh vjerenika
i našega kraļa odi.

SKAZAŃE TREĆE.

VLADIMIR I BISERNICA.

VLADIMIR:

O raskošo me mladosti,
vjerenice ma ļubjena,
o razbludo, o radosti
moga srca zanesena,
koje ime prem zamjerno
ko s biserom sliku ima,
tako i srce jes biserno
prem kraļevskijem krepostima!
sad se blažen mogu riti,
sad je sreća ma čestita,
sad se imam uzvisiti
nad kraļeve sve od svita,
sam pokli se ja nahođu
uz kraļevstvo moje drago,
uz žudjenu mu gospoju,
uz me dobro, uz me blago.
Da ako glas me s prva zani
ne izrečene tve ljepote,
paka pogled tvoj sunčani,
ki mi sasma dušu ote;

razgovorom uzdanime
još me uzvisi tvoja dika,
dokli dođe srećno vrime
da si moja sva kolika.

BISERNICA:

Uzmnožna ti budi hvala,
moj ļubjeni vjereniče,
kijem se nad sva blaga ostala
žeļe i misli moje diče.
Tve junaštvo, ke se slavi
po jezicijeh svijeh naroda,
srce moje sveza i stravi,
u dar tebi da se poda;
nu besjede tve medene
ļubežļiva moć i sila
mlađahnu je sada mene
veće sasma zarobila.
Po govoru tvom mudromu
ļubav mi se verna odkriva,
u kraļevskom srcu tvomu
vrhu mene ka pribiva.

VLADIMIR:

Scijenu i ļubav ne izrečenu,
ku ti nosi srce moje,
i u djelijeh ćeš ispuńeńu
brzo vidjet, ma gospoje.
U slovinske me države
kad se uputiš sa mnom mlada,
put dostojna svake slave
Epidavra lijepa grada,
kolika će tva bit slava
kod došastja srećna tvoga
moga ćaćka Krunoslava,
svijetla cara slovinskoga!
Ko će puna bit pokoja
cieć nevjeste tač hvaļene

782. uzmnožna ti] *rukop.:* uzmnažati. 790. besjede] *rukop.:* pesjede.

ļubežļiva majka moja
i sestrice me ļubjene!
Tu slovinske sve kraļice,
ko je dostojno tvojoj dici,
bitće tvoje dvorkińice
a kraļevi svi dvornici;
tu gospoda i gospoje,
kijem slobodni grad se resi,
ljepote će slavit tvoje
i uzvisit do nebesi;
nu, kraļice srca moga,
nad sve ostale dvorbe i scijene
imati ćeš za vječnoga
slugu i druga tvoga mene.

BISERNICA:

Gospodar ćeš vjekoviti,
a ne sluga biti meni,
moj pokoju drag čestiti,
slatki raju moj žudjeni.
Nu prije nego s dobrom česti
u slovinske tve države
ti me budeš mladu odvesti
na pripravne dike i slave,
i ti uživa igre bojne,
ke moj ćaćko drag i mio
za sestrice tve dostojne
i za te je pripravio.

VLADIMIR:

Neizmjerne su dike i časti
svijetla kralja ćaćka tvoga,
od ńegove ke su vlasti
nam pripravne dana ovoga;
tim ja ću ih uživati,
i u veseļu današńemu
jošter djelom ukazati,
zet dostojan da sam ńemu.
Tvoj zatočnik hoću biti
i pod sjenom tvoga imena

u igrah te proslaviti
svijeh viteških, ma ļubjena
Ti mi biļeg daj ki godi,
neka budem poznan šnime
za viteza tvoga odi
među zborom junačkime.

BISERNICA:

Ne izrečene me ļubavi.
kojom sam te zaļubila,
me je srce biļeg pravi,
ma radosti blaga i mila;
nu podpuno miran da si,
cvijet biserni ovi primi,
kijem se rese moje vlasi
nad uresim najdražimi;
to ti biļeg budi istini,
da napredak tvoje slave,
o uresu moj jedini,
na vrh moje držim glave.

VLADIMIR:

Većma si me uresila,
moja diko, s dara ovega,
neg da me si učinila
gospodarom svijeta svega;
tim ga primam s drage voļe
i na glavu stavļam moju,
vrhu koje vele boļe
držim tebe, mu gospoju;
ńim urešen sadružiti
poć ću slavna ćaćka tvoga,
ki će na dvor sad iziti,
za igre pazit dana ovoga.

BISERNICA:

Pođi, pođi dobre u čase,
moja dušo mila i draga,
u svijeh djelijeh združila se
s tvom mladosti sreća blaga;

u kraļevske perivoje
s družicami ja ću poći,
za viteške dike tvoje
lašńe od tole gledat moći.

SKAZAŃE ČETVRTO.

TATARHAN ORITRIJES I VILOZMAJ ŃEGOV SVJETNIK.

ORITRIJES:

I ovako je Bisernica,
Vilozmaje, druzijem dana,
i viteška ma desnica
još miruje segaj dana;
i mogo je na svem sviti
ńe ljepote ne izrečene
prid ugrskijem kraļem biti
dostojniji drugi od mene;
i vjera se ńih svršena
za moj prikor jur nahodi,
i dostojstva ma hrabrena
ne imaju mjesta odi!
Tatarhana Oritrijesa
vjerenikom ne uzeti,
koga ime puno uresa
po svem svijetu svijetlo leti;
tatarhana, koga žude
sve tatarskiieh kraļa kćeri,
da ļubovnik ńima bude,
za ńih mladijeh da se vjeri;
tatarhana, ki carice
dostojan je svijeta ovoga,
a neg jedne djevojčice,
kćere kraļa ugrskoga!
Ne, ne, da se svijet pogubi,
da se zemļa satariše,
a da stečem lijepu ļubi,
za ku srce me uzdiše!
Da se kruna satre ugarska,
da od ńe traga ne ostane,

da se sila sva tatarska
bude svesti u ove strane,
vojskam pješac i konika
sve da se ovo tle pokrije,
da se u krvi Dunaj rika
sva zamuti, sva poplije!
Što cknim s taštijem besjedama?
Same bojne me kriposti
jedna je sablja moja sama
za steć dragu vil za dosti.
I oca i ńe vjerenika
i sve zemlje na sramotu
hoću osvojit punu dika
izabranu ńe ljepotu.
Sam ja danas bez ikoga
svega puka prid očima
posred grada budimskoga
oteću ju silom ńima.

VILOZMAJ:

Svijetli kralju nad sve kralje,
koga slava uzmnožita
prostira se vele dalje
nego sunčan zrak dohita,
srǵbu ustavi srca ogńena;
nije oružje od potrebe,
za činiti da žudjena
Bisernica ljubi tebe.
Plemenitu diklu ljubit,
a kroz prike smeće i boje
ćaćka i pleme ńe pogubit,
djelo u sebi protivno je.
Ne podnosi ljubav silu,
trijeba je molit, ne prijetiti,
ko god hoće lijepu vilu,
koju žudi, osvojiti.
Da si kralju ugrskomu
tvoje misli činio znati,
da ti ugodnu srcu tvomu
svoju kćercu bude dati,

s drage bi se, scijenim, voļe
od ńega ti pogodilo,
i ugrsko da pristoļe
s tve bi vjere srećno bilo.

ORITRIJES:

Ja se snižit, ja moliti,
kraļ i vitez take od scijene,
ki od svijeh kraļa imam biti
moļen da uzmu zeta mene!
On je meni na koļena
sa svijem rodom imo pasti,
da ńegova kći primjena
za ļubovcu me je od vlasti
Ma desnica treskovita,
vas od ke se sjever boji,
što ja želim, da mi pita,
me hotjenje u ńoj stoji:
s mojom častim, s mojom scijenom
ona mene danas ima
sadružiti s vil ļubjenom
u istom gradu od Budima.
Za steć diklu glasovitu,
s kojom srce me pribiva,
imam jakos svemu svitu
uhitit se suprotiva.

VILOZMAJ:

Sam se uhitit svijem svijetom,
jednu diklu za osvojiti,
to ne može nego štetom
i s pogubom tvojom biti.
Za sve ti si vitez prvi
nad viteze sve sjeverne,
juńačkoga stasa i krvi,
i kriposti pun zamjerne;
i Ugrini su ćudi vrle,
i slovinski zatočnici

5. me je] *rukop.*: moje. 969. mi] *rukop.*: me.

nad viteze sve umrle
glasoviti i velici.
Svak čas bojne glas desnice
po svijeti se veći šira
brata lijepe Bisernice,
hrabrenoga Gradimira,
a nije mjesta, gdi ne slave
ńe silnoga vjerenika,
brata ohola Captislave,
za prvoga zatočnika.
S ńima danas vrhu tega,
da ńihove vjere urese,
svi najboļi svijeta svega
vitezovi nahode se.
Ńih uvrijedit, kijem nije broja,
viđ od mudre je li svijesti,
i može li žeļa tvoja
svrhu svoju tako sresti;
i toliko veće, kada
po vilińoj mojoj moći
s malo truda dikla mlada
može u ruke tvoje doći?
Na moguće moje pjesni
oholi se pako stresa,
mrči sunčan zrak uresni,
zvijezde lete s gar s nebesa,
treskovima zamne oblaci,
sahne dubje, cvijetje, i trava,
zemļu tuku gradi jaci,
tvrdi mramor omehšava.
Vješ odkrivat ja sam ļudem
sve dohodne sreće i zgode,
uzaznati netom budem
dan čas i hip, kad se rode.
Za to bivši odhranio
malo i mlado tebe dijete,
i svu sreću prividio,
ku ti ovdi zvijezde prijete,
ne bih uzeo s tve plahosti
ova prijetńa da se ispuni,

i da bojne tve mladosti
u nevrijeme cvijet se otruni.

ORITRIJES:

Ja zvijezdami ne vjerujem;
ova je sabļa zvijezda meni,
ńoj se samoj držan čujem,
prida mnom je ona u scijeni.

VILOZMAJ:

Bitće vrijeme, kad viteška
tva će sabļa ukazati,
da hrabrena djela teška
ti umiješ djelovati.
Čin' da je prvo u tvoj vlasti
lijepa dikla, ka te rani;
pak pun bojne oholasti
proć svemu je svijetu brani.
I bratu i ńe vjereniku,
junački se s ńimi rveći,
čini poznat, da ńe diku
ti dostojan sam bi steći,
i da ugrski svi junaci
i Slovinci plemeniti
iz tve ruke nijesu jaci
dragu plijenu sloboditi.
A sada bi svak cijenio,
da ti moliš u jedno i prijetiš,
tim ustegni gńev nemio,
er ńom sprave moje štetiš.

ORITRIJES:

Za kratko ću vrijeme ustavit
ogńevitu moju silu,
neka vidim, ko ćeš stavit
moje u ruke lijepu vilu;
i od tebe ako mi se
prije sutra ne pogodi,
rodne u gore tja dijeli se,
ni mi na oči već dohodi.

SKAZAŃE PETO.

VILOZMAJ sam:

Ah, ohola mladca od veće,
nu nesrećna u ļubavi,
ke sam sebi gradi smeće,
na koje se djelo stavi!
Žudjet jednu stvar nepravu,
ka mu mučno može biti,
i ugrsku svu državu
i slovinsku razdražiti;
sam kraļevsku djevojčicu
i nevjestu carsku ktjeti
silom za svu vjerenicu
na oči svijeta svega oteti;
moć tisuću ļubovnica,
ke mu ļubav nose, steći,
svijetlijeh kraļic i carica
od kijeh je dio veći:
i ne činit od ńih scijene,
neg zamislit u svoj svijesti
nerazložne grabše i plijene,
očit poraz kojim će sresti!
Ah, naravi plaha umrla,
ko si tašta, ko nezrela,
ko nestavna, kako hrla,
zabrańena žeļet djela.
Ah, nesvijesni Oritrijese,
za ove li ja sam sprave
isko svake tvoje urese
i napredak tvoje slave?
Da li u gorah od sjevera,
ļubeći te ko sam sebe,
mozgom vrlijeh od pantera
i medjeda hranih tebe;
da li silnijeh istijeh zvijeri
ne dorasla još djeteta
ja te naučih u potjeri
provoditi tvoja ljeta,

neka mlados tva viteška
sred planina, snijega i leda,
sred života trudna i teška
može u slavi proć naprijeda:
na ovaka djelovańa
bez me voļe da se uputi,
za s obijesna plahovańa
u nevrijeme poginuti?
Vilozmaje, nastoj sada,
kako prose svi razlozi,
zatočnika branit mlada,
sad obhranu tvu pomozi.
Nu s kijem putom, s kijem svjetom
ti se vladat imaš odi,
da s ńegovom ļutom štetom
prijetjeno se zlo ne zgodi?
Od ļubavi lijepe vile
odbiti ga nijesi jaki,
kad su take višńe sile,
ńegov udes kad je taki.
Podat mu je trijeba u ruke
vilovitijem kijem načinom,
i ńegove plahe odluke
pokrijepiti s tvom krivinom.
A sadańa u vremena
varkami se svak pomaga;
kako godijer učińena,
svaka je dobit mila i draga.
Za obranu bitja i glave
od onoga, koga ļubiš,
ne može ti bit zabave,
i da vele još izgubiš.
Tim za ļubav za veliku,
s kom od mene on gleda se,
ńegovu ću bojnu sliku
i lijep ini stavit na se.
U obraćenu tako licu,
i sred družbe dvorne i mlade,

1109. obhranu] *nije li griješka mjesto*: odhranu? 1133. lijep] *rukop.*: liep *može biti treba*: kip.

kraļevsku ću djevojčicu
silom zgrabit iz nenade.
A prem se ona spravļa poći
u kraļevske perivoje,
u komu ću mjestu moći
lašńe ispunit żeļe moje.
On će lijepos ńe gizdavu
jedva vidjet, mogu rijeti,
a u kremsku ću ńu državu
vrh ogńenijeh kola odnijeti.
Oho junak taj čas mene
slijediti će tad leteći,
i od smrti sgar prijećene
teški udarac tako uteći.

ČIŃENJE TREĆE.

SKAZAŃE PRVO.

CAPTISLAVA I GRADIMIR.

GRADIMIR:

Jes vidjela, lijepa moja,
srca moga drag pokoju,
koje se igre mirne od boja
učiniše na čas tvoju;
ko veseli u svom licu
podunavski zatočnici
tebe, svijetlu svu kraļicu,
primili su svi kolici;
ki cvijet slavnijeh kraļevića,
ka gospoda plemenita
dođe tvoje slave cića
iz razlicijeh strana svita;
ka čestitos, koja hvala
u veseļu viteškomu
od ńih se je prikazala
pri došastvu slavnom tvomu;
ko kriposti tve čestite
veličinu klikovaše,

sada u trublje glasovite,
u junačke sada glase;
glase, kijem mlados dična
pjevaše se sa svijeh strana:
živi ugrska gospodična
Amazona od Dunaja;
ke veselje uzraslo je,
glaseći se srećna vira
Bisernice sestre moje,
tvoga braca Vladimira?

CAPTISLAVA:

Tvoga ćaćka to su hvale,
vjereniče moj ljubjeni,
ki blag nad sve kralje ostale
u onakoj nas primi scijeni.
Oba dva smo za to u vike
ńemu i tebi mi držani,
od kraljevske vaše dike
tač kraljevski dočekani.
Veselje se čestitije
i od vas i od sve zemlje nami
ukazati moglo nije,
s junačkijema nego igrami.
Koja kripos bi gledati
sred poljane lijepe i ravne:
na końijeh se zatjecati
vitezove mlade i slavne,
i gvozdenijeh posred štita,
kojijeh svjetlos suncu odsiva,
za kršiti kopja vita,
jedan drugom suprotiva;
sad potjeram viteškijema,
iskršili bivši kopja,
silnijem mačem i teškijema
razbijati tvrda oklopja;
hitati se sad na ruke,
čim se mirni boj prodilja,
ko srdite puni odluke
da se hoće bit nazbilja!

Činilo se oku momu,
čim današńa pazih dila,
kako da sam u pravomu
zatjecańu s tobom bila.

GRADIMIR:

Uživa li sve Ugrine,
ki stoluju po Dunavu,
koju rados nami čine,
ke veseļe, koju slavu.
Egra, Ostragon, Biograd stojni,
i Kaniža gradi kitni,
lijepi Požuń, Seget bojni,
i Navarin nedobitni,
grad tvrdoga Segedina,
i od Zagabita zgrade silne,
Temišvara, Varadina,
Kasovije svijem obilne,
i pet s crkva ponositijeh
dični Pečuh i veseli,
i bojnika glasovitijeh
rodno mjesto Biograd bijeli,
Kvatan, Tilek i Lipova,
davńi Vesprun grad poglavni,
s mnogo lijepijeh još gradova,
ke moj vlada ćaćko slavni:
sve viteze, bane i glave
u Budim su grad poslali,
u dostojnoj neka hvali
ženbé i vjere naše slave.
Vitezi oni, ki udriše
na dva końa ko snijeg bijela,
pak se u jedno namjeriše,
ko dospješe bojna djela,
ter na štitijeh bjehu objema
po dvije ruke sjedińene,
ko s načinim da su istijema
srca i misli ńih združene:

1223. Pečuh] *rukop.*: Pečun.

Janko i Šišman smioni su
vojevode od Rdeļa,
pod ugrskom krunom ki su
strah svijeh našijeh neprijateļa.
Ko svi našu krunu carsku
časte i dižu do nebesi,
kraļevinu koja ugarsku
vjeram srećnijem toli uresi;
ko klikuju čas i diku
ćaćka moga Vladislava,
kraļ od koga boļi viku
ne bi ugrskijeh vrh država;
ko smo često pripijevani
ja i ti, slavna ma kraļica,
ko Vladimir bojni i znani
ko gizdava Bisernica!

CAPTISLAVA:

Ja sam veomi uživala,
verni druže moje sriće,
bojnu mlados punu hvala,
plemenite Ugričiće:
ko na końijeh brži od tigre
sad po na se, sad jedini,
ponosite činiše igre,
tekuć ravnoj po širini;
ko kopjače, ko gvozdene
šestoperce sve vladahu,
s końa dalek ke vržene
na istijeh końijeh pak stizahu;
ko se s hvalom svi viteškom
ukazaše u dan ovi
s kopjem, s mačem, s tijekom, skokom,
prvi od svijeta vitezovi.
S junacim bih ovakijeme,
moj drag, moja kruno mila,
s tobom vas svijet kratko u vrijeme
pod vlas moju podložila

1247. nebesi] *rukop.*: nebesa.

GRADIMIR:

Da vidje li, moj uresu,
kraļeviće plemenite,
kijem države slovinske su
i sva Evropa glasovite?

CAPTISLAVA:

Vidjela sam, ke radosti,
za počastit naše vjere,
ke junačke hrabrenosti
prikazaše, ke potjere.
Ki vitezi dana ovoga
činiše se nam vidjeti
Lauš, kraļa sin českoga,
i Bojnislav, naši zeti.
Kako uresnijeh vrhu kola
oba dva su došli odi,
kijeh pozlatna čina ohola
po šes końa bojnijeh vodi;
kako u mirnom bijeńu paka
ukazaše s mnogom časti,
da drugoga nije junaka
nad ńihovom bojnom vlasti.
Ke grčkoga sin česara,
hitri Leon, igre učini,
ke rimskoga vedra cara
mlad Gvozdislav rod jedini,
čim u isto vrijeme i doba
puni carske veličine
dođoše nas častit oba
vrhu silne dvije baline.
Koja mlados neizbrojna,
ko prid trijeskom iz nenada,
od dva mladca ova bojna
oborena na tle pade!
Nitko im se ne izjednači,
ko godijer se ńim opira,
razmi tvoj mač od svijeh jači,
i našega Vladimira.

GRADIMIR:

Vrijedni su ovo vitezovi;
po razlogu i prosi se,
vedrijeh cara da sinovi
u viteštvu svijeh nadvise.
Da vidje li bugarskoga
kraļevića bojnu sliku,
ku s igrami junačkoga
danas dobi čas i diku;
koju vitez mlad pripravi
i učini nami slavu,
u zlaćenoj bivši plavi
ovdi došo po Dunavu,
ter kad na kraj stavi nogu
s bojnijem skupom, ki ga dvori,
i u veseļu slavnu i mnogu
taj čas zlatna plav izgori?
Ku nam rados učiniše
Dan, Svek, i Got, kraļevići,
kijeh pripravu od svijeh više
nitko nije mogo prići;
kako s trema korabļami,
sličnijem trema silnijem zmajim,
činiše se vidjet nami
prid dunavskijem lijepijem krajim;
iz plovućijeh ovijeh zmaja
koja izide ogań sila,
ko da rijeka od Dunaja
sva se u plame obratila.

CAPTISLAVA:

I od Poļaka i Vandala
bojna kraļa i velika
nami se je ukazala
prem kraļevska čas i dika.
Kako dođe dana ovega
u hodećoj k nami gori,
ka na očim puka svega
raspuknu se i rastvori,

ter jak silni koń drveni,
ki bi Troji od poraza,
vitezova zbor hrabreni
iz nenadke nami ukaza.
Silne ptice Bijelazore
ko svi nose na svom štitu,
ke pogledi samo more
ptice ostale sve na svitu.
Koja ostala s ńim gospoda
igre lijepe prikazaše
ugrskoga od naroda
i slovinske zemļe naše,
ńeki ogńenoj na Kimeri,
na Elefantu ńeki oholom,
ńeki na lavu i panteri,
u oblacijeh ńeki s kolom.

GRADIMIR:

Nad sve ine podnosita
i zamjerna puna uresa
i ona građa vilovita
tatarhana Oritrijesa.

CAPTISLAVA:

Ja se čudim, kako ńega
s bojnom braćom od svijeh prije
sred veseļa današńega
među nami bilo nije?

GRADIMIR:

Scijenim veće od svakoga
on je igre pripravio,
tim na rados dana ovoga
doći se je ustavio.
Vješta družba bivši śńime
vilenika Vilozmaja,
glasovito koga ime
sred sjevernijeh svud je kraja,
bit ne može, neg da ukažu,
za uzmnožit našu slavu,

najposledńu, nu najdražu
nad sve kraļe čudnu spravu.
Ali pršanje brzijeh krila
s prijeka čujem od onuda;
koja će ovo biti dila,
koja će se zgodit čuda?

SKAZAŃE DRUGO.

ISTI I SJEVERNICA.

SJEVERNICA:

Tamo końa krilatoga
držite mi dvorkińice;
Gradimira evo moga
i slovinske zatočnice.
Sreća blaga i vesela,
prem ko hotijah meni ugodi,
moje drage da sam srela,
kijeh najveće ļubim odi.
Višńi gospod, mili moji,
čestitijem vas vijencem kruni,
i, kako se vam pristoji,
sve żeļenje vaše ispuni.
S vašijem združit mu desnicu
desnice mi dajte meni;
ne poznate Sjevernicu,
ko sve sinke ka vas scijeni?
Nove iz zemļe me rodjene,
odkli i prije, dođoh k vami,
mnoga jubav opet mene
vodi k vašijem državami,
da ja, koja vašijeh vira
velik dio bjeh ńekada,
od vašega srećna pira
udionica budem sada.

GRADIMIR:

O razumna Sjevernice,
naša majko ne rodjena,

o gospođe, o kraljice,
svud pjevana, svud hvaljena;
  kako da mi ne poznamo
uzrok našijeh svijeh radosti,
od ke na svak čas primamo
sve ljubavi, sve milosti?
  Ti si naše došla u dvore
u čas dobar i čestiti
došastje nam tve ne more
nego veomi srećno biti.
  Tim na na piru da si momu
mješte majke me rodjene,
i mom ćaćku i svakomu
od velike bitćeš scijene.
  Časti, lijepa Captislava,
razumnicu znanu, časti,
s ke junačka tvoja slava
i tva kripos veća uzrasti.

CAPTISLAVA:

  Kako ne ću ja častiti,
moja diko izabrana,
ku sam gledat i ljubiti
pored s majkom mom držana?
  Velika je ljubav tvoja,
o kraljice plemenita,
što se ovako priko svita
doći na naš kraj dostoja.
  U svako je naše dilo
i od veselja i od smeće
tve došastje nami bilo
od velike vazda sreće.

SJEVERNICA:

  Je da i sada srećno bude,
draga ćerce ma ljubjena,
er nijesu ino me požude,
neg vašega čas plemena.
  I da poznaš, da si meni
s Gradimirom tvojijem mila,

čudnom moći nadareni
prsten sam ti ja donila.
Dragi kami, u ńem ki je,
sva vilińa djela smeta,
odoljet mu jako nije
vileništvo svega svijeta.
Na desnici tvoj držati
za ļubav ga hotjej moju,
nu ako ti pomoć koju
on kad godi bude dati.
Još vam nosim tri oklopja,
po tom zvijezdam sagradjeni,
od nijednoga mača i kopja
da ne mogu bit probijeni.
Jedno tebi, o bojnice,
drugo tvomu Gradimiru,
treće lijepe Bisernice
vjereniku Vladimiru.
Hoću oklope bojne ove
svi tri sjutra da obučete,
nu ako ke god časti nove
iz nenadke s ńim stečete.
Broja istoga s ńim su i mači,
kijeh kripos vilovita
svako gvozdje siječe i tlači,
i tvrdine, ke dohita.
Na bojnu ih vašu bedru
i junačku pripašite,
ter kraļevsku kuću vedru
vrijednijem djelim uzvisite.
Lijepa dikla Bisernica
za dobrotu svu podpunu
sliku imena ńe i lica,
bisernu će imat krunu.

CAPTISLAVA:

Lijepijem darim izvan mjere,
razumnice mudra i znana,

1463. tom] *nije u rukopisu jasno napisano.*

ti si naše došla vjere
počastiti segaj dana.

GRADIMIR:

Nam korisna i čestita
vazda je bila tva namjera,
vilenice glasovita,
i kraljice od sjevera,
i od dobrote mi smo tvoje
počastjeni mnokrat bili,
nu najveća čas ovo je,
koju jesmo sad primili.
Tim se ćaćku Vladislavu
i kraljevim javit hodi,
ki nam čine mirnu spravu
od igara bojnijeh odi.
I za sve je dio veći
ńih dovršen, jošte imaju
strelovite plavi teći
i utjecat se po Dunaju.
Zatočna će još potjera,
za sve igre zaglaviti,
lava, medvjed, i pantera,
i ostalijeh zvijeri biti.

SJEVERNICA:

Uresi su ti velici
i kraljevske sasma sprave,
ali taki vjerenici
dostojni su svake slave.

SKAZAŃE TREĆE.

VILOZMAJ I BISERNICA.

VILOZMAJ:

Čuo si, kralju plemeniti,
razlog, za ki nije trijebi
oružanom rukom tebi
Bisernicu osvojiti.
Sada slušaj, s kom hitrosti
pod bojnome tvom prilikom

ja ću činit s tvojom dikom
da si gospar ńe liposti.
  Isti obraz, iste kose,
iste oklope tve gvozdene,
od tebe se koji nose,
i urese tej zlaćene,
  vilovite kroz načine
pritvoritću na me i stavit,
i kraļevske tve vedrine
u pravom se licu objavit;
  ter kada se spravi otiti
u kraļevske perivoje,
dvorkińice vodeć svoje,
za igre bojne s ńim paziti,
  pun junačke oholasti
u te obraćen ja ću tade
lijepu diklu iz nenade
među drugam ńe popasti,
  sred ogńenijeh tere kola
donijetću je tvoje u ruke,
da ļuvene smiriš muke
i plam tvoga srca ohola.
  Svak će scijenit, da je oteta
od viteške tve desnice,
prid kojome gredu nice
sva junaštva svega svijeta.
  Tač ne samo steći ti ćeš
slavnu lijepos i gizdavu,
nego jošte veću slavu
tezijem djelom dobiti ćeš.
  Po svijeh zemļah pjevaće se,
ko ti tvojom sam desnicom
među vojskom neizbrojnom
žudjene si steko urese.
  U boj među vitezove
s tvojom bratjom ti ne izlazi,
neg s visoke tvrđe pazi
s ńim hitrine moje ove.
  Svu bi spravu ištetio,
de se vladat hoć' inako,

ni bi srce tvoje jako
s drazijem plijenom vik smirio.

ORITRIJES:

Ja se tažim, pokli tako
imam steći vil gizdavu;
ali u zo čas po tvu glavu,
ako bude bit inako.
Imaj pomńu, da me dike
tezijem djelom ne pogubiš,
i koliko život ļubiš,
ne osramoti me prilike.
Tom u ruke dođe moje
plemenita dikla mlada,
sve Slovine s Ugrim tada
na silne ću pozvat boje,
i s oružjem sam braniti
ovdi bojnoj na poļani,
da nije nitko mene vani
ńe dostojan mogo biti.
Kad viteškom mojom moći
sve ńe obrane pridobudem,
svijem umrlijem hoću ļudem
pod nebesom vrha doći.
Na kraļestva sva kolika
iz tatarskijeh strana obilnijeh
dva krat pecat tisuć silnijeh
izvesti ću ja końika;
ter gdi uzvodim me bojnike,
i razapnem me šatore,
prikriti ću poļa i gore,
zemļe ogolit, ispit rike
Svijet neka se vas saj stresa
i u mraznomu strahu trne,
gdi god strašna vlas nasrne
tatarhana Oritrijesa.
Ne ckni, ne stoj zaman veće,
žudjenu mi vil dovedi,

1562. tažim] *rukop.*: tascim.

pod ke same zapovijedi
sve podlagam moje sreće.

VILOZMAJ:

Sjutra, tom dan zabijeli se,
bitće s tobom dikla mlada,
i da počnem moju sada
spravu, odovle odijeli se.

OBITRIJES:

Poć ću, nu ti opet velim:
kolik ļubiš moje dike,
vilińima tezijem djelim
nė obruži me prilike.

SKAZAŃE ČETVRTO.

VILOZMAJ I NEMANI PAKĻENE.

VILOZMAJ:

Sad podpuno da ga služim,
riječ kako sam podo ńemu,
na prostranom mjestu ovemu
stresam prutom, zemļu kružim.
A prem tamna noć prilična
na žamore me vilińe
crna iz krila, meni obična,
svud prosipa mrake sińe.
O nemani tmaste i noćne,
po zemļi se ke vrtite,
na me riječi silne i moćne
ureda se ozovite,
Što činite, što krzmate,
ter vas čuti jošte nije,
ali od sile me čekate
pisma i riječi mogućije?
Sad, sad, veće počeh, ako
hrlo mi se ne ozovete,
ime izricat strašno i jako,
od koga se svi tresete!

Ovdi nemani izlaze, i pjevaju:

Čujemo, čujemo,
ustavi gńevni ijed,
svi hrli tečemo
na tvoju zapovijed.
Tvoja je riječ jedna
moguća i vrijedna
s viliňom vlasti
vas svijet pripasti.
Sjutra netom noć žestoku
uklonit se tja vidite,
a rumenom u istoku
zorni pogled upazite,
s dvjema zmajim kola ogńena
jedni ćete pripraviti,
u kojijeh će ugrabjena
Bisernica lijepa biti;
jedni pute sve zasjesti,
kuda godje obraća se,
i ko god je bude sresti,
donesi mi hrle glase;
vilovite putom pjesni
jedan dio pjet spravi se,
neka na glas ńih uresni
lijepa dikla zatravi se.
Nu nastojte svom pameti,
nitko ugrskijeh od bojnika
ova djela naša prika
da ne bude oćutjeti.

NEMANI:

Ne može oprijeti
tvojoj se besjedi,
ispunit svak leti,
sve što nam naredi.
Mi srde pakļene
hlepimo najveće

1638. kola] *rukop.*: końa. 1651. ugrskijeh] *rukop.*: ugirskijeh.

na grabše, na plijene,
na boje, na smeće.

VILOZMAJ:

Počekate, dosta da ste
moju miso uzaznali;
tom po noći prođe tmaste,
služiti me svak navali.
A sad, da znam kako uļudno
poslušni mi bit želite,
na moju ovdi čas razbludno
jedno kolo izvedite,
i razblude veće cića
na se uzmite slike i lica,
dio najdražijeh od mladića,
dio najljepšijeh djevojčica.

Ovdi nemani kolo čine pod trubļu.

ČIŃENJE ČETVRTO.

SKAZAŃE PRVO.

KRAĻ VLADISLAV, KRAĻEVIĆI, I SJEVERNICA.

KRAĻ:

Kraļevići plemeniti,
bojna Evropa kijem diči se,
kijeh viteštva glas čestiti
po narodijeh svijeh slavi se,
sinka i ćerce piru moje
početak ste lijep podali,
jučerańe igre i boje
vi ste slavu lijepu imali.
Od kraļevskijeh od sinova
i hrabrene tač mladosti
u veseļu ja sam ova
čeko take zamjernosti.
Plemenito srce gdi je,
sve se imaju dike ufati,
vrijedan vitez ne umije
nego vrijedno djelovati.

Oro sivi po ničemu
većma izvrsnos svu ne kaže,
neg za što je gledat ńemu
u sunčani zrak najdraže.
Tim kako ste vi počeli
za čestitos mu podpunu
častit blagi i veseli
moj drag porod, moju krunu,
srčano vas ja svijeh moļu,
da i tako zaglavite,
ugrskomu er pristoļu
tim neumrlu čas činite.
Od plavi će danas hrlijeh
bit potjera po Dunaju,
za kojijeme zvijeri vrlijeh
igre slijedit pak imaju.
Veseļa ova dostojte se
za jedno sa mnom doć paziti,
vječne ćete ńim urese
pazeći ih priložiti.

KRAĻEVIĆI:

Vedri kraļu i hvaļeni
nad sve od svijeta kraļe ine,
mi smo tako počastjeni
od kraļevske tve vedrine,
da će se od nas glasit svudi
vaše uzmnožne kuće hvala
i blagoća tvoje ćudi,
koja nas je zavezala;
tim smo spravni svi dvoriti
vrijedna i slavna tako kraļa,
i od zvijeri moć paziti
igre i brzijeh korabaļa,
a najliše gdi želimo
svi kolici segaj dana
što god lijepa da vidimo
i od bojnoga tatarhana,
i gdi s nami glasovita
Sjevernica nahodi se,

koje razum svega od svita
hvali, pjeva, i časti se.

KRAĻ:

Sjevernica vazda je bila
od velika nami uresa,
i za našu čas tvorila
mnoga djela i čudesa,
za to i sada u mjesta ova
na kraļevski naš pir doći
nije ktjela bez darova
od velike scijene i moći.
Ne bi bilo pune slave
bez došastja ńe srećnoga;
ufam da će pirne sprave
ona uzmnožit dana ovoga

SJEVERNICA:

Svijetli kraļu i čestiti!
sve što je znańe moje jako
držana sam ja služiti
gospodara blaga tako.
Uzmnožito vaše pleme,
pripijevano po svem svijeti,
u svako je doba i vrijeme
meni bilo na pameti.
Je da i naprijed višńi poda
kazati mi harnijem djelim,
da vašega čas poroda
i napredak svaki želim.

KRAĻ:

To svi od tebe mi čekamo,
o kraļice mudra i znana,
tim hodimo da gledamo
igre ovega blaga dana

SKAZAŃE DRUGO.

BISERNICA, DUNAJKA I DVORKIŃICE.

BISERNICA:

O ļubjene me družice,
ke gledane jeste od mene,
kako drage me sesstrice,
jedne od majke porodjene,
eto je veće ukazala
zora svijetu lijepos svoju
s vijencem rusa, ke je ubrala
u rajskomu perivoju.
Za glasnicom svojom eto
poče i žarko sunce sjati,
da kroz pogled drag i svijeto
nebo i zemļu svu pozlati.
Tim se veće put našega
perivoja uputimo,
ponosita dana ovega
igre lijepe da pazimo.
Od korabaļ i od zvijeri
kad potjera dospjet bude,
i vi lijepoj u potjeri
sprav'te tančac pun razblude,
neka lijepa Captislava
bude i dragi moj vidjeti,
ko ńihova nami slava
najveće je na pameti.

DUNAJKA:

Razložno je, o kraļice,
da častimo dana ovoga
mi tve drage dvorkińice,
tvoga draga ļubjenoga,
i da veću neg sve ostale
ukažemo čas i slavu,
pjevajući tvoje hvale
i hrabrenu Captislavu.
Za tač slavnijeh vjerenica,
kijeh je hvala svud velika,

od budimskijeh svijeh diklica
neizmjerna se prosi dika.
Ne za drugo zora bijela
lijepa ovako hotje iziti,
i došastje tač vesela
dana nami objaviti,
nego da vas dvije kraļice,
dvije zemaļske zore uživa,
kijeh ponosno svijetlo lice
i ljepota suncu odsiva,
navlastito tve lijeposti,
o gospođe naša izbrana,
gdi sve rajske izvrsnosti
združila je narav znana.
U bisernoj Kamenici
vedre kuće ti hrańena,
ko si biser u prilici,
biserna si tako imena.
Nu, što ti je ures vječni,
pridobivaš biser pravi
kroz drag biser ne izrečeni
dobrostive tve naravi.
Tim od tvoga Vladimira
ti ļubjena veomi jesi,
koga srećna tvoja vira
uzdigla je do nebesi.

Ovdi se čuje glas vilińi, gdje pjeva ovu stancu, koja slijedi.

Hodi, hodi
u slobodi,
draga, gdi tvoj drag te zove,
na vesela
slatka djela,
na razblude, na celove,
na ļuvene čestitosti.

DUNAJKA:

Ali do čim putom gremo
u perivoj naš uresni,

koje su ovo ke čujemo
pune uresa slatke pjesni?

Glas vilińi slijedi:

Lijepo ti je,
drago ti je,
kad dva mlada zaļubjeni
sva čestita
vode lita
u veseļu sjedińeni,
u raskošah, u radosti.
Čestita je,
blažena je,
i dostoji vječnu diku,
ona vila,
ka je mila
kraļevskomu ļubovniku,
ki je stravjen s ńe lijeposti.
Hodi, hodi
u slobodi,
draga, gdi tvoj drag te zove
na vesela
slatka djela,
na razblude, na celove,
na ļuvene čestitosti.

BISERNICA:

Zanijele su sasma mene
ove pjesni ponosite,
za slušat ih, me ļubjene,
ovdi tančac izvedite.

Ovdi tanac vodi se; glas vilińi.

Hodi hodi
u slobodi i. t. d.
O vile čestite,
gizdavom na licu
ke rusu nosite
i bijelu ružicu,
ne mojte dni gubit,
ne mojte bit lijene

s druzijem se zaļubit,
od kijeh ste ļubjene.
  Ļubiti je stvar prava,
i nije od više,
srce vam tko dava,
tko za vas uzdiše.
  Zvijer se ima zvati
ne ļudske naravi,
ka ne će da vrati
na ļubav ļubavi.
  Hodi, hodi
u slobodi i. t. d.
  A ka je spoznana
blaga diklica,
dostoji bit zvana
nebeska božica.
  Da bude sve steći
ļubavi, ke žudi,
sve danke vodeći
u vječnoj razbludi,
  uživat se ne kaj
ka može na svitu:
ļuveni slatki raj
u bitju čestitu.
  Čas, kripos, poštenje,
tašta su imena;
najljepše živjenje
rados je ļuvena.
  Hodi, hodi
u slobodi i. t. d.

DUNAJKA:

Pakļene su ovo svijesti;
strah me, da ovdi varka nije;
uklonimo se, nije nam cknjeti,
od skrovene cvijetjem zmije.
  Ali koja od onuda
zla nakazan k nami teče?

1883. *rukop.*: ne kaj se uživat.

tatarhan je gusa huda,
bjež'mo, družbo, tja daleče.

DVORKIŃICE:

Na kraļicu našu stavi
silne ruke gusar kleti;
gdi ste Ugri, gdi ste Slavi?
tecite je ńemu oteti.

DUNAJKA:

Tec'mo ureda teške i prike
ove zgode kraļu riti,
neka vodi sve bojnike,
da silnika zla uhiti.
Ko će u gńevu bit ogńenu,
kad začuje glas nemio,
da mu je kćercu obļubjenu
hudi Oritrijes ugrabio.

SKAZAŃE TREĆE.

VILOZMAJ U PRILICI ORITRIJESA U KOLIJEH OGŃENITIJEH S BISERNICOM UGRABJENOM.

BISERNICA:

Vajmeh, tko me ovo uhiti,
koji gusar strašni ovo je?
Ne mojte me ostaviti,
ne dajte me, drage moje.

VILOZMAJ:

Ne straši se, djevojčice,
moja żeļo uzdisana,
moguće si sred desnice
Orijetresa tatarhana.

BISERNICA:

Ne drži me, zli gusare,
vajmeh meni, ne drži me;
što pakļene kroz privare
tve viteškoružiš ime?

'To li je kripos tvoja bojna,
to junačke tvoje moći,
za ovako nedostojna
djela u naše strane doći?
To li je rukom tjet hrabrenom
bit glasovit po svem sviti,
blaga gosta pod imenom
tuđu ļubi osvojiti?
Gdi si, ćaćko moj ļubjeni,
gdi si, brače, Gradimire,
gdi, najveće ucviļeni
vjereniče Vladimire?
Gdi ste ugrski zatočnici?
Što svi tijekom ne tečete,
nepravednoj da desnici
mlađahnu me, jaoh, otmete?
Gdi si, bojna i hvaļena
Captislava ma sestrice,
gdi si, majko ne rodjena,
mudra i znana Sjevernice?
Što trpite, da himbeni
Tatar tužnu tja vodi me?
Ne drži me, vajmeh meni,
zli gusare, ne drži me.
Kud uteče, što me ostavi,
o Dunajko, drugo mila;
ovo je oni san nezdravi,
ki sam jučer tebi odkrila.
Ja sam ona golubica,
sad me poznam tuge i vaje,
ku grabeća grda ptica
iz nenadke zgrabila je.
Ali, vajmeh, s nijednijeh strana
na pomoć mi još ne hodi
nijedan vitez, nijedna obrana,
da me tužnu oslobodi.
Ke će od moga ćaćka dare
steći, ko god obrani me!

1939. otmete] *rukop.*: otete.

Ne drži me, zli gusare,
vajmeh meni, ne drži me.

VILOZMAJ:

Utaži se, ma gospođe,
ja te ļubim ko sam sebe;
da vas saj svijet na me dođe,
nije mi jaki otet tebe.

BISERNICA:

Tvoja ļubav bit mi ugodna,
zli krvniče, ne će vijeku;
za od tebe bit slobodna,
u Dunaj ću skočit rijeku.
Volim ostat sred dubina
dunavskijeh ukopana,
neg grdoga Tatarina
ļubovnica bit nazvana.

VILOZMAJ:

Ne ćeš toga govoriti,
ni rasrdna bit na mene,
kada budeš upaziti,
od kakve sam ja kraļ scijene.
Odkle u crno Volga, i Tana
u hvalinsko teku more,
svi do ledna oceana
tatarski me kraļi dvore.
Tako i tebe dvoriti će
mu ļubovcu dragu i milu;
ne odriči se od tve sriće,
koju držiš u tvom krilu.

BISERNICA:

Nisi ti kraļ, zli tamnjače,
ni svijetloga porod kraļa,
neg potišten gusar pače,
rug u prikor svijeh zemaļa;
malo velim, duh pakļeni
pod hipom si ti ļudskime

ne drži me, vajmeh meni,
zli gusare, ne drži me.

Ovdi se Vilosmaj zaletiva put nebesa u kolijeh ogńenitijeh

ČIŃENJE PETO.

SKAZAŃE PRVO.

KRAĻ VLADISLAV, GRADIMIR, VLADIMIR, KRAĻEVIĆI, I VOJSKA UGRIČIĆA.

KRAĻ:

Kud otide gusar kleti,
zli nevjernik kud se odijeli,
ki smje ćercu mu oteti,
ki pod staros mene ucvijeli?
S vileničkijem hitrinami
naše u zemļe doć ovako,
i učinit danas nami
bezakońe toli opako!
Skoč'te za ńim, moji mili,
pedepšite glavu priku,
ako ste igda vi skočili
za čas moju, za mu diku.
I po kopnu i po moru
slijedite ga slijedom svudi,
tešku a pravu da pokoru
bude podnijet za grijeh hudi.
Ah, ļubjeno moje dijete,
pod zlom ti se zvijezdom rodi,
huda ti te sreća srete,
teško ti se zlo dogodi!

GRADIMIR:

Smiri, ćaćko, boli hude;
da himbeni gusar ļuti
u pako se sakrit bude,
svudijer ga ću ja stignuti.

1999. pod staros] *rukop.*: postaros. 2013. pod] *rukop.*: po.

Ne ću pristat ištući ga
po državah svega svijeta,
dokle obijesti sve ne izriga
pod mom sabļom gusa kleta,
dokli oholoj glavi bojna
ne ukaže moja sabļa,
u ka upada zla neizbrojna,
tko kraļevske kćeri ugrabļa.

VLADIMIR:

Od mene se taj osveta
i od desnice moje prosi,
komu je draga ļuba oteta,
ku zli Tatar dalek nosi.
Sam za ńime ja ću poći
u tatarske pokrajine,
nigdje ni u dne, ni u noći
ni malahno ne počine,
dokle bojnom mom desnicom
sve me tuge ne rasladim,
i s otetom vjerenicom
još mu srce ne izvadim;
dokle kremske sve gradove
ne požežem, ne popalim,
i ńegove zle dvorove
sa svijem zidom ne razvalim.

GRADIMIR:

U našoj si zemļi uvrijedjen
za jedno s nami; tim od mene
ima gusar zli bit slijedjen,
i od vojske me hrabrene.
Moji vitezi, pripravite,
da osvetom ne krzmamo,
końe i plavi strelovite,
zla gusara da tjeramo.
I po suhu i po vodi
sve mu pute obtecimo,
je da kako nam se zgodi,
da ga s plijenom uhitimo.

UGRIČIĆ:

Kraļeviću bojni i slavni,
ne jeda se i ne smeta;
mi smo s tobom doći spravni
za zlom gusom na kraj svijeta.
Svi su końi osedlani,
sve korabļe oružane,
da se Tatar ne poznani
slijedi po sve kraje i strane;
koga gdi god sustignemo,
s ńegovome ļutom štetom
poznati mu činićemo
koga uvrijedi s grabšom kletom.

KRAĻEVIĆI:

I mi ćemo s vami bojne
sjediniti naše moći,
i gusare nedostojne
s vam pedepsat za jedno doći.
Kraļevići gdi su ovaci,
pripijevani po svem svijeti,
svi Tatari nijesu jaci
našoj vlasti odoljeti.
Družina nas ne izbrojena
na ravnini bojnoj čeka,
slijedit, tjerat pripravjena
Tatarina huda i prijeka.
Od kopja bi našijeh teškijeh
uzdržano nebo bilo,
kada bi se vrh viteškijeh
našijeh glava oborilo;
a neg vrha tatarskomu
jednom kraļu doć ne ćemo,
kad na poļu junačkomu
junački se s ńim udremo.

GRADIMIR:

Velika vam hvala budi,
plemeniti kraļevići,

ki družite mene svudi,
i u veseļu i u nesrići . . .
ali, o moji verni, gdi je
Captislava ma ļubjena;
da i ona jošter nije
s hude varke ugrabjena?
Čija sila, čija desnica
ńu bi oteti bila jaka,
ka je prva zatočnica
vrh najboļijeh svijeh junaka?

VLADIMIR:

Nije mjesta hrabrenosti,
gdi vilińa robi sila,
ka je mnoge svom hitrosti
vitezove privarila.
Da ńu nijesu primamili
u zid oni viloviti,
čim se bojna dikla sili
Bisernicu sloboditi?

UGRIČIĆ:

Vrh brzećijeh końa ogńenijeh
odnesena je Bisernica,
ko smo čuli od ļubjenijeh
ńe žalosnijeh dvorkińica,
ke, pogledom sve dokli su
ńu slijediti jake bile,
od otete dikle nisu
oči svojijeh odvratile.

KRAĻ:

S tijem načinom ako bude
Captislava jošte oteta,
u koje smo pali trude,
ko je teška naša šteta!
Ah, nesrećni Vladislave,
nad svijem inijem nesrećnima,
ovo li su pirne sprave,
koje spravi tvojijem drazima?

U komu si plaču i cvilu?
kad si mogo promisliti,
da s nevjestom ćercu milu
ovako ćeš izgubiti?
Tko će drage moje oteti
huda od krała i nemila,
ako ne ima, za letjeti
moć za ńime, laka krila?
Ah, łubjene ćerce moje,
ah, izbrani naši uresi,
u kakve nas nepokoje,
uvališe teški udesi!

SKAZAŃE DRUGO.

SJEVERNICA S KOŃOM KRILATIJEM, BISERNICA, CAPTISLAVA I ISTI.

SJEVERNICA:

Što ste srca tač nemirna,
vedri krału, što tužite,
ter veseła slavna i pirna,
kako dosle, ne slijedite?
Evo vaše Bisernice,
ka vas drži nepokojne,
i ńe drage slobodnice,
Captislave lijepe i bojne.
Našla su se brza krila,
ka, za smirit vaše smeće,
lijepu vil su izbavila
silne od ruke i grabeće.
Hotjela je višńa osuda,
da pravednijem bio dan svane,
a nepravda kleta i huda
tamna i ružna da ostane.
Pokloni se ćaćku milu,
Bisernice lijepa i znana,
ki bi u gorkom s tebe cvilu
s druzim svojijem segaj dana.

KRAĻ:

Držim li vas ja za ruku,
ali tašte vi ste sjene,
me diklice obļubjene,
ke mi daste gorku muku?
Kako, kćerce, zgoda prika
ne nadane tvoje štete,
ćaćka i braca tvoga smete
i dragoga vjerenika!

BISERNICA:

Dragi ćaćko, s me nesreće
ja se ne bih toli smela,
kolik što sam vaše smeće
sred me tuge providjela.
Hvala višńem kraļu od nebi
i razumnoj Sjevernici,
i, koja me vraća tebi,
Captislavi moj sestrici;
da me ona silne od ruke
nije na vrijeme slobodila,
od bolesti teške i muke
do brzo bih mrtva bila.
Neka moje slobodnice
spovjede vam, kako mene
otele su od desnice
nemilosne i himbene.

KRAĻ:

I prije su od pokoja
bile nami ne nadana
Sjevernica mudra i moja
Captislava izabrana;
tim nam pomoć dat hotješe
i u današńem one trudu,
čim mlađahnu tebe oteše
tatarhanu silnu i hudu.

2177. spovjede] *rukop.*: spovjoda.

SJEVERNICA:

Nije tatarhan ono bio,
koji učini varku priku,
neg Vilozmaj, koji u sliku
ńegovu se pritvorio,
a to er Tatar zli goreći
u ļubavi s dikle lijepe,
i neprave pun pohlepe
da ju bude silom steći,
Vilozmaj se hitri u ńega
priobrati i obrnu,
silnom grabšom ter nasrnu
smesti rados dana ovega.
Ja, videći toj, najbrže
nađoh bojnu Captislavu,
zlobna srca hudu spravu
da razčini i razvrže.
I za što sam ńoj donijela
jučer prsten viloviti,
sva kolika ki na sviti
vilenička smeta djela,
rijeh joj : slavna zatočnice,
pospješi se, sad je vrieme,
da se budeš služit ńime,
a za obranu Bisernice.
Ter učeći ńu, kako će
vileniku bijesnu i kletu
ugrabiti diklu otetu,
i ńegove smrsit zloće,
učinih joj uzjahati
na krilata końa moga,
da gusara nemiloga
s ńim po nebu gre tjerati.
Ko se za ńim tad zaleti,
ko li ga je smela i stigla,
i lijepu mu plijenu digla,
ona vam će spovidjeti.
Ne ckni, lijepa ma gospo
sve po tanko kaži nami,

ko tva kripos vrha dođe
pakļenijema hitrinami.

CAPTISLAVA:

Ko me vješta Sjevernica
na krilata końa stavi,
brz poda mnom kako ptica
on se u nebo taj čas savi;
česa ptica, od sjevera
i od muńe brži ogńene
vilenika zla zatjera,
i odnese prida ń mene.
Ja leteći ńega okolo
od letuštijeh činih zmaja
ogńenito svrnut kolo
više rijeke od Dunaja.
Pripasti me on cijeneći
tatarhana bojna slikom,
suproć meni sta leteći
s oholastim prem velikom.
Vrzi, ja rijeh, zli tamńače,
vrzi obličje tuđa lica,
nesreća te tva potače,
da te satre ma desnica.
I da ne imah miso veću
za slobodu dikle mlade,
silnom gusaru i grabeću
osjekla bih glavu tade.
Tim hitrinom po nauku
Sjevernice, dike naše,
uzeh lijepu vil za ruku,
da mladjana za me uzjaše,
pak prstenom vilovitijem
tegoh zloga Vilozmaja,
da s kolima ogńevitijem
pade u rijeku od Dunaja.
Ne ktjeh uzet život ńemu,
videći ga sijeda i stara;
pri očitu zlu svojemu
sam neka se satre i skara.

Potonuše u dno rijeke
silna kola i strašiva,
a na krajne žale meke
sa zlom dušom on ispliva.

SJEVERNICA:

Koji posta rug i vika
toj videći, koja slava,
od kraļeva i bojnika,
koji bjehu vrh Dunava.
Po korabļah trubļe slavne
u glas bojni zapjevaše,
svi slaveći čas poglavne
i kraļevske kuće naše.
Ali ko se tad zasrami
silni Oritrijes na toj djelo,
videć da se hitrinami
ńegovijema odoljelo.
U kakvoj se našo smeći
s tvrđe svoje vilovite,
s bratjom svojom on pazeći
ruge svoje svijem očite.
Kako huka, kako žali
s čestijem glasim oholima,
kako nebo žeže i pali
ogńenitijem uzdasima!

VLADIMIR:

Vele za nas ti učini,
Sjevernice mudra i znana,
i u sjevernoj pokrajini,
i sred našijeh ovijeh strana;
nu slobodu, ku je imala
po tvom znańu moja vila,
čińenja je tvoja ostala
sva kolika nadvisila.
S tve dobrote mi živemo,
i uživamo zrak sunčani;
dokle živi uzbudemo
bićemo ti sveđ držani.

BISERNICA:

Zahvaljam ti ja veomi,
o kraljice glasovita,
koja ovako varke slomi
vilenika vuhovita.
S tve mudrosti sinka moga
Captislava bojna i mlada
jur izbavi zla smrtnoga,
a ćercu mi vrati sada.
Neizmjerne uživamo
mi po tebi dare i sreće;
uput'mo se, ne krzmamo,
na obilne gozbe veće.
Jedan od vas, moje dike,
moji drazi vitezovi,
naše goste sve kolike
pođ' na srećni pir dozovi.

SKAZAŃE TREĆE.

ORITRIJES, GRABISLAV, STRAŠIMIR.

ORITRIJES:

Ovako se tuđe u ruke,
tatarhane, ti spustiti,
i stvar, koju s malo muke
sam si mogo izvršiti!
Na ovi način slavnu i bojnu
dat uzeti tvoju sliku
potištenu, nedostojnu,
i sramotnu vileniku,
da na očim svega svijeta
ovi ti se rug dogodi,
da pod ime tvoje oteta
diklica se oslobodi.
Ah, himbeni Vilozmaje,
pse od nijedne ruke i vire,
ka te zla čes potakla je
graditi mi sej nemire?

Podat meni razumjeti,
da znaš tuđe zgode i sreće,
a ne umjet prividjeti
tvoga ruga, moje smeće.
Ugrabjenu djevojčicu
taj čas meni ne podati,
kroz junačku mu desnicu
da je budem ja čuvati,
nego nijednu za potrebu
ktjet, zlostari tamna opaka,
s ńom letjeti pak po nebu,
a ne moć je branit paka.
Za što me si uzhranio,
po svem svijetu da se slavim,
kad si ovako sad smotrio,
ovijem rugom da zaglavim?
Ne bio vitez ja hrabreni,
poznan svemu po sjeveru,
ako s tvojijem teškijem meni
zlom ne platiš tvu nevjeru.
Za vrat ga ću psa stisnuti,
da mi u rukah dušu izriga,
pak u nebo ńim metnuti,
da svijet veće ne vidi ga.
Gdi su sluge moji verni,
da mi ureda dovedu ga?
Ah, prikore moj čemerni,
ah, sramote moje i ruga!

GRABISLAV:

Ne smeta se, naš drag brate,
ne mo ćutjet gorka vaja,
rug ne može pasti na te
obružena Vilozmaja.
Neka tamni vilenici
čine otrovne čari svoje;
mi hrabreni zatočnici
čin'mo, što nam dostojno je.
Naša će ti silna ruka
u Budimu danas gradu

na očima svega puka
steći opeta diklu mladu.
Gdi su naši mači smioni,
naše bojno srce gdi je,
tko da nam se ne pokloni,
tko da se oprijet nami smije?

STRAŠIMIR:

Jedan malijeh od djetića
gre s velikom hitńom odi;
poslušajmo pomńo, cića
s koje stvari k nami hodi.

SKAZAŃE ČETVRTO.

ISTI I NANIN DJETIĆ.

NANIN:

Došo nam je glas, da nije
ono, kraļu, vitez bio,
Vilozmaju hitrom ki je
Bisernicu ugrabio;
pod odjećom od bojnika
Captislava mlada je bila,
ka je ohola vilenika
u toj slici obružila.

ORITRIJES:

Jedna žena obružiti
moć vitešku moju sliku,
jedna žena postaviti
smjet se na stvar onoliku!
Zakopaj se, Oritrijese,
u dno zemļe živ najbrže,
ako ureda s tve glave se
ovi tamni rug ne svrže.
Jedan od vas, verni moji,
bez krzmańa teci sada
k nedostojnom kraļu, koji
zemļe ugrske ove vlada.

2377. hitńom] *rukop.*: hińom.

Naći mu ćeš zeta i sina
i sve ostale vitezove,
da ih moja veličina
na krvavi svijeh boj zove;
na me i braću moju bojnu
sve što mogu neka prije
vojsku izvedu neizbrojnu,
da se s nami samijem biju,
er smo spravni ukazati
pod oklopjem segaj dana,
da se imala meni dati
Bisernica izabrana.
Noseći im glas smioni
ove żeļe naše općene,
nitkomu se ne pokloni,
od nikoga ne čin' scijene.

NANIN:

Ne smeta se i ne stara,
o moj svijetli kraļeviću,
tač velika gospodara
mali sluga služit te ću;
nu kad lijepu Bisernicu
ti dobiješ, nađi meni
ku god mladu ļubovnicu,
i ovi junak da se oženi.

ORITRIJES:

Pođi ureda, nu s tobome
svi tri sada mi hodimo,
da s desnicom junačkome
ove riječi potvrdimo.

SKAZAŃE PETO.

VILOZMAJ sam:

Ah nesrećni Vilozmaje,
ka ti sila svijes zaslipi,

2400. naći mu ćeš] *rukop.*: nachiemuchiesc.

da zanoriš u ove vaje,
da upadeš u ove škripi?
Kako lijepa mladca ohola
bjeh se služit uputio,
i brzijeh vrhu kola
u nebesa zaletio;
kada silna moć nebeska
u najveću moju slavu
obrati se i zatrjeska
iz vedrine na mu glavu,
ter bez dikle lijepe i mlade,
ku put kremskijeh vodijah kraja,
upazih se iz nenade
posred rijeke od Dunaja.
Što visocijeh vrh oblaka
digoste me, zle napasti,
da iz visina ovijeh paka
činite mi niže pasti;
da me jedna djevojčica
obružiti bude ovako,
i oboriti zemļi nica,
malo mańe s neba u pako;
da ja, koji tijek oholijeh
ustaviti mogu rijeka,
ńe brzini ne odoļeh,
ńe ne uzdržah silna tijeka?
Ti si, hitra Sjevernice,
od svijeh zala meni kriva,
ka slovinske moć bojnice
oruža mi suprotiva;
ti si krilim letuštijeme
brza końa ńoj dovela,
i dala joj prsten, kijeme
me hitrine sve je smela.
Kad je ovaka sila od neba,
s mojijem jadom usionim
na sramotu moju treba
jačemu se da poklonim.
Tim vas mećem sa zlom česti
sva vilińa kleta dila,

u ove ruge i bolesti
koja me ste uvalila;
koja moga Oritrijesa
činiste mi obružiti,
kad ga cijenih do nebesa
s mojijem znańem uzvisiti,
neka ugrske sve krajine
i slovinske zemļe poju
me prikore i krivine
i sramotu tešku moju.
A i ti, bijesni tatarhane,
u zlu tvomu zaslijepjeni,
me kriposti narugane
velik dio jesi meni.
Ti bi uzrok, da se pružim
na visoke danas plijene,
i da djelom tijem obružim
iznenadke tebe i mene.
Bjestuj, slijedi mahnitati,
sve Ugre silne na boj zovi;
strah me, brzo da ćeš znati,
kakvi su ovi vitezovi.
Vilozmaje, bjež' od ńega,
kad mu je družba tva nedraga,
usred mjesta najdivjega,
gdi ļudskoga nije traga;
ukloni se pri zloj sreći,
veće se ovdi za ń ne ruži:
malo dobra može steći,
tko neharne kraļe služi.
Neka s mladcim oholima
ma viliňa tvrđa ostane,
ka će s glasim nesrećnima
u kremske se vratit strane.
Vi me odnes'te, crni oblaci,
u dno ledne Grotlandije,
gdi kraļuju mrazi jaci,
gdi zrak sunčan vik ne grije;

2474. cijenih] *rukop.:* cijeneć.

pače ureda sad se suni
strašni šijun s gar s nebesi,
i da żeļe moje ispuni,
tja me iz ove zemļe odnesi;
jošte oholi pako isprazni
sve što crnijeh sred ponora
drži srda i nakazni
hudobnoga kleta zbora;
pošļi ohole sve Gorgone
i Kimere sve nemile,
Polifeme, Gerione,
Sfinge, Arpije, Hidre, Scile:
neka za mnom lete, dokle
doprate me plačna i ružna,
gdi me osvetno nebo prokle
ma dospjeti ļjeta tužna;
neka ostanu ukopani
u pustošnoj goloj gori
doradjeni u ovoj strani
moji ruzi, moji prikori.

(Ovdi odnosu Vilozmaja.)

SKAZAŃE ŠESTO.

VLADIMIR KRAĻ NA PRISTOĻU S KRAĻEVIĆIM I S UGRSKIJEME VITEZOM, TATARHAN ORITRIJES S BRAĆOM, GRADIMIR, VLADIMIR, BOJNISLAV, I SVAK OSTALI, KI JE NA OVEMU PRIKAZAŃU.

KRAĻ:

Ja mńah, bojni tatarhane,
i bi razlog to scijeniti,
da ti s bratjom u ove strane
došo si nas počastiti,
i za dobit veće hvale,
časteći nas i slaveći,
da kraļeve sve ostale
radostim ćeš tvom priteći;
a ti priko puta i reda
s vileničkijem prvo djeli

2526] doradjeni] *rukop.:* doratjeni.

jutroska nas smete iz reda,
podpuno smo da dreseli;
na krvavi boj ogńeni
s braćom sada nas pozvo si,
scijeneć da tvoj grijeh himbeni
tezijem djelom pokrio si.
Tim kad vas je umrijet żeļa,
i na ovi blag dan slavni
mješte drazijeh prijateļa
neprijateļi bit nam glavni,
ja sam obro tri junaka,
koji će se s vami rvati,
i dostojno vaša opaka
djelovańa pedepsati:
prvo vrijedna u sva dila
Vladimira moga zeta,
komu s tebe draga i mila
vjerenica bi oteta;
drugo draga sinka moga,
treće slavna Bojnislava,
ńih rodjaka ļubjenoga,
slavu srbskijeh od država.
Oni s bojnom svojom vlasti,
s ke neumrlu čas dostoje,
vašoj silnoj oholasti
vrha doći spravni stoje.

ORITRIJES:

Ne trojica oni sami,
neg sve što je tu bojnika
neka gredu suproć nami,
i slovinska sva kolika;
sama je jaka odoljeti
ma desnica bojna ova,
da sve što je na ovem svijeti
dođe na me vitezova.

GRADIMIR:

I mi ćemo tri od veće
scijenim biti zli tamńaci,

*

poplesati ki grabeće
vaše glave jesmo jaci.

BOJNISLAV:

Ne scijen'te se sakrit moći
u onu tvrđu vilovitu,
ni da vam će od pomoći
ičija hitros bit na sviti.
Veće u družbi s vami nije
vuhvenoga Vilozmaja;
vidjeli ste kako plije
osramotjen sred Dunaja.
Ako vas je obružiti
jedna dikla bila jaka,
što vam će se dogoditi
od ovaka tri junaka.

STRAŠIMIR:

Dosti taštijeh riječi, dosti,
ovdi mjesta nije ńima;
junačke se hrabrenosti
kažu stvorom, ne riječima.
Odgovora tvoga otrovna
naša će nas svetit sila,
koja nije nigda skrovna,
neg očita svijetu bila;
i kada vas pedepšemo,
od tri ohole glave vaše,
svi trojica zgradićemo
tri junačke bojne čaše,
na čas krune kijem tatarske
često ćemo napijati,
i sramotu zemļe ugarske
s tezijem djelom pripijevati.

VLADIMIR:

Zli krvnici zamuknite
s besjedome tom nemilom,
ter svi ovamo pristupite
vaše snage kazat dilom.

ORITRIJES:

Pristupamo, branite se
od junačke naše moći,
sad poznati djelom će se,
ko će komu vrha doći.

Ovdi se biju, i do nekoliko vremena pada Strašimir.

BOJNISLAV:

Zli krvniče, sad napij se
tvoje krvi bojne iz čaše,
tva zahvala izvrši se
štetom glave tve, ne naše.

GRADIMIR:

Vidiš, bojni tatarhane,
ovdi mrtva brata tvoga,
i da s vaše nije strane
boga, pravde, i razloga?
Tim se nami vi pridajte,
za s ńim ne imat smrti prike,
i častite i poznajte
za vaše nas dobitnike.
Mi ne ištemo druge osvete,
ni ćete nam sužńi biti,
izvan samo da rečete,
da ste od nas pridobiti.

ORITRIJES:

Mi se pridat, mi vam rijeti,
od vas da smo pridobijeni,
mi vam ne moć odoljeti,
mi bit tako potišteni?
Čas ne ćete tu imati
vik od živa Oritrijesa;
po smrti ću s vam se rvati
na sramotu od nebesa.

VLADIMIR:

S nebesim se ne zatječi,
o nevjerni nesvijesniće,

mahnitos te zlo potiče,
te otrovne rigat riječi.

Ovdi se slijede bijući i Vladimir govori:

Bojne ustav'te vaše vlasti,
o hrabreni druzi moji,
da zli Tatar, ko dostoji,
moje od ruke bude pasti;
neka moja vjerenica
može poznat i vidjeti,
da je od klete guse osveti
sama bojna ma desnica.

ORITRIJES:

Nu hotjej se i ti ustavit,
moj drag brate Grabislave,
ja ću na ńih sam udarit,
i splesati silne glave.

Ovdi se bije sam Vladimir i Oritrijes, koji do ńekoliko pada smrtno rańen.

VLADIMIR:

Hoć' se pridat, Oritrijese?
Vidiš u kom ti si bitju,
ja ne ištem druge urese,
izvan slave mom dobitju.
Za sve s tebe nepravedno
uvrijedjeni mi smo bili,
darivam ti život mili
i slobodu s ńim u jedno.

ORITRIJES:

Ni slobode ni života
iz tvoje ću ruke uzeti;
ti me ovezijeh od sramota,
o desnice ma osveti!

VLADIMIR:

Jošter se rveš, zli gusare,
da me izdaš, da me raniš,

jedovite još privare
u himbenom srcu hraniš?
Kad ne ć' poznat me blagoće,
a ti moj gńev ktjej poznati,
ki za tvoje grijehe i zloće
dostojnom te svrhom plati.

Ovdi Vladimir ubija Oritrijesa i govori:

Na ovi način gine i pada,
i u naprijed će vazda pasti,
s privarami tko se vlada,
s nerazlogom, s oholasti.

GRADIMIR:

Prida nam se, Grabislave.
Vidiš mrtvu bratju tvoju.
Ne izgubi tvoje glave
u nepravom i ti boju.
Bog dopusti, da odoli
naša kripos vašoj strazi;
s oholijem smo mi oholi
a s podniženijem vazda blazi.

GRABISLAV:

Pridavam se, pogrditi
tvu kraļevsku riječ ne mogu;
vidim da mi brat se uhiti
suproć pravdi i razlogu.
Na suhu će mene zlatu
moja odkupit ļubi draga,
i za moju ne će platu
sve što ima štedjet blaga.

GRADIMIR:

Mi ne ištemo plate ine,
izvan samu čas u rati,
u rodne se pokrajine
bez odkupa kad hoć' vrati;
pače s tobom i telesa
mrtve bratje tvoje odnesi,

od puna je nami uresa,
što nas jačijeh pozno jesi.

GRABISLAV:

Dobrota je, kraļeviću,
vrhu mene tva velika,
ńom se svuda hvaliti ću
i držan vam bit do vika.
Nos'te, sluge moji verni,
mrtve kraļe k rodnoj strani,
i ustavite plač čemerni,
nije lijeka smrtnoj rani.
Oni, što sveđ srce jako
kazali su čim živješe,
puni dike bojne tako
i dni umrle sve dospješe.
Naša tvrđa vilovita
grob će ukopni ńima biti,
ovake su slave od svita
i zahvale i dobiti.

KRAĻ:

A sad pokli naši hudi
i oholi protivnici,
kako višńa pravda osudi,
satreni su svi kolici;
vi hrabreni moji gosti,
na pir slavni s nam hodite,
da kraļevskoj u radosti
s nam se u jedno veselite.
A vi trubļe zapjevate,
i ko svaki razlog prosi,
kraļu od neba hvalu date,
ki tre krivijeh, prave iznosi.

IPSIPILE.

Rukopis: Ipsipile po gu. Đonu Đore Palmota.

Imena koja ulaze u ovo prikazańe.

Vulkan
Venere } Prolog.
Kupido

Jazon, vojevoda od Argonauta.
Argonauti.
Anfion
Orfeo.
Ipsipile, kraļica od Lemna.
Polipso, ńe svjetnica.
Diklice, ńe druge.
Glasnik.

PROLOG:

VULKAN, VENERE, KUPIDO.

Prikaživa se spila od Kiklopa.

VULKAN:

Ustav'te se, ustavite
s vašijem kovom, moji ļubjeni,
priko vode valovite
ma Venere grede k meni.
Sin Kupido grede šńome,
potreba ih teška vodi;
odavna ih nije sa mnome
bilo u spilah ovijeh odi.
Ako srǵbe zle ńihove
ne budu oni ustavili,
što su ženam sve mužove
odi poklat učinili,
od desnice moje veće,
da bez ļubi znam ostati,
u naprijeda nijedne ne će
kako i dosle službe imati.
Ja ću kovat ńima strile,
da od svud, gdi god sunce grije
objestovat ļudi sile,
kad potrebe take nije;
a da od Lemna otok ovi,
gdi najveće mi slovemo,
svoja oružja svim bogovi
bez pristanka gdi kujemo,
sam ostane bez ļubavi,
i da u ńemu nije nikoga,
me božanstvo da proslavi,
ni da imena časti moga?

Nu se k meni približaju;
neka čujem, što će rijeti?
Nu ako se veće kaju
oni od svoje nepameti.

VENERE:

Prem kako su naše žeļe,
mi smo tebe zamjerili,
o pridrago me veseļe,
u ogńenoj ovoj spili.

VULKAN:

Ko veseļe? dragos koja?
Ne ć' me veće privariti;
pođi Marta boga od boja
besjedami tijem loviti.
Ako u predńe biće svoje
ne povratiš otok ovi,
ne išti veće društvo moje,
nit me vojnom tvojijem zovi

VENERE:

Tej besjede tvoje kažu,
da si gńivan ti na mene,
i da imaš drugu dražu,
s kojom traješ dni ļuvene.

VULKAN:

Ko ti radiš proć razlogu
u Martovu biti krilu,
na isti način i ja mogu
obļubiti drugu vilu.

KUPIDO:

Ne bi majka Marta znala,
da mu oružja ti ne kuješ;
tijem se uzrokom šńim sastala,
ti je šńime sadružuješ.

VULKAN:

S oružjem kovati umijem i mreže,
u ńima hitati ļuvene lupeže.
Majka se nu tvoja tijem ne će hvaliti:
i ja ću nać, koja mene će ļubiti.

VENERE:

Ako ti si bog ļuveni,
i od ļubavi ja božica,
ka je druga moj ļubjeni,
van ja, tvoja vjerenica?
Ļubav i ogań stoje u jedno,
i među ńim nije boja,
tijem je slično i pravedno,
da si ti moj, a ja tvoja.
Ne rvimo se mi riječima,
neg nastojmo sa svijem djelim,
da se vrijednijem vitezima
otok ovi naš naseli.

VULKAN:

Kad je taka tva požuda,
i kad to si namislila,
sad si slatka ma razbluda,
sad mi si uprav draga i mila.

KUPIDO:

Tvojijem se besjedam vas, majko ma, prido,
drugi će među vam bit rodjen Kupido;
sinku ina nu djela ištite vi temu,
er mojijeh ja strijela ne podah vik ńemu.

VULKAN:

Nu mi reci, ma ļubjena,
ke nahodiš ti načine,
bez ļudskoga da plemena
ovi otok ne pogine?
Er nemile ove žene,
koje u ńemu sad borave,

7ı. to] *rukop.*: ti

toli vrlo rasrčene
na sve muške jesu glave,
da odkli su svi kolici
poklani u ńih ļudi bili,
božanstvenoj tvojoj dici
ki se nijesu poklonili,
smislit u glavi ne mogu čovika,
ni muške ļubavi, gdi je ženska sva dika;
i netom pri kraju pomorca upaze,
s oružjem stupaju sve, da ga poraze.

VENERE:

Vrlinu ću tu ńihovu
i nemilos ja sniżiti,
i goruštu ļubav novu
u ńih srca postaviti,
da koja je najgńevnija
i najvrlije sad pameti,
ta će biti najmilija,
i u ļubavi sva gorjeti
Za to slavnijeh vitezova
odi grede skup izbrani,
da se po ńim zemļa ova
ļudskijem rodom sva nastani.
Zgradili su oni od skora
plav, koja se Argo zove,
da plahoga budu mora
silne ukrotit ńom valove.
Putim prije ne poznanim
ona morske vale brodi,
k državami inostranim,
gdi se zlatni run nahodi.
Vojevoda je zbora ovoga
vrijedni Jazon plemeniti,
ki Pelije dunda svoga
gre zapovijed ispuniti.
Ke protive, koje trude
s druzim svojijem izbranima
prije neg sreću tu dobude,
mlad kraļević podnijet ima!

Od vjetara boga Eola
za to ja sam umolila,
da učini mora ohola
većma neg su igda bila.
Ne mogući s tega uzroka
trpjet gńiva valovita,
na krajine sega otoka
plav je došla glasovita,
i mnogo će proć vremena,
prem kako su me požude,
dokle voda rasrčena
opeta se smirit bude.
Tim hrabrene zatočnike,
pokli ovako vrijeme imamo,
pustijem diklam ļubovnike,
o ļubjeni moj, podamo.
Ti Kupidu momu sinu
oštre i jake zgradi strijele,
s kijem će snižit ńih vrlinu,
ļudsku družbu neka žele,
najvećega ter sred boja
među sobom ki zavrgu,
da oružja silna svoja
pridobita na tle vrgu,
i što je ženam priličnije,
i za što ih vas svijet cijeni,
svaka od ńih neka b.je
s drazijem svojijem boj ļuveni.

KRAĻ:

Trijeba je, draga ma, da bude
taj boj s prva među nami,
toliko me pun razblude
tvoj medeni govor smami.
O kreposti moje mile,
gvozdolovci jednokasti,
naredjene kujte strile
suproć ženskoj oholasti.
Kupido će vam kazati,
vješto dijete djelu tomu,

kakve imate ńih kovati,
za ugodit srcu momu.
Sa svom moći, sa svom snagom
poslužiti nastojte me,
u koliko s mojom dragom
ja počinem kratko vrijeme.

KUPIDO:

Pođi majko ma ļubjena,
ja ću ćaćka odmijeniti,
strah me da ćeš izmrčena
bez mrčila danas biti.

ČIŃENJE PRVO.

JAZON I ARGONAUTI U DRIJEVU.

JAZON:

O sve grčke od mladosti,
moja družbo, lijepi cvijete,
ki po putu od kriposti
na neumrlu čas gredete;
ki, rodjeni od bogova
i od kraļevske svijetle krvi,
silu morskijeh od valova
pridobili jeste prvi,
po junaštvu ter hvaļenu
svud sloveći vrijednijem dili
dosle ļudem ne vidjenu
korabļu ste sagradili,
ne toliko za ugrabiti
kraļu od Holka run zlaćeni,
gdi se čini uputiti
moj sumńivi dundo meni,
kolik da svijem umrlima
tezijem djelom ukažete,
da pod nebom truda ne ima,
ki vi dobit ne možete,
i da vidi svak očito,
da junaka toga nije,

ki djelovat plemenito
ko vi može i umije —
neka okolo silno more
s plasijem vjetrim punijem gńiva
valovite diže gore
i srči se vam protiva,
i pomorske neka stijene,
ke po crnom moru pliju,
spravļaju se sjedińene,
da nam našu plav razbiju;
neka drokun ogńeviti
brani vunu tuj zlaćenu
i valovi strahoviti,
ki rigaju paru ogńenu;
neka zemļe, posijane
zubim silna zmaja, budu
vojske rađat oružane,
za držati nas u trudu:
vaša krepos temeļita
s nebeskome zgar pomoći
suprotivam svega svita
moguća je vrha doći.

ARGONAUTI:

O vojevoda naš Jazone,
tve viteško srce vrijedno
i kriposne i smione
zače u sebi żeļe u jedno,
tim ti nebo prvo poda
plahe ukrotit morske vode,
vrh kijeh svijetla sva gospoda
od Grecije s tobom hode.
U stečeńu zlatna runa
svakomu je na pameti
vječne časti draža kruna,
kom će svijetu sveđ živjeti.
Ako żeliš, ko nakazni
pleše i kroti strašne i grde:

Za stihom 228. *slijedila je jedna strofa, kojoj se u rukop. sačuvalo od prvoga* *ha samo* ko, *od drugoga* pr, *od trećega* pleme, *od četvrtoga* vrijedna.

evo Erkula, ki bojazni
ne ima od nijedne vrle srde.
  To li na boj zatjecati
viteze bi hotio silne,
i razbijat i tjerati
suprotivne vojske obilne:
  zatočnici s nam kreposni
Telamon je i Peleo,
i svom snagom svud ponosni
Meleagro i Tideo,
  Euridamant, trijes od boja,
Ančeo, svake pun dobrote,
i u mlada ljeta svoja
naučan trudit Euribote.
  To li slatko ko besjedi
družbu mlados tvoja prosi:
razumni te Nestor slijedi,
posred usta ki med nosi.
  Izabrane ako ištemo
naučiteļe i pjesnike,
da u pjevańu ńih slovemo
glasoviti po sve vike:
  evo vrijedna s nam Hirona,
koji krepos zna svakoju,
i Orfea i Anfiona,
ki junačka djela poju.
  To li bi nas žeļa bila,
da dohodne stvari znamo,
ka djelovat trudna dila,
ke susrestit zgode imamo:
  Idmon, kruna svijeh proroka,
i Momso je s nami uresni,
koji otajstva sva visoka
odkrivaju znanom pjesni.
  Ako-li nam jes potreba,
znat žestoke vjetre vrle
i godine plahe s neba,
iz nenadi ke zaprle:
  s nam su dika sve družine
Argo i Tifi, ki su iz mlada

naučili sve načine,
kijem se obijesno more vlada.
S izbranom bi družbom ovom
na nebesa mogo uziti,
a neg vrha doć valovom,
i ku žudiš čas dobiti.

JAZON:

Poznam, družbo moja slavna,
poznam, krune me viteške,
vaša srca želna i spravna
pridobivat trude teške,
i da druzijeh nije bojnika
ludska majka porodila,
kijem je draža čas i dika
i hrabrena svijetla dila.
Časno i vrijedno tko djeluje,
taj uzhodi na nebesa,
s krepostim se napreduje,
bez ke slavna nije uresa;
nu pokli je gńevno more
nas izvrglo na ove žale,
i naprijed se poć ne more
kroz nadmene morske vale:
za mudro se moć vladati,
dokle morski val pristane,
potreba je uzaznati,
koja su ovo mjesta i strane.
Uprav tvrda grada onega,
ki smo iz mora mi vidjeli,
sred zelena gdje se brijega
tja za gorom ovom bijeli,
o Nestore plemeniti
s Elkionom mudrijem hodi
pomno iskat i odkriti,
ka stanuju čeład odi.
Od masline s granicami
prikaž'te se mjesta glavi,
da desnicu združi s nami,
strah i sumńu da ostavi.

NESTOR:

Izvrsna je ta požuda,
i cijeć toga ne štedimo
naše sile, snage i truda,
uprav da se poslužimo.

JAZON:

Ida i Brute na onu goru
za stražane uzidite,
i po suhu i po moru
s pomnijem okom svud pazite,
a mi ostali, družbo izbrana,
da zamani nestojimo,
među nam se segaj dana
s bojnijem trudim natječimo.
A prem je ovo dan čestiti,
kad Grecija puna dike
glasovite po svem sviti
igre čini Olimpike;
i mi odi s naše strane,
za ne imati od ńih żeļu,
sred ravne ih ke poļane
ponovimo u veseļu.
O Orfeo svud hvaļeni,
o poznani svud Ifito,
ki ste iz mlada naučeni
djelovati plemenito;
o Kastore glasoviti,
po spartanskom poļu ravnu
ki si obiko sveđ jezditi
na Cilaru końu slavnu;
i vi ostali vitezovi,
ki na końim boj činite,
običajnu na dan ovi
igru od końa učinite,
od morskoga puta neka
budu odahnut końi izbrani,
da za boja i za tijeka
pak su boļe razabrani.

Bojna igrańa viteškoga
tko dobitnik bude ostati,
Zelenka ću końa moga
ńemu i kopje darovati.

KASTORE:

O vojevoda naš izbrani,
za dan ovi počastiti,
ko ti hoćeš, mi smo spravni
tebe i družbu veseliti.
Izpraznos je zla junacim,
ki neumrlu slavu žude;
za bit svijeto djelim jacim
trijeba je tjerat teške trude.

JAZON:

Ti Poluče i Čeneo,
vrijedni nad sve zatočnike,
Polifeme i Oileo,
kijem u snazi nije slike,
i vi, želni dike istine,
snažni Akasto, jaki Admeto,
i Neptunov sin Ergine,
plemenitijem djelim svijeto,
ponositijeh od desnica
rvite se snažnom vlasti;
ki dobitnik, ki će nica
crnoj zemli vržen pasti,
sabla zlatom okovana
za dostojnu čas i diku
od mene će bit podana
glasovitom dobitniku

POLUČE:

Nam, vojevoda, dar najveći
ispunit je tvoje hoteńe,
tu želimo hvalu steći
trudno i bojno kroz čińeńe;
vitezu je plemenitu
čas neumrla veća plata,

neg da svoji na svem svitu
more od srebra, gore od zlata.

JAZON:

Periklene, ki je mio
razumnoga brat Nestora,
Deukalion, Nauplio,
čas našega svega zbora,
Asterion, Tatao, Plija,
i dva sina Sjeverova,
kijeh hrlina izvrsnija
vrh inijeh je vitezova,
širokoj će na ravnini
iz daleka pješke teći,
kažuć, ko će u brzini
čas i pravu slavu steći.
S ogrļajom suha zlata
hrt, od vjetar brži ki je,
viteška će čas i plata
bit onomu, tko dobije.

PERIKLENE:

Čas i naša brzina je
za sretati zgode trudne,
i junačke tve stupaje
slijedom slijedit u noć i u dne.
Dostojan je vječne časti,
u kreposnijeh tko se izgleda
i ležećoj tamnoj lasti
u svom srcu mjesta ne da.

JAZON:

O Klimene, o Talete,
o kriposni Filoktete,
o Linčeo, koji do mjere
vješto iz luka potežete,
odredjena put biljega
redom ćete vi svi strijelit,
strijelovca ću najboļega
lijepijem darom obeselit:

luk će imati ćaćka moga,
ki je u mlados on nosio,
i kijem je nemiloga
kraļa od Srbaļ pridobio.

FILOKTETE:

Biljeg, koji mi želimo
vrijednijem djelim dosegnuti,
vječna je slava, ku slijedimo,
i od kreposti pravi puti.
Put kreposti tko se strijeļa,
za uhititi ńe urese,
taj dotiče do temeļa,
i neumrlu čas ponese.

JAZON:

O hrabreni Eufete,
o naš vrijedni druže Ifiklo,
kijem je iz truda, za kijem grete,
vjekovito ime izniklo;
o kreposni Palemone,
Menecijo, Ledeoko,
hrabrenosti kijeh smione
ures leti svud visoko;
ako hvalom dostojnome
pohvaļeni bit želite,
jakom stijenom tegotnome
među vam se umećite;
ki dobitnik od vas bude,
oklope će tvrde imati,
da na bojne može trude
boļe u naprijed nastojati.

EUFETE:

Tvoji oklopi, tvoji dari,
drazi nam će veoma biti;
nu vitezu tvrđe stvari
bojne od časti nije na sviti.

JAZON:

Snažni Eurito i Anfidama,
u veseļu svim općenu

rvite se među vama
kroz junačku pes gvozdenu,
i neka vas jošte slide
Euricion, vaša dika,
slavni vitez Etulide,
ki je sunce svijeh bojnika.
Kaciga će lijepa, koju
skova Vukan djedu momu,
biti plata, tko u boju
izvrsniji bude ovomu.
I vi ostali zatočnici,
trud viteški kijem je mio,
družite se svi kolici
s ovijem, kijeh sam pribrojio,
er ne samo dobitnike
ja sam spravan počastiti,
neg viteze sve kolike,
u ovijeh igrah ki će biti.

ARGONAUTI:

Kreposno je tve nukańe,
svaki od nas da ga slijedi,
junačko je dugovańe,
vrijedne vršit zapovijedi.

JAZON:

Sve što igara sred Grecije
na dan ovi mi činimo,
za stat odi veselije,
draga družbo, ponovimo.
Erkule će vitez znani,
ki ove igre izńašo je,
sa mnom sudac bit izbrani,
kako u slavno djelo svoje.

ERKULE:

Sve je lijepo, nu čim poļe
šire i ljepše nać budemo,
da prikazat lašńe i boļe
igre naše tu budemo.

Ti Orfeo s Anfionom,
kijem iz usta med izhodi,
slatkijem glasom i romonom
lijep početak ńim da odi.
Vi pjevajte prvi, a paka
razumni će Hiron pjeti,
komu slavnijeh od junaka
sveđ su djela na pameti.
Tri junačke zlatne čaše
ja ću vami na dar dati,
na čas Arga, plavi naše,
kojijem ćete napijati.

Anfion i Orfeo pjevaju na izmjenu.

ANFION:

Višńi Jove,
koj bogove
i vas ovi svijet gospodi,
uzdigo je
pjesni moje,
da za ńima svak zahodi

ORFEO:

Bog Apolo,
koji okolo
svega svijeta svijeteć grede,
poda meni
glas medeni,
stijene i dubja da me slijede.

ANFION:

Iste stijene,
zanesene
glasom slatke moje lire,
sa mnom išle
pak izišle
na tebanske jesu mire.

ORFEO:

Ako s tebe
grad od Tebe
bi sazidan slatkom lirom;

divje ļudi
vrle ćudi
ja naučih živjet s mirom.

ANFION:

Ja mojima
građanima
put ukazah, s kijem se u skladu
bez sumńive
smeće žive
u rodnomu lijepu gradu.

ORFEO:

Izvrsniji
i mirniji
građanskoga od života
ki vesela
živu sela,
gdi stoji prava svud dobrota.

ANFION:

Tvrdi gradi
od čeļadi
vladani su puni znańa.
a neznanijeh
u seļanijeh
nije kreposna djelovańa.

ORFEO:

Smeća i zloba
svako u doba
združena je s gradovima;
sred dubrava
blaga i prava
svoje stańe čeļad ima.

ANFION:

Sred gradova
nije vukova
ni nemile srde druge;

a pastijeri
od zlijeh zvijeri
sve primaju jade i tuge.

ORFEO:

Ļudi štetni
i neumjetni,
često grade ki vladaju,
sve najgore
zvijeri od gore
svom naravi dobivaju.

ANFION:

Lijepe i mile
gradske vile
sunčanoga pune uresa,
svom dobrotom,
svom ljepotom
božice su od nebesa.

ORFEO:

Lijepos draga
i ćud blaga
od mlađahne pastijerice
pridobiva
i nadsiva
često gradske sve diklice,

ANFION:

Posred grada
lijepa i mlada
rodila se moja vila,
ka krepostim,
ka mudrostim
Paladu je pridobila;
ńe su oči
od istoči
ponosite dvije danice,
svijetlo čelo
i veselo
dvor nebeski, sunce lice.

ORFEO:

U dubravi
dni boravi
Euridiče ma izbrana,
gizdavija
i milija
od ke lijepa nije Dijana;
svijetlo zlato
i bogato
ńe su izvrsne rude kosi,
čisto krilo
mliko bilo,
posred usta rusu nosi.

Hiron pjeva pod arpu:

Ni gradovi, ni dubrave,
ni hvaļena jesu sela,
gdi mladosti nije zabave
na kreposna vrijedna djela.
Nastoj živjet časno iz mlada,
od isprazne dalek lasti,
porodnoga mjesta i grada
želi uživat prave časti.
Nijedna boļe stvar ne nuka
plemenito na čińeńe,
vrijedna i dobra ko nauka
i kreposno odhrańeńe.
Zaludu je svoje stare
duzijem redom na svem svijeti
brojit svijetle gospodare,
a nevrijedno pak živjeti.
Vas, vitezi plemeniti,
ki čim s plavim lijepom grete,
za zlaćeni run dobiti,
svijetla od zlata čas ištete;
ne toliko slavnijeh djela
krv kraļevska svud spjevana
u viteštvu šļe naprijeda,
plemenita koli odhrana.

Vidim, gdi vas u radosti
svijet pripijeva po sve vike
prave izglede svijeh kreposti
silna mora dobitnike;
vidim, gdi je plav hrabrena,
s kojom živu naši uresi,
najposlije prinesena
među zvizde od nebesi;
svijetlijeh krała gdi sinovi
i visocijem rodom bani
čestiti su vitezovi
od zlatnoga runa zvani.

SVI TRI U JEDNO:

Tko kreposno žive i radi,
od svijeh hvałen, drag svakomu,
čas neumrlu sebi gradi
i svom gradu rodjenomu.

KOR OD ARGONAUTA:

Svako u doba hvałen veoma
prislatki će bit Orfeo,
prvi u sela ki pitoma
divju čeład jes priveo.
Ne mańe ćeš, Anfione,
ti steć slavu pod nebesi,
gradske mire i zakone
ki najprvi našo jesi.
A i Hirona vrijedno svoje
uzvisitće djelovańe,
ki hrabrenijem mlacim poje,
što je junačko dugovańe.
Nu je veću čas dobio,
ki sred starijeh davnijeh vika
najprvi je sjedinio
s vjerenicom vjerenika.
Da ne iznađe on vez ovi,
łudska narav kijem se vlada,

:3. vas] *rukop.*: vam.

odkud sela i gradovi
na svijetu bi bili sada?
Od kakve bi čovjek cijene
bez sve ļubi mogo biti,
bez pomoći, bez odmjene,
bez razblude sve na sviti?
Kakva li bi mlados bila
lijepe dikle, koja uza se
ne ima svoga draga i mila,
s kijem mlađahna zabavļa se;
ki je miso ńe izbrana
i požuda slatka i prava,
pokoj, rados, štit, obrana,
ures, dika, čas, i slava?
Još da . . . . . .
samo da se među ńima
mlad i mlada ne ugađaju
krepke vjere zakonima.
Bez jedinstva, bez ļubavi,
što bi bili, boga cijeća,
neg li suh pań u dubravi,
ali ugasla jedna svijeća?
Kako je žednu voda hladna,
kako je trudnu sanak zorni,
kako je žemba mirna i skladna
ļudem pokoj razgovorni,
od vječne je pače slave
rajski život i blaženi,
dva mlađahna ki borave
vjernijem srcem zaļubjeni.
Među onijem, ki uzroci
od kreposnijeh djela jesu,
i dobara iznašaoci,
od koristi ka vječna su,
u neumrloj živjet hvali
i mi ćemo po svem svitu,
ki smo prvi sazidali
plav od Arga glasovitu,

666. boga cijeća] *u rukopisu sa svijem jasno:* boga rjecha *ili treba:* toga cijeća?

da se u našu krepos more
ļudski narod izgledati,
i brodeći sińe more
nove zemļe odkrivati.

ČIŃENJE DRUGO.

IPSIPILE, POLIPSO, DIKLICE.

IPSIPILE:

O diklice plemenite,
ke nad diklam svim od svita
pohvaļene svud slovite
kroz čińenja glasovita;
kijeh najveće jes veseļe
bojno i trudno djelovati,
i mješte igle i kudjeļe
kopje i teški mač vladati,
kažuć ļudskoj oholasti,
da junačke i hrabrene
i za oružja i za vlasti
podobne su vješte i žene —
čuste ko gńev valoviti
dotjero je danas odi
skup viteza plemeniti,
ki run zlatni steći hodi;
kako blago, kako milo
moliti se nam poslaše,
je da bi nam drago bilo,
šńim desnice združit naše,
i na ovemu da otoku
koji god bi dan postali,
dokle srǵbu svu žestoku
rasrčeni smire vali.
Kad zle misli ne imaju,
a bi doć im odi sila,
ja bih ńima, što pitaju,
s drage voļe dopustila.
Hrabrena je srca djelo
i prid svijetom vječne od dike,

ļubežļivo i veselo
primat na stan svoj putnike.
Vašu želu i ćutjeńe
izrecite sad slobodno,
ako moje govoreńe
nije vam drago ni ugodno.
O Polipso mudra i znana,
u svijeh tvojijeh svjetijeh koja
od svake si nas slušana,
reci, ka je miso tvoja?

POLIPSO:

O kraļice Ipsipile,
o gospođe naša draga,
hvalim, što si ćudi mile
i naravim tiha i blaga;
nu primiti na sve stane
gosta, od tebe veći ki je,
od čeļadi mudre i znane
i pametne djelo nije.
Mladijem diklam navlaštito
s plasijem mlacim govoreńe,
to je ńih prikor, to je očito
ńih pošteńa izgubjeńe.
Djevojčica, ka je rada
da sramotan glas ne steče,
od čovjeka plaha i mlada
uklańa se tja daleče.
Kakvu družbu među ńima
plam i suha slama imaju,
tač s mladićim obijesnima
mlade dikle štetne ostaju.
Himbeni su ovo ļudi,
jedno misle, drugo čine;
pod prilikom blage ćudi,
strah me, da nas ne prihine.
Mnozi od ńih roditeļa,
ili oteli s varkom, ili
pod imenom prijateļa
sve su ļubi primamili.

Šnim su u družbi hudi i kleti
grabećega od sjevera
mlaci plahe prem pameti,
ki ne znadu, što je vjera.

Ńim su drage grabše i plijene,
ko ńih ocu, ki nemio
kćercu je kraļa od Atene
Oriciu ugrabrio.

Što Poluče, što Kastore,
kijeh porodi kuf himbeni,
u svom srcu mislit more,
neg da našu čas zaplijeni?

Koje uzdańe nahodite
u Erkulu silnom, koji
vara dikle plemenite,
i o potjeri ńih nastoji?

Vjere u Grcijeh nije podpune,
slijede narav zemļe rodne,
kojoj varke i nabune
i smeće su sveđ ugodne.

Nikako se smirit ne će,
kad im pristat odi damo,
u gospostvu da smo veće,
i da same mi vladamo.

Jedni, koji more brode,
za plijeniti blago tuđe,
kako da se ne uslobode
djelo učinit plijena huđe?

Naše ļudi mi poklasmo
cijeć naravi ńih nesramne,
er glas od ńih uzaznasmo,
da robińe ļube tamne;

a s grabećijem da gusarim
sadružimo sad desnice,
i silnijem se gospodarim
učinimo službenice?

Ne, ne, tako potištena
od nas nijedna ne će biti,
ni svijetloga svoga imena
tamnijem djelom pocrniti.

Jedan krat smo mi kušale,
što je gospodit i vladati;
vik ne mojmo ove hvale
već iz ruka ispuštati.
Kako uzdrže vrstu svoju
plemenite Amazone,
tako u rati i u goju
oslužujmo mi zakone.
One buduć sve mužove
izgubile posred boja,
i ne hteći mlade udove
tamne izgubit ljeta svoja,
na djela se plemenita
i viteška postaviše,
treći dio ter od svita
lijepu Aziju podložiše,
sred ke i sada slavne dosti
drže svijetlo svoje pristoḷe,
kažuć, u sve da kreposti
od ḷudi su žene boḷe.
Plemenitu i hrabrenu
i mi krepos ńih slijedimo,
i neumrlu čas i cijenu
s bojnijem djelim dostignimo,
ter ukaž'mo svemu svijetu
sa svijem znańem, sa svom moći,
da ni u znańu ni u svjetu
ne mogu nas ḷudi proći,
i da boḷe za vladańe
diklice su mudre i vrijedne,
nego pune vuhovańa
muške glave nepravedne.
Tijem pospješno od nas svaka
oruža se i oklopi,
ova od ḷudi vrsta opaka
da se isiječe, da se utopi;
s kopjem, s mačim, i strijelami,
sve satrimo pleme priko;
ne će odoljet moći nami,
da ih je sto krat onoliko.

IPSIPILE:

Vitezove oružane
tako lasno pobit nije,
što se s prva s obje strane
krv velika ne prolije.

JEDNA OD DIKLICA:

Neka od krvi teku rike;
vječnu ćemo čas dobiti,
kad gusare hude i prike
sve budemo pogubiti.
Da prostimo život ńima,
koju bismo čas imale,
bivši našijem mužovima
nemilosnu smrt podale?
Ti među nam, o kraljice,
nijesi dobro učinila,
buduć živa iz desnice
oca tvoga ispustila.

IPSIPILE:

Nijedan dobar sud na sviti,
nijedan razlog nije bio,
dragu ćaćku krv proliti,
ki je mene porodio;
i kako sam bila onada
milostiva u tom dilu,
uzela bih tako i sada
ćud kazati blagu i milu;
nu da nijedna vas ne cijeni,
da ovo velim ja od straha,
i da bježim trud općeni,
ne . . . .:
pripravna sam svako u vrime,
ili sama, ili u jedno,
pod oklopjem junačkime
srce ukazat bojno i vrijedno.
Tim se hrlo pripravimo,
za uputit se sve kolike,

sej viteze da gonimo
ko najgore protivnike.
U toliko, vi ļubjene
dvorkińice me čestite,
ko ste iz mlada naučene,
sada tančac učinite;
dvije najmlađe na izmjenu,
čim ostale budu igrati,
žensku ćete čas i cijenu
skladnom pjesni pripijevati.

Ovdi se čini tančac u prilici od boja.

DVORKIŃICA 1.:

O kreposne,
o ponosne
dikle od Lemna hrabřenoga,
čim hudima
mužovima
vlas iz ruka ugrabiste.

DVORKIŃICA 2.:

Dosle žene
svud cijeńene
izvrsnije bjehu od ļudi
svom dragoćom
svom blagoćom
dobrostive mile ćudi;
vi kažete,
čim slovete
vrijednijem djelim punijem slave,
da i znańem
i vladańem
nadhodite muške glave.

DVORKIŃICA 1.:

Ako mila
je stvorila
narav ženu i čovika,

875. ko] *rukop.*: ke.

da uživaju,
da vladaju
skladni umrla sva kolika;
kako biti
stvar na sviti
može prava i razložna,
da naredna
dikla vrijedna
hudu vojnu jes podložna?

DVORKIŃICA 2.:

Oko desno
nije uresno,
gdi lijevoga oka nije;
ni veselo
ļudsko tijelo,
ke ne ima ruke dvije:
tač ne mogu
po razlogu
bit hvaļena ļudska djela,
gdi hrabrena
mudra žena
ne ima prava svoga dijela.

DVORKIŃICA 1.:

Mnozi od ļudi
zle su ćudi,
i nesvijesne i himbene
ńim su mile
varke i sile,
smeće, ubojstva, grabše, i plijene.
Tijeh vrlina,
tijeh krivina
malo je ženskoj u naravi,
ka tišinom,
ka milinom
najveće se gizda i slavi.

DVORKIŃICA 2.:

Hude i prike
sve bojnike,
priko morske koji vode
gusariti
i plijeniti
i naš pokoj smetat hode,
sve satrimo,
sve pošļimo
pod junačku našu sabļu,
i grabeću
i mrzeću
užežimo ńih korabļu.

IPSIPILE:

Dosta je veće, drage moje;
lijepi tanac ustavite,
ter na prava djela i boje
sve se hrlo pospješite.
Gvozdjem i ogńem oružana
na plav Argo svaka hrli,
da se iz našijeh goni strana
ovi od ļudi narod vrli.
Ipolite vrijedna moja,
ka vrh inijeh svijeh diklica
i sred mira i sred boja
ļubjena si ma družica,
poklisarom Jazonovim
od moje ćeš strane riti,
da mu prid svim vitezovim
ovo budu navijestiti:
ko god s tobom od junaka
mač na bedri za čas paše,
i djeluje djeļa jaka,
i bojnoga końa jaše,
kraļica vas Ipsipile
na viteškom semu kraju

968. semu] *rukop.:* svemu.

i ńe druge bojne i mile
na rat smrtni pozivaju,
ter s oružjem sve spravne su
vami danas ukazati,
vrijedne dikle da dobre su
i podobne svijet vladati,
pače od veće da je cijene
jedna žena svijesne ćudi,
neg pameti potištene
sto zločestijeh tamnijeh ļudi;
tim ili se šńima bijte,
ili puni svi prikora
naše iz zemļe tja bježite
s vašijem Argom priko mora.
A mi, smiona družbo, veće
oružat se pospješimo,
čas i dika naša ne će,
da krzmamo i da cknimo.

DIKLICE:

Mudro veliš, o kraļice,
sad si svemu puku mila;
od kraļevske djevojčice
kraļevska se prose dila.

KOR:

Pravedno je, da se svudi
po svijeh zemļah, priko mora,
glasi u jedno našijeh ļudi
i krivina i pokora;
da zloćudni ļubovnici
prime nauke vjekovite,
u kakvoj se drže dici
lijepe dikle plemenite,
i da jedna, ka je tebi
srce svoje darovala,
i drazijem te jes na nebi
gospodarom izabrala,
ka te dvori, ka te uživa
za najdraže sve veseļe,

na uzdano ka ti odkriva
sve potajne svoje żeļe,
sve vjernosti na uzdarje
ne ima biti pogrdjena,
i, što teška prem nekar je,
nemilosno privarena.
Čovjek, ki bit hvaļen ļubi,
i živjeti bez zabave,
razložno je, da svu ļubi
vjernu drži na vrh glave.
Kakav svijeća da sunčana
ures poļu nebeskomu,
tako je druga lijepa i znana
od uresa drugu svomu.
U ļudskomu nosi licu
srce slično bijesnoj srdi,
zaručenu svu drużicu
i gospoju ko pogrdi;
za što kako muž neharni
da pedepsan zlo ne bude,
ki hotinstvom vjeru ckvrni
i nečiste tjera blude?
Mudra dikla u svom drugu,
ki je sva ļubav ńe na svitu,
zloću i nesvijes svaku drugu
može trpjet i podniti,
u rasrģbi nu je ogńenoj,
iz pameti pače izlazi,
na bludnici potištenoj
promijeńena kad se upazi.
Tijem s našega neka izgleda
vjerenici plemeniti
uzmu nauk u naprijeda,
vjernijem ļubi vjerni biti;
pače neka dikla svaka
tvrdo gleda ka se vjeri:
koga pekne zmija opaka,
i mańe se boji zvijeri.

ČIŃENJE TREĆE.

JAZON I DRUŽINA S VIJENCIMA OD DOBITJA I OD IGARA.

JAZON:

O vitezi plemeniti,
lijepo ste se vi podnili,
i dan ovi svim čestiti
lijepijem igram proslavili.
Razlika je bila mala
od jednoga do drugoga,
nu je neumrla svijeh hvala
s bojna igraňa viteškoga.
Svaki od vas toga cijeća
vrhu časti ne izrečene
lijepijem darim, ko se obeća,
darovan je sada od mene.
Vi darove, ke nosite,
i s darovim dobru voļu,
lijepijem redom izredite
po ravnomu semu poļu.
Pak vi, ki ste odredjeni
pametari svačije dike,
u dostojnoj svakoj cijeni
proglasite dobitnike.
Razložno je i pravedno,
da u besjedi svijeh jezika
djelovaňe bojno i vrijedno
slove slavnijeh zatočnika.
Ali Elkion i Nestore
poklisari gredu ovamo;
počekajte, ňih govore
da najprije poslušamo.

ELKION I NESTORE POKLISARI, JAZON I DRUŽINA, ERKULE

NESTORE:

O vojevoda naš primili,
ko tva žeļe vlas visoka,
pomňivo smo mi hodili
priko svega sega otoka.

Mjesto se ovo Lemno zove,
ogńenoga stań Vulkana,
za nebeske gdi bogove
oružja su sakovana.
Ni sred grada, ni rusaga,
kako znamo da bi prije,
muške u ńemu glave i traga
ni za čudo vidjet nije,
od osvetnijeh za što žena
cijeć zločinstva i zle ćudi
ļudska vrsta sva pobijena
u način je veomi hudi.
Lijepa kćerca Toantova,
Ipsipile dikla mlada,
kraļica je sad ńihova
i mudro ih veomi vlada.
Ona u gńivu općenomu
tiha srca i pameti
sama dragom ćaćku svomu
nije život htjela uzeti;
cijeća toga blaga i mila
koliko se boļe more
i nas jutros jes primila
u kraļevske svoje dvore,
i hoteći za jedno s nami,
ki želimo, mir sklopiti,
s ostalijem se družicami
nije mogla pogoditi.
Sve kolike tim spravļaju
viteški se oružane,
da odovle nas tjeraju,
i da zemļu svoju brane.
Samovoļne, plahe, obijesne,
diklice su sej hrabrene,
ali zdrakom slike uresne
ļuveno ti srce plijene;
nu kraļica Ipsipile
jak božica od nebesi
dragoćom se krvi mile
nad sve ine gizda i resi.

Rane u licu ruse i lire,
ona od zlata ima kosi,
iz usta joj med izvire,
u pogledu sunce nosi.
Plemenita zatočnica,
za sve u riječi ļubežļiva,
s mnoštvom bojnijeh od diklica
svijeh na smrtni rat poziva;
za to ili se odijelimo
priko mora s našom plavi,
ili činit pripravimo
s plasijem diklam boj krvavi.

JEDAN OD ARGONAUTA:

Ne znam, ka je čas i dika,
da mi, koji svud slovemo
ko najboļijeh cvijet bojnika,
s mladijem diklam boj bijemo?
Tim za ruke u ńihovu
krv nejaku ne okrvavit,
potreba je zemļu ovu
i ova mjesta nam ostavit.
Sad se na plav uklonimo,
za ne steći sej nehvale,
dokle vrijeme izprežimo,
za moć brodit morske vale.

ERKULE:

Kad se na plav ukloniti
ko mu drago mi budemo,
glas prikoran po svem sviti
ovijem bijegom dobitćemo,
da mi, ki smo svud držani
za najboļe zatočnike,
koji srde i nemani
satiramo vrle i prike,
i ki silnijeh množ junaka
dobili smo i posjekli,
isprid mladijeh djevojaka
sramotno smo da utekli.

Cijeć potjere pače ove
one bi se sveđ hvalile,
da najboļe vitezove
na boju su pridobile.
Tim nikako ńim ne damo,
da se diče ovoj časti,
neg ih odi dočekamo,
za u prikor ne upasti.
Nu ako nas żeļa nije,
da se našijeh od desnica
na tle rusa krv prolije
od mlađahnijeh zatočnica;
kad im poznat učinimo,
da u junaštvu mi smo prvi,
nazad ruke ńim svežimo
bez ubojstva i bez krvi,
ter svezanijeh tač rukami
priko morske vode sińe
našijema ih ļubovcami
odvedimo za robińe.
Većoj ćemo bit u cijeni,
kad ovako ńih stečemo,
neg li kada run zlaćeni
Eti silnom kraļu otmemo.
Nu stražani s gore gredu
što god novo nam kazati,
čujmo ńih glas i besjedu,
za boļe se moć vladati.

ISTI I GLASNIK S GORE.

GLASNIK:

S mačem, s kopjem, i strijelami,
o vitezi, silna i jaka
grede vojska suproć nami
oružanijeh djevojaka.
U glas jedan sve vikaju:
da pobije, da se isiječe,
brańenomu našem kraju
nemir nosit tko dotječe.

Sve su stasa junačkoga,
sve hrabrene, nigda prije
čuda vidjet ovakoga
zgodilo se meni nije.
Za brijegom su jedne ovezim,
sad će na ovom mjestu biti,
s najboļijema ko vitezim
spravimo se šńima udriti.
Jedne gńevne i nemile
put korabļe naše slavne
s ogńem su se uputile
užeći je hrle i spravne.
A prem evo od onuda
jedan glasnik s plavi grede,
dihajući jedva od truda,
rańen, krvav, slike blijede.

DRUGI GLASNIK S MORA:

Vrijeme zaman što trajete?
Poginut smo svi gotovi;
o hrabreni vitezovi,
amo u luku svi tecite.
Zatočnica bojnijeh sila
s britkijem gvozdjem, štetnijem plami,
ugrabit je naripila
i užeći Arga nami.
Pomorci su jedva utekli
od ńihova prika gńeva,
i usiļeni s kraja odsjekli
sve kolike veze od drijeva.
Ali jedne ńih srdite,
kako nije izrijet moći,
jak lavice skaču i prite
na ń po moru plovom doći.
Navalile jedne s kraja
bez pristanka strijeļat jesu;
mirna u plavi nije stupaja,
po ńoj strijele neizbrojne su.
Ja, na vrijeme ki se bio
nijesam s družbom sahraniti,

ovi sasma glas nemio
doteko sam vami riti,
i bježeći priko brijega
bjeh od oštre rańen strile,
da ne dođem bez biljega
od vrline ńih nemile.

JAZON:

Hod'mo na plav, družbo, ureda
pedepsati dikle smione;
ali ohole pune ijeda
s brijega gredu na nas one.
Svi se strane uklonite,
da čujemo što će riti,
viteški se pak spravite
od ńih sile osvetiti.

KRAĻICA IPSIPILE S VOJSKOM OD DIKLICA, JAZON I DRUŽINA.

JEDNA DIKLICA:

Tužni mlaci, ka žestoka
čes i sreća vas donije
vrh našega sega otoka,
gdi čovjeku stana nije?
Ne znate li, da sred ńega
mi poklasmo bez zabave
od djeteta najmańega
do najsjeđe muške glave?
Tako i ruse glave vaše,
za sve oklopjem utvrdjene,
od ruke će bojne naše
pastit s trupom razdijeļene.
Tim za ne bit svi pobijeni,
na tle oružja sva vrzite,
ter odovle podniženi
s vašijem Argom tja bježite.
Vaše ćemo mače i kopja
posred crkve objesiti,
i ugrabjena vami oklopja
ovijem pismom naresiti:

ova kopja, ove mače,
s oklopima bojnijem ovim,
dikle oteše od svijeh jače
naj jačema vitezovim.

PJEVA SE:

Tužni mlaci, ka žestoka
čes i sreća i t. d.

JEDAN OD BOJNIKA:

Ka nepamet vas potače
krit oklopjem svijetlo lice,
i vladati kopje i mače,
o razbludne zatočnice.
Dajte oružje vitezima,
a, čijem srca zanosite,
odjećam se uresnima
i biserim naresite.
Sviono ruho mješte oklopja
ima biti vaša žeļa,
a u mjesto mača i kopja
tanka igla i kudjeļa.
Nu za sve ste prsi bijele
bez razloga bez nijednoga
tvrdijem gvozdjem naresile
bojna oklopja junačkoga,
nijedna ne moj posumńiti,
ni promisli u pameti,
da će ubijena od nas biti
i od našega mača umrijeti;
svezatćemo nazad vami
ruke, kom vas dobudemo,
da vas našijem ļubovcami
robińice povedemo.

PJEVA SE:

Ka nepamet vas potače i t. d.

DRUGA OD DIKLICA:

Prije će našu svu koliku
crna zemļa krv popiti,

nego ćemo sužne viku
i robiñe vaše biti.
Ali u komu jadu i trudu
bitće vaše majke i ļubi,
uzaznati kada budu,
da vas ženski mač pogubi.
Još da vi nas dobudete,
kako ste se zahvalili
malu slavu tijem steć ćete,
što ste žene pridobili;
a mi kad vas dobijemo,
po sve svijeta četr strane
pohvaļene biti ćemo,
i od svakoga pripijevane;
glasit će se po sva lita,
ko najboļijeh množ junaka
bi sramotno pridobita
od mlađahnijeh djevojaka.

PJEVA SE:

Tužni mlaci i t. d.

DRUGI VITEZ:

Vi ljepotom svijetla lica
nas možete pridobiti,
a u junaštvu od desnica
sve se nami pokloniti.
Našom rukom pridobita
svaka se od vas srećna zovi,
er najboļi svega svita
dobitće vas vitezovi.
Ali što će tašte riječi?
Pomagate vi se ñima;
krepostan se vitez diči
bojnijem djelim, ne riječima.

PJEVA SE:

Ka nepamet vas potače i t. d.

TREĆA DIKLICA:

Od vas mi se ne strašimo
ni u riječih, ni u dilu;

pristupite, da se udrimo,
i kušamo vašu silu.

JAZON:

Sva se vojska ne udaramo;
izaber'mo među nami
strane po pet, ki se imamo
za svijeh inijeh udrit sami.

IPSIPILE:

Mi smo spravni, ko hoćete
junački se s vami udriti,
nu se vele vi ne ćete
ovijem bojem pohvaliti.
O hrabrena Ipolite,
o kriposna Dejidamija,
o bojnice glasovite
Antiope, Marpelija,
kad svom inom družbom smionom,
vaša mlados sa mnom ima
boj s hrabrenijem bit Jazonom
i s njegovijem vitezima;
ukažite, ako ikada,
na junačko vaše lice
da junačke budu sada
odgovorit i desnice.

JAZON:

O hrabreni Telamone,
o Erkule, o Peleo,
o kreposti pun smione
glasoviti svud Tideo,
s bojnijem ćete diklicami
pored sa mnom vi se udriti;
vitezi ste, drugo vami
nije potreba besjediti.
Ipsipile, svijeh kraljica,
jake riječi i desnice,
bitće moja zatočnica;
vaše bojne ńe družice.

IPSIPILE:

Drago je nami svijem kolicim
i mnoge su naše sreće
boj bit s takijem zatočnicim;
na junačka djela veće.

Odi činu među ńima moreśku s mačima.

JAZON:

O kraljice plemenita,
ja neumrle slave radi
u razlicijem stranam svita
s nebrojnom se bih čeljadi,
nu takoga zatočnika
nezamjerih nigda prije,
ko viteška tvoja dika
junački se siječe i bije;
za to, ako posred rati
blage molbe mjesta imaju,
i glavni se veće krati
neprijatelji umaljaju:
i ti nam se dostoj odi,
i hrabrene tve družice,
ljubežljivoj u slobodi
odkrit svijetlo vaše lice,
neka očito svi gledamo,
čije od ruke, ili umriti
na viteškom polju imamo,
ili koga pridobiti;
a mi odkrijmo, družbo moja,
naše obraze toga prije,
strah i sumńa da nikoja
diklicami vrijednijem nije.

JEDNA DIKLICA:

Ne samo smo mi spravjene
tvrdo oklopje dignut s čela,
neg naprave sve gvozdene,
kijem se svaka nas odjela,
ter nijednoga bez oklopja
kad budete nas poznati,

i na mače i na kopja
junački se s vam rvati;
i ako dosta nije jedan,
i srca je prem strašiva,
ter se ćuti malo vrijedan
doći svakoj nas protiva,
ne šted'te se na svakoju
doći dva, tri, četvorica,
kreposna je naša u boju
odoljeti svijem desnica.

IPSIPILE:

Tašte riječi ostavimo,
o ļuvene me družice,
ter bez nijedne smeće odkrijmo
slavnijem mlacim naše lice.
Odkrivam se ja najprva,
kraļeviću plemeniti,
neka budeš, s kijem se rva,
u priliku sad paziti.

JAZON:

Koja se ovo svjetlos rađa
iz sunčanijeh tvojijeh oči,
momu srcu draža i slađa
neg li sunce od istoči?
Što nije mogla tva desnica,
o kraļice lijepa i mila,
zdrak djelova tvoga lica,
kijem si mlados mu dobila.
Od ruke se tve ne branim,
evo t' na dar mača moga;
da ja tebe ńime ranim,
ranio bih mene istoga.
Ili glavu odsijeci mi,
moja lijepa zatočnice,
ili blago ukaži mi
i smireno tvoje lice.

IPSIPILE:

Da odsiječem glavu tebi
u bojnomu prikom ijedu?
Ne bješe je kazat trijebi,
drag viteže, mom pogledu.
Obraz i riječ tva medena
većma me je pridobila,
neg junačka i hrabrena
bez izgleda tvoja sila.
Tim ne samo boja ovoga
podavam ti ja dobitje,
neg kraļestvo srca moga
i sve ostalo moje bitje.
Gospodar si ti ļubjeni
moje glave i života,
zapovijedaj što hoć' meni,
svezala me tva dobrota.
O bojnice plemenite,
izabrana družbo moja,
na tle oružje tja vrzite,
odi veće nije boja;
jedovito srce opako
za jedno sa mnom svaka ostavi,
ter viteze lijepe ovako
ļubi, dvori, hvali, slavi.

DIKLICA PRVA:

Mudro veliš, o kraļice,
djelo tvoje sve slijedimo,
misli naše i desnice
s vrijednijem mlacim sadružimo,
koji ako se nam dostoje
bit ļubjeni vjerenici,
čas najveća naša to je,
pače u vječnoj mi smo dici.

JEDAN OD ARGONAUTA:

Tko je od tvrda gvozdja i stijene,
o gizdave zatočnice,

da vas ne će za ļubjene
i za drage vjerenice?
Rajskijem licem i dobrotom
svi smo vašom pridobiti,
sa svijem srcem i životom
pripravni smo vas ļubiti.

IPSIPILE:

Skladna ovako svijeh odluka
nije bez višńe zapovijedi,
odi radi božija ruka,
ovako se gori odredi;
tim pokli ste odlučili,
o kraļevski zatočnici,
biti druzi naši mili
i ļubjeni vjerenici,
sve vam skupno zahvaļamo
sa svijem srcem i pameti,
i naše vas uzimamo
gospodare na sem svijeti.

JAZON:

O diklice plemenite,
svakoga je od nas żeļa,
da vi nami gospodite,
kako uzroci svijeh veseļa.
Ti kraļice lijepa i znana,
protivnice lijepa moja,
od sada ćeš bit izbrana
ma kraļica i gospoja,
a družice tvoje mile
bitće drage vjerenice
istijeh mladac, kijeh bile
do sada su zatočnice.
Družbu ostalu moju i tvoju,
kako sreća ńih dopade,
sadružimo u pokoju
s vrijednijem mlacim dikle mlade.

IPSIPILE:

Ko želite sve će biti
u podpunu miru i skladu,
vjere ćemo tej svršiti
brzo u Lemnu lijepu gradu.
Jedna od mlađijeh dvorkińica
pođ' naš ovi mir objavi
družbi ostalijeh zatočnica,
ke boj biju s Argom plavi,
ter im reci da ustave
jedovite misli prike,
i dvoriti da se sprave
lijepe i mlade vjerenike.

JAZON:

Također će, družbo moja,
na plav jedan vas otiti,
i našega svrhu boja
svijem pomorcem navijestiti,
da se smire, da ne imaju
od ničesa sumńe i straha,
i da samo plav čuvaju
od silnoga mora plaha.
A i mi ćemo brzo k ńima,
čijem će sasma mirni ostati,
s vjerenicam ļubjenima
na korabļu došetati.
A vi ostali, družbo, sada
i nas i vas proslavite,
i za biljeg mira i sklada
s diklam tanac izvedite.
Ti Hirone, i Orfeo,
i Anfione glasoviti,
kroz glas meden i veseo
nastojte nas veseliti.
Našu sreću i namjeru
slav'te sve što boļe znate,
i vitešku našu vjeru
skladnijem pjesni pripijevate.

IPSIPILE:

O družice moje izbrane,
i vi pojte vaše pjesni,
neka je rados s obje strane
i veseļe i ļuvezni.

Argonauti i diklice vode tančac i pjevaju na izmjenu.

ARGONAUTI:

O bojnice,
zatočnice
urešene rajskom dikom,
Lemnijade
dikle mlade,
svijetle djelim i prilikom,
vi nemile
pripravile
bjehote se dana ovoga
nas dobiti
i pobiti
posred grada junačkoga;
sad se spravi
u ļubavi
naše od družbe vaš svakoja
pridobita
sred čestita
ļuvenoga biti boja.

DIKLICE:

O hrabreni,
o hvaļeni
kraļevići plemeniti,
pripijevani
i poznani,
gdi god žarko sunce sviti,
s bojnom vlasti
u oholasti
vi danaske posred rati
pridobijene
zarobjene
hotjahote nas vezati;

sada svaki
kroz vez jaki
naše vjere temeļite
u radosti
i u dragosti
svezani se bit spravite.

ARGONAUTI:

Tihoća je,
dragoća je,
i ljepota vaša mila,
našu družbu
vam na službu,
lijepe dikle, ulovila;
s ne izrečenom
za to scijenom
ostaćete slavne svudi,
er junake
jeste ovake
pridobile tihom ćudi.

DIKLICE:

I vi blagom
slikom dragom
i besjedom vašom milom
nas dobili
i smirili,
ne junačkom jeste silom.
Među ostale
vaše hvale
ni ova mala ne će biti,
što s milinom
i tišiňom
biste jaci nas dobiti.

U JEDNO ARGONAUTI I DIKLICE:

Stvari slađe
ne iznađe
majka narav na sem svitu

draga od veza,
kijem viteza
vjera i diklu plemenitu;
uzmnožnima
gradovima
kreposne su vjere straža,
vjere čine
draže općine,
vjerami se svijet uzmnaža.

ARMIDA.

Rukopis: Armida Đona Palmotića.

Čeļad, koja ulaze u ovo čińenje.

Sreća.
Ubaldo.
Karlo.
Rinaldo.
Armida.
Skup vila.
Sirene.
Nakazni pakļene.

PROLOG: SREĆA.

Ja sam ona, ku spovijeda
svijet, obilna mnozijem darim,
sreća, ke vlas zapovijeda
svijetlijem kraļim, vedrijem carim.
Po naredbi nebeskoga
kraļa dođoh u ove strane,
od kraļestva koje moga
na svijetu su srećne zvane.
Slavni Gofred nebu ugodni
s vrijednom vojskom svijeh bojnika
grad postupa, u kom podni
bog smrt prijeku za čovika.
Sńim vas ini zbor viteški
hrabreno se rve i trudi,
za podati kroz boj teški
slavnu svrhu svoj požudi.
Koje trude, koje muke
svi podnose, za oteti
iz nevjerske silne ruke
srećno mjesto, grad prisveti!
Sam Rinaldo, čas i hvala
sve latinske vojske, odi
ļuvenoga posred kala
izgubjen se vas nahodi.
Svijetlu krunu svijeh viteza
sred raskošna bludna zida
razbludami svojijem sveza
vilenica lijepa Armida;
lijepa Armida, ke na sviti
čudna je lijepos i hitrina,
nu ńe porod glasoviti
sva nadhodi čuda ina.

Plemenita ńu Sirena
kon Eufrate rijeke rodi,
koja od kraļa bi ļubjena,
ki Damaškom jur gospodi.
Sirena ova rajskom dikom
svoga glasa i ljepote
srca mnozijem ļubovnikom
zanosaše i živote,
a nada sve mogućega
toga kraļa smami i stravi,
ki goraše cijeća tega
vas užežen u ļubavi.
Tako ima svoju żeļu,
čijem je dvori i šńe uzdiše,
ter združeni u veseļu
lijepu Armidu porodiše.
Ćajko umrije, a vik koja
suncu odsiva svom lipotom,
sve hitrosti znat nastoja
pod svojijem dundom Idraotom,
od kojega bi poslana,
da kroz mile svoje urese
vjernu vojsku od krstjana
rani, ustrijeli, i zanese
Tu se učini smeća mnoga
kroz čińeńa ńe himbena,
od Rinalda nu slavnoga
osta i ona zanesena.
S prva iđaše na ń nemila,
da ga smrti zlom pogubi,
nu ļuvena zlatna strila
usili je, da ga ļubi.
Tim da je ne tre strah usioni
da od ńe bojnik drag ne uteče,
u otok ga ovi doni
od viteza svijeh daleče,
gdi sagradi zid veseli
vrh visoke strme gore,

50. svom] *rukop. mjesto:* sv *postojano ima:* sf.

ka se okolo snijegom bijeli,
a vrsi joj cvijećem gore.
  Tvrda ograda od svih viša
sapletene i zgusnute
sred zahodna okoliša
zdrži u sebi mnoge pute;
  pute pune straha i tmina,
kraja i srijede ki ne imaju,
čijem bez reda i načina
smeteno se izvijaju.
  Posred oble ove obzide
rajskoga se puni uresa
perivoji lijepi vide,
u kijeh capte sva čudesa.
  Svak bi reko, da spuštava,
čim razbludom ovdi zene,
zemļa, dubje, cvijetje, trava,
slatke uzdahe i ļuvene.
  Nije grane, nije lista,
ni ružice na livadi,
gdi veselo ļubav ista
sve raskoše ne usadi.
  U veseļu dragom dosti
gledaš slatke pjet slavice,
i razbludne u radosti
celivat se golubice.
  Nitko ne bi promislio,
da su djela to viliṅa,
neg naravni način mio
da sve resi i načiṅa.
  Čestitoga mjesta u srijedi
s ponositijeh sto prozora
dvor visoka zida sjedi,
kakva vijeku ne bi dvora.
  Pokovana srebrom vrata
od svih strana ima okolo,
na kih vezi suha zlata
ṅih uzdrže, skripe okolo.

108. skripe] *rukop.*: scripe.

Kraj lijepoga perivoja
vir izvire bistre vode,
usred smijeha i pokoja
smrtni plači gdi se plode.
Ovdi vila lijepa i huda
s drazijem svojijem, koga stravi,
sred raskoša, sred razbluda,
sred celova dni boravi.
Ali paklu grad ļubjeni
višńi oteti hoće sgara,
i Rinaldo da hrabreni
sve pakļene sprave shara;
čini da ja strjelovita
priko mora budem doći
po bojnika plemenita
s dvjema drazijem mnoge moći.
Ubaldo se jedan zove,
ki je obišo segaj svijeta
mnoga mjesta i gradove,
pun mudrosti svake i svjeta;
drugi je Karlo bojna imena,
ki Rinaldu slavnom nosi
od vojevode svoga ubijena
mač, ki osvetu lijepu prosi.
Znani starac i pravedni
do je načine lijepe ńima,
da slobodit vitez vrijedni
iz ruka se silnijeh ima.
Ko će dobit sve kolike
plahe zvijeri, hude otrovi,
po naredbi vile prike
ke čuvaju otok ovi,
pridragoga štit kamena
podo im je i prut zlatni,
i lis, ki će kroz smetena
mjesta ńimi put kazati.
Jučer noćno druzi mili
zahodnoga put zatvora
za jedno su se uputili,
ja ih čekam na kraj mora.

U toliko s blagom česti
svak posluša pomno sada,
kako ne ima cijele svijesti,
tko u ļuvene veze upada;
u svijetlomu paček štitu
s Rinaldom se svak ogleda,
ko s kriposti svak na svitu,
ne s lijeposti pre naprijeda.

ČIŃENJE PRVO.

PRIKAZAŃE PRVO.

UBALDO I KARLO.

UBALDO:

Pravedno se ļubav slijepa
od ļudskoga zove zbora,
er ńe oružje koga cijepa,
ne ima svijesti ni razbora,
čim Rinalda, ki svud slove
cijeć kriposti sve visoke,
zatvorila jes u ove
nam ne znane sasma otoke,
neka vitez plemeniti,
ki je za boinijeh rođen truda,
sred plahoga ovdi bluda
bude ukopan živ na sviti.
Je li pravo, da hrabreno
srce slavno svijeh bojnika
u razbludah zatravļeno
stoji daleko bojnijeh dika?

KARLO:

Ke pučine, koja mora,
moj Ubaldo, druže mili,
tja daleče od tabora
krstjanskijeh smo pribrodili!
Nije mogo nitko ini,
nego sreća svojom česti

valovitoj po pučini
u ove strane nas dovesti.
Me se srce vik ne nada
stavit na ove tle stupaje;
čini mi se gledat sada
od novoga svijeta kraje.

UBALDO:

Ovijeh strana jošte onamo
glas među nam ne prolijeta;
Karlo, jedva mi sad znamo
treći dio svega svijeta.
Nu si čuo, da će vrijeme
doć kreposnijeh ļudi obilno,
ki će s plavim hrabrenijeme
očean brodit more silno.
S ńim u družbi sreća mila,
plešuć morske sve valove,
otvoriće jedra bila,
za nahodit svijete nove,
da će jedva moć uprijeti
bistri pogled svoj za ńima
glas pun oči, koji leti
s neizbrojnijem sveđ krilima.

KARLO:

Srećna mjesta, koja dati
viteze će svijetu take,
uz kriposne kijeh će zrake
stara kripos pomrčati.
Tko da Erkula tad proslavi,
ki u širokom moru plije,
svrhu od puta tijesnu stavi,
da se naprijed proć ne smije?

UBALDO:

Druga kripos, druga znańa,
ukazaće tad pravedno,
stat sred kratka da se znańa
ne miruje srce vrijedno.

Čuo si, kako krepka i jaka
plav u moru srećna toli
sunčanoga pored zraka
vas će obkružit svijet okoli;
ko će vjera naša sveta,
neka ńoj se svak pokloni,
sve novoga zemļe svijeta
uresiti svijem zakoni.

KARLO:

Zlo bi bilo, da zabjeni
leže u tminah po sve vike
ļudi, od boga ki stvoreni
za nebeske jesu dike,
jak Rinaldo, ki se rodi
na visoka bojna dila,
svoju mlados sad provodi
bludne Armide usred krila.

UBALDO:

Zlobna sila, silna zloba
od pakļene hude vlasti
ńemu učini u ovo doba
u ļuvene veze upasti,
znajuć da su trudne muke,
Jerusalem grad prisveti
bez ńegove bojne ruke
nevjernikom zlijem oteti.

KARLO:

Ne, ne, stupaj pospješimo
u zahodne tašte zide,
ter viteza slobodimo
iz sužanstva hitre Armide.

UBALDO:

Koje ovo zvijeri prike
iz gustoga teku gaja?
Strašne ti su ńih prilike
zlijeh nakazni, vrlijeh zmaja!

Hude vojske! Skupa grda
plasijeh lava i medvjeda!
Strahovitijeh toli srda
vik me oko ne ugleda.

KARLO:

O Ubaldo, prema tebi
gredu zvijeri sej nemile;
mač poderi, da te ne bi
za jedno sa mnom razdrpile.

UBALDO:

U nožnicu britke mače
postavimo; vojska ļuta
od tega će uteć pruta,
za sve ohola na nas skače.

KARLO:

Ko pobjegnu? Čudne moći!
Kaž'mo srce krepko i jako,
ne može nam vrha doći,
protiv nami da je vas pako.

UBALDO:

Vrijedni starac mudri i znani
na dijeļeńu nami ne da
ovi zlatni prut zamani;
hod'mo, druže moj, naprijeda.

KARLO:

Koja se ono družba mila
iz onoga vira otvori?
Slatke zgode, lijepijeh vila;
drazi ti su ńih pozori!
Uklon'mo se, druže, strane,
ne udi nam ovdi stati,
prilike su ńih sunčane,
milo ih je pogledati.

UBALDO:

Ovo su vode one od smijeha himbene,
gdi na zlo priklone stanuju Sirene,

ke pojuć prihude šikaju čovjeka,
neka se ne bude probudit do vijeka,
er umorne netom oči
bludni i tihi san zatvori,
huda iz vode družba skoči,
da te shara, da te umori,
i netom se tko napije
iz himbenijeh ovijeh voda,
toliko se paka smije,
da smrt sebi plačnu poda
Nu ako ćeš da pazimo
vode i tance ńih vesele,
uši cvijećem zatisnimo,
prije nego su pjet počele.

PRIKAZAŃE DRUGO.

SKUP VILA KOJE TANAC IZVODE, UBALDO, KARLO, I SIRENE.

VILE:

O vi, kojijeh sreća mila
na čestite ove kraje
priko mora jes donila,
gdi se u miru život traje,
stupaj se ovdi vaš ustavi,
da s nam za jedno provodite
u veseļu i u ļubavi
danke mirne i čestite.
Ovo je stańe od pokoja,
draga se ovdi rados plodi,
bez nikakve misli od boja
pravi se ovdi mir nahodi;
mir ki narod ļudski uživa
u zlaćena doba ugodna,
s ļudem ļubav kad pribiva
i vesela i slobodna.

SIRENE KANTAJU:

Hod'te, hod'te, sred slobode,
hod'te, u miru i u ļuvezni

hladne ispijat ove vode,
tance izvodit, pjevat pjesni.

VILE:

Ovdi vječno primaļeće
s jesenim se vječnom resi,
u jedno raste plod i cvijeće,
dar obilan od nebesi.
Svacijem darim blage sreće
srećna se ova poļa diče:
na jednoj grani vojka niče,
a na drugoj zrela je veće.
Zemļa gvozdjem ne tegnuta,
u veseļu, u radosti,
iz plodnoga svoga skuta
dava sitne obilnosti.
Mlijekom teku slatke rike,
medom rone divji hrasti,
bez pomoći puna dike
loza rađa svoje slasti.
Ovdi blazi sveđ vjetrici
bio dan zovu, zoru bude,
medni u dubju čim slavici
poju žubor pun razblude.
Sve što narav mila i blaga
za raskoše ļudske stvori,
sred pokoja tiha i draga
u ovemu se mjestu zori.

SIRENE:

Hod'te, hod'te, sred slobode,
hod'te, u miru i u ļuvezni
hladne ispijat ove vode,
tance izvodit, pjevat pjesni.

VILE:

Tvrde štite, mače klete,
ke ste dovle vi nosili,
već slobodno vrć možete,
o bojnici vrijedni i mili,

i pod hladom duba ovoga
miru oružje posvetiti,
er bojnici ļuvenoga
ovdi ćete stijega biti.
Bojno poļe vam posteļa
mekahne će bit zeleni,
da bijete sred veseļa
boj prislatki svijem žuđeni
Mi ćemo vas oba odvesti
u kraļice naše izbrane,
ka blaženom rajskom česti
resi sluge ńe poznane.
Ona će vas u svom raju
među verne uzet svoje,
kijeh je uzela, da uživaju
slatke i drage šńom pokoje.

SIRENE:

Hod'te, hod'te, sred slobode,
hod'te, u miru i u ļuvezni
hladne ispijat ove vode,
tance izvodit, pjevat pjesni.

VILE:

Hod'te, u boju ļuvenomu
provoditi vaša ljeta,
đokli u licu rumenomu
proljetje vam drago cvjeta.
Nu ti kako rusa rana
sva rumena, sva vesela
iz zelenijeh dračnijeh grana
razbludno je procaptjela.
Ona, nad sve zatvorena
koliko se mańe kaže,
toliko je već žuđena
i lijeposti ńe su draže.
Eto prsi sve rumene
sva do malo kaže gola,
eto udire u se i vene
dika i lijepos ńe ohola;

lijepos, ku su prije ļubile,
ko priličnu svojoj dici,
prigizdave lijepe vile
i mlađahni ļubovnici.
Tako i život naš umrli
sad prolitan, ziman sada,
na skončańe svoje hrli,
sahne, vene, i opada;
i za sve se primaliće
drugo vraća svijetu opeta,
ne može se ļudsko biće
vik na prva vratit ljeta.
Ber'mo ranu rusu iz rana,
uživamo u radosti,
dokle je jutro našijeh dana,
ki u čas gubi sve svitlosti.
Ber'mo rusu od ļubavi,
i ļubimo sem na sviti,
ko je ļubovnik verni i pravi,
ļubeć može ļubjen biti.

SIRENE:

Hod'te, hod'te, sred slobode,
hod'te, u miru i u ļuvezni
hladne ispijat ove vode,
tance izvodit, pjevat pjesni.

KARLO:

Vir, vile, Sirene, Armida zla vila
za naše općene štete je spravila;
nu višńi u pomoć u družbi svim nami
brzo će vrha doć himbenijem spravami.

UBALDO:

Dijeliše se lijepe vile,
videć da mi ne marimo
tance i pjesni ńih primile;
veće se i mi odijelimo.

394. sem] *u rukopisu nije ta riječ sa svim jasno napisana.*

KARLO:

Strašivoga kod zahoda
već smo blizu, druže izbrani;
lis rastvori, ki nam poda
za vladańe starac znani.

ČIŃENJE DRUGO.

PRIKAZAŃE PRVO.

UBALDO I KARLO, ARMIDA, RINALDO.

UBALDO:

Vidje li visinu prilijepijeh od dvora,
o Karlo, i tminu tmastoga zatvora,
vidje li, ko zbijeni u ńem su svi puti,
strašivi, smeteni, zahodni, zgusnuti?

KARLO:

Koliko su strašne bile
sapletenijeh puta tmine,
toliko su vidjet mile
pune uresa sej ravnine.

UBALDO:

Bistrijeh voda! Draga cvijeca!
Kitna dubja! Lijepijeh trava!
Gizdavoga primaljeća!
Ovdi mir je vas i slava.

KARLO:

Lijepa ovega mjesta u krilu
zene i capti svaka dika,
ovdi ćemo hudu vilu
nać za isto i bojnika.

UBALDO:

Pravedne su tve besjede,
eno ih, druže moj gizdavi,
među dubjem oba sjede
na zelenoj mekoj travi.

Na višemu lijepa vila
sjedi, a vitez u pokoju
sred mekahna ńeje krila
naslonio glavu svoju.

KARLO:

Nu ti prama rudijeh kosi,
ke ona plete svjetļe od zlata,
snježanoga oko vrata
bludni vjetric ńoj raznosi.
Zrcalo joj vitez drži,
gdi ona ogleda svoje lice;
ah, himbene vilenice,
ko ga travi, ko ga prži,
ko s vedroga ńe pozora
on ne smeće svoje oči,
ona je ńemu svijetla zora,
ona sunce od istoči.
Nu ko mu medene celove podava,
i čini da vene s ńe lica gizdava!

UBALDO:

Pazimo ih, druže mili,
iza dubja skrovna ovoga,
od bojnika stravļenoga
je da se ona brzo odili.
Činićemo ovdi ńemu,
kad sam bude, da se ogleda
u svijetlomu štitu ovemu,
ka vlas ńime zapovijeda.

(Ovdi scena pada i kantaju ovo iza dubja.)

Uživate o gizdavi
mlaci u cvijet mladih lita,
uživate od ļubavi
slatka, dobra, i čestita,
dokli vami posred lica
zene trator i ružica.
Slatko ti je ļubjen biti
od prilijepe suncu vile,

i veselo provoditi
u ļubavi danke mile:
ovo je istini, ovo je pravi
raj na zemļi od ļubavi.
Na zemļi je raj istini,
na celove, na razblude,
draga ļubav kad sjedini
dva mlađahna, ki se žude,
i u ļuvenom slatkom dilu
da uživaju mlados milu.

UBALDO:

Ove pjesni, hude, otrovne,
čut su s dvora slađe od meda;
nu su pod ńim varke skrovne
pakļenoga pune ijeda.

RINALDO:

O Armida, ma gospoje,
o razbludo moja mila,
ka si ogńene žeļe moje
zlatnijem pramom zatravila,
zrak sunčanijeh vedrijeh oči
svrni na me, er je meni
draži od sunca od istoči
tvoj drag pogled i ļubjeni.
Od nebeskijeh tvojijeh dika,
kojijem srce me zamami,
ako ne znaš, prava slika
ļuveni su moji plami.
Tve ljepote slava i hvala,
od ke stvari nije mi draže,
svjetļa u mom se srcu kaže,
nego tvoga sred zrcala.
Ali ako mrziš na me
svrnut draga zrak pogleda,
tve zlaćene ovdi prame,
tve sunčano lice gleda.

ARMIDA:

Ne mo, brače, da te trudi
me ļubavi sumńa prika,
tebe srce moje žudi,
ti s' ma žeļa sva kolika.
Ah, čestite saama strijele,
kojijem ures tvoj me ustrili,
raju duše me vesele,
ļubovniče drag i mili,
ti si pokoj moj žuđeni,
srce i život ti mi ote,
zrcalo je pravo meni
ures svijetle tve ljepote.

RINALDO:

Raj obraza vedra tvoga,
gdi se pazi sunce sjati,
sred malahna skla ovoga
ne može se uzdržati;
sva je u tebi rajska gizda
i ljepota sva od nebi,
ogleda se posred zvizda,
to je zrcalo pravo tebi.

ARMIDA:

O Rinaldo, slika tvoja,
ka me vječnijem plamom sprži,
ovega je perivoja
cvijet najljepši i najdraši;
po tebi je moje biće
srećno u srećnoj ovoj strani,
ti si drago me proliće,
ti perivoj moj izbrani.

RINALDO:

Ja sam sluga dike tvoje,
meni je draža na svem sviti

530. svem] *tako i drugi rukopisi mjesto:* sem *često imaju.*

tva zapovijed, o gospoje,
neg državam gospoditi.

ARMIDA:

Neka druzijem sumńa huda
čini mislit, brače, o tomu;
bez nikakve misli i truda
ti gospoduj srcu momu.
Nu do čim je sunce milo
na visine od nebesi
od istoka uskočilo,
da svijem zrakom svijet uresi,
na običajna moja dila
stupaje ću pospješiti;
čekaj me ovdi, dušo mila,
brzo ću se ja vratiti,
i za biļeg verni i pravi
me mladosti zatravļene,
moj životu, ma ļubavi,
ovi celov primi od mene.

RINALDO:

Pođi s bogom, česarice
zatravļenijeh mojijeh ljeta,
čin' da svijetlo tvoje sunce
brzo sine meni opeta.

PRIKAZAŃE DRUGO.

KARLO, UBALDO, I RINALDO.

KARLO:

Druže, ono se huda i prika
vilenica dijeli veće,
štit obrni put bojnika,
da u ńem vidi svoje smeće.

RINALDO:

Koja mi ovo svjetlos siva,
koja oružja ovo zveče,
gdi ovo mlados ma pribiva
od viteza svijeh daleče?

Koja me ovo vlas dovela
u ovo mjesto ne poznano?
gdi ste, bojna moja djela,
gdi si oklopje me izbrano?

UBALDO:

Gori Evropa sva kolika
i sve Asije strane u boju;
u ńih vrijedna nije bojnika,
ki pribiva u pokoju.
Tko god vječnu slavu žudi,
ili je vitez vjere prave,
pod oružjem teškijem trudi
palestinske sred države;
ti Bertolda sinu izbrani,
junačkoga izvan zbora
sam dni traješ tve zamani
razbludnoga sred zatvora;
ti sam na boj verni, općeni,
kratiš snažne tvoje sile,
o ponosni, o hrabreni
zatočniče bludne vile.
Ki san, ka zled, sila koja,
ovdi tebe doć usili;
gdi je vrijedna kripos tvoja,
ka svud slove slavnijem dili?
Pusti, pusti zemļe ove,
vojska i Gofred tebe pita,
sreća i dobit tebe zove
na rvańa plemenita.
Hod', bojniče verni, dobi
prijeke, udesne, bojne trude,
da boj, počet s tobom ko bi,
po tebi se svršit bude.
Huda vjera i himbena,
kojom kripos tvoja krenu,
neka bude sasma strena
pod tvu sabļu prihrabrenu.

RINALDO:

Ah, što se mlados ma ovako poplesa?
Ne mogu od srama gledati nebesa.
Ostan'te zlom česti, naprave nemile,
od moje nesvijesti vi ste uzrok sve bile.
Bježimo, bježimo sej zemļe himbene,
ter hrlo tecimo na boje hrabrene.

KARLO:

Evo t' mača viteškoga,
od hudoga Sulimana
gospodara s ńim će moga
tvoja osvetit ruka izbrana.

UBALDO:

Paka mu ćeš spovidjeti,
ko mu silni mač posila;
ne momo ovdi veće cknjeti,
gdi pribiva prijeka vila.

RINALDO:

Bjež'mo, Ubaldo, iz ovega
zametena tašta zida,
prije nego se hitra Armida
od našega stavi bijega.

PRIKAZAŃE TREĆE.

ARMIDA sama:

Ovdi ostavih draga moga;
što ovo vidim? ali nije
u ovem mjestu, jaoh, nikoga;
gdi je otišo, vajmeh, gdi je?
Dijelio se, pobjego je,
ovo očitijeh, jaoh, biļega;
ah nesreće hude moje,
što se odijelih ja od ńega?
I mogo se odijeliti,
i žalosnu tužnu mene

ovdi samu ostaviti,
da moje s ńega srce vene?
Ne će biti to nikada;
mojom vlasti, s ke svijet trne,
učiniću hrlo sada,
da stupaje natrag svrne.
Mene sila sva goruća
pakļenoga jaza dvori,
učinit sam ja moguća,
mrtvo tijelo da govori;
ja s usionijem zakletvami
mogu činit kroz vlas priku,
svijestan čovjek da se smami,
i promijeni ļudsku sliku;
kada hoću ja, nebeska
žarka svjetlos sva pomrči,
daždi, sijeva, grmi, trjeska,
nadmeno se more srči,
plam ne viđen zemļu hara,
grad obilan poļe tuče,
trijes iz vedra ņeba udara,
od svud silni vjetri buče,
rasrdne se kažu slike
zvijezde i mjesec sred nebesa,
nazad teku plahe rike,
zabijena se zemļa stresa;
ja kroz moju silu mnogu
suproć putu od naravi
sunce u istok vratit mogu,
s neba dozvat dаž krvavi:
znaće svojom zgodom ļutom
ko ga izvede moga iz stana!
Razdriješena, raspršana,
zemļu kružim, stresam prutom,
tri krat na istok, tri krat gledam
na zapadne mrkle dvore,
strahovitijem ter besjedam
sione izričem sad žamore:
o pakļene strašne sjeni,
prijeke sile, lavi vrli,

hude zvijeri, zmaji ogńeni,
ovdi ureda tec'te hrli.
  Vaša vojska sva kolika
sjedini se u skup kleti,
ter neharna ļubovnika
tijek ustavi, stupaj smeti.
  Što ovo silni tamni pako
na me riječi ne odgovara?
ke mogujstvo krepko i jako
me poruci sile udara?
  Hrlo, hrlo, o proklete
srde ostav'te tmaste dvore;
je da od moga gńeva ištete
jače kletve i žamore?
  Još krzmate i još cknite,
ter na riječi me kriposne,
o nakazni nemilosne,
brzijem bijegom ne trčite?
  Sad ću, sad ću, sad ureda
strašnijem glasom i vrlime
strahovito zazvat ime,
vas od koga pako preda.
  Jedan žamor, jedna sama
riječ ńegove silne vlasti
zbija oholas, silu slama
od pakļene zle propasti.
  Jaoh, zaman su moja dila,
zakletve su me zamani;
ne poznana ńeka sila
moj požudi svrhu brani.
  Ja ću kušat, ostavļena
je da lipos plačna lica,
žalostiva, ucviļena,
bude jača vilenica.

ČIŃENJE TREĆE

PRIKAZAŃE PRVO.

ARMIDA, RINALDO, KARLO, I UBALDO.

RINALDO:

Bježimo, družbo ma, bježimo najprije,
s himbenijem vilama dobro nam stat nije.
Pospješ'mo se, cijeća boga,
ne mni prije mlados moja
izit zida iz ovoga.
u kom stoje zla svakoja,
da desnica ma hrabrena
ovijem mačem slavnijem hrlo
vojevodu tvoga ubijena
bude osvetit, slamni Karlo.

ARMIDA:

O ki odnese veći dio
srca moga, ki zatravi,
vrati, vrati. što ši odnio,
ustavi se, jaoh, ustavi.
Duh mladosti tužne moje
toli priko i neredno
ne razdjeluj, jaoh, na dvoje,
poda objema smrt u jedno.
Napokońe samo odnesi
me besjede, me celove,
na ńih tebe pod nebesi
dostojnija druga zove.
Vrat' se, vrati, o himbeni
nevjerniče; što si u smeći?
Sve zabranit možeš meni,
kad si od mene mogo uteći.

RINALDO:

Žalostan čujem glas; ka će ovo stvar biti?
Armida gre put nas, hoće nas sliditi.

KARLO:

Puna plača, puna smeće,
vilenica hitra grede;
o Rinaldo, razlog ne će,
da ne čuješ ńe besjede.
Ko je od tebe jači i veći
pod nebesim, kad Sirene,
ńih slušajuć i pazeći,
budu od tebe pridobijene?
Bez muke, bez truda s ovijem načini
od ļudskijeh požuda razlog se kraļ čini.

ARMIDA:

Ah, ne čekaj, mlače oholi,
da ja tebe molim sada
ko drag draga svoga moli;
taki bjesmo, jaoh, ńekada.
Sad ako su te spomene
srcu tvomu već mrzeće,
ko neprijateļ sluša mene,
ter se smiluj na me smeće.
Neprijateļ veće krati
neprijateļa svoga prima,
i čuje se posred rati
drag razgovor među ńima.
Ne utječi moga uzdaha,
nije što pitam mučno vele,
mož' mi podat to bez straha,
a omraze držat cijele.
Ako mrziš na me, i koju
rados ćutiš cijeća toga,
ne ću smetat srca tvoga,
u to izvrši voļu tvoju.
Mrzi, mrzi na ma dila,
i ja na te s moje strane
mrzjeh prijeka i nemila
i na ostale sve krstjane.

758. i] *rukop.*: a. 759. mrzjeh] *rukop.*: mrzjet

Poganka se jošter rodih,
i za huđe vaše štete
izmišļivah, iznahodih
mnoga oružja, mnoge osvete.
Tebe ćerah, tebe uhitih,
i odvedoh tja daleko
od viteza glasovitih
u ovo mjesto pusto i prijeko.
Još priloži mlados moja
stvar, ku držim da je najveća
ma privara, zloba tvoja,
tva sramota, moja smeća:
privarih te prem himbeno,
i učinih da te stravi
moje srce zamamļeno
cijeć gorušte tve ļubavi.
Hude varke, djela prika!
Svoje časti, djevstva svoga
gospodara i silnika
učinih te, jaoh, dragoga,
i novomu ļubovniku
s drazijem srcem na dar da ti
sve lipote svijetlu diku,
ku množ starijeh žele imati.
Ma privara i ovo budi,
i stavi se među ine,
kako srce tvoje žudi,
moje varke i krivine.
Odijeli se, ah, odijeli,
neharniče, kad ti nije
ovi običan stan veseli,
ki toliko ļubi prije.
Pođi, brodi morske vale,
trudi, vojuj u nemiru,
stiži, stječi bojne hvale,
i poharaj moju viru;
ah, ne moju: sad pod nebi
tebe dvorim ja samoga,
samomu sam verna tebi,
hudi bože srca ovoga;

samo tužnu mlados moju,
kojom dika tva gospodi,
u gorkomu nepokoju
ne ostavjaj samu ovdi.
Ko neprijatel da daj čini,
da stupaje tvoje slijedim,
dvoreć ures tvoj jedini,
s koga venem, sahnem, blijedim.
Hudi gusar i nemili
plijene na zad vijek ne odhodi;
dobitnik se slavan dili,
i sve sužne sobom vodi.
Čin', da s inijem plijenom mene
vojska od krstjan pazi bijednu,
i na slave tve hrabrene
još priloži ovu jednu,
da ńihovu ti s' općenu
privario protivnicu,
mene prstom pogrđenu
sveđ kažući službenicu;
službenicu tužnu! Komu
veće pletoh moje prame,
sad mrzeće srcu tvomu,
ńegda drage tve zamame?
Ko je dostojno jednoj sluzi,
ah, ja ću se plesti veće,
i prilične mojoj tuzi
oblačiću na me odjeće.
Verno ću te sveđ služiti
sred bojnijeh nepokoja,
verno ću te sveđ dvoriti,
moj pokoju, dušo moja.
Snažna ćutim ja se u sebi
za vladańe tve viteško
vodit bojna końa tebi,
i dodavat kople teško.
Ne ću štedjet moje krvi,
uza te ću vazda stati,
za tve obrane moj vrat prvi
udarce će sve primati.

Nu bojnika ne će biti
tač tvrđega tvrde stijene,
ki će tebe ktjet raniti,
za ne ranit prvo mene.
Tvoje glave i života
protiv sili svijeh bojnika
štit će biti ma ljepota,
kakva godi ńe je dika.
Tužna; jošter segaj dana
ištem, meni da pomože
ma ljepota narugana,
ka se umolit, jaoh, ne može!
Ne mo, da ovdi ostavļena
moja mlados tužna plače,
padam ti ovo na koļena,
ne ostavi me, dragi brače.

RINALDO:

Mnogu, Armida, muku ćutim
cijeća tebe. Ah, da mogu
glavu slomit žeļam ļutim,
ke te more proć razlogu,
poznala bi sve poraze
i tvu plahos tebi krivu,
er me ovo nijes' omraze,
na te u prikom nijesam gńivu.
Ni ću osvete, ni spomene,
da me uvrijedit bi tva žeļa,
nisi sluga ti, ni mene
drži tvoga neprijateļa.
Za isto si sakrivila
ti proć putu od naravi,
kažuć blaga i nemila
sad omraze, sad ļubavi;
nu su ļudske to krivine,
i krivine to su od svijeta,
u ke upadat tebi čine
rodni zakon, ženstva ljeta.
Moj sakrivih i ja dio,
i ako se sebi žudim

ukazati blag i mio;
ko hoć', tebe da osudim?
Sred najdražijeh mojijeh radosti,
i najčasnijeh uspomena,
u veselju, u žalosti,
ti ćeš moja bit spomena.
Ti spomena ma ćeš prava,
ja tvoj bojnik bit svudira,
koliko mi dopuštava
boj istočni, čas, i vira.
Ah, sad ovdi svrhu stavi
na bludnosti naše veće,
ah, sad ovdi zaboravi
sve sramote naše i smeće.
Ńih spomena sva kolika
sred pustošnijeh ovijeh strana
u tamnosti do vik vika
neka leži ukopana,
sred Evrope, sred Asije,
i trećega svijeta dijela,
da besjede nijedne nije
od ovega moga djela
Ah, ne učini rad života
da je prikorom pocrńena
tvoja vrijednos, tva ljepota,
i tvojega zrak plemena.
Ustavi se i ostani
ovdi za jedno dobrom česti,
ja se dijelim, sa mnom brani
družba moja tebe odvesti.
Ostan' s bogom, ili tiri
drugijem putom tve požude,
i skončańa, ka te trude,
ko spametna već samiri.

ARMIDA:

Milostiva tebe žena,
nevjerniče, ne porodi,
ni si od svijetla ti plemena,
ki od vedrijeh bana izhodi;

tebe zače gluho more,
tebe povi stijena tvrda,
i pustošne posred gore
zadoji te plaha srda.
Što prikrivam moj gńiv veće?
Hudi krvnik pun poraza
jedan biļeg ne ukaza
blage svijesti na me smeće.
Je da sliku svu promijeni;
je da ku god suzu proli;
je da uzdah podrije ogńeni
na priļute moje boli?
Ah, pameti prem himbene,
ah, silnika prem neprava:
bojnik mi se obećava,
a utječe prijek od mene.
Kako da je pridobio
neprijateļa svoga sada,
ne vraća se od zavada,
tere prašta grijeh nemio.
Čuj, ko svjete sve ne štedi,
slišaj, slišaj, cijeća boga,
Zenokrata poštenoga,
od ļubavi gdi besjedi.
O nebesa, o bogovi,
što krvnike sveđ trpite,
a silnijema pak treskovi
zgrade i crkve vaše oriteo
Pođ', silniče moj nepravi,
odijeli se s tvom nevjerom,
pođi, pođi, s onijem mirom,
koji tužnoj meni ostavi.
Za tobom ćeš mene imati
plahu srdu, strašnu sjenu,
ka tvom srcu nesmiļenu
živa mira ne će dati.
Kroz otrovne moje zmije,
kroz tjerańe moje priko
strašiću te ja toliko,
koliko te ļubih prije;

i ako hoće udes hudi,
da pribrodiš siňe more,
i gdi srce tvoje žudi,
dođeš bojne na tabore:
rańen, krvav, splesan meni
tu ćeš platit sve krivine,
o nemili, o himbeni
zatočniče nad sve ine.
Jošte ne ć' moć uzdahnuti,
što s uzdahom žalosnijeme
ne uzvapiš moje ime;
to se od tebe uzdam čuti!

Ovdi se Armida prinemaga.

RINALDO:

Pade! Ova ļuta zgoda
uzdisat me gorko sili;
razlog prosi tužnoj vili
da se ka god pomoć poda.

UBALDO:

Ńeka mala joj je tuga,
ne može joj šteta biti;
nas potreba zove druga,
brijeme nam se već dijeliti.
Evo sreće svojom plavi,
ku milostan bog posila,
da iz robstva tebe izbavi,
uljezimo sred ńe krila.

PRIKAZAŃE DRUGO.

SREĆA U PLAVI I ISTI.

SREĆA:

O bojnici puni hvale,
u plav moju uljezite,
s kom slobodno ja srdite
očeanske brodim vale,

980. uljezimo] *rukop.:* uļezimo.

ku svi vjetri dvore, i svako
teško brijeme ńoj je lako.

RINALDO:

Žestok vaj me cijepa i srce prihodi,
gdi vila prilijepa ostaje sama odi.

UBALDO:

O viteže, tvoja kripos
ne dostoji, da se smami,
pobjegući slidit lipos
među tancem i vilami.
Na visokoj strmoj gori
sred sjevera i sred leda
od kriposti stoje dvori,
iz kijeh ona vas svijet gleda.
Tko ne trudi i ne muči,
i svom srcu ne odoliva,
dvora se ovijeh vik ne kuči,
slave vijeku ne dobiva.
Da li ti ćeš usred ove
tamne zemļe ležat tmina,
zaboravjen od visina,
krepka kripos gdi te zove?
Tebi narav za tve hvale
glavu dignu put nebesa,
i poda ti nad sve ostale
duh plemenit pun uresa,
neka uzgori gledaš, neka
kroz hrabrena djela slavna
glas dobiješ, s kijem do vijeka
tva će slava živjet stavna.
Još ti poda brze i hrle
srǵbe, ne ti da se ńima
kroz zavade služiš vrle
s pobunami krstjanskima,
i da tebi budu one
nerazborna uzrok gńiva,

987. žestok vaj] *rukop.*: žestoki me.

i razlogu suprotiva
budu u tebi žeļe smione;
neg da ńima puna dike
oružana kripos tvoja
jača udire posred boja
na nevjerne protivnike,
i da ohole sretat bude
s većom snagom bijesne żeļe,
nerazložne, plahe, i hude,
unutrńe neprijateļe.
Tim se umjej ńim na sviti
znan i svijestan vojevoda
u one stvari sveđ služiti,
za ke ti ih narav poda,
i razborom mudra svjeta
sad ih smlači, razgrij sada,
sad ustegni, sad opeta
uzdu im pusti i ńih vlada.

KARLO:

Znana je tva besjeda i mudra i prava,
bježimo ureda iz ovijeh država.

RINALDO:

Za sve razlog da pribiva
u slobodnu meni veće;
ńeka sila milostiva
zadava mi gorke smeće.
Neka sam u smeći, krepka je ma odluka,
daleko uteći himbenijeh iz ruka.

PRIKAZAŃE TREĆE

ARMIDA sama:

Dijelio se, i mogo je,
ah, poreda s prijekom smrti
raskončano srce moje
ni čas jedan ne pokrti;

1032. ti] *rukop.*: mu.

ne pokrti ni čas jedan,
ni mi kratko pomoć odi
ktje dat krvnik nepravedan
u priļutoj mojoj zgodi;
i ja jošte ļubim ńega,
ucviļena plačna stoju
sred pustošna mjesta ovega,
ter osvetu ne ištem moju!
Što već suzim, što već cviļim?
Da li ne imam, da me osvete
proć neharnijem hudijem dilim,
druga oružja, druge osvete?
Progońen će biti od mene
hudi izdavnik, da se skrije
sred propasti zle pakļene;
i to m' mjesto skrovno nije.
Već ga stiže, već ga hita
gńevna i snažna moja sila,
i srce mu vrlovita
raskidiva na sto dila,
neka je silni i nepravi
krvnik, uzrok moga vaja,
svim nevjernim izgled pravi . . .
Nu što velim? gdi sam sada?
Tužna Armida! onda imaše
satrt huda neharnika,
kad ga robom tvojijem držaše;
sad si docna vrla i prika.
Nu ako lijepos i svijes znana
što god može na svem svijeti?
Na brijeme sam, ah, izdana
ma ljepoto, ti se osveti!
Moja lijepos, ka je od zlata
izvrsnije dike i slave,
podobna će biti plata
dobitniku krvne glave.
Ļubovnici slavni moji,
oto se od vas veće prosi
djelo, ke trud sobom nosi,
ali slavnu čas dostoji.

Ja i moja vlas moguća,
i neumrla čas sa više,
biće onega, ko bjeguća
nevjernika satariše.
Ako za ovo ne dostojim
bit kupļena s mom ļubavi,
o ljepoto, ja te brojim
dar neplodan od naravi;
o ljepoto bez koristi,
ja se odričem tebe veće,
vlasti mi su me mrzeće,
omrzo mi je život isti.
Majka mi je moja kriva,
ka me rodi za me štete;
samo ufańe od osvete
jošte čini, da sam živa.
Ali što već ovo pazim,
ter se druzijem putom hrla
ne upućujem, da porazim
nevjernika huda i vrla?
O nakazni strahovite
pakļenoga jaza ohola,
hrlo mi ovdi dovedite
strašnijem zmajim vrla kola.
Ja se hoću ponijet s ńima
u rođene strane od svijeta;
što krzmate? potrebu ima
od brzine moja osveta.

PRIKAZAŃE ČETVRTO.

ARMIDA I NAKAZNI.

NAKAZNI:

O kraļice vrla i slavna,
ka nas vežeš silnom vlasti,
sva te sila služit spravna
od pakļene zle propasti.
Tisifone, i Megera,
i Aleto, srde vrle,

Čeļad, koja govore u ovemu prikazańu.

Enea, vojevoda trojanski.
Sibila, proročica.
Karonte, brodar pakļeni.
Didone, kraļica od Kartagine.
Skup od duha pakļenijeh.
Skup od duha blaženijeh.
Hektore, vitez trojanski.
Ankize, otac Enejin.
Čezare, Rimļanin.
Pompeo, Rimļanin.
Bruto, Rimļanin.
Lukrecija, Rimkińa.
Šipiun, Afrikan.
Katon, Rimļanin.
Merkurijo, navijesnik od bogova.

PROLOG: GLAS.

Tko je, da može proglasiti
zlo i dobro boļe od mene,
tko je, da može boļe odkriti
stvari otajne i skrovene?
Ja sam, ja sam, ki sve čujem,
ki sve vidim i očitujem.
Uši hitre, bistre oči,
hrle noge, brza krila,
rečen govor moj svjedoči,
ko sam, što su moja dila;
ne cijen'te me za stvar novu,
glasom mene ļudi zovu.
Plod davńega ja sam doba,
ja sve vidim, ja sve gledam,
dižem ļudi žive iz groba,
ńih čińeńja pripovijedam,
a zamjerne moje moći
smrti umiju vrha doći.
Mene druži čas i slava,
mene od hvala družba slidi,
po kojijem se kripos prava
urešena vazda vidi,
mene vaše slide dike,
kojijem živem ja u vike.
Moja kuća ponosita,
urešeni dvor čudesi,
sazidan je posred svita
među zemļom i nebesi,
gdi sve riječi iz daleče
sred gvozdenijeh mira zveče.
Rastvoreni svi prozori,
rastvorena vrata stoje,

svud šapati, svud žamori
razliki se čuju i broje,
kako kad se čuje muče,
gdi iz daleka vali buče.
Iz dvora ovijeh strelovito
doletio sam brzijem krili
u ovo mjesto plemenito,
nepodložno ijednoj sili,
gdi slobodom mir stanuje
i gospodi i kraļuje;
a što je meni draže od mira,
što mi je draže od slobode,
čijem se slava svud prostira
ter sa mnome dike hode,
da po meni budu strti
smionu oblas hude smrti.
S prva imate vi vidjeti
strahoviti jaz pakļeni,
gdi zli za svoj grijeh prokleti
vazda stoje osuđeni,
gdi u družbi hudijeh zala
nemilos je stan obrala;
paka ću vam na pozore
donijet strane tej blažene,
gdi urešene cvijećem gore,
gdi se žive kako i odi
u pokoju i slobodi,
da slijediti svi budete
od kriposti prave izglede
i od vrijednijeh ļudi svjete,
ki u pokoju vječnom sjede,
er tko kripos slidi pravu,
steć dostoji vječnu slavu.
Vitez oni, ki iz Troje
na ramenu oca iznese
i bogove kućne svoje,
ištuć śńima boļe udese,
koga imena dike i hvale
sloviti će nad sve ostale,

latinske je došo u strane,
Sibila ona gdi pribiva,
koja stvari ne poznane
i sva otajstva znano odkriva,
za što Apolo slavan s gara
ńoj dopušta tacijeh dara.
Šńom Enea hoće proći
strane kraļa pakļenoga,
srećna u poļa želeć doći,
za vidjeti oca svoga,
er mu u srcu još pribiva
ļubav, kom ga dvori živa.
Zlatnu granu, dar čestiti
primoguće Proserpine
ima, s kojom može siti
u blažene sej ravnine;
što ńegova kripos slavna
učiniti nije spravna!
Svoj porod će tuj vidjeti
pun dičenja, pun uresa,
s kijem ću hrlo ja letjeti
steruć krila do nebesa.
Pomno slušaj svaki sada,
svak čuj, ko se taj svijet vlada.

ČIŃENJE PRVO.

SKAZAŃE PRVO.

ENEA I SIBILA.

ENEA:

O djevice, koje umije
znanje svaka uhititi,
koj otajno ništa nije
što se čini na sem sviti,
dostojno je, slavna Ekate,
mjestim ovijem koja vlada,
da je spustila svu vlas na te
vrh podložnijeh ńoj livada.

Ti, kad hoćeš, djevo sveta,
mož' uļesti u ove strane;
kroz put izit tmasti opeta,
tebi dadu, druzijem brane.
Reci meni milost tvoja,
na komu smo dijelu od puta,
pakļenoga gdi bez broja
zlijeh nakazni stoji množ ļuta?

SIBILA:

Sinu Ankiza, od bogova
višńijeh slavni o porode,
vidiš strašna mjesta ova
i pakļene mutne vode?
Na rijeci smo onoj veće,
gdi Karonte glasoviti
na kraj drugi duše izmeće,
kijem je vrijeme prihoditi.

ENEA:

O djevice, htjej mi rijeti,
je da ono vode one su,
i rijeka ona, kom zakleti
bogovi se isti tresu?

SIBILA:

Jes, ovo je, o viteže,
rijeka ona, ka bogove
temeļitom kletvom veže,
kom se kune isti Jove.

ENEA:

Nu djevice, sve kolike
ka znaš stvari vječne noći;
koje duše priko rike
na onu stranu mogu proći?

SIBILA:

Slavni Enea, imaš znati,
da onijeh, ki su ukopani,

112 Anikza] *rukop.*: Ankizu. 134. privažati] *rukop.*: privazati.

duše može privažati
strašni brodar k onoj strani;
a onezijem, kijeh na sviti
kosti groba ne imaju,
nije se dano privoziti,
neg se ovuda sveđ skitaju,
dokli ko god rad milosti
na svijetu se nađe od ļudi,
da im pokrije zemļom kosti,
ko ńihovo srce žudi.

ENEA:

Da oni, ki su podušeni
valovito sred potopa,
kako mogu kraj žuđeni
imat, bivši bez ukopa?

SIBILA:

Sto godišta sveđ vrte se
oko strašna žala ovoga,
dokli ih brodar pak prinese
na kraj mjesta žuđenoga.

ENEA:

Da u kojoj se sad nahodi
strani brodar strahoviti,
ki pribiva u ovoj vodi;
o djevice, gdje će biti?

SIBILA:

Cijenim, da će bit onamo
malo daļe na kraj rike,
nu ga ovdi počekamo;
čini mi se čut mu vike.
Množ velika svijeta svega,
oko ove se rijeke kupi
i oko kraja tmasta ovega
da na drugu stranu stupi.

SKAZAŃE DRUGO.

KARONTE, SIBILA I ENEA.

KARONTE:

Ko god ti si, koji oružan
u ove strane smiješ doći,
gdi se vodi život tužan
posred mraka vječne noći,
reci, što te odi vodi
i stupaje svrni ohole.
Veļu t', naprijed nu ne hodi!
Nijes' me čuo? Bjež' otole!
Imaš znati, da čovjeku
dopušteno živu nije,
da na drugi on kraj rijeku
pribroditi ovu smije.
Malo sam se prije radovo,
Herkula sam što privezo
i Tezea u mjesto ovo,
svojijem drugom ki je sļezo.
Staviše se ovi siti
puni smjenstva ohologa,
da posteļu ockvrniti
budu kraļa pakļenoga;
oni dobi strašnijeh vrata
stražanina sile vrle,
i svezana za tri vrata
posmuca ga prid umrle.

SIBILA:

Pusti srǵbu, i ustavi,
molimo te, gńiv srditi,
ne uklańaj s kraja plavi,
o brodaru ponositi.
Nijesmo došli mi smetati
mir kraļestvu pakļenomu,
nije, ni se mož' bojati,
sile oružju u ovomu.
Neka oholi pas pakļeni
zavijajuć kroz tri glave

laje i straši nage sjeni
ogńenite sred države;
neka slavna Proserpina
u čistoći i slobodi
posred dvora brata očina
svoje vesele vijeke vodi:
Enea, unuk oca Jova,
sin božice od liposti,
za proć plačna mjesta ova,
podnio je truda dosti;
ļubav ga je svela doli
kom Ankiza oca ļubi,
ku sred truda strašnijeh toli
viku iz srca ne izgubi;
i ako prignut ne mož' biti
ció ļubavi sej velike,
poznaj ovi dar čestiti,
i ustavi gńivne vike.

KARONTE:

Dosta, dosta, o djevice;
nije me trijebi već moliti,
poznam oblas tej granice,
vidim, vidim, dar čestiti
Za što je srećan dosti
taj i čestit vitez bio,
ki je stvar tolike od kriposti
u bogova izprosio,
hod'te, hod'te s dobrom česti
u plav moju uļezite,
da vas budem ja privesti
na kraj drugi, ko žudite.

ENEA:

Koja ono tužna sjena
iz dubrave one izide,
oštrijem mačem probodena
ter put ove rijeke ide?

220. *rukopis:* za što srećan dosti.

Plačna ti je vidjet lica,
žalostiva nad sve ine . . .
Didone je, jaoh, kraļica
od visoke Kartagine.
To li istini dođe k meni
glas, nesrećna o Didone,
da na oštri mač gvozdeni
ti probode prsi smione?

SKAZAŃE TREĆE.

ENEA, DIDONE, SIBILA, KARONTE, I SKUP OD DUŠA.

DIDONE:

I ovdi li neharniče
na tuge si došo moje?
I ovdi li, nevjerniče,
nemilosti gledam tvoje?
Je da iz mjesta pakļenoga
još me hoćeš izagnati,
cić uzroka, jaoh, gdi tvoga
usiļena jesam stati?
Je da i ovdje hoće siti,
jaoh, nemilos huda tvoja
moj nepokoj uzmnožiti
sred vječnoga nepokoja?
Evo, evo, ki mi ostavi,
nevjerniče, dara tvoga;
evo, evo, tve ļubavi:
sred srca je nosim moga.
Evo tvoje, evo osvete,
o Sikeo moj žuđeni,
evo onoga, koji smete
tebi dušu, pokoj meni!
Evo vajmeh, evo odi,
vjereniče moj izdani,
evo, evo s', jaoh, nahodi
moj izdavnik u ovoj strani.
Ah, srećńa ti ja bih bila,
da trojanske hude plavi

nigda huda čes donila
nije k mojoj, jaoh, državi.

ENEA:

To li ja sam uzrok bio,
o kraļice, tvoje od smrti,
s kom te udes prem nemio
toli mladu hotje strti?
Po zvijezde se pune uresa
kunem, gori koje sjaju,
po bogove, sred nebesa
ki u svjetlosti pribivaju,
i ako se vjera koja
i u paklu još nahodi,
gdi se u plaču bez pokoja
od nevjernijeh život vodi,
zlovoļan se, o kraļice
iz kraļestva dijelih tvoga,
ne poljeva suzam lice
puno gńiva žalosnoga,
ali božji mene udesi
zapovijedim svojijem s gora
usiliše pod nebesi
odijelit se priko mora.
Ja ńihovijem naredbami
i u pako hotjeh doći,
i naći se u tminami
posred mraka vječne noći.
Ah, ustavi srǵbu priku;
jaoh, ne mogoh vjerovati,
da ćeš boles ti toliku
po dijeļeńu mom imati.

SIBILA:

O viteže, vrijeme ne da,
da smo od veće ovdi duzi;
sunce u zapad gre ureda,
a od nas se jošte suzi!
Vrijeme hrli, izidimo
iz plavi ove na kraj veće,

za što brodar, gdi mi cknimo,
ovdi s nami stati ne će.

KARONTE:

Potežte se, er posala
i potreba imam vele,
sveđ onamo polak žala
neizbrojne me duše žele;
oko ove se rijeke vrti
sveđ od sjena množ i sila,
er je velik plijen od smrti,
na kraj ovi ki posila.

SKUP OD DUŠA:

O brodaru ponositi,
ki u strašnoj stojiš vodi,
o . . . .
Akeronte k nami hodi;
molbe posluša
žalosnijeh od duša,
privezi nam sjene
na kraje žuđene.

ENEA:

Izidimo, o djevice,
pokli vrijeme hoće, iz plavi;
samiri se, o kraļice,
i tvoj gorki jad ustavi.

DIDONE:

Pođi, ki me jošte smesti
sred vječne si noći htio,
pođi, pođi, s onom česti,
ku si meni ostavio.
Odijeli se, veće odili,
i u paklu se diči i slavi,
izdavniče moj nemili
ockvrńene me ļubavi.

ENEA:

Ustavi se, ne utječi
isprid moga sad pozora,

koga bježiš? Ah, čuj riječi
najzadńega razgovora.
Čuj, kraļice; što se od veće
meni kažeš gńivna tako?
hude moje ah nesreće!
što ti učinih ja opako?

PRIKAZAŃE ČETVRTO.

ENEA, SIBILA, I SKUP DUŠA.

SIBILA:

Neka, neka s' ona krije,
neka ispuni svu požudu;
o Enea, pravo nije
boļeti se, a za ludu.

ENEA:

Ah, čuh boles mnogu u sebi,
sred ovezijeh videć strana
kraļicu onu, ka pod nebi
bi čestita ńegda zvana.
Ja po višńoj zapovijedi
odijelih se iz Libije,
er što višńa moć naredi,
izvršiti sve trijebi je.

SIBILA:

A tko može ne izvršiti
htjeńe onega, ki sve vlada?
Nije tega, nije na sviti,
ni se može nać ikada.

ENEA:

Nu koja su ova odi
dvoja puta razlučena;
o djevice, kijem se hodi
u ona mjesta priblažena?

SIBILA:

S desna u srećna poļa, a s lijeva
u strašne se dvore ide,

gdi troglavi pas zavijeva,
da ti srce strah obide;
gdi s nemoći strah pribiva
sred saņiva crna jaza,
i s bljedilom smrt strašiva
i strah smrtna od poraza;
gdi s haļinom smeća huda
stoji razdrtom na dvije strane,
ku neugođaj družeć svuda
slidom slidi, gdi god stane,
i zavidos, koja ije
u zlu svomu sebe sama,
huđa od srda, kojijem zmije
na glavi su mješte prama;
gdi sve ostale zlobe klete
stanom stoje i zla svaka,
lakomosti, raspi, štete,
gńiv srditi, srǵba opaka;
gdi je na vratijeh po sve vike
Tisifone strahovita;
gdi se od hudijeh čuju vike
posred plama ogńenita.

ENEA:

O djevice, ki od ļudi,
er strašive čujem buke,
za koji li grijeh prihudi
tej imaju ļute muke?

SIBILA:

Od hudijeh je množ velika,
o viteže plemeniti;
da ja imam sto jezika,
ne bi ti ih mogla vik izriti.
Tu od zemļe rod oholi
i Titana nemiloga
istrjeskani leže doli
posred plama ogńenoga;
tu nemili Salmoneo
u žalosti plače i huka,

gdi ga je hudi grijeh naveo
vjekovitijeh posred muka:
božanstvene sebi on časti
hotje imat kako Jove,
i metati smionom vlasti
strahovite zgar treskove

SKUP OD FURIJA:

O strašive hude sjene,
o nemila oholasti,
koja časti
hoće imat božanstvene,
u mukah doli
plaćaj grijeh oholi,
koji te diže,
da padeš pak niže.

SIBILA:

I jedna vika posred sjeni
tužnijem glasom: pravdu učite,
ki ste sudit svit stavļeni,
a višńega sveđ poštite.
Na srebru ovi i na zlatu
opak izda grad rodjeni,
a zakone taj za platu
stavi, diže, i promijeni.
Tu lakomci, tu zlobnici,
tu nemili ļudi stoje,
tu nevjerni izdavnici
vječne imaju nepokoje.

ENEA:

Koje su ono tužne sjene,
koje oko me nazira,
u žalosti sve skupļene
vodenoga polak vira?

412—416. *u originalu* 618—20:
Infelix Theseus, Phlegyasque miserrimus omnis
admonet et magna testatur voce per umbras:
„disciti iustitiam moniti et non temnere divos".

Onudar se obraćaju
sveđ u muci i u trudu,
i u ruci ńešto imaju
jak prilično šupļu sudu.

SIBILA:

Djevojčice to su one
Danaove kćeri prike,
na posteļi ke smione
svoje ubiše vjerenike,
a to otac ńih, u ova
i on osuđen mjesta stati,
bivši čuo od bogova,
da će od zeta smrt imati,
naredi im s hude odluke,
da učine krvno dilo,
i oni im isti mač u ruke
stavi, i smjenstvo da nemilo.
Vjekovitom ove osudom
svoj nemili grijeh plaćaju,
vodu crepļu šupļijem sudom,
i sud šupaļ naļevaju;
voda kroz dno teče, a ńima
muka je ista, isti trudi;
svak dostojnu platu ima,
o djevice, za grijeh hudi.

SKUP OD FURIJA:

O nevjerne, o nemile,
vjerenike ke ste izdale,
koje . . . . . .
nijeste vjere uzdržale,
sveđ pri jezeru
nekrepku nevjeru
kaž'te i hudu
nemilos u trudu.

ENEA:

Da je li se našla koja
među ńima, ka s milosti

izdanoga sred pokoja
vjereniku svomu prosti?

SIBILA:

Jedna sama među ostale
bi, ka vječnu čas dobiti,
ka neumrle dike i hvale
steć dostoji na sem sviti.
Zapovijedi ona hude
pogrdi oca nevjernoga,
i da s častim vjerna bude,
vjerenika shrani svoga.
Ustan', reče ńemu, ustani,
da te vječni san ne shara,
od svekra se huda brani
i nemilijeh od sestara,
koje kako zle lavice,
kad se naglo krvi opoje
i nasrnu na ovčice,
vjerenike biju svoje
Ja milosna hoću biti,
vjereniče moj ļubjeni,
ne ću tebe ja raniti,
ranila bih srce meni.
Neka mi otac veže ruke,
za što prostih vjereniku,
neka dava ļute muke,
neka ispuni srǵbu priku.
Pođ', dokli imaš noć u družbu
i božicu od ļubavi;
pođ', vrh moga groba tužbu
za uspomenu pak mi stavi.

ENEA:

Dostojna je vječne slave
djevojčica taj hrabrena;
da koje se sred države
ńe nahodi slavna sjena?

SIBILA:

U srećnoj se strani, u koju
mi idemo, sad nahodi,
i u veseļu i pokoju
sve vesele vijeke vodi.
Ali se i mi uputimo,
o viteže plemeniti,
srećna poļa da vidimo,
za što nije trijebi ckniti.

ENEA:

Dijelimo se, djevo znana,
i odovle hod'mo veće,
put onezijeh hod'mo strana,
gdi stanuju dobre sreće.

ČIŃENJE DRUGO.

SKAZAŃE PRVO.

ENEA I SIBILA.

ENEA:

Nu molim te, proročice,
er me žeļa drži mnoga
u pokoju svijetlo lice
vidjet ćaćka žuđenoga,
jesu li nam veće blizu
poļa ona pričestita,
gdi pokoji vječni, gdi su
svaka dobra vjekovita.

SIBILA:

Razložne su žeļe tvoje,
o viteže slavna imena,
vidjet ćaćka, koga iz Troje
ti iznese vrh ramena.
Tko je od ļudi igda bio,
i našo se jes na svitu,
da je djelo učinio
i stvar tako plemenitu?

Nijesi u dońa mjesta ova
živ Enea mogo doći
bez hotjeńa od bogova,
i ńihove bez pomoći.
Staviše se mali ļudi,
po svom smjenstvu ki sidoše,
nu ih smjenstvo ńih osudi,
da se vratit ne mogoše.
Zgar nizdoli put ki vodi,
ne ište družbe ni nauka;
ali naći, kijem se uzhodi,
trud je velik, teška je muka
Oni samo, kijem mogući
bogovi su oci bili,
vječnu slavu sebi ištući
doći su se usilili.
Slavni Erkule prvi side,
ki svom snagom svijet isprazni,
kad ga u slavi svega obide,
od svijeh srda i nakazni.

ENEA:

Slava istina na sem sviti
poštenijem se trudim stječe;
a tko je bio, tko će biti,
da se Herkulu jednak reče?

SIBILA:

Side slavni još Tezeo,
čim steć vječnu čas žeļaše,
i spjevalac mili Orfeo,
ištuć dragu, za kom mraše.
Vlastim ovi svom smionom
čim po svitu slove ovako,
pjesnim ovi, snagom oni
pridobiše hudi pako.
Blizu su nam poļa veće,
srećna, u koja žudiš doći,

552. svom] *rukop.*: s nom.

gdi stanuju dobre sreće,
i sja u vike dan bez noći,
gdi vesele dni provodi
tvoj roditeļ obļubjeni,
u pokoju i slobodi
uživajuć mir blaženi.

ENEA:

Ah, jesam li u životu
veseliji igda bio?
Veliku sam tvu dobrotu
sad na meni oćutio.
A da vidi srce moje
prije mjesto odlučeno,
kojijem hvalam ime tvoje
biće od mene proslavļeno!

SKAZAŃE DRUGO.

ENEA, SIBILA, I SKUP DUŠA BLAŽENIJEH.

JEDNA OD DUŠA:

Duše blažene,
ke ste skupļene
usred gizdave
ove države!
skladate pjesni
s dragom ļuvezni,
svaka s radosti
slavi kriposti.

SKUP VAS:

Svaka s radosti
slavi kriposti,
s kojijem se prava
dobiva slava;
tim svak od ļudi
s pošteńem trudi,
slidi na svitu
kripos čestitu.

ENEA:

Koje s' odi pjesni čuju
rajskijem glasom toli mile,
ke li s' ovo prem raduju
u veseļu lijepe vile?

SIBILA:

Nije ovo skup od vila,
kako scijeniš, o junače,
ni vilińa pjesan mila,
slatko toli ka se zače;
blaženijeh je množ od duša,
koje ovdi pribivaju;
pomńivo ih nu posluša,
gdi kriposti pripijevaju.

JEDNA OD DUŠA:

Slidi na svitu
kripos čestitu,
ko god veseli
imat raj želi,
gdi sred nebesa
punijeh uresa
sja jasna lica
druga danica.

SKUP VAS:

Sja jasna lica
druga danica,
i s svake strane
zrake sunčane
od zvijezda kolo
resi okolo,
gdi rados stoji
s vječnijem pokoji.

ENEA:

Ovo li su sej države,
gdi se ćaćko moj pokoji,
gdi radosti sveď su prave,
gdi veseļe vječno stoji?

JEDNA OD DUŠA:

Gdi rados stoji
s vječnijem pokoji,
gdi goji cvitje
vječno prolitje,
gdi po sve vike
pun slavne dike
život se pravi
po ovoj dubravi.

SKUP VAS:

Život se pravi
po ovoj dubravi
urešen svima
vječnim dobrima,
gdi sa svih strana
družba izbrana
tance izvodi
pri bistroj vodi.

ENEA:

Prilično je, da se odi
vik blaženi svi raduju,
da se pravi mir nahodi,
gdi se ovake pjesni čuju.

JEDNA OD DUŠA:

Tance izvodi
pri bistroj vodi
skup slavnijeh vila,
kijeh kripos mila
na svitu gori
čistoću dvori
uz romon blazijeh
pjesni pridrazijeh.

SKUP VAS:

Uz romon blazijeh
pjesni pridrazijeh,

625. pun] *rukop.:* puna.

veselijem koje
žuborom poje
slavici veseli
na kitnoj jeli,
svaka mladica
rajskoga lica.

ENEA:

Hoćemo li, o djevice,
veće unutra mi uljesti,
da ćaćkovo vidim lice
s dobrom srećom, s dobrom česti?

JEDNA OD DUŠA:

Svaka mladica
rajskoga lica
može se riti
slična na sviti
cvijetu rumene
ruse, kad zene,
ka rumenilo
uzdrži milo.

SKUP VAS:

Ka rumenilo
uzdrži milo,
kad još u zoru
nije sva na dvoru;
a kad poslije
lice sakrije,
počne gubiti
ures čestiti.

ENEA:

Ali iz onijeh sad livada
što ono oči moje vide,
od blaženijeh tko li sada
susresti nas ovdi ide?
Zeleni se od lovora
na ńegovoj vijenac glavi,

prav je obraz, čin je pravi
Prijamova sina Hektora.
On je isti. Već što pazim,
ter ne idem protiv ńemu,
i upitam ga riječim blazim,
što je u mjestu u ovemu?
O Hektore, kom ńekada
ni odolje grčka sila
trojanskoga polak grada,
ni mogujstvo silna Akila,
znam velike tve kriposti
i uzmnožne dike tvoje
vjekovitijeh sred radosti
pribivati da dostoje;
ali koja ćes vesela
izvan mjesta blaženoga
ovdi te je sad dovela,
da Eneu sreteš tvoga?

HEKTORE:

Glas, Enea, tvoga imena,
ki je slavan po svem svijeti,
u veselu k nam doleti
u ova mjesta svim blažena,
da velike cić jubavi,
koju ćaćku nosiš tvomu,
priko pakla ti se spravi
doći k srećnu mjestu ovomu.
Za sve od pakla er su puti
mučni, tmasti, strašni, duzi,
ali kripos kad prignuti
ikakvoj se može tuzi?

SIBILA:

Krepos, kad je posred truda,
vele veće svjetla sine,
kako sunce, kad od svuda
zrak mu obujme crne tmine.

HEKTORE:

Tim začuvši plemenite
ja od glasa tve odluke,
ki ukaza još dobite
veće od tebe trude i muke,
i cijeneći, da daleče
pola onezijeh ne ćeš biti,
kako ćaćko tvoj mi reče,
suproć tebi htjeh iziti,
a i me srce puno žela
za vidjet te bi hoteće,
er za draga prijatela
uzimlu se stvari i veće.

ENEA:

Ja ne mogu o Hektore,
neg bogovom hvalu dati,
ki mi sreću, ku nitkore
ima od ludi, čine imati.
Er ńihova vlas velika,
ko me od zala svijeh obrani,
kijem progoni čes me prika,
k odlučenoj iduć strani,
dala mi je sad ovaku
svojom vlastim milos s gora,
da susretem putom taku
družbu draga razgovora.
Nu viteže moj hrabreni,
što je od ćaćka draga moga?
koji uživaju s ńim blaženi
sred pokoja blaženoga?

HEKTORE:

Vječne uživa on pokoje
vjekovitijeh sred radosti,
slavne dike ko dostoje
ńegovijeh od kreposti.

SIBILA:

S ńim su oni, ki dobiše
vječnu slavu, glas čestiti,

slavnijem djeli čim sloviše,
kada bjehu na sem sviti;
za obranu rodna grada
ki hrabreno vojevaše,
i nemili mač ikada
ne čini im, da se straše;
pače svijetlijem pod oklopjem
neprijateļe zatjecati
sve hotješe, s vitijem kopjem
željeći se śńima rvati.
Tu su oni, svom kriposti
ki sloveći nad sve ostale,
daše svijetu dobra dosti,
a neumrle sebi hvale.
I oni, slavna kijeh spomena
ostala je sveđ na sviti,
er žeļahu pohvaļena
dobra druzijem sveđ činiti.
I oni, ki su provodili
u čistoći sve dni svoje,
uživaju pokoj mili
i veseļe, ke dostoje.
Gdi ja ohodim ļudi one,
ki blaženstvo uživaju
za korisne ńih zakone,
s kijeh umrli dobro imaju?

ENEA:

Sada poznam ja istino,
o Hektore moj hrabreni,
da mogustvo tve jedino
steć dostoja raj blaženi.
A koja je strana od svita,
ka kriposti ne zna tvoje,
i tva djela glasovita,
ka prid mirim kaza od Troje?
Još kad sila od sjevera,
prijeteći mi smrtne vaje,
izvrže me i dotjera
od Libije na zle kraje,

u jednoj crkvi ja prilike
prave vidjeh slavne od Troje,
i po redu sve kolike
s grčkijem vojskam naše boje.
Vidjeh tebe, gdi tjeraše
k moru grčke vojske silom,
i viteški gdi se rvaše
sad s Diomedom, sad s Akilom;
sad desnicom na ńih plavi
gdi metaše plame ogńene;
sad nosaše gdi u slavi
stjegove im ugrabjene;
sad na końu jezdeć vranu
tve hrabreustvo svim kazaše;
sad za rodna mjesta obranu
na boj vojske užižaše.
Ah, da nije protiv tebi
priki udes, smrt nemila,
našijem dobri zlobno u sebi
za jedno se sastavila,
ne bi Troja s privarami
grčkijeh vojska svrhu imala,
s ogńenijema ne bi plami
naša slava na tle pala.

HEKTORE:

A tko može odoljeti
vječnoj moći oca Jova,
tko se od ļudi može oprijeti
suproć htjeńu od bogova?
Htješe oni, da pogine
po privaram grčkijem Troja,
iz ńe štêtâ neka sine
vele veća kripos tvoja,
kako ptica, koju samu
narav stvori na sem svijeti,
užeže se stara u plamu,
za opeta oživjeti.
Što je smrtno s prijeka udesa
ogńeniti plam odili;

što je živo, do nebesa
odletjeće s brzijem krili.
Od Troje će užežene
naša slava sinut veća,
časti i dike pohvaļene
veće će nam dati sreća.
Još će doći tako vrime,
da i grčka sva gospoda
pod vlastim će svojom svime
trojanskoga bit poroda.

SIBILA:

Ostavite razgovore,
o junaci slavni, veće,
er je i vrijeme, da se otvore
poļa, gdje su vječne sreće:
nu sunčana kola hrle
skrit u more zrake svoje,
nukajući trudne umrle
tihe i slatke na pokoje.

HEKTORE:

Ja ću poći od vas prije
dat Ankizu srećne glase,
i rijet ću mu: došo ti je
sin, od tebe ki čeka se,
da vas blizu ovdi srete,
ko ńegova jes. požuda,
kada unutra uļezete
iz daļega od onuda.

SIBILA:

Pođi, Hektore slavni, pođi,
k Ankizu se veće odijeli,
rec' mu: vidjet sina dođi,
ki te žudi, ki te želi.

ENEA:

Hod'mo, hod'mo, djevo znana,
s dobrom srećom sadruženi,

put onezijeh hod'mo strana,
da vidimo raj blaženi

SIBILA:

Otvor'te se vrata slavna,
otvor'te se srećne strane,
zapovijed je s nami spravna
s Ekatina dara grane.

ČIŃENJE TREĆE.

SKAZAŃE PRVO.

ANKIZE, ENEA, I SIBILA.

ANKIZE:

Došo si jur k meni, pokoju očinu,
došo si žudjeni, pridragi moj sinu.
Eto je dobila tva ļubav velika
pakļenijeh od sila zle trude, zla prika;
dopusti višńa vlas, da te se nagledam,
da čujem drag tvoj glas, i odgovor da ti dam.
Ja te sam sveđ čeko, brojeć dni u sebi,
misleći kad reko: što ga ovo još ne bi?
I zno sam istino, napokon da ćeš proć
vas pako, i očino u krilo s tijelom doć.
Nije mene varala požuda moja, ne,
ni żeļna zahvala blažene sred strane.
Kojijeh te ja primam od morskijeh pučina;
kojijeh te, sinko, imam iz vrlijeh krajina;
koje si ti trude, pogibije koje ti
za vrijedne požude prošo si na svijeti!
Bojah se veomi ja, da tebi ne naudi
himbena Libija, nemilijeh stan ļudi.

ENEA:

Ćaćko, blijeda slika tvoja
mnokrat mi se prikazala,
i noćnoga sred pokoja
u snu k sebi zazivala;

tijem odlučih, k tebi ovako
priko puta vječne noći,
vas prošavši hudi pako,
u čestite strane doći.

ANKIZE:

U kojoj državi družba se nahodi
tvoja sad, tve plavi kojoj su u vodi?

ENEA:

Družba u plavijeh, plavi kraju
stoje redom privezane
kon latinske lijepe strane,
ter veselo uživaju.
Daj mi ruku, roditeļu
moj ļubjeni, i ne krati
pustit obraz celivati,
neka ispunim srca želju.
Gdi je ļubav, ćaćko tvoja?
Što mi utječeš zagrļaju?
Ne drži me još u vaju
blaženoga sred pokoja.

ANKIZE:

Ne možeš što pitaš, sinko moj, tegnuti,
čim vjetar obhitaš, nag sjen, duh bez puti.
Samo sad razgleda blaženske liposti,
i mudrijeh besjeda slušaj ištom kriposti.

ENEA:

Lijepa je ovo sva država,
lijepe s' ove, ćaćko, strane.
Koga s' ono dubja grane,
koja će ono bit dubrava,
kojom vjetar tih razmeće,
ter vidjeno u potjeri
sušńom zviždi i žubori
kitno listje, čim trepeće?
Sladak ti se romon čuje!
Tko je ćaćko, tko boravi?

Srećan li je, u dubravi
tač veseloj ki stanuje!

ANKIZE:

Sred one dubrave blaženi stanuju,
i vječne sred slave u vijek se raduju.
Svak svudi pribiva, osobna nije stana,
i pokoj uživa blaženijeh sred strana.

ENEA:

Ko se zove ona rika,
ka se brijegom tiho krade
priko poļa niz livade;
ka li je ono množ prilika,
koja kako drobne čele
rano i tiho u prolitje,
ke razliko poļem cvitje
med kupeći budu obsjele,
žamoreći oko vode
jedne u rijeku s kraja slaze,
ter po vodi naglo gaze,
druge opeta gori uzhode?

ANKIZE:

Rijeci je Lete ime; ono su kraj rike,
kojijem je proć vrime na život vaš, slike.
Ko vidiš, sve piju vodu onu, neka ovi
vas život zabiju, kom dođu na novi.
Davno sam naš tebi želio brojit plod,
ki će pak pod nebi latinski bit narod,
tve srce još veće neka se veseli
našastjem od sreće, koju ufa i želi,
s kojom si izišo iz Troje zdežene,
i u zemļe jur prišo toliko žuđene.

936—953. *u originalu:* Animae, quibus altera fato
corpora debentur, Lethaei ad fluminis undam
securos latices et longa oblivia potant.
Has equidem memorare tibi atque ostendere coram,
iampridem hanc prolem cupio enumerare meorum,
quo magis Italia mecum laetere reperta.
O pater, anne aliquas ad caelum hinc ire putandum est
sublimis animas iterumque ad tarda reverti
corpora? quae lucis miseris tam dira cupido?

ENEA:

To li se, ćaćko, ima scijenit,
da od ovuda duše izhode,
ke pod nebom dni provode,
i da će ovi stan promijenit?
Koja ih je žeļa buda,
povratit se u telesa
na protive zlijeh udesa
i na život vas pun truda?

ANKIZE:

Uzrok je voda ova, da žele opeta
vratit se u nova telesa od svijeta.
Netom se napije tko godi, sve stvari
tu tako zabije, ni život zna stari.
Hodimo put brijega višega onamo,
da mnoštvo našega poroda gledamo.
Svijeh ćemo vidjet moć, ki godi prohode,
budući na vrh doć niz poļa put vode.
Što hoć' znat upraša, Enea, ovo je
nut čeļad sve naša, puk nove od Troje.

ENEA:

Lijepa mnoštva! A ja veļu,
kad će s' ovo naroditi,
veliko će vrijeme iziti;
što ti veliš, roditeļu?

ANKIZE:

Nu vrijeme krila ima, kijem časom prolijeta,
vječnijem je očima dan jedan sto ljeta.
Časom sve prohodi, i časom na svijeti
postanu narodi, i budu dospjeti.
Časom će prosinut u Rimu naš ovi
narod, čas poginut, i postat puk novi.
Što ne će moć bojno oružje satrti,
koje će neizbrojno sej mnoštvo dat smrti?

ENEA:

Komu li će, ćaćko, biti
nemilijema toli udesim

dopušteno pod nebesim
ovi narod pogubiti?

ANKIZE:

Ne će, ne, na svijeti nad rimskom bit vlasti;
svojom će dospjeti, svojom će sam pasti.
Velika pod nebi po svomu nemiru
ore se u sebi, rasipļu i stiru.
Zavadam gradskima, kad satre svakoga,
na svrhu doć ima vlas puka rimskoga.
Tako će i svijet vas neugođaj dovesti
pokońi na isti čas, kad bude red smesti,
kad bude hotjeti, mjesec za noć i dan
po nebu da svijeti bez sunca noć i dan,
ter ko se rasrči, suncu iduć protiva,
a sunce pomrči velika od gńiva,
i svojijem zrakami gorućijem usprijeti
svijem jasnijem zvijezdami, i narav rašteti,
ter ogań oholi najviše strane ođe,
i k zemļi vas doli s plamenim svojim dođe.

ENEA:

Možeš li mi ukazati.
ćaćko dragi, vojevode,
pripravļene na te zgode
građanskima hudijem rati?

ANKIZE:

Ono su, dva sama za jedno ki hode,
držeć se rukama, vrli oba vojevode,
ki će se vojevostvu u svomu rvati
o rimskom gospodstvu građanskom u rati.
Svekar će strane one, a s ove dovesti
zet vojske sione na bojne na česti.
Buduć se sve česti ljetńega zapada
s ovezijem skupile rodnoga put grada,
a s onijem narodi istoka jasnoga,
s oružjem ke vodi zet svekra na svoga,

990. protiva] *rukop.:* prosiva.

vidim gdi dospijeva vlas rimske slobode,
i gdi se proljeva krv mnoge gospode.
Čezar je prvi ono, nu sluša, što će rit,
koga ime smiono častiće vas saj svit.

SKAZAŃE DRUGO.

ČEZARE, ANKIZE, ENEA, SIBILA, SKUP OD DUŠA BLAŽENIJEH.

ČEZARE:

Ko god brani oružanu,
koji s vojskom napreduje,
stvar pravedno zapitanu,
taj sve što ima dopuštuje.
Kad se čine vojvodami
krivosilne zapovijedi,
sile upravit proć silami
koji razlog, ki se uvrijedi?
Pravda oružje, boj sud čini,
boj će razlog razabrati,
ostaće oni u krivini,
koji dobit bude ostati.
Grade rodni, prosti sili
prosti oružju oko mira;
kriv je svojim, kriv je dili,
ko god je uzrok od nemira
Prosti svomu građaninu,
prosti svomu vojevodi,
ki ne stoji u načinu
od zakona, koje prihodi.
Naravni je zakon oni,
taj vas saj svit obslužuje
nad inijema svijem zakoni,
koji obranu dopuštuje.
Kriv je oni, ki počina,
a ne, ki se sili opire;
nije moć držat nije načina,
kad se oružje pak podire.
Što godi se na sem svijeti
bude oplijenit, bude orobit,

1021. koji] *rukop.*: koji je? 1036. nad] *rukop.*: kad.

silnijem bojem bude oteti,
zakona je ono dobit.
Nije štit slova naučio,
ko god pusti svojijeh iz ruka
čas, koju je on dobio
bojnijem trudom vrhu puka.
Ko je vrijedan veću hvalu,
scijeni i veću čas i diku,
prvi u gradu biti malu,
nego drugi u veliku.
Dobrota se uzdržati
može stvari u ostale,
i izvrsnos, kom iskati
neumrle možeš hvale.
Dobrota je neprijateļu
na milos se svom prignuti,
i nemilu priku żeļu
od osvete ustegnuti;
izvrsnos je, da naprijeda
ne idu druzi tvojoj vlasti,
i ne dati priko reda
da se daju gradske časti.
Ako ne ćeš sam ostati,
imajući vojivostvo,
kako budeš dostojati
i kraļestvo i gospostvo?
Dobrota je, za se uzeti,
što i druzi za se żele;
boļe od druzijeh sebi htjeti,
izvrsnos je slavna vele;
a dobrota, zemļu, koja
druzijem služit spravna stoji,
da hrabrena kripos tvoja
od druzijeh je prije osvoji.
Izvrsnos je, da svak hvale
tvomu imenu da, i reče:
oni, čestit nad sve ostale,
dođe, vidje, dobi, steče.

1072. sebil *rukop.*: sebe.

SKUP OD DUŠA:

Što godi se silom stječe,
silom opet i dospijeva,
ko se reče:
sila sili odolijeva.
Vik miran nije,
ko god mir razbije
rodnomu gradu
kroz hudu zavadu.

ANKIZE:

Pompea nu gleda, koji će na sviti,
čim ide naprijeda, vječnu čas dobiti.

SKAZAŃE TREĆE.

POMPEO, SKUP OD DUŠA, ANKIZE, ENEA, I SIBILA.

POMPEO:

Tko neumrlu na sem svitu
svomu imenu slavu žudi,
slidi kripos plemenitu,
koju i slava slidi svudi.
Razlog prosi u onemu,
koji vojskam zapovijeda,
da je izvrstan on u svemu,
ako hoće proć naprijeda;
neka umije sam poznati,
što mu udi, što pomaga,
i načine sveđ imati,
da mu bude sreća blaga.
Za ludu je, tko u boju
neprijateļe pridobije,
ako ukazat kripos svoju
po dobitju ne umije,
er se mnokrat zgòdi onemu,
koji dobitnik scijeni ostati,
da se sreća protiv ńemu
iz nenadke pak obrati.

Tko ne umije nać načina,
da se srećom dobro služi,
ńegova je to krivina,
na sreću se ne potuži.
Onemu se dika i slava
ima dati od svijeh veća,
s kijem pribiva sveđe prava
kripos, znanje, oblas, sreća;
ki na vrijeme svoje trude
kaže i razum svoj istini,
i s hrlinom sve požude
neprijatelu svom razčini;
ki s hrabrenstvom, ki s kriposti
svemu umije odoljeti,
i s uresom svoje mudrosti
sve potrebe providjeti;
koji hitro uhititi
svom kriposti umije sreću,
tko umije ńu dobiti,
čas dostoji od svijeh veću.
Blažen s' oni može reći,
ki u ovakoj umre slavi,
prije neg čes svrne pleći,
prije nego ga sreća ostavi;
za što svakoj veličini
ona zlobi i zavidi,
vazda u svoj nekrepčini
himbena se ona vidi.

SKUP OD DUŠA:

Tko steć vječnu slavu žudi,
za kripostim slava ide,
slavu trudi
sveđ pošteni slijedom slide;
nije bez truda
izvrsna požuda,
slavu prihodi,
tko kripos nahodi.

ANKIZE:

Ne mojte, o dike, ne mojte, o moje
rodjenje, tolike učit se na boje.
Tako se satira svoja ista vlas, djeti,
i rodnijeh od mira ori zid na svijeti.
Tko ne će za brata brata, on će primiti
tuđina kroz vrata, koga će služiti.
Kad bude u ruci cvasci osta rimska vlas,
koj će se svi puci prikupjat na svak čas,
lasno će i tuđi kroz bojno rvańe
na saj svijet najhuđi otimat vladańe.

SKAZAŃE ČETVRTO.

ENEA, ANKIZE, SIBILA, I SKUP DUŠA BLAŽENIJEH.

ENEA:

Ćaćko mili i ļubjeni,
kad se rimski puk pobije,
ter dovrši i dospije;
tko će nastat? reci meni.
Kako će se ispuniti
obećanje oca Jova,
koje udesna vječna u slova
hotio je postaviti?

ANKIZE:

Ki budu gradjani pak, biće isti oni
istini Rimńani obćenijem zakoni,
kijeh je čes, kijeh sreća, jak višńi čestitom
besjedom obeća, da sude svijem svitom.
Koja god čestita čeļad pak nastane,
vladaće od svita u vijeke sve strane;
ne dadu nebesa, da ja znam sva dila
otajnijeh čudesa, koja zna Sibila.

ENEA:

Proročice, htjej mi reći,
što nebesa ćaćku taje,

1154. cvasci osta] *rukop.*: cvaszi osta, *to je može biti pokvareno od*: vaši ostat *ili*: carsci ostat.

što naprijeda veće ostaje
u čestitoj rimskoj sreći?

SIBILA:

Iz početka novijeh ljeta
eto velik red izhodi,
i djevica slavna i sveta
na čestiti svijet dohodi,
da potlači i pohara
grijeh, na svijetu ki se ustara.

SKUP OD DUŠA:

O pričestita
dođite lita,
dođite, žudi
svak vas od ļudi,
neka djevica
rajskoga lica
izagnat bude
sve zlobe hude.

SIBILA:

I nebeski porod novi
eto s gara ima doći,
zmija pada puna otrovi,
vječne bježi mrak od noći,
svrhu imaju dni gvozdeni,
a vraća se mir zlaćeni.

DUŠE:

Prospi s nebesa
zrak pun uresa,
rode veseli,
zemļa te želi,
da se po tebi
vrate pod nebi
vazda žuđena
doba zlaćena.

SIBILA:

Srećna zemlo, blaženomu
ti djetetu blaga budi,
spravi dare kralu tvomu,
prospi cvijetje oda svudi,
on će pokoj, on slobodu
umrlomu donijet rodu.

DUŠE:

Zemlo, u slavi
dar pripravi,
počasti tvoga
krala vječnoga;
on će slobodu
umrlom rodu
donijet i svoje
vječne pokoje.

ENEA:

Nu hoće li još ka proći
sjena našega od poroda,
ka će u Rimu svojom moći
najprva se zvat gospoda?

ANKIZE:

Proći će još sjeni, nu ih ovdi čekamo,
sinko moj lubjeni, da ih svijeh gledamo.

ČIŃENJE ČETVRTO.

SKAZAŃE PRVO.

ENEA, ANKIZE, KRALEVI.

ENEA:

Koja je ono, ćaćko mili,
veomi jasnoj u svjetlosti
družba vidjet vrijednijem djeli
mnoge moći i kriposti?

1226. koja je] *rukop.*: koja.

I ona čini bojne sprave,
u vrijednosti oružana
na gradove, na države,
na kraļestva sa svijeh strana.

ANKIZE:

I ono su spravjene za istoga poroda
kraļevske sve sjene, rimska sva gospoda,
prisvijetloj u strani dostojno stanuju,
prisvijetli Rimńani kijeh ini svi štuju.
Oni će zakone ne samo svijetu dat,
narode usione ukrotit i vladat;
neg izgled i nauk svakoga načina
oć, kijem se vlada puk i gradska obćina,
čijem mnoštvo, čijem mali, čijem jedan gdi vlada,
podložan ostali stoji vas rusag od grada,
cić mnozijeh promjena, ke sobom dovodi
diļina vremena, kako se što godi,
gdi se nov gradi, gdi god se puk novi
koje god čeļadi najprvo gotovi.
Ako je sam jedan nada svijem inima
prav, mudar i vrijedan, on vladat sam ima;
gdi veće jes ļudi dostojstva jednaka,
obrani zbor sudi, ne čeļad prem svaka;
gdi je bez razluke dostojstvo i znanje,
puk vazda pun buke uzdrži vladanje.
Ko bude početi vlas kojijeh naroda,
razlogom na svijeti ostaje u ploda,
tim stoji mir, sklad i dobro općeno,
čestit je svaki grad i mjesto blaženo.

ENEA:

Dragi ćaćko, reci meni,
ako ti znaš, s kom će česti
svoje umrle dni provesti
sej kraļevske svijetle sjeni?
Oni rijetko vode u miru
život, koji svijetom sude,
vas vijek muče, vas vijek trude,
a bez krvi mali umiru.

ANKIZE:

Prvi će sazidat grad, o kom govorim,
i gradu ime dat čestito, zvano Rim,
koji će očima umrlijem izginut,
i s junacim svojima, časom bit, čas minut,
kako neprijateļe bude sve dobio,
i tvrde temeļe naredbam stavio.
Rimļani ovoga podobnijem načinom
uzeće za boga, i zvati Kvirinom.
Drugi će zakonim utvrdit, a treti
uresit sionim oružjem stan sveti;
ostali četiri hrabreni ne će cknit
i vlastim i miri Rim velik učinit.
Numa kraļ dni svoje mirno će svršiti,
i u ove pokoje opet se vratiti;
ona dva za ńime paka će na svijeti
život svoj u vrime naravno dospjeti,
a tri će najzadńa, ki redom sad sjede,
kroz djela nenadńa zamjerne oć izglede
nekrepke od sreće, svrhu svijeh ka jača,
na svijetu najveće kraļeve potlača.

ENEA:

Sve je podložno slaboj sreći,
ka nekrepka sveđ se obraća,
čim nemila sad će uteći,
sad se opet blaga vraća.

ANKIZE:

Anko će dva sina po smrti svojoj oć,
pristoļa očina ki ne će imat moć,
koje će dat Tarkvinu prišocu u nauk
veoma zao ne sinu kraļevu milijem puk,
ter će bit vidjeno mjesto isto za smećom
u krvi crļeno koliko odjećom.
Nut gdi kraļ sred svoga dvora udren umira
nađakom jednoga smiona pastira.

1291. pristoļa] *rukop.*: s pristoļa. 1293. kraļevu] *rukop.*: kraļivu.

Nut žena odolje kraļeva, krijući
smrt, shrani pristoļe svojojzi u kući.
Svekra sin ubija, ki pleše nemila
jak ļuta zla zmija očina vrh tila.
Oholi Tarkvino otima najprvi
kraļestvo očino ubojstvom i krvi,
da vlada nemilo hrabrene Rimńane,
čijem krvno pak dilo zrcalom ostane,
neka se po kruni otetoj naprijeda
čińenjem ispuni mudra ona besjeda,
ka veli: boļe bi bilo sveđ za grada,
da zakon po sebi, ne čovjek da sam vlada,
er zakon nag, razlog, i svijes bez požude,
bez srǵbe, kako bog svakomu prav bude.
U kojoj državi, koga god sred grada
zakon se postavi, ki sudi i vlada,
tuj se prem s razlogom čestito kraļuje,
tuj je vlas prid bogom, tuj se vik miruje
Daj vlas čovjeku, pače istoj živini
nesvijesnoj, da vijeku razložno ne čini.
Gdi plemstvo zakoni pravednijem gospodi,
čestit je grad oni i u pravoj slobodi,
kripos se ponavļa otaca u plodu,
i s vlastim ostavļa, ko drži slobodu,
budući čuvaoci općenijeh zakona
plemići vladaoci, ne djela siona.

ENEA:

Da što će se učiniti,
ćaćko, od kraļa ohologa,
koji će ubit svekra svoga,
od svoje li ima umriti?

ANKIZE:

U tri krat dvaš peto godište živ ima
izgubit oteto kraļestvo od Rima.

1301. tila] *rukop.:* sila. 1307. čińenjem] *rukop.:* čińenje. 1315. tuj je] *rukop.:* tuj. 1320. otaca] *rukop.:* otac.

ENEA:

Koji s' ono dva, pogleda
plemenita, ki k livadi
izvan ine sve čeļadi
s brijega gredu priko reda?
Jedan gleda zemļi nica,
kako u glavi da razbira
mnoge misli boja i mira,
junačkoga stasa i lica;
komu drugi prilikuje,
i pogledom svrće svuda,
i on hrabrenijeh pun požuda
svoga druga nasljeduje.

ANKIZE:

Bruti s' ono oba, kijeh krepos hrabrena
u slavno ńih doba bitće svud hvaļena.
Prvi se učinit ludjakom hoće, i moć
himbenstvo prihinit i na vrh misli doć;
steći će za malo od zvijeri sramno ime,
ostavit na ostalo slavļeno svoje vrime,
ko bude skroveno zlato u dar pridati,
drven štap cijeńeno, i odgovor imati,
ter pozna obćenu za mater na svijeti
sam zemļu, ne ženu hitrome pameti.

SKAZAŃE DRUGO.

BRUTO, ENEA, SIBILA, ANKIZE.

BRUTO:

Ako s' ima ka čestita
stvar držati na sem sviti,
sloboda se plemenita
najčestitija ima riti.
Čovjek žive u slobodi,
ko mu narav zapovijeda,
i vrh sebe sam gospodi,
a opacijem se vladat ne da;

1350. pozna] *može biti:* poznat?

a služba ga činit sili,
i što drago ńemu nije,
što godi mu kad nemili
samosilnik zapovije.
Gdi je sloboda, pokoj tu je,
gdi je pokoj, nije straha,
da te ubije, da te otruje
hitra pamet, sila plaha.
Gdi nije pokoj, nije mira,
gdi je služba, nije pokoja,
er ko služi, sveđ se ozira,
da ne udre ga zgoda koja.
U slobodi kripos slove
i dostojne ima časti,
a pravda se sveđ ozove,
ne hajuć se silne vlasti.
Vele krat ti služba učini,
ili i život izgubiti,
ili razlog pravi istini
svijetle pravde potlačiti.
Gdi je sloboda, dobro svako
sadruženo šńome stoji,
ona čini srce jako,
vrijednos ona vriježi i goji.
Gdi je služba, čovjek gubi
mnokrat dobro od svijeh draže,
er za život, koji ļubi,
i ko je vriedan, lud se kaže.
Za slobodu moć imati,
što čoek ne bi učinio,
ko li ohole zatjecati
neprijateļe ne bi htio?
Od slobode za obrane
plemenito jes umrijeti,
a i onemu smrtne rane
dat, koji ti je hoće oteti.
Od slobodna je, i činiti
i podnijeti djela mučna,
za što kripos pridobiti
sve kolika jes naučna.

SKUP OD DUŠA:

Nije stvari na sem sviti
izvrsnije od slobode;
šńom gospode
kripos, pravda, mir čestiti;
a oni prave
dostojan jes slave,
koji žudi,
s pošteńem steć trudi.

ENEA:

Ja ne mogu nego dike,
ćaćko, onomu vječne dati,
ki kriposti sve velike
na vrijeme će ukazati,
za što kripos slavna onada
čestita se rijeti može,
iz nenadke gradu kada
u potrebi svom pomože.
Nije druga pomoć boļa,
neg li svoje mjesto rodno
od svijeh tuga i nevoļa
učiniti da je slobodno.

SIBILA:

Dostojan je veće časti,
rodna iz grada ki izvadi
zla vladaoca silne vlasti,
nego oni, ki ga zgradi.

ANKIZE:

I oni za obranu hrabrene slobode
staviće na stranu najboļe prigode,
i djelim svojime ukazat na sviti,
prvoga da ime dostoji nositi.
Ali čes slobodnik blagu ne će imati,
(a tko se može vik s udesim rvati);
višńa je odluka, da veće od tada
jedan sam vrh puka gospodi i vlada.

SKAZAŃE TREĆE.

BRUTO DRUGI, ENEA, SIBILA, I ANKIZE.

BRUTO:

Tko u slobodi slatkoj ļubi
utvrdit se do vik vika,
samosilje ón pogubi,
a ne samo silenika.
Djelo od vrijedna nije junaka,
smrt silnikom koji daje,
za život se molit paka
zlom silniku, koji nastaje;
on slobodu sam ne svoji,
još podložnik silne vlasti;
a nego ime da dostoji
toli svijetle dike i časti.
Gdi godi je sama želja,
da jednoga nije na sviti,
ondi s' ište neprijateļa
samo svoga pogubiti,
a ne hodi, kako s' ima,
proć svakomu, ki siluje
grad na službu, i gradskima
proć zakonim gospoduje.
Boļe ti se rodna grada
odijeliti na daleče,
neg silniku, ki sam vlada,
podložan si da t' se reče.
Rodni grad će biti svudi,
gdi slobodno mož' živjeti,
gdi ne može silnik hudi
tvoj kriposti odoljeti.
Trud je onega vele veći,
za kriposna poznan ki je,
nego onega, ki mučeći
svoju kripos ne odkrije.
Tko se vrijedan svijetu objavi
kroz junačko djelovańe,
jednom vas se vijek postavi
pod junačko dugovańe.

Razložno se slobodniku
opak zakon svaki čini,
kijem se služi sileniku
najlašnijema još načini,
a veoma grubo bude
bit pridobit od onoga,
ki ne može zle požude
pridobiti srca svoga.
Izvrsna su djela ona,
kijem korisno zao pogine,
a pravednijeh sred zakona
oslobodjen grad počine.

SKUP OD DUŠA:

O vi, koji nastojite
sloboditi mjesto rodno,
da je slobodno,
samosilje pogubite.
Čestit na sviti
može se riti
oni, ki priku
ne služi silniku.

ENEA:

Ovi ne će od prvoga
slobodnika bit izrodnik,
vidjeti je, grada od svoga
da će i on bit slobodnik.
Vrijedni s' oba, ki slobodu
dižu hvalam do nebesa,
dva jednako vrijedna rodu
u jednomu, lijepa uresa.

SIBILA:

Vas vijek zdrži lav očinu
ćud i narav, s kom se rodi,
s kome silu i vrlinu
zvijeri ostalijeh svijeh nadhodi.

ANKIZE:

Lukrecija ono je, ke djela poštena
na sviti dostoje bit vazda hvaļena.
Kroz one prigodu otete čistoće
hrabreno slobodu osvojit Rim hoće.
Koje će kriposti kraljević zavidjet,
a žeļan liposti sunčane sej vidjet,
samo će ki tilo, ne čisto srce ńe
ockvrnit kroz dilo silno zle na prijetńe.
Pripravan ubiti za jedno šńom roba,
i u odar staviti ubijena naga oba,
ne bi se pricene smrti ona bojala,
ali glasa i scijene, kad bi tim ostala.
Ona će sramotu svoju odkrit, i sama
dni svomu životu skratit svojim rukama,
proseći o svem, neka ostat ne bude
izgled zao svijetu za plahe požude.

SKAZAŃE ČETVRTO.

LUKRECIJA, SKUP OD DUŠA, ENEA, SIBILA, I ANKIZE.

LUKRECIJA:

Kako ljepša nad zvijezde ine
zrakom svojim sja danica,
kad nebeske sred visine
vesela se kaže lica,
djevojčica tako svaka
vidjeti je lijepa dosti,
koju resi svijetla zraka,
svijetli ures od kriposti.
Ono je ures, što te resi,
ono resi, što je pošteno,
pošteno je pod nebesi
kripos, dobro svud hvaļeno.
Za ludu je uresiti
vrat biserom, zlatom prame,
a od koraļa usti odkriti;
toj su ļudske sve zamame.

1505. želan] *rukop.*: želno. 1506. tilo] *rukop.*: sillo.

Čud je dobra dar zlaćeni,
a čistoća biser bijeli,
rumen koraļ, sram pošteni;
ovi ures svaka želi.
Kad s uresom jes na svijeti
ovijem lijepos sadružena,
djevojčica svaka rijeti
tad se može prem blažena.
Čas pod nebi ovo je prava,
istina je ovo dika,
neumrla ovo je slava,
koja žive do vik vika.
Ova svjetlos potamniti
ne može ti s huda oblaka,
ovu lijepos usiliti
ne može ti sila opaka.
Ovo je ures pun slobode,
podložne su stvari umrle
strahovite na prigode
i na sile prijeke i vrle.
Čas je veća smrt hrabreno
sebi istoj sama dati,
neg li živjet nepošteno,
usiļena neg se zvati.

SKUP OD DUŠA:

O čistoćo draga i mila,
od svijeh boļi o uresu,
dike tve su
bjeļe, neg li zora bila;
pun čestitosti
zrak tvoje svjetlosti
sunce nadhodi,
ki bio dan vodi.

ENEA:

U istinu srećan dosti
i čestit se moć će riti
Rim, ovake od kriposti
koga će ures naresiti.

SIBILA:

Znaš viteže, da besjeda
mudra mudro srce objavi;
kakav s dvora tko se gleda,
i unutra se taki pravi.

ANKIZE:

Nu pazi onega, ki blago najveće
od svita od svega pogrdit sveđ htjeće,
a nad sve ostale moć će se bogat rit,
er časti i hvale vječne će on dobit.
Ńegovo bitće ime Fabricijo na sviti,
i hvalam vječnime svak će ga poštiti.

SKAZAŃE PETO.

FABRICIJO, SKUP OD DUŠA, ENEA, SIBILA, I ANKIZE.

FABRICIJO:

Što se naglo prem na svijeti
zlato ište, zlato žudi,
i bez zlata kad živjeti
umrli bi mogli ļudi?
Bogat se oni ne ima zvati,
ki je ubog od kriposti,
er je zaman ńemu imati
s malom svijesti blaga dosti.
Bogatstvo je pravo ono,
što ne može izginuti,
što zli gusar bezakono
nije ti moćan vik dignuti.
Koji vele zapitaju,
onezijem se hoće vele,
er koliko veće imaju,
još toliko veće žele;
koliko li veće mnoštvo
od zlaćena raste blaga,
toliko se veće uboštvo
sred bogatstva ńim prilaga.

Izvrsnos je, moć živjeti
s malijem; malo narav prosi;
vele bude ćud žudjeti,
żeļe sobom nauk nosi.
Čestitos je, zapovijedat
onijem, koji blago imaju,
ne bogastvo żeļno gledat,
koji i obilnijem zlatom sjaju.
Ko god voli zlato imati,
dobro u blagu sve držeći,
neg kriposno djelovati,
slobodan se ne ima reći,
podložnik je vazda zlatu,
pače sluga, pače sužan,
i djelujuć sve za platu
život vodi grub i tužan.
Što je korisno steć se ima,
što je časno korisno je,
od onoga čovjek prima,
čas s kripostim što steko je.
Kripos ima svak sliditi,
s kom se istina slava stječe,
za ludu se je bogat riti
u bogastvu, koje utječe.
S kripostim se može rijeti
čovjek bogat nada sve ine,
za obagatit i za umjeti
može druge svak načine.

SKUP OD DUŠA:

Neka brode žitko more,
kijem za zlato srce gine,
neka more
valovite sej pučine;
kripos istina
nad dobra sva ina
rados je prava,
čas, dika i slava.

ENEA:

Čoek umrli, ono svoje,
što je bjegućе, ne ima riti,
er po sreći što steko je,
može i opeta izgubiti.
Srećno ti je za se obro
oni vitez pun uresa
veće od zlata ovdi dobro,
s kijem će slovit do nebesa.

SIBILA:

Svak s načinom zlato išti,
bog na zemļu način stavi;
ma ne svojoj pri koristi
svačiju koris da ostavi.

ENEA:

Da ko je oni nad sve ostale
koji plemenit jes vidjeti?
nu ńegove, ćaćko, hvale
dostoj mi se spovidjeti.

ANKIZE:

Oni će iz mlada ukazat na svitu
za pomoć od grada svu kripos čestitu.
Sve gdi god on stane složiće pod svu vlas,
ispanske on strane dobitće u taj čas.
Lijep izgled taj će dat, u boju da ki je
ne dobit, uzdržat i sebe umije.
U Afriku pak će proć, za svrnut vojevodu
od Rima, ki će doć, da ckvrni slobodu,
da pozna, može li obranit grad,
tuđemu ki želi donijeti službu i jad.
Tu ga će dobit hrabreno i bit zvan
čestitijem na sviti imenom Afrikan,
ali mu neharan paka će biti puk
u zlobi ustaran; bud' ovo svijem nauk,
častit je er trijebi, trijebi je haran bit
onemu, ki tebi nastoja čas dobit.

SCIPIUN:

Ne toliko može hudi
neprijatel nauditi,
kad oružan oda svudi
smrtni poraz gradu priti,
kako mladu plahe žele,
ke dobiti tko umije,
on i svoje neprijatele
šńim vojujuć pridobije.
Čas je veća, veća je dika,
pridobiti sebe istoga,
nego na tle zatočnika
oboriti ohologa.
Tim nastojat trijebi je svima,
čas istinu koji lube,
da im sva s kripostima
zla. s jednoga ne đogrube.
Ako svionoj kad se vidi
jedna gnusos na halini,
ljepota joj sva problidi,
sva se gnusna očim čini:
kako ne će potamniti
zla s jednoga slavna djela,
i sve dike pogrubiti,
ke ti kripos jes donijela?
Ako, na tle ka je ostala,
od velike uzrok štete
bude od ogńa iskra mala,
kad što godi suho srete;
ako s vjetra tiha i blaga
često uzavri luto more,
kad, podižuć s svijeh strana ga,
valovi se strašni otvore;
ako s mala često oblaka
naoblači nebo sve se,
i sunčanijeh ne da zraka
svijetu vidjet, ki ga rese:
za što jedno zlo za dosti,
huđe i gore nad sve ostale

ne će smesti sve kriposti
i od kriposti dike i hvale?
Za ludu se je pohvaliti,
da ne dobit jesi u boju,
ako ne mož' pridobiti
jednu samu żeļu tvoju.
Tim svak drži slavu veću,
pridobiti plahe żeļe,
nego kada ima sreću,
dobit hude neprijateļe,
neka umiju svi poznati,
da oni od sebe dobit nije,
koji način može imati,
vlas ńihovu da dobije.

SKUP OD DUŠA:

Plahe żeļe ustegnite,
uzmnožite vaše dike,
ki żudite
pohvaļeni biti u vike;
tako dobiti
glas ćete čestiti,
ki kripos slavna
dati vam jes spravna.

ENEA:

Onemu se, ćaćko, dike
vječne imaju u svijeh dati,
ki od srca żeļe prike
onako će uzdržati;
za što srce plemenito
čas istinu steći żudi,
a podpuno to je čestito,
što je čisto oda svudi.

SIBILA:

Lasno je vedrijeh sred nebesa
jasne zvijezde ugledati,
a i sred srca puna uresa
od kriposti zrak poznati.

ANKIZE:

Nu gleda Katona starijega, čuvaoca
od mudrijeh zakona, mudroga vladaoca,
ono je, ki strane s vrlijema pogledi
obrve spuštane drži; čuj, besjedi.

SKAZAŃE SEDMO.

KATON, SKUP OD DUŠA, ENEA, SIBILA, I ANKIZE.

KATON:

Da u kući zakon stavi
svak raskošam svoje žene,
ne bi one svud skupļene
besjedile o napravi;
lašńe bi se suproć svima
zakon mogo učiniti,
i naprave zabraniti
lašńe bi se mogle ńima.
Ne znam, ali je ista gora
stvar, ali u gnus se izgledati,
vrhu sebe vlas spuštati
jednoj ženi bez razbora.
Cić nijedne grad ne može
izginuti stvari prije,
neg cić žena, kad im nije
način stavjen na raskoše.
Da gradovim žensko znanje,
kako ļudsko čini, uzvlada,
otišlo bi vele grada
za ńihovo zlo vladanje.
Zvijer je veomi plaha u sebi
žena, mučno je privrnuti,
ali i bijesna ustegnuti,
kad plahuje, końa je trijebi.
Tko načine, tko zakone
ženskom smjenstvu stavit ne će,
usilovan pak vidjeće,
postavile da ih su one.

1749. mogle] *rukop.*: mogo.

A kad smjenstvo budu oteti,
pače istu još slobodu,
na koju se tad prigodu
one stavit ne će htjeti?
Netom smione svom oblasti
mužovom se izjednače,
taj čas iste budu i jače,
i pitaju prve časti.
Zapovijeďat počne svaka:
ja se hoću napraviti;
pravi uboga': hoću biti
bogatijema ja jednaka.
Sve kolike prave i scijene:
nam će dati nad sve ostale
neumrle dike i hvale,
ko nas vidi urešene.
Kad je nemoć odkrivena,
tada joj se lijek nahodi;
stvar nijedna ne gospodi
vrh čovjeka kako žena,
kad joj se spusti vlas, da čini
što ona hoće, što je ńoj drago,
i u ruke joj sve da blago,
da se uresi i načini.
Zakone je stavit trijebi
tvojoj ženi, da zabavi
zalihosti i napravi,
što ti viku mogo ne bi.
Ali je zaman učiniti
zakon, koji se pak razmeće,
za što tako vele veće
žene će se raspustiti.
Sačuvaj se grad najprije,
sebi zemļe ki podlaga,
i steć žudi vele blaga,
da on od blaga dobit nije.
Ne scijen', slaba o naravi,
da u napravah lijepos stoji;
i zločesto ruho goji
od ljepote ures pravi.

Bez naprave lir pribijeli
lijep je vidjet pod nebesi,
ljepotom se svojom resi
od ružice cvijet veseli.

SKUP OD DUŠA:

Svijetli ures, lijepos prava
hvaļena je svud na svijeti;
bez naprava •
kada lijepa jes vidjeti
kripos čestita,
tuđ ures ne pita;
rusa po sebi
lijepa je pod nebi.

ENEA:

Ovi se će vitez riti,
ćaćko, mudar nad sve ine,
ki će onako utvrditi
sve zakone i načine.

SIBILA:

Nije na svitu stvari boļe,
o viteže, od načina;
gdi je način, tu pristoļe
kripos drži i dobra ina.

SKAZAŃE OSMO.

ANKIZE, ENEA, SIBILA, I POROD RIMSKI.

ANKIZE:

Nu gledaj onamo unuke ostale,
s kijeh i mi imamo neumrle steći hvale.
Ono su sve sjeni, kijeh nije znat broja,
vitezi hrabreni, trjeskovi od boja;
po ńim će dobiti svu zemļu slavni Rim,
a slavu prostrijeti k visocijem nebesim.
Načinom neka inijem nastoje ostali
imenom da vječnijem vas saj svijet ńih hvali;

1831. steći] *rukop.*: steć.

Rimńane, ti nastoj narode vladati,
toj će bit ures tvoj, i mir svud stavļati,
prostiti, pod tvu vlas koji se podniže,
a onega oholas slomit, ki se uzdiže.

ENEA:

Ja ću od sada sveđ blažene
pun radosti, ćaćko, biti,
pokli vidjeh sve hrabrene
naše unuke, rod čestiti;
ovezijem ću uzdignuti
srce slavne na požude,
da pod nebi ne oćuti
trudne boje, bojne trude.

ANKIZE:

A sada, sinko moj, da budeš još veće
razgledat naš pokoj čestite pun sreće,
ja ću ti ukazat, što čine blaženi,
dostojni ki su stat sred ove zeleni.
Tim hod'mo onamo, put one dubrave,
da ovi vas gledamo stan vječne pun slave.

ČIŃENJE PETO.

SKAZAŃE PRVO.

ANKIZE, ENEA, SIBILA, SKUP OD DUŠA BLAŽENIJEH.

ENEA:

Nu reci mi, milos tvoja,
roditeļu moj ļubjeni,
u oružju sred pokoja
koje s' ono slavne sjeni?

ANKIZE:

Ovi su na sviti hrabreni u boju
bili, sad čestiti u vječnom pokoju.
Za veće ńih dike s oružjem šetaju,
čim slavni u vike pod nebi ostaju.

1846. ću] *rukop.:* će.

ENEA:

A da hoće ukazati
svoje hrabrenstvo ovdi sade,
kijem dostojni jesu stati
sred blažene sej livade.

SIBILA:

O duše čestite,
sred strane sej mile
kriposti kažite,
kijem ste raj dobile;
kažite u slavi
vaš ures gizdavi.

PJEVA PRVA DUŠA:

Duše slavne i čestite,
vječnom slavom narešene,
vašu kripos ukažite
sred livade sej blažene.

DUŠA 2.:

Udrite se, jak na sviti
hrabreno se udiraste,
čim za vječni glas dobiti
umrijeti se ne hajaste.

DUŠA 3.:

Vaša gori čas hrabrena
žarkom suncu oči upira,
čin'te i ovdi da je hvaļena
blaženoga posred mira.

DUŠA 4.:

Udrite se sa svijeh strana;
dubrave se sej raduju,
u potjeri kitnijeh grana
gdi veseļe vaše čuju.

DUŠA 1.:

Vaša kripos plemenita
slove u hvalah pod nebesi,

čin'te i ovdi da čestita
dostojnijem se hvalam resi.

DUŠA 2.:

Udrite se, neka i ova
pričestita poļa znaju,
da skup slavnijeh vitezova
u svom skutu uzdržaju.

DUŠA 3.:

Ures vaše od vrijednosti,
od jakosti vaše hvale,
na svijetu su gori ostale
izgled slavne na kriposti.

DUŠA 4.:

Udrite se sad hrabreno,
ukažite, da tko trudi,
ime stječe on pošteno,
i ostaje slavan svudi.

DUŠA 1.:

Uspomena slavna to je,
vjekovite to su dike,
vaša djela kijem dostoje
pohvaļena biti u vike.

DUŠA 2.:

Udrite se, od junaka
hrabrena je, ukazati
kripos, kojom dobra svaka
on dostojan jes imati.

DUŠA 3.:

To je vašega ures grada,
to je vašijeh čas unuka,
tijem dobiste vi ńekada
vlas rodnoga vrhu puka.

DUŠA 4.:

Udrite se, puna uresa
dobili ste tezijem slavu,

sveđ leteći put nebesa,
sveđ slijedeći kripos pravu.

DUŠA 1.:

Na visoku brijegu stavi
slava istina krepke zide,
čestit u svem taj se pravi,
tko u trudu k ńoj uzide.

DUŠA 2.:

Udrite se u prilici
od nemilijeh neprijateļa,
i ovdi se zatočnici
ukažite sred veseļa.

DUŠA 3.:

Pod nebi ste s bojnijem trudom
silne vojske razbijali,
slavnom želeć sveđ požudom
vas svijet da vas slavi i hvali.

DUŠA 4.:

Neka inijem steć načinom
vječnu slavu druzi žele,
i pameti svoje bistrinom
ua svijetu se slavni vele.

DUŠA 1.:

Najljepše je slavu steći
po viteškom djelovańu,
i odoljet sionoj sreći
po hrabrenom dobivańu.

DUŠA 2.:

Neka s' iskat zlato spravļa
valovitijeh priko voda,
za koristi ki se stavļa
na protive trudnijeh zgoda.

DUŠA 3.:

Vaša koris čas je bila,
ku slijedeći vazda spravno,

nijedno mnoštvo vrlijeh sila
ne dobi vam srce slavno.

DUŠA 4.:

Štit pereni, vito kopje,
jako rvańe, bojna snaga,
mač hrabreni, tvrdo oklopje,
vami je draže bilo od blaga.

DUŠA 1.:

Zlato izgine pak s vremenom,
er se obraća slaba sreća;
s vašijem slava sveđ imenom
svak čas gori raste veća.

DUŠA 2.:

Sve podložno smrti leži,
srebro, zlato, i imańe;
vi u dobru, koje ne bježi,
postaviste vaše ufańe.

DUŠA 3.:

A sad ovdi u pokoju
blaženom se radujete,
i u miru i u goju
vjekovitom stanujete.

DUŠA 4.:

S kripostim se čas dobije,
s trudom pokoj sveđ žuđeni,
tko na boju bio nije,
mir ne pozna i ne scijeni.

DUŠA 1.:

A tko kripos slidit ne će,
koja slavu ļudem dijeli,
ne dobiva vječne sreće,
ni zna ovi stan veseli.

DUŠA 2.:

Nije steći slavu lasno,
trud se velik za ńe prosi,

tko na svijetu trudi časno,
u slavi se taj ponosi.

DUŠA 3.:

Sve dostojnu diku ima,
a najveće bojna kripos,
koje slove nada svima
među uresim vječnijem lipos.

DUŠA 4.:

Privedrijema svojijem zracim
ka svjetlosti sve nadhodi,
čim hrabrenijem u juncim
viteški se vriježi i plodi.

DUŠA 1.:

Ona uživat mir dostoji
sred pokoja blaženoga,
vječna rados gdi sveđ stoji
posred slavna mjesta ovoga.

DUŠA 2.:

Nasljednike svoje ona
sveđ nadari vječnom časti,
cijeć da im smrt smiona
ne naudi silnom vlasti.

SKAZAŃE DRUGO I NAJPOSLJEDŃE.

MERKURIJO, ENEA, SIBILA, ANKIZE, SKUP OD PORODA ENIJINA.

MERKURIJO:

Zapovijedim kraļa onoga,
ki sve vlada, slazim s nebi,
slavni Enea, i ovdi k tebi
opet radi posla tvoga.
Ti ckniš, krzmaš, i zastaješ,
ter prodiļaš sreću tvoju,
jur zališno u pokoju
blaženomu vrijeme traješ.

2000. zališno] *rukop.*: scjalisno.

Velike je razum scijene,
pristoji se ļudem znanje,
ali samo razmišļanje
naravi božanstvene.
Umrlijem su pod nebesi
trudna djela od potrebe,
na koja su harno tebe
tvoji obrali davńi udesi.
Nije vrijeme od besjeda,
ni od slatkoga razgovora,
jur je blizu bijela zora,
tebe družba tvoja izgleda.
Pospješi se, ne moj stati,
ođi svako ckńenje kasno,
hrli, hrli, nije lasno
rimski narod sazidati.
Ođi Ankiza sej pokoje,
o viteže, i stan ovi,
kram nebeski i dvorovi
vrhu zvijezda tebi stoje.
Tebe zvanju trudnom prose
boji latinski strahoviti,
dobra ļudska sva na sviti
svoje sobom trude nose.
Vrhu ļudskijeh svijeh visina
vrijednijem djeli prvo uzide
slavni Bako, pak Alčide,
pak dva brata Elenina.
Tebi spravļa otac Jove
priko umrlijeh sijeh požuda
na čas slavnijeh svojijeh truda
vječne plate i darove.
Oda sna su vrata tamo,
kud vi na svijet proć imate,
alí uz goru pogledate,
vjekoviti dan je ovamo.
Visoko je lice i čelo
čovječega lijepa uresa

2006. su] *rukop.*: se. 2021. tebi] *u rukop. nije jasno*: tebi *ili* tebe.

upravļeno put nebesa,
na nebeski drum i djelo.
Na nebesijeh svrhu imaju
želļe nagle ļudske svijesti,
gdi se izvrsne rajske česti,
vječna dobra uživaju.

ENEA:

Merkurijo, oca Jova
sinu istini, besjedniče,
slatki i hitri od bogova
izabrani navijesniče,
pod nebeskom zapovijedi
tko ne stoji, tko ne daje
posluh bogu, da ne slijedi
tve besjede, tve stupaje?
Ti najprve ļudi izvede
iz pustińa i dubrava
mudre i hitre na besjede,
i postavi sred država.
Trudi i boji pod nebesim
ne će biti meni novi,
ke god stoje meni udesim
mojijem plate i darovi.
Može s' u trud, može u moju
kripos družba izgledati,
ako i bude sreću koju
boļu u druzijeh pogledati.
Ja te slidim, ili uz gore,
ke najviše budeš hodit,
ili hoćeš, da opet more
valovito budem brodit.
Ja ću proći bez bojazni
priko morske sve pučine,
kroz pustińe, kroz nakazni
najvrlije na krajine,
pogrđujuć sve zamahe
i sve udarce na sem svijeti,

2044. izvrsne] *rukop.*: izvrsno. 2045. dobra] *rukop.*: dobro. 2060. meni] *rukop.*: menè.

i najveće koje god strahe,
ke smrt huda ļudem prijeti.
Viteško je dugovanje,
kijem se svemu odolijeva,
junačko je trudno rvanje,
bijenje, kijem se krv proljeva.
A jednom se ima umrijeti,
ili rano, ili kasno,
potrebno je doživjeti,
kad godi se zgodi časno
O djevice, hod'mo veće,
pokli je trijebi obslužiti,
htjeńe božje, koji ne će,
da budemo ovdi ckniti.
S bogom, ćaćko moj ļubjeni,
s bogom, strane svim čestite,
s bogom i vi, slavne sjeni,
moji unuci, ostanite.

ANKIZE:

Pođi, pođ', moj sinu, kriposti dobiva
nebesku visinu, višńi raj uživa;
je da se dogodi, s promjenom od svijeta,
da se inđe gdi godi stanemo opeta.

SKUP OD PORODA RIMSKOGA:

Pođi, čestita
o naša diko;
dobro veliko,
koje se pita,
uživa gori
u višńem dvori,
neka te blaga
sreća pomaga.

JEDAN:

Neka te blaga
sreća pomaga,
i tve požude
ispunit bude.

Viteže slavni,
tebi su spravni
vječni uresi
posred nebesi.

VAS SKUP:

Vječni uresi
posred nebesi
onijem se daju,
ki dobivaju
Pođi na sviti
glas pričestiti
dobi i pravu
s kripostim slavu.

GLAS.

(Spjevanje ga. Đona Đore Palmota.)

Ja sam vrijedni glas čestiti,
koga moći krepos stavna
ne da ležat u zabiti
slavnijeh ļudi djela slavna.
Eto k tebi, Dubrovniče,
vodim svijetle care i bane,
i kraļeve, kim se diče
sve slovinske ove strane,
da na djela i ti vrijedna
budeš dignut miso tvoju,
znajuć, da je krepos jedna,
ka dobiva stvar svakoju.
Ovi uresom slave svoje,
u mom dvoru ka je velika,

2 koga] *Ban:* čije. 7. 8. *Ban:*
imenom se čiim diče
slovinske nam ove strane.
10. *Ban:* dignut budeš miso svoju.
11. 12. *Ban:* poznajući krepost jedna
da dobiva stvar svakoju.
14. *Ban:* koja u sebi sja velika.

steć neumrlu čas dostoje
vrhu inijeh svijeh bojnika,
er ńihova krepos mnoga
i zamjerna pod nebesi
od jezika slovinskoga
sve kolike zemļe uresi.
Lijepe družbe, vrijedna broja,
kijem se ova kola slave;
treskovi su ovo od boja,
od kreposti zvijezde prave.
Vi dvorkińe moje drage,
ime od Hvala ke nosite,
bojnijeh ļudi . . . . .
vječnom pjesnim proslavite.

HVALA 1.:

Tve čestite zapovijedi
obslužiti sve smo spravne;
pravedno je da sveđ slijedi
vječna slava ļudi slavne.
Oni, u bojnoj koga slici
sja viteštvom obraz vedri,
trijes mu gori u desnici,
stoji mu britki mač na bedri,
Lesandro je, car veliki,
pridobitnik svega svita;
bi mu uzrok, da je toliki,
krepos, ka je vjekovita.

HVALA 4.:

Ono je Filip za jedno sinom,
ki dobitje . . . . .;

15. 16. *Ban:* neumrlu čas dostoje
vrh inieh svih bojnika.

17—20. *Ban:* jer njihova dika mnoga,
jakno sunce sa nebesi,
zemlje roda slovinskoga
svojom sjajnosti uresi.

21—24. ovih stihova nema kod Bana. 27. 28. *Ban:*
zategnite zlatne žice,
i njih pjesnom uviečite.

41. 42. Filip ono je pred sinom,
što već velje carstvo sniva.

*

ili srećom. il' s hitrinom,
samo da se pridobiva.
Nije ńemu svjetļa slava,
što Lesandra sina rodi,
neg da je česar svijeh država,
ke svijeteći sunce obhodi.
Gledajte uza ń Pira kraļa,
gdi još kaže, da ležeći
miran rodnijeh sred zemaļa
čovjek ne može slave steći.
On krepostim bojne ruke
rimske vojske dobi silu,
mnoge tijereć slavne odluke,
za ne ležat u tamnilu.

GLAS:

Kraļa Pira i Filipa
tko da od znanijeh ne zna ļudi?
Lesandrova djela lipa
svjetļa od sunca sjaju svudi.
Nu ne samo samijem ńima
slovinska se zemļa hvali;
kaž'te ńe rod, care od Rima,
ki su vas taj svijet vladali.

HVALA S.:

Oni česar stasa ohola,
ki se u carskoj družbi gizda,
kako mjesec posred kola
izabranijeh svijetlijeh zvizda,
Dioklecijan car je znani,
poznan igdi sunce grije,
u slovinskoj rodjen strani,
sred hrabrene Dalmacije.
Čas ńegova protiv zlobi
ne takom se slavom tvrdi,
što s junaštvom krunu dobi,
kolik što ju pak pogrdi.

56. ležat] *sa strane ima rukopis korekturu:* živjet.

HVALA 4.:

Justinijan ono je šńime,
mudri i znani česar oni,
ki neumrlo steče ime,
er ńim živu svi zakoni.
O Justine, tvoje časti
sunce viku ne zapada;
i ti uživa carske vlasti
sred svijetloga Carigrada.
Sred ovega mnogo skupa
slovinske je cara od krvi,
ali zrake ńih zastupa
svjetlos onijeh, ki su prvi.
Dosta je vidjet ki god dio
bistrijem okom svijesti znane:
car Maksimin, car Decio,
slovinske su porod strane.
Kud ohodim Proba i Kara,
kijeh nad suncem svjetlos svijeti,
i ostalijeh mnogo cara,
koji ne će viku umrijeti?
Tko da zbroji neizbrojni
rod kraļeva punijeh hvale,
ki vladaše narod bojni,
Slave, Gote, i Vandale?
Kijeh hrabrene za sve slike
u mnoštvu su pokrivene,
pravedno je da ńih dike
besjedom su pohvaļene.
Hvarski Dmitar čas podpunu
s izabranijeh dobi djela,
i kraļevsku ńemu krunu
Rim postavi vrhu čela.
Vrlijeh Gota kraļ Totila
neumrlom časti siva,
koga izbrana bojna dila
još Rim slavni spomeńiva.

98. rod] *rukop.*: od, *Ban*: broj.

HVALA 5.:

Gelimire, kudi ostaje
srca tvoga veličina,
ki pridobit reče, da je
slava od svijeta sve taština?
Čovjeku je ures veći
i čas veća na sem sviti,
ne izgubit se u nesreći,
neg s oružjem pridobiti.
Svijetlo sunce svete vire
Šestopelek prvi grli;
tvoj svet život, Vladimire,
dobrotom je neumrli.
Kraļ Dobroslav vječne vijence
s Krešimirom slavnijem stječe,
čim tre jedan, drugi siječe
hitre Grke, bojne Nijemce.
Svi bi ovi svijetli dosti
nad sunčanijem zrakom sjali,
da su u doba sve imali,
ko će hvalit ńih kreposti.

HVALA 6.:

Tri brata ona plemenita,
kijeh čas svak čas leti više,
tri naroda slavna od svita
svojim imenom uresiše.
Čeh naseli svojim junaci
Boemiju, zemļu novu,

Poslije stiha 112 *rukop.*: Hvala 5, *koje je ispravļeno*: Hvala 3; *Ban*: Hvala 2. Stihom 121 počima velika razlika među rukopisom i Banom; kod ovoga izmijeńenim tekstom za stihom 120 Hvala 3 govori stihove 133—140; Hvala 4 stihove 121—124; Hvala 1 stihove 125—132; Hvala 2 stihove 141—148; Hvala 4 stihove 149—152: za tijem su dodani stihovi: dalje, dalje, vile moje, vašim glasom medenime; jedan vitez još osto je, kog je slavno nad svim ime. Za tijem Hvala 3 govori stihove 157—160; Hvala 1 stihove 161—164, 185—192; Hvala 2 stihove 165—180; Glas stihove 185—189; Hvala 3 stihove 193—200; Hvala 4 stihove 221—228; Hvala 1 stihove 201—216, 229—236; Hvala 2 stihove 237—248; Hvala 3 stihove 249—264; Kolo junaka stihove 265—284; jedan junak stihove 297—300, 289—292, 285—288; drugi junak stihove 301—320; treći junak stihove 325—332.

Poslije stiha 132 *rukop.*: Hvala 6, *koje je ispravļeno*: Hvala 4.

od Leha su svi Poļaci,
od Rusa se Rusi zovu.
Plemeniti Pavlimire,
kad da tvoja čas ustupi,
ki raspršanu u ove mire
iz dubrava čeļad skupi?
Uspomena tvoga imena
neumrlijem se zidom slavi,
vrh ovezijeh oštrijeh stijena,
ke se od prije zvahu Lavi.

HVALA 1.:

Ista je narav jošte ńima,
za sve er se ime toj promijeni,
bojnijem zgradam i tvrdima
čijem se u vječnoj vise scijeni.

HVALA 2.:

Tko da slavnijeh vitezova
vrijedne glave viku zbroji,
kijem slovinska zemļa ova
neumrlu čas dostoji?
Svud car Stjepan svijeto siva,
i u slavi se vik ne stara,
čim s junaštvom pridobiva
krunu od slave, ime od cara.
Đurađ despot znańem slove,
knez je Lazar nad svijem prvi,
ki slovinske vitezove
suproć turskoj nuka krvi.
Sandaļ Hranić k nebu uzlazi
kroz rvańa sva kreposna,
mnoge vojske čim porazi,
kijem sharana bješe Bosna.
On svud djelom hrabrenime
siva u družbi sej gospode,
er Dubrovnik da mu ime
velikoga vojevode

148. ke] *rukop.*: ki. *Poslije stiha* 152 *rukop.*: Hvala 3.

Vječnu slavu smionstvom stječe
Petar vitez izabrani,
čim zatjeran cio dub siječe,
veleć: dovle o Rašani!
Slovio bi pozne vike
i Hrvoje ban od Spljeta,
da mu nije bojne dike
potamnila gruba osveta.

GLAS:

Dosta ste ih spovidjele;
sada kaž'te krepos mnogu
onijeh ļudi slavnijeh vele,
ki se očima vidjet mogu.

HVALA 3.:

Oni je junak čina plaha
Kobilović Miloš vrijedni,
koga odluci podat straha
ne mogoše trudi nijedni.
Za ukazat on Lazaru,
čas i vjera ko se ļubi,
život uze turskom caru
plemenitoj u pogubi.
Nuti Đurđa Skenderbega,
ki njekada malo mari
mjesečnoga silu stijega,
kijem se diču turski cari;
pače ńemu on ukaza,
da se u sabļi moć ne drži
junačkoga od poraza,
neg u ruci, ka ju drži.

HVALA 4.:

Slavni Janko vojevoda,
tve se slave svud prostiru,
vas na oružje čim se poda,
za braniti svetu viru.

Poslije stiha 184 *rukop.*: Hvala.

Sin Matijaš s tobom za jedno,
kraļ ugrski, od djeteta
kroz čińeńe bojno i vrijedno
slavan leti priko svijeta
Kolik krati vode čiste,
kijem romoni Dunaj rika,
crnom krvi zamutiste
isječenijeh nevjernika!
Kraļ Ludovik svu do vika
pridobitnu kaže slavu,
da ne može sila prika
pridobiti krepos pravu.
Kraļ Šišmundo svudi slovi,
ki boj bijuć s turskijem carom
razbijen dođe u grad ovi,
ter ga uresi lijepijem darom.

HVALA 5.:

Ko Sekula sestričića
da zabude ime slavno,
i Mihajla Svilojevića
na sve trude srce spravno?
Vuk je despot za jedno šńima,
svojijem junaštvom neumrli,
vrijednijem djelim i bojnima
čim na slavu vječnu hrli.
Svak Šišmunda zna Batora
i Mihajla vojevodu,
ki slovijaše vrijedno skora
nad hrabrenu svu gospodu.
A kako bi srećni bili,
ko počeše da su paka
takom svrhom dovršili;
svrhom hvali stvar se svaka.

HVALA 6.:

Ne cijenite, lijepe vile,
da u narodu slavnu ovemu

Za stihom 220 *rukop. ima samo:* Hvala. 238. ovemu] *rukop.:* momu.

još se nijesu nahodile
i bojnice vrijedne u svemu.
Amazone plemenite
od ovijeh su strana svijeta,
među kojijem svijetle svite
vrijedne druge Visna i Teta;
Visna od vojske vladalica
gospodstvom se još podnosi,
vrijedna Teta ńe družica
stijeg u ruci bojni nosi.
Kraļica je šńim Teuka,
ka krajine ove vlada;
od rimskoga sile puka
ništa se ona ne pripada.
Kud kreposti tve izbrane
vjerni jezik moj ohodi,
mačednska o Cinane,
ka hrabrene vojske vodi.
Pribroj zvijezde od nebesa,
ko slovinske brojit želi
vitezove pune uresa,
ki su dikom svom slovjeli.
Vječne slave ko je žedan,
izgledaj se u ńih djela;
s trudom stječe čovjek vrijedan
slavnu krunu oko čela.

KOR BOJNIKA:

Mi smo družba plemenita,
plod slovinske lijepe strane,
priko svega slavni svita
kroz kreposti naše izbrane.
Nam su od slave uzrok bile
bistra pamet, bojna ruka,
vedra pomoć sreće mile,
vrijedno srce, krepka odluka,
a nad sve ino glas neumrli,
ki čovjeka vrijedna čini,
da hrabrenom misli hrli,
gdi nije stana noćnoj tmini.

Kroz junačko bojno rvańe
mi slijedimo krepos pravu,
a kreposno djelovańe
nami donije vječnu slavu.
Vedrom krunom glas primili
svijetle časti nas nadari;
kolici su od nas bili
vedri kraļi, svijetli cari!

BOJNIK 1.:

Er se krepos naša ukaza
u oružju od svijeh jača,
ne hajuć se od poraza
oštrijeh sabaļ, silnijeh mača.
Nijedne od sile, nijedne od vlasti
ne imasmo viku straha,
ni nas može vik pripasti
tašta sreća, ni smrt plaha;
er ko vječnu želi diku,
čas neumrlu ko god ļubi,
ne izgubi srca viku
u najvećoj u pogubi.

BOJNIK 2.:

Mi, za istinu slavu steći,
ne štedjesmo naše krvi,
krepci u boju, znani u smeći,
na sve trude vazda prvi
Tim se pravo diči i resi
nam slovinska zemļa rodna,
ka bi s nami pod nebesi
mirna, slavna, i slobodna.
Sad ju plešu lavi i zmije
otrovnoga puni ijeda,
i čovjeka u ńoj nije,
da se u krepos našu izgleda,
Ovi samo grad slobodan,
gdi robuju svi ostali,

Rukopis za stihom 284 *nema:* bojnik 1.

drag kraļevim, nebu ugodan,
slobodom se vječnom hvali;
koju ko god ckvrnit hoće
silnijem prijetńam hitre svijesti,
najposlije sred sve zloće
sam će sebe ļuto smesti,
er slobodna srca obiru
činit, trpjet trudna dila
za grad rodni i za viru,
ka je svakomu draga i mila,

BOJNIK 3.:

Cijeć kreposti dobra općena,
i za viku ne umriti,
bojna djela i hrabrena
slijede ļudi plemeniti;
nu neumrlo dobit ime
čovjek ne može, ki ne trudi;
slava s trudom hrabrenime,
a trud s slavom grede svudi.
Ko god hoće da pod nebi
pleše tminu od zabitja,
na strmo se pećat trijebi,
ne ležati posred cvitja.

KOLOMBO

po gu. Đonu Palmota.

PRIKAZAŃE:

KOLOMBO, DRUŽBA.

DRUŽBA:

O Kolombo prihrabreni,
komu vječni glas pun dike
vije vijenac sveđ zeleni
od neumrle lovorike;
o naš vrijedni vojevoda,
komu dava višńi zgara,
bijes ukrotit morskijeh voda,
silu dobit zlijeh vjetara —
krepku i jaku eto družbu,
koja u trudu sve dni traje,
priveo si na tvu službu,
i da slijedi tve stupaje.
Svijetla izvrsnos tvoga znanja,
plemeniti o viteže,
na kreposna djelovanja
ļubko srce svijeh priteže.

KOLOMBO:

Moja družbo vrijedna i znana,
ka, za dobit vječne hvale,
sa mnom brodit jesi spravna
očeanskoga mora vale!
Vrijedni Erkole, koga dika
pored žarkijem suncem sviti,
koga izvrsnu čas do vika
ne će tamna noć prikriti,

bivši mnoštvo prije oholo
dobio vrlijeh zlijeh nakazni,
i sva mora naša okolo
pribrodio bez bojazni,
u očean smionom plavi
srce uljesti ńemu ne da,
tim biļege moru stavi,
da se ne smije proć naprijeda.
Nu hrabrenoj veličini
naše svijesti, ka je svijeh viša,
sasma kratak krug se čini
tijesna ovega okoliša.
Slavna krepos i čestita,
koj nije mučno djelo nijedno,
iz razlicijeh strana svita
združila je nas u jedno,
da pridemo s blagom česti
Erkulova stupe puta,
da splešemo s krepkom svijesti
silni očean mora ļuta.
Zemļe ispanske i latinske
vitezi su ovdi izbrani,
i države cvijet slovinske,
slavni u svemu Dubrovčani.
Ova mlados, vojska ova,
s bistrijem znanjem, s bojnom moći,
sili gńevnijeh svijeh valova
moguća je vrha doći.
Vidim, vidim, družbo mila,
gdi nenmrli glas po svitu
glasi vrijedna naša dila,
našu kripos plemenitu;
svaki od nas gdi naziva
stare grčke vitezove,
i nahodi i odkriva
nove zemļe, svijete nove;
gdi krstjanska sveta vira
smionijem djelom naše vlasti

11. blagom] *rukopis ima iznajprije:* s bragom, *koje je ispravļeno:* s dragom; *vidi stih* 82, *po kojemu nema sumńe da treba:* s blagom.

svega svijeta kraje obstira
i obkružuje s mnogom časti.
Prid svjetlostim našom veće
tamna zloba čezne i blijedi;
nitko se od nas kajat ne će
da Kolombov stupaj slijedi.
Ovo djelo puno uresa,
predńu krepos ke nadhodi,
u veselu do nebesa
uzdizatće svi narodi,
er od zlata żela huda,
ko vitezom starijem prije,
od našega uzrok truda,
i od našega puta nije:
za uzvišenje vjere prave
svaki od nas naglo hrli
nove iskati sad države,
očean brodit plahi i vrli.
Tim se veće, družbo izbrana,
s blagom česti uputimo
put neznanijeh svijeta strana,
i čas vječnu pridobimo.
Hod'mo na plav, sreća blaga
druži naše sve požude;
nebo onezijeh sveđ pomaga,
ki pravedno misle i trude.

DRUŽBA:

Naš vojevoda vrijedni u svemu!
tva je zapovijed draga dosti
junačkomu zboru ovemu,
komu su izgled tve kreposti.
Kako hoće vrijednos tvoja
našijem srcem vlada svudi,
bez pristanka, bez pokoja
svaki te od nas služit žudi;
pače nijedan ne ima straha
od valova zlijeh poraznijeh,
ni nas smeta sila plaha
vlažnijeh juga, vihar mraznijeh.

Neka silni vjetri upiru
suproć nami plahos prijeku;
za čas pravu i za viru
ništa trudno nije čovjeku.
Bojna srca i viteška
na nijedan se trud ne štede;
ńim su laka djela teška,
ńih strah ne tre smrti blijede.
Jošter s vječnom hvalom ima
priko kraja i država
pored s kolim sunčanima
svijetla letjet naša slava.
Teške muke, trud priļuti,
slatko i milo bitće paka
nami u skupu spomenuti
drage družbe i rodjaka.
Svaki se od nas uzda i nada,
sve ļubjene ļubi u krilu
spomenivat, ko njekada
splesa i dobi morsku silu,
i veselo razbirati,
da nije slađa stvar na svijeti,
slatke usti celivati,
nego slavan svud sloviti.

